

การเลิกบริษัท : ศึกษากรณีการถอนทะเบียนบริษัทร้าง

นางสาว สิริธร มะระพะฤกษ์วรรณ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2535-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE DE-REGISTRATION OF DEFUNCT COMPANIES

Miss Sireethorn Maraprygsavan

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2535-3

สิริธร มะระพฤษ์วรรณ : การเลิกบริษัท : ศึกษากรณีการถอนทะเบียนบริษัทร้าง.

(A STUDY OF THE DE-REGISTRATION OF DEFUNCT COMPANIES)

อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร, 276 หน้า. ISBN 974-17-2535-3

รูปแบบของค์กรธุรกิจที่นิยมใช้ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน คือ บริษัท ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบริษัท การเลิกบริษัทมีหลายแนวทาง กล่าวคือ การเลิกบริษัทอาจเกิดขึ้นโดยความสมัครใจ อาจเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย หรืออาจเกิดขึ้นจากการที่นายทะเบียนทำการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง

จากการศึกษาเรื่องการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ผู้เขียนได้พบว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังมีข้อบกพร่อง ได้แก่ เหตุแห่งการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง คำสั่งของนายทะเบียนที่เพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ วิธีการประกาศแจ้งให้แก่บุคคลภายนอกทราบว่า นายทะเบียนได้มีการเพิกถอนทะเบียนร้างแก่บริษัทใดบ้างแล้ว และการกำหนดระยะเวลาในการร้องขอคืนทะเบียนบริษัทต่อศาล ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนะว่าในเรื่องเหตุแห่งการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ควรมีการเพิ่มเหตุอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการกำหนดให้มีบทบัญญัติดังกล่าว ได้แก่ การยื่นงบเปล่า ถึงแม้บริษัทจะได้อื่นงบดุลที่เป็นงบเปล่าก็ให้ถือว่าบริษัทมิได้ประกอบการค้าเช่นกัน แต่เปิดโอกาสให้ร้องขอพักการประกอบการค้าชั่วคราวต่อนายทะเบียนได้ ส่วนในเรื่องคำสั่งของนายทะเบียนที่เพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ถือเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ นั้น พบว่าคำสั่งดังกล่าวไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง นอกจากนี้ในเรื่องของการประกาศแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบถึงการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น กฎหมายกำหนดให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ไม่เป็นที่นิยม และยากแก่การที่บุคคลภายนอกจะรับทราบข้อมูลดังกล่าว จึงเสนอให้เพิ่มวิธีการประกาศลงใน Web Site และประกาศในหนังสือพิมพ์ระดับประเทศด้วย ส่วนในเรื่องของการร้องขอคืนทะเบียนบริษัทต่อศาลนั้น กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาในการร้องขอคืนทะเบียนบริษัทไว้ อันก่อให้เกิดปัญหาต่อนายทะเบียนที่จะต้องทำการเก็บเอกสารไว้อย่างไม่มีกำหนดระยะเวลา จึงเสนอให้มีการกำหนดระยะเวลา 2 ปี ในการใช้สิทธิร้องขอคืนทะเบียนบริษัทต่อศาล

สาขาวิชานิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติศ
 ปีการศึกษา2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4286138534: MAJOR LAWS

KEY WORD: A STUDY OF THE DE-REGISTRATION OF DEFUNCT COMPANIES. (การเลิก
บริษัท : ศึกษากรณีการจดทะเบียนบริษัทร้าง) THESIS ADVISOR : ASSOC PROF.
SAMRIENG MEKKRIENGKRAI, ISBN 974-17-2535-3.

The popular form of business organization is company as established under the Civil and Commercial Code on Company. Dissolution of the company may be made by volunteer, by operation of law or by de-registration of defunct company by the registrar.

After having carefully studied the de-registration of defunct company, the author finds that there are many drawbacks viz : the causes for de-registration, whether the de-registration order of the registrar is an administrative act or not, how to send the registrar's notice informing the third persons of de-registration, the stipulation of a period allowed for re-registration before the Court. The author recommends that apart from the causes for de-registration which appear in the said law, we should include additional causes for de-registration for completeness and spirit of law. For instance, even the balance sheet of dormant company so called dormant balance sheet is submitted to the registrar, the company ought to be declared not doing business. However, the dormant company should have opportunities to request for temporary suspension of doing business to the registrar. With respect to the legal status of de-registration order, such de-registration order is not an administrative order. For notice to the third persons as published in the Royal Gazette which is unpopular and difficult for the general public to read, the web site and nationwide newspaper should be used for publication. Regarding the re-registration which the existing law does not stipulate the period of re-registration before the Court, this causes problems for the registrar who has to keep documents and records forever, therefore, two-year period for exercise of the right to request for re-registration before the Court should be stipulated.

Field of studyLaws..... Student's signature.....
Academic year2002..... Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนสามารถทำสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ก็เนื่องด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร ที่ท่านได้กรุณาได้รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าของท่านในการตรวจทาน แก้ไข ให้คำแนะนำ ต่อผู้เขียน ตลอดทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้ให้ความกรุณาเข้ารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่ดีเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ชัชศักดิ์ หราชภูกร อาจารย์สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ ที่ท่านได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ท่านยังได้ให้ความรัก ความเมตตา คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตของผู้เขียนมาโดยตลอด นอกจากนี้ท่านยังได้ให้ความเมตตาในการตรวจทาน แก้ไข วิทยานิพนธ์ ตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความเมตตาอันยิ่งใหญ่ของท่านไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณ อาจารย์พงษ์ศักดิ์ จินราวดี ที่ได้ให้ความเมตตาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้ให้ความเห็นทางวิชาการ ประกอบกับคอยให้ความช่วยเหลือในเรื่อง การค้นคว้าหาข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ดร.กมลชัย รัตนสภาวะศรี รองศาสตราจารย์ดร.วรพจน์ และรองศาสตราจารย์สุดา วิสฤต พิษณุ รองศาสตราจารย์ดร. อนันต์ จันทโรภากร ที่ท่านได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าของท่านคอยช่วยเหลือ ให้ปรึกษาและคำแนะนำที่ดีทั้งในเรื่องการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตของผู้เขียน อีกทั้งท่านยังคอยเป็นห่วงเป็นใย ให้ความรัก ความเมตตาต่อผู้เขียนเสมอมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความเมตตาอันยิ่งใหญ่ของท่าน ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุรเดช พหลภาค ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ให้ข้อมูลและคำแนะนำทางวิชาการ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่ม

ขอขอบคุณพี่ๆที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬา ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำในการค้นคว้าหาข้อมูล ขอขอบคุณ พี่ๆห้องบังคับคดีศึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการดำเนินการตามขั้นตอนและระเบียบต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคุณสกวเดือน ลิมพงศธร คุณสุพัศรา แผนวิชิต คุณนฤฤทธิ์ ดิเรกวัฒนชัย คุณณัฐวิจน์ เข็ญมรัมย์ศักดิ์ ที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ค้นคว้าหาข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ ขอขอบคุณในความห่วงใย ความหวังดี และกำลังใจของเพื่อนๆ นิติศาสตร์ จุฬารุ่น 38 ทุกคน รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ คณะนิติศาสตร์ จุฬา ซึ่งผู้เขียนไม่อาจกล่าวได้หมดในที่นี้

ขอขอบพระคุณคุณบัณฑิตชูชัย มะระพฤกษ์วรรณ คุณเดชา มะระพฤกษ์วรรณ ที่ได้ให้ความสนับสนุนในด้านความคิด และคอยให้กำลังใจเสมอมา นอกจากนี้ขอขอบคุณคุณพิชญา บุรพวงค์ และพี่น้องคนอื่นๆ ในสำนักงานทนายความชัยวิธ-บัณฑิตชูชัยทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจแก่ผู้เขียน ตลอดเวลาของการทำวิทยานิพนธ์นี้

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณคุณชัยวิธ และคุณสริน มะระพฤกษ์วรรณ คุณพ่อคุณแม่ และคุณพี่สนา ไสยวงศ์ ที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ดูแล และคอยเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนตลอดมา อีกทั้งยังคอยให้การสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางความคิด ทางอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำวิทยานิพนธ์ และอื่นๆอีกมากมาย นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณคุณ สรินชา มะระพฤกษ์วรรณ น้องสาวที่คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างเสมอมา และขอขอบคุณ “ดีโน่” ผู้ซึ่งคอยนั่งเป็นเพื่อน ในเวลาเขียนวิทยานิพนธ์เสมอมา รวมทั้งขอขอบพระคุณญาติพี่น้องทุกคน ที่ผู้เขียนไม่อาจกล่าวไว้ ณ ที่นี้ได้หมด ที่คอยเป็นห่วงเป็นใย และเป็นกำลังใจที่ตามมาโดยตลอด ทั้งนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ทางการศึกษาวิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้มีส่วนเกื้อกูลเสริมสร้างรากฐานทางการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตของผู้เขียนต่อไป

สิริธร มะระพฤกษ์วรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	4
3. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	5
4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	5
5. วิธีการศึกษาวิจัย	5
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การเลิกบริษัทจำกัด	7
1. ลักษณะทั่วไปของบริษัทจำกัด	7
1.1 ประวัติความเป็นมาของบริษัทในประเทศไทย	8
1.2 ความหมายของบริษัท	20
1.3 องค์ประกอบสำคัญของบริษัท	22
1.4 ประเภทของบริษัท	27
2. กฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับการเลิกบริษัท	29
2.1 ความหมาย	30
2.1.1 ความหมายของคำว่า “เลิกบริษัท”	30
2.1.2 ความหมายของคำว่า “สิ้นสภาพนิติบุคคล”	31
2.2 เหตุแห่งการเลิกบริษัท	34
2.2.1 การเลิกโดยความสมัครใจ	34
2.2.2 การเลิกกันโดยคำสั่งศาล	35
2.2.3 การเลิกกันโดยการล้มละลาย	35
2.2.4 การเลิกกันโดยผลของกฎหมาย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4	หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี 65
4.4.1	หน้าที่โดยทั่วไป 65
4.4.2	หน้าที่โดยเฉพาะ 65
4.4.2.1	หน้าที่ทำการโฆษณาและทำการบอกกล่าวแก่ประชาชน และเจ้าหนี้ 66
4.4.2.2	หน้าที่จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท 67
4.4.2.3	หน้าที่ในการทำงบดุล 69
4.4.2.4	หน้าที่ขอให้ศาลสั่งล้มละลาย 69
4.4.2.5	หน้าที่ทำรายงานยื่นต่อหอทะเบียนทุกระยะ 3 เดือน ... 70
4.4.2.6	หน้าที่เรียกและรายงานที่ประชุมใหญ่ เมื่อมีการชำระ บัญชีเกินกว่า 1 ปี 71
4.4.2.7	หน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สินตลอดจนการชำระหนี้ และแบ่งคืนทรัพย์สินของบริษัท 72
4.4.2.8	หน้าที่ในการทำรายงานการเรียกประชุมเมื่อเสร็จสิ้น การชำระบัญชี 74
4.4.2.9	หน้าที่มอบสมุดบัญชีและเอกสารแก่นายทะเบียน 75
4.5	อำนาจและข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชี 77
4.5.1	อำนาจของผู้ชำระบัญชี 77
4.5.2	ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชี 78
4.6	อายุความในการฟ้องเรียกหนี้สิน 79
บทที่ 3	การถอนทะเบียนบริษัทร้างตามกฎหมายไทย 80
1.	บททั่วไป 80
1.1	ความหมาย 80
1.1.1	ความหมายของคำว่า “บริษัทร้าง” 80
1.1.2	ความหมายของคำว่า “การไม่ดำเนินกิจการ” 81
2.	บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการถอนทะเบียนบริษัทร้างตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ 82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1 เหตุในการถอนทะเบียนบริษัท	83
2.1.1 เมื่อนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่า บริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว	83
2.1.2 เมื่อนายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชี ทำการอยู่จริง หรือมีการชำระบัญชีแต่มิได้ทำรายงานแถลงบัญชี	84
2.2 วิธีการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน	84
2.2.1 กรณีเหตุตามข้อ 2.1.1	84
2.2.2 กรณีเหตุตามข้อ 2.1.2	85
2.3 ผลของการถอนทะเบียนบริษัท	86
2.3.1 สถานะของบริษัทเมื่อถูกเพิกถอนทะเบียน	86
2.3.2 ความรับผิดชอบเนื่องจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทะเบียน	87
2.3.2.1 ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการ และ ของผู้ถือหุ้น	87
2.3.2.2 ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี	88
2.4 การจดทะเบียนคืนเข้าสู่ทะเบียน	88
2.4.1 หลักเกณฑ์ในการขอจดทะเบียนคืนเข้าสู่ทะเบียน	89
2.4.1.1 ผู้ที่มีสิทธิในการยื่นขอจดทะเบียนคืนเข้าสู่ทะเบียน	89
2.4.1.2 วิธีการในการดำเนินการยื่นขอจดทะเบียน คืนเข้าสู่ทะเบียน	89
2.4.2 หลักเกณฑ์ซึ่งศาลใช้ในการพิจารณาสั่งให้จดทะเบียน คืนเข้าสู่ทะเบียน	90
2.4.3 ผลของการจดทะเบียนคืนเข้าสู่ทะเบียน	90
3. บทวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการถอนทะเบียนบริษัทร้าง	91
4. บทวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกฎหมายในเรื่องการถอนทะเบียน บริษัทร้าง	95
4.1 ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง	95
4.1.1 ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่มีได้ประกอบการค้าขาย หรือประกอบกิจการแล้ว	95

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.2	108
<p>ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่จดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว แต่ไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือไม่ทำรายงานการชำระ บัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันเกิน 6 เดือน</p>	
4.2	115
<p>ขั้นตอนการขอคืนเข้าสู่ทะเบียนของบริษัทที่ถูกถอนทะเบียนเป็น บริษัทร้าง</p>	
4.2.1	115
<p>ขั้นตอนการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งจัดซื้อบริษัทคืนสู่ ทะเบียน</p>	
บทที่ 4	120
การถอนทะเบียนร้างตามกฎหมายต่างประเทศ	
1.	120
กฎหมายอังกฤษ	
1.1	120
การขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนตามกฎหมายอังกฤษ	
1.2	120
เหตุในการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน	
1.3	121
วิธีการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน	
1.3.1	121
กรณีของการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน โดยความสมัครใจ .	
1.3.2	122
กรณีของการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน โดยอาศัยบทบัญญัติ ของกฎหมาย	
1.4	124
ผลของการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน	
1.4.1	124
สถานะของบริษัทเมื่อถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน	
1.4.2	125
ความรับผิดชอบของกรรมการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้น ของบริษัท	
1.5	126
ทรัพย์สินของบริษัทภายหลังจากที่มีการขีดชื่อออกจากทะเบียน	
1.5.1	126
สถานะของบริษัท	
1.5.2	127
การสละสิทธิในทรัพย์สิน	
1.5.3	129
ผลกระทบของแผ่นดินในกรณีที่มีการสละสิทธิในทรัพย์สิน ..	
1.6	132
การขอคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน	
1.6.1	132
หลักเกณฑ์ในการขอคืนชื่อบริษัทและผู้มีสิทธิในการทำการ ขอคืนชื่อบริษัท	
1.6.2	133
กระบวนการในการคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.6.3 ผลของการคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียน	133
1.6.4 ทรัพย์สินของบริษัทภายหลังจากการคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียน	134
2. กฎหมายสหรัฐอเมริกา	137
2.1 การเลิกบริษัทในทางบริหาร (การปิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา	137
2.2 หลักเกณฑ์ในการเลิกบริษัทในทางบริหาร	138
2.3 ขั้นตอนในการเลิกบริษัทในทางบริหาร	139
2.4 ผลของการเลิกบริษัทในทางบริหาร	141
2.5 วิธีการขอกลับคืนสู่ทะเบียนอันเนื่องจากการเลิกบริษัทในทางบริหาร ...	142
2.6 ผลของการกลับคืนสู่ทะเบียนบริษัท	144
2.7 การยื่นอุทธรณ์ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจ ทำการปฏิเสธคำร้องขอคืนสภาพบริษัท	144
3. กฎหมายญี่ปุ่น	146
3.1 การถอนทะเบียนบริษัทตามกฎหมายญี่ปุ่น	146
บทที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการถอนทะเบียนบริษัทร้าง	
(ปัญหาตามตัวบทกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ)	149
1. ปัญหาในทางกฎหมาย	149
1.1 ปัญหาในเรื่องของเหตุแห่งการเพิกถอนทะเบียนบริษัท	149
1.2 ปัญหาเรื่องผู้มีอำนาจสั่งคืนบริษัทสู่ทะเบียน	154
1.3 ปัญหาเรื่องกำหนดระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนบริษัท	163
1.4 ปัญหาในเรื่องของการกำหนดกรอบของคำสั่งในการจดซื้อบริษัท คืนสู่ทะเบียน	168
2. ปัญหาในทางปฏิบัติ	171
2.1 ปัญหาในการพิจารณาถึงขอบเขตของเหตุในการถอนทะเบียนบริษัท ตามมาตรา 1246 (1)	171
2.2 ปัญหาเรื่องการชำระบัญชีของบริษัทซึ่งถูกทำการถอนทะเบียน บริษัทร้าง	172

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	178
1. บทสรุป	178
2. ข้อเสนอแนะ	185
รายการอ้างอิง	196
ภาคผนวก	202
ภาคผนวก (ก) คู่มือการปฏิบัติงานจดทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง และการกักตุนบริษัทคืนสู่ทะเบียน ตามมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท	203
ภาคผนวก (ข) กรณีศึกษาเรื่องกระบวนการดำเนินการของนายทะเบียน ในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง	214
ภาคผนวก (ค) กรณีศึกษาเรื่องการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ ศาลมีคำสั่งจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน	226
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	276

บทที่ 1

บทนำ

1. **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

ในการดำเนินการทางธุรกิจในปัจจุบันนั้น มักจะมีการจัดรูปแบบขององค์กรธุรกิจในลักษณะที่แตกต่างกันมากมาย โดยรูปแบบขององค์กรธุรกิจที่เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน คือ การจัดองค์กรธุรกิจในรูปของบริษัทจำกัด หรือที่เรียกกันว่า Limited liability company โดยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยเรื่องหุ้นส่วนบริษัท ได้บัญญัติไว้ซึ่งข้อกำหนดอันถือเป็นองค์ประกอบหลักขององค์กรธุรกิจประเภทบริษัทจำกัด กล่าวคือ บริษัทจำกัดจะต้องมีลักษณะเป็นการร่วมลงทุนของผู้ประกอบการตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยทุนจำนวนดังกล่าวจะถูกแบ่งออกเป็นหุ้น แต่ละหุ้นจะต้องมีมูลค่าเท่ากัน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการจะต้องทำการเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และนำความดังกล่าวไปทำการจดทะเบียนไว้ต่อสำนักทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทด้วย ดังนั้น เมื่อได้มีการทำการจัดตั้งบริษัทตามกระบวนการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว บริษัทดังกล่าวก็จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล บริษัทจะมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ ของตน และแยกออกจากผู้ถือหุ้น

การประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใดๆ ก็อาจได้รับผลทั้งดีและอาจไม่ประสบความสำเร็จ หรืออาจคาดการณ์ว่าจะมีผลดีเพียงระยะเวลาหนึ่ง เป็นต้น นอกจากนั้น ในการบัญญัติกฎหมาย เมื่อมีการบัญญัติจุดเริ่มต้นก็ย่อมต้องมีบทลงโทษ เช่นเดียวกับการตั้งบริษัทจำกัด ก็ย่อมต้องมีบทบัญญัติในเรื่องของการเลิกบริษัทไว้ ดังที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236 และ 1237 ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า เป็นการเลิกบริษัทซึ่งเกิดโดยความสมัครใจของผู้ถือหุ้นในการเลิกบริษัทนั่นเอง

นอกจากบริษัทซึ่งอาจเลิกจากกันโดยเหตุความสมัครใจของผู้ถือหุ้นข้างต้นแล้ว บริษัทก็อาจต้องเลิกจากกันโดยเหตุในทางกฎหมาย กล่าวคือ ในเรื่องที่บริษัทต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย ทำให้บริษัทสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลลง และอีกประการหนึ่ง คือการที่บริษัทถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท มีคำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246

แต่โดยที่บทบัญญัติ ตามมาตรา 1246 ได้กำหนดเหตุที่บริษัทจำกัดอาจถูกขีดชื่อทิ้งร้าง กล่าวคือ เมื่อนายทะเบียนมีมูลเหตุสมควรเชื่อว่าบริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วกรณีหนึ่ง และอีกกรณีหนึ่งคือ บริษัทอยู่ระหว่างการชำระบัญชี แต่นายทะเบียนมีเหตุอันควรเชื่อว่าไม่มีตั้งผู้ชำระบัญชี อยู่ก็ดี หรือการชำระบัญชีคงค้างอยู่เพียงการแถลงบัญชีโดยผู้ชำระบัญชีมิได้กระทำลงจนเกินกว่าเวลาที่ กำหนด ซึ่งบทบัญญัติก็ยังคงขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ จนเป็นเหตุให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ต้องออกคู่มือการปฏิบัติการถอนทะเบียนบริษัทจำกัดและการกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียน ฯลฯ แม้กระนั้นก็ดี ก็ยังเห็นว่ายังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยทั่วไป

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการแยกประเด็นปัญหาในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

1. ปัญหาในทางกฎหมาย

ในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนในการพิจารณาขีดชื่อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียน ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดเหตุของการที่นายทะเบียนจะสามารถทำการเพิกถอนทะเบียนไว้ กล่าวคือ กรณีที่บริษัทมิได้มีการดำเนินกิจการ(ทิ้งร้าง), กรณีที่บริษัทอยู่ในระหว่างการระงับบัญชีแต่นายทะเบียนเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้มีผู้ชำระบัญชีเป็นตัวตนอย่างแท้จริง หรือ การงานของบริษัทได้ชำระระงับแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีอันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีต้องพึงกระทำนั้น ยังมิได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เมื่อบริษัทดังกล่าวได้ถูกเพิกถอนทะเบียนไปแล้ว กฎหมายกำหนดให้บริษัทดังกล่าวถือเป็นอันเลิกกัน แต่ ลักษณะพิเศษของการเลิกบริษัทโดยการถอนทะเบียนร้างนั้น กฎหมายกำหนดให้มีการขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนได้ โดยให้บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียในกรณีดังกล่าว ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน ซึ่งการดังกล่าวถือเป็นลักษณะที่พิเศษและมีความแตกต่างจากการเลิกกิจการในประเภทอื่นเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้อำนาจในการพิจารณาคำร้องในเรื่องดังกล่าวตกเป็นของศาลจากประเด็นดังกล่าว เมื่อทำการพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ในเรื่องของอำนาจในการสั่งจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนนั้น มิใช่เพียงศาลเท่านั้นที่มีอำนาจที่จะทำได้ เนื่องจากปรากฏว่า ได้มีกฎหมายอื่นให้อำนาจนายทะเบียนในการทำการแก้ไขคำสั่งดังกล่าวได้เช่นกัน หากเป็นเช่นนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดความสับสนต่อผู้ที่มีความประสงค์ที่จะทำการร้องขอเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายอย่างถี่ถ้วนเพื่อหาข้อสรุปที่แท้จริงว่าผู้ใดบ้างที่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งดังกล่าว เพื่อที่จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติให้มีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวมีลักษณะพิเศษในเรื่องของการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถทำการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนได้ แต่ในการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนนั้น กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด ซึ่งก็หมายความว่าผู้มีส่วนได้เสียสามารถที่จะทำการยื่นคำร้องต่อศาลเมื่อใดก็ได้โดยไม่จำกัดระยะเวลา อันเป็นการก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อนายทะเบียนในการเก็บรักษาเอกสาร และเป็นกรณีที่กฎหมายได้เปิดช่องว่างเพื่อให้ผู้ประกอบการผู้ไม่สุจริตทำการแสวงหาประโยชน์จากการดังกล่าวได้ จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ถึงผลได้และผลเสียของการที่กฎหมายมิได้มีการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว และทำการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สุดท้าย เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาล และต่อมาศาลเห็นให้มีการจดทะเบียนแล้ว จะเกิดปัญหาในเรื่องของผลของคำสั่งในการจดทะเบียน เนื่องจากบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดผลของคำสั่งในการจดทะเบียนไว้ กล่าวคือ เมื่อศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนให้ผู้มีส่วนได้เสียจดทะเบียน ให้มีผลเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวไม่เคยถูกขจัดชื่อออกจากทะเบียนแต่อย่างใด จากประเด็นดังกล่าว หากผู้ประกอบการได้ทำการยื่นคำร้องต่อศาลโดยอาศัยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ศาลสั่งคืนบริษัทสู่ทะเบียน ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายมิได้มีการกำหนดทั้งระยะเวลาในการขอคืนทะเบียน และกรอบของคำสั่งในการคืนทะเบียน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการซึ่งไม่สุจริตสามารถทำการหาประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้ จึงต้องมีการศึกษาถึงวิธีการในการที่จะหาแนวทางป้องกันการกระทำอันไม่สุจริตของผู้ประกอบการบางพวก

2. ปัญหาในทางปฏิบัติ

นอกจากบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวจะมีข้อบกพร่องในด้านของข้อกำหนดแล้ว ยังมีข้อบกพร่องในทางปฏิบัติอีกด้วย เนื่องจาก การกำหนดเหตุในการเพิกถอนทะเบียนร่างนั้น กฎหมายกำหนดให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนายทะเบียนในการพิจารณาถึงเหตุอันสมควรในการเพิกถอนทะเบียนดังกล่าว โดยมีได้มีบทบัญญัติอันเป็นการวางแนวในการพิจารณาของนายทะเบียนในเรื่องดังกล่าวไว้เป็นที่ชัดเจนแต่อย่างใด ดังนั้น กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์จึงได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาดังกล่าว โดยปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 แต่แนวทางดังกล่าวก็ยังคงไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และยังคงเปิดช่องว่างให้แก่ผู้ประกอบการในการที่จะอาศัยช่องว่างดังกล่าว ในการหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของ

กฎหมายดังกล่าวได้ จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยถึงข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติว่าบริษัท นั้นมีกระบวนการในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร และส่วนใดที่มีความเกี่ยวข้องกับ กระบวนการในการฟ้องร้องทละเบียดบริษัทบ้าง และทำการหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวให้มีความรัดกุมมากที่สุด

ส่วนในเรื่องของการชำระบัญชี อันเป็นกระบวนการที่จะต้องมีการขึ้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการ เลิกบริษัท โดยที่กระบวนการดังกล่าวจะมีผลทำให้การเลิกบริษัทเป็นอันเสร็จสมบูรณ์ แต่ ในการชำระ บัญชีของบริษัทที่เลิกกันโดยการฟ้องร้องทละเบียดนั้น เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มี บทบัญญัติในเรื่องของการคืนทะเบียนเมื่อบริษัทดังกล่าวได้ถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นอันเลิกกัน ภายหลังจากที่มีการฟ้องร้องทละเบียด จึงทำให้เกิดความสับสนว่า ในการชำระบัญชีนั้น หากไม่ปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวได้มีผู้เข้าทำการชำระบัญชีแล้ว การที่ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอต่อศาลให้ศาลตั้งผู้ชำระ บัญชีนั้น จะกระทำได้เลยหรือไม่ หรือจะต้องทำการร้องขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนเสียก่อน นอกจากนี้ ผลของการที่บริษัทซึ่งถูกฟ้องร้องทละเบียดร้างได้ทำการชำระบัญชีและจดทะเบียนเสร็จการชำระ บัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะเป็นเช่นไร ถือเป็นการตัดสิทธิในการร้องขอคืนสภาพบริษัทสู่ทะเบียนอีก หรือไม่ ซึ่งจากประเด็นดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ต้องทำการศึกษาถึงกระบวนการอันแท้จริงในการดำเนินการ กับบริษัทซึ่งถูกฟ้องร้องทละเบียด ผลของการฟ้องร้องทละเบียด เพื่อที่จะทำการเสนอแก้ไขบท บัญญัติในเรื่องดังกล่าวให้เป็นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และสาระสำคัญของการเลิกบริษัท และการถอนทะเบียนบริษัทตามบทบัญญัติกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยทำการเปรียบเทียบกับแนว ความคิดของกฎหมายต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหากฎหมายที่มีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิด ขึ้นในทางปฏิบัติ พร้อมทั้งการนำเอาแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศมาประกอบการพิจารณา

2.3 เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และวิธีการในการแก้ไขปัญหาค่าที่เกี่ยวกับการเลิกบริษัทและการ ถอนทะเบียนบริษัทร้าง ทั้งในทางบทบัญญัติแห่งกฎหมายและในทางปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับ สภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน

3. สมมติฐานของการวิจัย

ในเรื่องของการถอนทะเบียนบริษัทร้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ปัจจุบันยังมีความบกพร่องอยู่มากเนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอ อันก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ

4. ขอบเขตของการวิจัย

ใช้การวิจัยทางนิติศาสตร์ และสังคมวิทยากฎหมาย โดยขอบเขตจำกัดอยู่ในเรื่องการถอนทะเบียนบริษัทร้าง ซึ่งมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้น ในเรื่องของหลักเกณฑ์และแนวทางของกฎหมายไทยและกฎหมายของต่างประเทศว่าเป็นอย่างไร และวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสีย และความเป็นไปได้ในการนำแนวความคิดของกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้กับกฎหมายไทย

5. วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยตัวบทกฎหมาย ตำรากฎหมาย ประกาศ คำสั่ง บทความ วารสาร เอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุมของเจ้าหน้าที่ มติคณะรัฐมนตรี และคำพิพากษาศาลฎีกา แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงความเป็นมา ความหมาย ลักษณะและวิธีการในส่วนของกรเลิกบริษัทโดยการถอนทะเบียนร้าง
2. ทำให้ทราบถึงความเหมาะสมและข้อบกพร่องของกฎหมายและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการถอนทะเบียนร้าง เพื่อให้เห็นถึงปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้น
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพิจารณา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นดังกล่าว

4. ทำให้ทราบถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของบทบัญญัติในเรื่องอันเกี่ยวเนื่องกับการจดทะเบียนร่างของกฎหมายต่างประเทศ
5. ทำให้ทราบถึงผลดีและผลเสียในเรื่องของการคงไว้ซึ่งกฎหมายของไทยในเรื่องดังกล่าว หรือการนำเอาแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

การเลือกบริษัทจำกัด

1. ลักษณะทั่วไปของบริษัทจำกัด

บริษัทจำกัดนั้น เป็นรูปแบบของการประกอบธุรกิจในลักษณะที่ต้องอาศัยผู้เริ่มประกอบการหลายคนมาร่วมกันลงทุนและดำเนินงาน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร มีการแบ่งทุนเป็นหุ้น โดยแต่ละหุ้นมีมูลค่าหุ้นละเท่าๆกัน โดยมีเจ้าของหุ้นที่เรียกว่า “ผู้ถือหุ้น” ซึ่งมีความรับผิดชอบจำกัดตามจำนวนหุ้นที่ตนถือ

จากลักษณะของบริษัทดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดทางกฎหมายของบริษัทสมัยใหม่ (Modern Company) ¹ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ

1. แนวความคิดเรื่องการร่วมหุ้น (Concept of Share Capital)

กล่าวคือ การที่บริษัทหนึ่งจะเกิดขึ้นและดำเนินกิจการอยู่ได้นั้นก็โดยการร่วมลงทุนของผู้ถือหุ้นในบริษัท โดยการแบ่งทุนออกเป็นหน่วยเล็กๆ เรียกว่า หุ้น และในการโอนหุ้นของผู้ถือหุ้นก็สามารถทำได้โดยสะดวก ไม่ว่าผู้ถือหุ้นจะโอนหุ้นในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่หรือถึงแก่ความตายไปแล้วก็ตาม ซึ่งทำให้บริษัทสามารถระดมเงินทุนจากผู้ถือหุ้นได้เป็นจำนวนมาก

2. แนวความคิดเรื่องความรับผิดชอบจำกัด (Concept of Limited Liability)

กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นแต่ละคนนั้น มีความรับผิดชอบจำกัดอยู่เพียงเท่าที่จำนวนค่าหุ้นที่ตนซื้อและยังค้างชำระอยู่แก่บริษัทเพียงเท่านั้น อันเป็นหลักการที่ปกป้องผู้ถือหุ้นไม่ให้ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ในกรณีที่บริษัทมีปัญหาทางการเงิน

¹ ผกาสิริ ลีละสิริ “การเลิกกิจการและการสิ้นสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัด,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า8-9.

3. แนวความคิดเรื่องความเป็นนิติบุคคล (Concept of Legal Personality)

กล่าวคือ บริษัทนั้น มีสภาพเป็นนิติบุคคล มีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นของตนเอง โดยแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น เช่น บริษัทมีสิทธิเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ ในนามของบริษัทได้ มีสิทธิเข้าทำนิติกรรมในนามของบริษัท อาจทำละเมิดต่อบุคคลอื่น มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลในนามบริษัทได้ และอาจกระทำการใดๆ ที่โดยสภาพไม่ใช่กิจการที่พึงทำได้เฉพาะต่อบุคคลธรรมดาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากว่ากฎหมายของบริษัทสมัยใหม่จะมีได้มีแนวความคิดดังกล่าว ก็มิได้ทำให้การดำเนินธุรกิจหรือการดำเนินคดีความเป็นอันหยุดชะงักลง เนื่องจากแนวความคิดดังกล่าวเป็นเพียงแนวความคิดที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่การดำเนินงานของบริษัทสมัยใหม่เท่านั้น ซึ่งหากแม้ไม่มีแนวความคิดในเรื่องดังกล่าว บริษัทก็ยังคงดำเนินการได้โดยใช้วิธีให้บุคคลทำการแทน ไม่ว่าจะทำการแทนในฐานะของผู้แทน (Representation), ทรัสต์ (Trustee) หรือ ตัวแทน (Agency) ก็ตาม

จะเห็นได้ว่า จากแนวความคิดทางกฎหมายของบริษัทสมัยใหม่ (Modern Company) มีลักษณะที่เป็นการตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ที่จะก่อให้เกิดความสะดวกในการระดมทุนจากผู้ถือหุ้นได้เป็นจำนวนมาก

1.1 ประวัติความเป็นมาของบริษัทในประเทศไทย

ในสมัยอดีตกาล การครองชีพของมนุษย์นั้น มีอาหารเพียงผลหมากรากไม้หรือจับสัตว์เล็กๆกิน มีเครื่องนุ่งห่มเป็นใบไม้หรือหนังสัตว์ มีที่อยู่เพียงโพรงไม้หรือถ้ำ และเกือบจะไม่มียารักษาโรคเลย ซึ่งนอกจากปัจจัย 4 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ความต้องการอย่างอื่นของมนุษย์ก็มีน้อยหรือแทบไม่มี ครั้นเมื่อโลกเจริญขึ้น มนุษย์เริ่มรวมตัวกันเป็นหมู่เหล่ามากขึ้น ปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ก็มีการพัฒนาขึ้น ในขณะเดียวกันความต้องการของมนุษย์ก็มีมากขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ มนุษย์จึงเกิดความคิดที่จะแลกเปลี่ยนในสิ่งที่ตนมีกับสิ่งที่ตนต้องการ โดยเริ่มแรกนั้น มนุษย์มีความคิดที่จะแลกเปลี่ยนเฉพาะในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ โดยแลกเปลี่ยนกับคนในชุมชนเดียวกัน ต่อมาก็ขยายขอบเขตไปสู่ชุมชนอื่น และกว้างออกไปตามลำดับ ซึ่งสิ่งของที่มนุษย์นำมาแลกเปลี่ยนนั้นมีทั้งสิ่งของที่ใหญ่ และสิ่งของที่เล็กๆ จึงทำให้เกิดความไม่สะดวกในการแลกเปลี่ยน เนื่องจากการยากที่จะกำหนดได้ว่าสิ่งที่ตนมีนั้นหากนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ตนต้องการ จะต้องแลกเปลี่ยนกันในสัดส่วนเท่าใด เช่น นาย ก. มีไก่ 1 ตัว หากต้องการที่จะแลกเปลี่ยนกับข้าวของนาย ข. จะต้องแลกเปลี่ยนกันในอัตราส่วนเท่าใดจึงจะเป็นการยุติธรรมต่อทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ในบางครั้ง เมื่อความต้องการของทั้งสองฝ่ายไม่ตรงกัน เช่น

นาย ก. เป็นผู้เลี้ยงไก่ และนาย ข. เป็นผู้ขายข้าว หากนาย ก. อยากได้ข้าว แต่นาย ข. ไม่อยากได้ไก่ การแลกเปลี่ยนก็อาจไม่เกิดขึ้น และนาย ก. ก็อาจไม่มีข้าวกิน ซึ่งก็อาจเกิดเป็นปัญหาได้ เป็นต้น ดังนั้น ในเวลาต่อมามนุษย์จึงได้คิดหาวิธีที่จะใช้สิ่งซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่างๆ ซึ่งในไม่ช้ามนุษย์ก็พบว่า แร่ธาตุต่างๆ เช่น เงินทอง นั้น เป็นสิ่งที่ใครๆก็ยินดีที่จะรับแลกเปลี่ยน เพราะเป็นของเล็กเก็บไว้ได้นาน และมีค่ามาก จึงทำให้เงินทองกลายมาเป็นวัดมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนแทนสิ่งของ จึงเป็นการที่มนุษย์ได้พ้นจากยุคของการแลกเปลี่ยนเข้ามาสู่ยุคของการซื้อขายแทน

เมื่อมนุษย์ได้เข้าสู่ยุคของการซื้อขายโดยใช้เงินทองเป็นสื่อกลางแล้ว มนุษย์ก็เริ่มที่จะคำนวณต่อไปว่า สิ่งของแต่ละสิ่งก็นำมาใช้ในการซื้อขายนั่น แต่ละสิ่งคิดเป็นเงินเท่าใด ทำให้มนุษย์เริ่มเข้าใจถึงต้นทุนของสิ่งที่ตนมีอยู่ว่ามีมูลค่าเท่าใด ต่อมาความคิดดังกล่าวจึงขยายผลออกไปจนเกิดเป็นหลักเศรษฐกิจหลักหนึ่งว่า ในการที่ลงทุนผลิตสินค้าชิ้นหนึ่งทีตนมี โดยผลิตทีละเป็นจำนวนมากๆจะเป็นการทุ่มกำลังแรงและค่าใช้จ่ายต่างๆ แต่การที่ลงทุนผลิตสินค้าคราวละมากๆ นั้น จะต้องมีเงินทองในการลงทุนผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งในความเป็นจริงคนๆเดียวมักจะมีแรงงาน เงินทอง และวัตถุดิบไม่เพียงพอที่จะในการผลิตคราวละมากๆให้สำเร็จได้ จึงเกิดการรวมแรงงาน เงินทอง และวัตถุดิบกันระหว่างคนหลายๆคน โดยหวังว่าเมื่อมีกำไรก็จะนำมาแบ่งปันกัน ซึ่งก็กลายเป็นต้นกำเนิดของหลักการเข้าเป็นหุ้นส่วนกัน

ในส่วนของประวัติความเป็นมาในเรื่องของบริษัทจำกัดนั้น อาจกล่าวได้ว่า ประเทศแรกที่เกิดมีความคิดในเรื่องของบริษัทจำกัดนั้น คือประเทศอิตาลี โดยมีการตั้งบริษัทจำกัดเป็นแห่งแรกของโลก ในคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยเหตุที่มีการตั้งบริษัทจำกัดขึ้นเนื่องจาก ในขณะนั้นเมืองเจนัวเกิดมีหนี้สินมากมายเพราะเหตุจากการปราบปรามเมืองขึ้น และเมื่อไม่มีเงินที่จะไปชำระหนี้ จึงต้องทำการชำระหนี้ โดยการนำเมืองขึ้นไปให้เจ้าหนี้ปกครองแทน ดังนั้นเจ้าหนี้จึงทำการตั้งบริษัท โดยนำจำนวนเงินที่เป็นหนี้ออกมาตั้งเป็นทุนและก็แบ่งทุนดังกล่าวออกเป็นหุ้น โดยกำหนดให้หุ้นเหล่านี้สามารถโอนกันได้ โดยที่บริษัทดังกล่าวนี้ได้รับการอนุญาตให้ตั้งขึ้นเพื่อทำการค้าขายและทำกิจการต่างๆในเมืองขึ้นด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1407 ธนาคารแห่งเมืองเจนัวร้ยอมชำระหนี้แทน โดยให้ผู้ถือหุ้นนำหุ้นของบริษัทดังกล่าวไปเปลี่ยนเป็นหุ้นของธนาคารแทน และต่อมาในปี ค.ศ. 1453 ธนาคารเจนัวร้ยก็กลายเป็นบริษัท ทำ

การค้าขายกับเมืองจีน และได้รับสิทธิให้ควบคุมธุรกิจและการพาณิชย์ของเมืองจีนด้วย² จึงเห็นได้ว่าบริษัทซึ่งเกิดขึ้นเป็นแห่งแรกของโลกนั้น มีจีนเพื่อทำการช่วยเหลือและแก้ไขภาวะทางการเงินของเมืองเยนัวร์

ส่วนประเทศที่มีความเจริญในเรื่องของบริษัทตามหลังมาไม่แพ้กัน คือ ประเทศอังกฤษ โดยมีความเจริญทางด้านกฎหมายบริษัท ทั้งยังเป็นแม่แบบของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวในอีกหลายประเทศ โดยบริษัทจำกัดของอังกฤษได้เติบโตมาจากกิจการค้าของพวกสมาคมการค้าซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน โดยวัตถุประสงค์ของการตั้งบริษัทดังกล่าวก็เพื่อดำเนินการค้าระหว่างประเทศและคุ้มครองเมืองจีน โดยบริษัทดังกล่าวได้แก่ บริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1602 เพื่อทำการค้าขายกับประเทศอินเดียเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ก็ได้มีวิวัฒนาการในเรื่องดังกล่าว โดยเริ่มจากการค้าขายระหว่างคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน และก็เริ่มขยายวงไปจนถึงการค้าขายระหว่างประเทศในเวลาต่อมา มีการจัดตั้งในรูปแบบขององค์กรธุรกิจ เป็นห้างหุ้นส่วน และต่อมาก็เกิดเป็นรูปแบบของบริษัท ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการดังกล่าว ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัยนั้น สมเด็จพระเจ้าขุนรามคำแหงมหาราช ถือเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ควรจะนับว่าดำเนินนโยบายการเมืองควบคู่ไปกับการค้าขาย โดยจะเห็นได้จาก

1. การเกิดศูนย์กลางในการซื้อขาย ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกอันแสดงถึงความเจริญของการค้า ซึ่งปรากฏอยู่ตอนหนึ่งว่า “เบื้องดินนอนเมืองสุโขทัยนี้ มีตลาดปสาน³

² เสาวณีย์ อัสวโรจน์, เอกสารประกอบการบรรยายหลักกฎหมายธุรกิจเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 1

³ คำว่า “ปสาน” แปลว่า ตลาดที่มีห้องหรือร้านเป็นแถวติดต่อกัน เป็นภาษาเปอร์เซีย เรียกว่า บาซาร์

มีพระอน มีปราสาท มีป่าหมากพร้าว ป่าหมากกลาง มีไร่มินา มีถิ่นฐาน มีบ้านใหญ่บ้านเล็ก⁴ ซึ่งจากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในสมัยนั้น กรุงสุโขทัยได้จัดให้มีตลาดประจำสำหรับประชาชนเพื่อที่จะเป็นหลักแหล่งที่จะมาซื้อขายสินค้ากัน ซึ่งสันนิษฐานว่า ปศานนี้คงตั้งอยู่ในเขตชุมชน มีลักษณะคล้ายตลาดนัดของเราในปัจจุบัน

2. การเกิดระบบ Free Trade ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ตอนหนึ่งซึ่งกล่าวว่า “เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหงเมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจากอบในไพร่ลูทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใครค้าช้าง ค้า ใครจักใครค้าม้า ค้า ใครจักใครค้าเงินค้ำทอง ค้า ไพร่ฟ้าหน้าใส”⁵ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่พ่อขุนรามคำแหงได้ทำการยกเลิกการเก็บจกอบ ก็เสมือนหนึ่งว่าพระองค์มุ่งส่งเสริมการค้าขายระหว่างประเทศ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อค้าไทยและต่างประเทศได้นำสินค้าเข้าและออกจากกรุงสุโขทัยได้โดยไม่ต้องเสียภาษีอากรใดๆทั้งสิ้น

3. เกิดการแก้ไขอักษรไทย โดยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น ได้มีการแก้ไขอักษรไทยใหม่เพื่อให้สะดวกแก่การค้าขายภายในและภายนอกประเทศ พจนานุกรมสันสกฤตได้กล่าวไว้ในเรื่องสยามกับพณิชยว่า “วิธีเขียนหนังสือไทยตามแบบที่พ่อขุนรามคำแหงกำหนดขึ้นใหม่ โดยปรับปรุงแก้ไขจากแบบเดิมซึ่งคล้ายอักษรหัดของขอมนั้น อาจนับได้ว่าเป็นอุปกรณ์แก่การพาณิชย์อย่างหนึ่งในสมัยต่อมา”⁶

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ในสมัยสุโขทัยนั้นการค้าเจริญใหญ่โต ประเทศมั่งคั่งสมบูรณ์ไพร่ฟ้าหน้าใสเกษมสำราญแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ หอการค้าไทย, ประวัติการค้าไทย (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายสง่า วรรณดิษฐ์ ทม.,ตช. ณ.เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 17 กันยายน 2511), หน้า 26

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า30-31

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า30-31

2. สมัยกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยานั้นมีอายุยืนยาวถึง 417 ปี โดยเริ่มเมื่อปี พ.ศ.1893 และสิ้นสุดเมื่อ พ.ศ. 2310 ในเรื่องของการค้าขายนั้น เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์บ้านเมือง ดังนั้นภาวะของการค้าขาย จึงผิดแผกแตกต่างไปตามกาลสมัย ซึ่งพอจะสรุปเหตุการณ์สำคัญทางการค้าของสมัยอยุธยาได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ตลาดเป็นสถานที่สำคัญในการซื้อขาย โดยประชาชนหากไปทำการซื้อขายที่ตลาดจะได้รับทั้งสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองความปลอดภัยในการซื้อขายทุกอย่าง ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะโจรมาตราหนึ่งว่า “ชื่อของโจรในตลาดที่ท่านอาณัติให้ซื้อขาย มิรู้ว่าเป็นของโจรซื้อไว้ และนายตลาดก็มิรู้ เพื่อนกันนั่งใกล้ก็มิรู้ อยู่มาเจ้าทรัพย์จับทรัพย์ได้ที่ผู้ซื้อ ให้ผู้ซื้อส่งผู้ขาย ถ้าส่งมิได้ให้พิสูจน์ตัว ถ้าแพ้พิสูจน์ให้ไหมเสมอโจร ถ้าชนะแก้พิสูจน์ให้เสียแต่สินอันซื้อนั้นให้เจ้าของ เพราะหากำนักมิได้ ให้หาผู้ขายนั้นจนพบและเอาไปให้ตระลาการให้พิจารณาเอาของนั้นให้กิน” ซึ่งจะเห็นได้ว่าเนื่องจากการเป็นการซื้อขายกันในตลาด กฎหมายจึงช่วย หากไม่ซื้อขายในตลาด ผู้ซื้อที่จะต้องถูกใส่ตาประจาน 3 วันครั้ง 5 วันครั้ง 7 วันครั้ง แล้วปรับไหมอีก โสดหนึ่ง ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร อีกมาตราหนึ่งว่า “มิรู้โจรลักทรัพย์สิ่งของมาขาย เป็นต้นว่าแพรพรรณรูปพรรณเงินทอง แก้วแหวน และรูปพรรณทองขาวทองเหลือง ทองแดง ตะกั่ว สัมฤทธิ์ และซัง ม้า โค กระบือ เรือ เกวียน สิ่งใดๆมาขายในตลาดชุลมุนมากเสถมาก เจ้าตลาดและเพื่อนบ้านรู้เห็นก็ดี ซื้อขายกันนอกตลาด มีนายบ้าน นายอำเภอหรือแขวงรู้เห็นเป็นกำนบก็ดี ให้ผู้ซื้อรู้จักผู้ขายไว้ ถ้าสืบไปเจ้าของมาพบสิ่งของซึ่งซื้อไว้วันนั้น ให้ผู้ซื้อนำตัวหาผู้ขาย ได้ตัวผู้ขายมาก็ดี เจ้าของจับโจรได้ โจรนำเอาทรัพย์ที่ผู้ซื้อไว้ก็ดี ท่านว่าทรัพย์ซึ่งซื้อไว้วันนั้นเสียเปล่า ให้เรียกส่งให้แก่เจ้าของ จะเอาผู้ซื้อเป็นสมโจรนั้นมิได้ ถ้าผู้ซื้อส่งตัวผู้ขายมิได้ ถึงซื้อขายกัน มีผู้รู้เห็นก็ดี ให้ไหมผู้ซื้อเสมอโจร เหตุผู้ซื้อผู้ขายมักรู้กัน จะปกปิดคนร้ายไว้ให้เป็นเลี้ยนหนามในแผ่นดินท่าน”

2. ลักษณะของการค้าขายในสมัยนั้น มีทั้งแบบทุนเดี่ยวและรวมทุนซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหุ้นส่วนบริษัทในสมัยนี้ ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตราหนึ่งว่า “ทวยราษฎรทั้งหลาย จะฝากสินค้าให้ท่านไปขายต่างเมืองก็ดี ฝากลงสำเภาก็ดี ฝากให้ซื้อขายกลางเมืองก็ดี ให้มีผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อนฝูงมาช่วยคิดราคาทุนทรัพย์ให้รู้เห็น แลเอาหนังสือสำคัญบริคณห์ไว้ว่าได้กำไรจะปันกันก็ดี มีบันทึกก็ดี ถ้ามิได้ทำดั่งนั้นเกิดอุบัติเหตุถ้อยความแก่กัน ผู้โจทก์ว่าฝาก ผู้จำเลยว่ามี

“ได้ฝาก มิได้รับแลหาความค้ำบัมิได้ผู้โจทก์หาหนังสือมิได้ ให้พระสุรัสวดีเลิกจากกันโดยโจทก์สุญเอง เป็นพับแก้มันแล”

3. มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องหุ้นส่วนบริษัทขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบ โดยมีบทบัญญัติดังต่อไปนี้

บทที่ 102 บัญญัติว่า “ราษฎรทั้งหลายชักชวนเข้าหุ้นกันไปค้าขายออกกำไร ให้แบ่งปันกันตามมากและน้อย ถ้ามิได้ชื้อสัตย์ต่อกัน เก็บเอาทุนและกำไรซึ่งจะได้เป็นส่วนของท่านไว้ ท่านว่าระบัดสินท่าน ให้เอาทุนและกำไรซึ่งเป็นส่วนของท่านตั้งใหม่ทวิคูณ”

บทที่ 103 บัญญัติว่า “ไปค้าขายด้วยกันและตักตีก และผู้หนึ่งเอาสินสอดนั้น รอด ให้ทำสินนั้นเป็นสามส่วน ได้แก่ เจ้าของสองส่วน ให้แก่ผู้เอามาส่วนหนึ่ง”

ซึ่งจากบทบัญญัติทั้งสองนี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จนี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน ส่วนกฎหมายไทยในเรื่องบริษัทนั้นยังมีได้มีปรากฏตั้งแต่โบราณกาลมา โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบหลักกฎหมายทั้งสองบทดังกล่าวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในปัจจุบันแล้ว จะเห็นได้ว่า ตอนแรกของบทที่ 102 ที่กำหนดให้มีการแบ่งปันกันตามส่วนมากส่วนน้อยของทุนนั้น หลักกฎหมายปัจจุบันได้นำมาใช้ ดังปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1044 ที่ว่า “อันส่วนกำไรก็ดี ส่วนขาดทุนก็ดี ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนนั้นย่อมเป็นไปตามส่วนที่ลงหุ้น” แต่ตอนท้ายของบทที่ 102 ที่กล่าวว่า “ถ้ามิได้ชื้อสัตย์ต่อกัน เก็บเอาทุนและกำไรซึ่งจะได้เป็นส่วนของท่านไว้ ท่านว่าระบัดสินท่าน ให้เอาทุนและกำไรซึ่งเป็นส่วนของท่านตั้งใหม่ทวิคูณ” นั้นมิได้มีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด เนื่องจากจะเป็นการผิดหลักกรรมศาสตร์ หากเรานำหลักกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญามารวมอยู่ในมาตราเดียวกัน

ส่วนในบทที่ 103 นั้น ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้ มีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตราใดในปัจจุบัน เนื่องจากบทที่ 103 ดูเหมือนว่าจะเป็นเพียงบทบัญญัติซึ่งตราขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ช่วยพรรคพวกเดียวกันในเวลาที่กำลังตกอยู่ใต้อานาจเข้าศึกมากกว่า โดยคาดว่าเรื่องชนิดนี้คงมีชุกชุมในครั้งกระนั้น บางทีอาจมีความต้องการที่จะให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำความดีมากกว่า แต่ก็ผิดกับรางวัลธรรมดาซึ่งผู้ได้รับความช่วยเหลือจะให้หรือ ไม่ก็ได้ แล้วแต่

นิสัยของผู้นั้น ซึ่งหากเทียบกับกฎหมายในปัจจุบันแล้วก็ได้ปรากฏว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายใด บังคับให้ใครให้รางวัลแก่ใคร โดยมีได้ตกลงสัญญากันไว้ก่อน⁷

3. สมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2398)

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ มิได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับหุ้นส่วน บริษัทแต่อย่างใดจึงเกิดเป็นปัญหาว่า หากมีคดีความเกิดขึ้นในเรื่องหุ้นส่วนบริษัท โดยคดีความนั้นมิได้อยู่ในกฎหมายสองบทดังกล่าว ศาลในสมัยนั้นจะใช้กฎหมายใดมาปรับบทแก่คดี ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากและมีดมนอยู่ เพราะสมัยดังกล่าวไทยยังมิได้ทำการติดต่อกับประเทศยุโรปมากนัก เนื่องจากกฎหมายของไทยยังได้รับอิทธิพลของกฎหมายฮินดูอยู่ แต่ก็นับว่าเป็น โชคดีของประเทศไทยอยู่บ้าง เนื่องจากในสมัยนั้นการค้าของไทยยังไม่กว้างขวาง คดีความเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัทจึงยังมีไม่มากนัก เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวศาลจึงส่งให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ตัดสิน โดยอาศัยดุลยพินิจของพระองค์ ประกอบกับหลักแห่งความยุติธรรมเป็นรายๆ ไป⁸

4. สมัยหลังกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2398-ปัจจุบัน)

1. มีการนำเอาหลักกฎหมายกฎหมายอังกฤษมาใช้ในศาลไทย เนื่องจากกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 ได้สำเร็จการศึกษากฎหมายจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดประเทศอังกฤษ และได้เอากฎหมายอังกฤษมาสอนนักศึกษากฎหมายไทย นอกจากนี้ยังได้แต่งตำรากฎหมายต่างๆ โดยอาศัยแนวความคิดของกฎหมายอังกฤษ จึงทำให้กฎหมายอังกฤษมีอิทธิพลต่อกฎหมายไทยมากขึ้น และเมื่อมีคดีความเกี่ยวกับหุ้นส่วนในศาลไทยและคดีความนั้นมิได้อยู่ในกฎหมายสองบทดังกล่าว ศาลก็จะนำเอาหลักกฎหมายหุ้นส่วนบริษัทของประเทศอังกฤษมาปรับใช้ใน

⁷ หลวงศรีปริชาธรรมปาฐก, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทและสมาคม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กติกิประดิษฐ์, 2500), หน้า4-5

⁸ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 5(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2539), หน้า 21

ศาลไทย เนื่องจากกฎหมายอังกฤษในสมัยนั้นนับว่าเป็นกฎหมายพาณิชย์ที่เจริญก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น⁹

2. เกิดมีการจัดตั้งองค์กรธุรกิจในรูปแบบของบริษัทขึ้นเป็นครั้งแรก จากบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับหุ้นส่วน ตามบทบัญญัติบทที่ 102 และ 103 นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ได้กล่าวถึงแต่เพียงลักษณะของหุ้นส่วนเท่านั้น กฎหมายในเรื่องของบริษัทยังมีได้มีปรากฏขึ้นมาแต่อย่างใด เนื่องจากแนวความคิดในเรื่องของบริษัทนั้น เป็นแนวความคิดของชาติตะวันตกซึ่งได้คิดขึ้นสำหรับการปฏิบัติการงานใหญ่ๆ ดังนั้น เมื่อพ่อค้าชาติตะวันตกได้เริ่มทยอยกันเข้ามาค้าขายในประเทศไทย จึงได้ประสงค์ที่จะตั้งบริษัทขึ้นมาบ้าง แต่เนื่องจากประเทศไทยในสมัยนั้นไม่มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยเรื่องของบริษัท ดังนั้นหากผู้ใดต้องการจะตั้งบริษัทจึงต้องทำการขออนุญาตต่อพระเจ้าแผ่นดิน โดยเมื่อได้รับอนุญาตแล้วก็ชอบที่จะตั้งบริษัทขึ้นรับผิดใช้หนี้เท่าต้นทุนตามใบหุ้นของบริษัทนั้นๆ นอกจากนี้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งบริษัทฉบับหนึ่งๆ ยังต้องมีข้อความกำหนดอำนาจหน้าที่ของบริษัทเป็นรายๆ ไป จึงทำให้ข้อบังคับทั้งหลายในเวลานั้นต่างกัน¹⁰ โดยบริษัทในยุคแรกๆนั้น ได้แก่ บริษัทธรรางพระพุทธรูปทุนจำกัด, บริษัทชุดคลองแลคูนาสยามทุนจำกัด, บริษัทธรรางไทยทุนจำกัด, บริษัทเบงกัลสยามกัมมาจลทุนจำกัด เป็นต้น ซึ่งบริษัทที่ยังคงดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบันนี้เหลือเพียงบริษัทเดียว คือ บริษัทเบงกัลสยามกัมมาจลทุนจำกัด ซึ่งปัจจุบันคือธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) นั่นเอง

3. เกิดกฎหมายฉบับแรกที่กล่าวถึง “บริษัท” กล่าวคือ ในเวลาต่อมา ได้เกิดมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะกึ่งนี้ยืมสิน ร.ศ.110 ขึ้น โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับการเรียกให้บริษัทชำระหนี้ โดยมีได้กล่าวถึงเรื่องการจัดตั้ง ลักษณะ หรือขอบเขตไว้แต่อย่างใด โดยบทบัญญัติดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรา 2 และ 3 ดังนี้

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22

¹⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 4

มาตรา 2 บัญญัติว่า “บุคคลหลายคนเข้าหุ้นส่วนกัน มีชื่อเป็นบริษัทอันหนึ่ง ซึ่งติดต่อทำการค้าขายอันได้เปิดเผย ประกาศโฆษณาให้คนรู้ทั่วไปแล้วว่า มีกำหนดหุ้นส่วนราคาเท่านั้น วางเงินไว้เป็นกลาง เป็นทุนทำการของบริษัทนั้น และมีราคาหุ้นส่วนซื้อขายกันได้ต่อไป ฉะนั้น ผู้ถือหุ้นส่วนนั้นต้องไม่ใช่หนี้ของบริษัทเช่นนี้อีก นอกจากจำนวนเงินหุ้นส่วนที่ต้องวางไว้เป็นทุนของบริษัทนั้น”

มาตรา 3 บัญญัติว่า “บริษัทเช่นกล่าวนี้อีกดี หรือบุคคลผู้เป็นลูกหนี้ก็ดี ถ้าหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำการไปไม่มีกำไรก็ดี จะร้องขอต่อศาลให้ตั้งเจ้าพนักงานไปตรวจจัดการ เพื่อที่จะให้บริษัทหรือบุคคลนั้น ได้ล้มละลาย ชำระหนี้สินกันเสียให้เสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้ผู้พิพากษาตราการมีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานไปตรวจตราจัดการเก็บทรัพย์สินสมบัติของลูกหนี้และบัญชีนั้นได้ เพื่อที่จะให้ศาลได้พิจารณาชำระหนี้สิน”

4. มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130 เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่แต่เดิมนั้น ไม่มีบทบัญญัติที่สมบูรณ์นัก ประกอบกับกิจการพาณิชย์เริ่มมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2454 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมฤคกุลเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการทำการแก้ไข รวบรวมบทกฎหมายที่ใช้บังคับในการเข้าหุ้นค้าขายกันให้เป็นหมวดหมู่ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้แบ่งห้างหุ้นส่วนบริษัทออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินใช้ 3. บริษัทจำกัดสินใช้ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีหลักสำคัญดังนี้¹¹

4.1 การแบ่งบทบัญญัติออกเป็นสองอย่าง เรียกว่า หลักมาตราอย่างหนึ่ง และมาตราธรรมด่าอย่างหนึ่ง โดยกฎหมายที่เรียกว่าหลักมาตรานั้น คู่สัญญาจะทำการยกเว้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมไม่ได้ ส่วนมาตราธรรมดานั้น คู่สัญญาสามารถยกเว้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมได้ โดยที่จะมีสัญลักษณ์คือ หากมาตราใดเป็นหลักมาตรา ก็จะมีรูปดอกจันหรือพิมพ์ไว้ให้รู้ข้างหน้า โดยเหตุที่ต้องแบ่งเช่นนี้เนื่องจากในเวลาตราพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ได้มีการตราหลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายใดว่า บทบัญญัติอย่างใดอาจยกเว้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมได้อย่างไรไม่

¹¹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท, หน้า

4.2. ผู้ใดที่มีความประสงค์จะตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินใช้ หรือบริษัทจำกัดสินใช้ ก็ชอบที่จะตั้งได้ เมื่อปฏิบัติครบถ้วนทุกประการตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

4.3. เปิดโอกาสให้ผู้ที่ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญขึ้นก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนำห้างหุ้นส่วนสามัญที่ตั้งอยู่ก่อนมาจดทะเบียนได้ โดยเมื่อมีการจดทะเบียนแล้วก็จะกลายเป็นนิติบุคคล มีสิทธิหน้าที่ซึ่งแตกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญที่ตั้งอยู่ก่อนแต่มิได้นำมาทำการจดทะเบียน ก็ยังคงเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญธรรมดาต่อไป

4.4. ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะตั้งบริษัทจำกัดสินใช้ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเช่นแต่ก่อน เว้นไว้แต่จะตั้งบริษัทจำกัดสินใช้จำพวกหนึ่ง ซึ่งพ.ร.บ. หุ้นส่วนบริษัท ร.ศ. 130 มาตรา 115 บัญญัติให้ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสียก่อน แล้วจึงจะตั้งได้ เช่นบริษัทจำกัดสินใช้จำพวกซึ่งหากมีการตั้งขึ้นมาอาจกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกของประชาชน เช่น สร้างรถไฟ รถราง ทำประกันภัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้รัฐบาลได้มีโอกาสพิจารณาว่า การอนุญาตให้ตั้งจะมีผลได้ผลเสียกระทบกระเทือนประชาชนหรือไม่เพียงใด

4.5. พ.ร.บ. ดังกล่าวมิได้ลบล้างพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งบริษัทเหมือนแต่ก่อน ดังนั้นผู้ที่มีความประสงค์จะตั้งบริษัทจำกัดสินใช้ ซึ่งมีไม่จำพวกที่บัญญัติไว้ในมาตรา 115 จึงมีวิธีตั้งได้ 2 ทาง คือ 1. ขอพระบรมราชานุญาต เช่นเดิม 2. ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. หุ้นส่วนบริษัท ร.ศ. 130

4.6. มีการกำหนดโทษทางอาญาที่จะลงโทษนิติบุคคลไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยโทษานุโทษ ซึ่งกำหนดความผิดของบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลไว้

5. มีการตราประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 (ฉบับที่ 1) กล่าวคือ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2467 ได้มีการตราประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกมาใช้ โดยมีบทบัญญัติว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทปรากฏอยู่ในบรรพ 3 ของประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าวด้วย ซึ่งทำให้พ.ร.บ. หุ้นส่วนบริษัท ร.ศ. 130 ที่ออกมาใช้ก่อนหน้านี้ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย โดยเนื้อหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ดังกล่าวนี้นั้นแทบจะเรียกได้ว่าลอกจากพ.ร.บ. หุ้นส่วนบริษัท ร.ศ. 130 มาเกือบทั้งสิ้น เพียงตัดคำว่า “สินใช้” ออกจากคำว่า “ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินใช้” และ “บริษัทจำกัดสินใช้” และยกเลิกการแบ่งบทบัญญัติซึ่งออกเป็นสองอย่าง เรียกว่า หลักมาตราอย่างหนึ่ง และมาตราธรรมดาอย่างหนึ่งทิ้งเสีย

6. มีการตราประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 (ฉบับปัจจุบัน) กล่าวคือ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2472 ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ที่ได้ตราและชำระใหม่แทนฉบับเดิมที่มีอยู่ โดยเนื้อหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ที่ออกใหม่นี้ มีข้อความเช่นเดียวกับบรรพ 3 เก่าโดยมาก โดยมีข้อความที่แก้ไขคือ ยกเลิกมาตรา 1014 ของบรรพ 3 เก่า โดยการยกเลิกดังกล่าวนี้ เป็นการยกเลิกโดยพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขาย อันกระทั่งความผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ซึ่งได้ตราออกใช้ก่อนที่จะตรา บรรพ 3 ใหม่แล้ว

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมหลักกฎหมายอัน เกี่ยวเนื่องกับเรื่องของหุ้นส่วนบริษัทเรื่อยมา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้¹²

1. เมื่อได้ประกาศ ป.พ.พ. บรรพ 1,2 และ 3 แล้ว ทางกรเห็นสมควรให้ มีบทลงโทษในการกระทำผิดต่อบทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม และมูลนิธิ จึงได้ประกาศ พ.ร.บ. เพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2468 บัญญัติไว้เป็นส่วนที่ 1 คือความผิดอันเกี่ยวกับห้างหุ้น ส่วน บริษัท สมาคม และมูลนิธิ ตั้งแต่มาตรา 341-370

2. ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศ พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ประมวลกฎหมายอาญฉบับใหม่นี้มีได้กล่าวถึงในเรื่องที่ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม และมูลนิธิไว้ ทางกรจึงได้ตรา พ.ร.บ. ฉบับใหม่ขึ้นต่างหาก เรียกว่า “พระราชบัญญัติ กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดบริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499”

7. มีการตราพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ พ้น 120 วันนับจากวันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2521) โดยเหตุ สำคัญที่ต้องมีการตราพระราชบัญญัตินี้คือ “เนื่องจากการประกอบธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรม ในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ขยายตัวเจริญก้าวหน้าไปมาก มีบริษัทจำกัด จำนวนมากที่มีทุนทรัพย์บริษัทหลายสิบถึงหลายร้อยล้านบาท ดำเนินธุรกิจมีมูลค่าคิดเป็นเงินรวมกัน ปีละหลายหมื่นล้านบาท และได้จำหน่ายหุ้นให้แก่ประชาชนทั่วไปมาหลายปีแล้ว จนกระทั่งบริษัท หนึ่งๆมีผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมาก แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้น ส่วนบริษัทที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ นอกจากจะไม่สามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนผู้ถือหุ้น

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 25

ในบริษัทดังกล่าวได้อย่างเพียงพอแล้ว ยังไม่ให้อำนาจผู้ถือหุ้นควบคุมการบริหารงานของบริษัทอย่างใกล้ชิด เป็นเหตุให้เกิดปัญหาอยู่เนืองๆ หากปล่อยให้ภาวการณ์เช่นนี้คงอยู่ต่อไปโดยไม่รีบแก้ไข ย่อมจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายปัจจุบันให้เหมาะสมกับกาลสมัยเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ผู้ถือหุ้นและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ของมากขึ้น อันจะเป็นช่วยระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น¹³

8. มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2521 โดยให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2521 เป็นต้นไป ซึ่งพ.ร.บ. ดังกล่าวได้ทำการยกเลิกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หมวด 4 บางมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ที่กำหนดให้บริษัทมหาชนจำกัดต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนและมีบทบัญญัติควบคุมการเสนอขายหุ้นและหุ้นกู้เพื่อบังคับมิให้ประชาชนถูกหลอกลวง

9. มีการตราพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2535 โดยพ.ร.บ. ดังกล่าวได้ยกเลิกพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งพ.ร.บ. ฉบับใหม่นั้นไม่จำเป็นต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป เพียงมีผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 15 คนก็เพียงพอแล้ว เนื่องจากว่าพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดให้บริษัทมหาชนมีผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 100 คนและต้องเป็นบุคคลธรรมดาไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 โดยแต่ละคนถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดนั้น ทำให้การจัดตั้งบริษัทมหาชนเป็นไปได้ค่อนข้างยากปรากฏว่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2521-2531 มีบริษัทมหาชนเกิดขึ้นเพียง 33 บริษัทเท่านั้น¹⁴

¹³ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2521, ราชกิจจานุเบกษา (ตอนที่ 149(ฉบับพิเศษ), วันที่ 25 ธันวาคม 2521)

¹⁴ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม และชัยพล ตราชูธรรม, บริษัทมหาชน (กรุงเทพมหานคร: 2537),

10. พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ 11) พ.ศ. 2535 โดยที่พ.ร.บ. ดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 43 ลงวันที่ 8 เมษายน 2535) ให้แก้ไขมาตรา 1096ใหม่ โดยกำหนดให้บริษัทเอกชนมีผู้ถือหุ้นกี่คนก็ได้ ไม่มีข้อกำหนดว่าจะต้องไม่เกิน 99 คนเหมือนกฎหมายเก่า เนื่องจากพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัดฉบับใหม่ ไม่ได้บังคับให้บริษัทมหาชนต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนขึ้นไปอีกต่อไป

1.2 ความหมายของบริษัท

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า “บริษัท” ไว้ว่า บริษัท (บอริสัด) น. หมู่, คณะ, เช่น พุทธบริษัท, ที่ประชุม เช่น จะพูดอย่างไรต้องดูบริษัทเสียก่อน. (ส. ปรีชท; ป.ปรีสา)

ส่วนคำว่า “บริษัทจำกัด” นั้น หมายความว่า (กฎ) น. นิติบุคคลที่บุคคลหลายคนร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อประกอบธุรกิจการค้าหาประโยชน์มาแบ่งกันและจดทะเบียนตามกฎหมาย.¹⁵

ตาม Oxford Advanced Learner’s Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Company” ไว้คือ Group of people united for business or commercial purposes.¹⁶

ส่วนคำว่า “Limited Liability Company” หรือ “Ltd.” หมายความว่า Business company whose members are liable for its debts only to the extent of the capital sum they have provided.¹⁷

¹⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์), หน้า458

¹⁶ Oxford University Press, **Oxford Advanced Learner’s Dictionary**, forth edition (Great Britain: The bath Press), p. 234

¹⁷ Ibid., p.724

ตาม Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า "Company" ไว้ว่า "Union or association of persons for carrying on a commercial or industrial enterprise; a partnership, corporation, association, joint stock company."

ส่วนคำว่า "Limited Company" หมายความว่า A company in which the liability of each shareholder is limited by the number of shares he has taken, so that he cannot be called on to contribute beyond the amount of his shares. In England, the memorandum of association of such company may provide that the liability of the directors, manager, or managing director thereof shall be unlimited.¹⁸

คำว่า "บริษัท" นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดไว้ซึ่งคำจำกัดความที่แน่ชัดแต่อย่างไร หากแต่เมื่อเรานำเอาบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องในหลายๆ มาตรา มาพิจารณาประกอบกัน จะเห็นได้ว่ามีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 1012 บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น"

มาตรา 1096 บัญญัติว่า "อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆกัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ"

มาตรา 1097 บัญญัติว่า "บุคคลใดตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งบริษัทจำกัดก็ได้ ด้วยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิและกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้"

¹⁸ Henry Campbell Black, **Black's Law Dictionary**, fifth edition (United State of America: West Publishing Company), p. 255

ซึ่งจากมาตราทั้งสามที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้เขียนสามารถสรุปได้ถึงขอบเขตและความหมายของคำว่า “บริษัท” ตามที่กฎหมายต้องการได้ว่า บริษัทจำกัดนั้น คือสัญญาของบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปตกลงเข้าร่วมลงทุนกระทำการกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยแบ่งทุนเป็นหุ้นซึ่งแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆกัน โดยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้ตามสัดส่วนมูลค่าหุ้นที่ตนถือ ซึ่งผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

ส่วนในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ก็ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “Company” ไว้ใน The Commercial Code of Japan, Article 52 ว่า The term “Company” as used in this Code shall mean as incorporated for the purpose of engaging in commercial transact as a business. ซึ่งเป็นการบัญญัติคำจำกัดความของคำว่า “บริษัท” ไว้โดยชัดเจน

1.3 องค์ประกอบสำคัญของบริษัท

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของบริษัทได้ว่า การที่จะเข้าข่ายที่จะถือได้ว่าเป็นบริษัทนั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1. จะต้องเป็นสัญญาร่วมลงทุนของบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป

จากบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ซึ่งบัญญัติไว้ในตอนหนึ่งว่า “สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป.....” ซึ่งจากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเป็นการเข้าทำสัญญากันระหว่างบุคคลที่จะเข้าร่วมกันจัดตั้งบริษัทดังกล่าว ส่วนที่ว่า “ตั้งแต่สองคนขึ้นไป” นั้น แท้จริงแล้วตามกฎหมายได้มีกำหนดไว้เป็นที่แน่นอนหรือไม่ว่าการจัดตั้งบริษัทนั้นต้องมีจำนวนเท่าใด ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า มาตรา 1097 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใดตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งบริษัทจำกัดก็ได้.....” ซึ่งก็หมายความว่า หากเป็นการตั้งบริษัทนั้นต้องมีผู้ร่วมเข้าทำสัญญาตั้งบริษัทจำนวน 7 คนเป็นอย่างน้อย มิเช่นนั้นก็ไม่สามารถถือเอาได้ว่าการทำสัญญาตั้งบริษัทนั้นเป็นอันถูกต้องสมบูรณ์

เมื่อมีบุคคลผู้ที่จะเข้าร่วมทำสัญญาตั้งบริษัทอย่างน้อย 7 คน ซึ่งในทางกฎหมายจะเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า “ผู้เริ่มก่อการ” หรือ “Promoters” แล้ว อาจเกิดคำถามต่อไปว่า ผู้เริ่มก่อการดังกล่าวต้อง

มีคุณสมบัติเช่นใดบ้าง ซึ่งหากดูจากกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องหุ้นส่วนบริษัทแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ามิได้มีกฎหมายใดระบุในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ก่อการไว้อย่างชัดเจน จะมีก็เพียงแต่ในระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 53 ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิที่มีนิติบุคคลเข้าเป็นผู้เริ่มก่อการ” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า มีเพียงบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะสามารถเข้าเป็นผู้ก่อการได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดห้ามมิให้นิติบุคคลเข้าเป็นผู้เริ่มก่อการ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติในข้อ 35 ของระเบียบฉบับดังกล่าวนี้ ซึ่งกำหนดว่า “นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนผู้เยาว์เข้าเป็นหุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ กรรมการ หรือผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนบริษัทได้ เมื่อปรากฏว่า 1. ผู้เยาว์มีอายุไม่น้อยกว่า 12 ปี 2. ผู้เยาว์ได้ลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบด้วยตนเอง” ซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคคลธรรมดาซึ่งจะมาเป็นผู้เริ่มก่อการนั้นก็จำเป็นต้องเป็นบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ หากได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อ 35 ดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้ ในส่วนของสัญญาในการร่วมลงทุนนั้น หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า สัญญาร่วมลงทุน(หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สัญญาเข้าหุ้นตั้งบริษัท) นั้น ก็ถือเป็นสัญญาอย่างหนึ่งเช่นกัน แม้ว่ากฎหมายในเรื่องหุ้นส่วนบริษัทนั้นจะปรากฏอยู่ในหมวดของเอกเทศสัญญาก็ตาม แต่หลักเกณฑ์ทั่วไปในการทำสัญญาก็ยังต้องคงอยู่ ซึ่งหลักเกณฑ์ทั่วไปดังกล่าวนี้ คือ เจตนาในการเข้าทำสัญญา¹⁹ ในที่นี้หมายความว่า ในการตกลงร่วมทุนเข้าหุ้นเพื่อทำกิจการใดๆ โดยหวังจะนำกำไรมาแบ่งปันกันนั้น ต้องเป็นการตกลงเข้าร่วมทุนกันโดยเจตนาที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมทุกฝ่าย ซึ่งมีได้เกิดจากเจตนาฉ้อฉล, ลำคัญฉืด, ถูกข่มขู่ หรือกลล่อฉลตแต่อย่างใด มิเช่นนั้นจะทำให้สัญญานั้นต้องเป็น โฆษะหรือ โฆษิมะแล้วแต่กรณี

และเมื่อปรากฏว่าสัญญาดังกล่าวนั้นทำไปด้วยเจตนาอันแท้จริงแล้ว สัญญาดังกล่าวนั้น ก็จะต้องเป็นสัญญาที่กล่าวไว้ถึงเรื่องของการเข้าหุ้นหรือการเข้าร่วมลงทุนด้วย โดยทุนที่จะเข้าร่วมในสัญญานี้ อาจมีได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ 1. เงินสด 2. ทรัพย์สินอื่น (ในที่นี้ให้หมายถึงทั้งสังหาริมทรัพย์

¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 832/2492 โจทก์ฟ้องขอแบ่งทรัพย์ โดยอ้างว่าเป็นหุ้นส่วนกัน แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเป็นเรื่องทำมาหาได้ร่วมกันฉันทันพี่น้อง ศาลพิพากษายกฟ้อง โดยไม่วินิจฉัยเรื่องแบ่งทรัพย์ได้

และอสังหาริมทรัพย์) 3.แรงงาน (ในที่นี้ให้หมายถึงกำลังกาย ความคิด หรือความรู้ความเชี่ยวชาญใน วิชาการด้านต่างๆ)

2. เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

ในการทำกิจกรรมร่วมกันนี้ หมายถึงการร่วมหัวจมท้ายด้วยกัน มิใช่ต่างฝ่ายต่างทำ ซึ่ง การทำกิจกรรมร่วมกันนี้ สามารถพิจารณาได้ 3 ประการ คือ²⁰

2.1. เป็นการทำการอันเดียวกัน

กล่าวคือ ผู้ที่เข้าหุ้นทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์ที่เป็นอย่างเดียวกัน เช่น มีความประสงค์ที่จะมีฐานะเป็นผู้ขายเช่นกัน ขายสินค้าชนิดเดียวกัน จึงได้มาร่วมกันทำการอันเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งจะผิดกับสัญญาอื่นๆ เนื่องจากสัญญาโดยทั่วไปนั้น ความประสงค์ของคู่สัญญาจะต่างกัน หรือตรงข้ามกันเสียส่วนมาก เช่นสัญญาซื้อขาย ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่หนึ่งมีความประสงค์ที่จะขาย และ ต้องการที่จะได้เงินจากการขายมากกว่าที่จะเก็บสินค้าของตนไว้เฉยๆ ส่วนคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็ ต้องการที่จะซื้อ โดยยอมที่จะเสียเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าที่ตนต้องการ เป็นต้น และนอกจากที่จะต้องมีความประสงค์เป็นอย่างเดียวกันแล้ว ยังให้รวมไปถึงการมีส่วนร่วมได้เสียร่วมกันอีกด้วย²¹ โดยหากกิจการ ดำเนินการแล้วได้กำไรก็ต้องนำมาแบ่งกัน ในขณะที่เดียวกัน หากกิจการดังกล่าวเกิดการขาดทุนก็ต้อง เฉลี่ยกันออก โดยคิดเฉลี่ยตามหุ้นแต่ละหุ้นเท่าๆกัน

2.2. ไม่กระทำการแข่งขันกัน

เนื่องจากบริษัทนั้นตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรมาแบ่งปันกัน ในระหว่างผู้ถือหุ้น มีการร่วมทุนร่วมแรงร่วมกำไรและร่วมขาดทุนกัน ดังนั้นต่างมีสภาพเป็นเจ้าของบริษัท เช่นเดียวกัน จึงไม่มีผู้ใดที่ต้องการที่จะทำลายของซึ่งตนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของอยู่ด้วย ดังนั้นผู้ถือ

²⁰ ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, (กรุงเทพมหานคร: สำนัก พิมพ์นิติบรรณาการ, 2539), หน้า 11-14

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 427/2495 โจทก์จำเลยตกลงกันให้จำเลยเป็นแรงงาน ส่วนโจทก์มีนา พันธุ์ข้าว และออกเงินค่าแรงกระบือ เมื่อทำนาได้ข้าวเท่าใดแบ่งให้โจทก์ครึ่งหนึ่ง เป็นสัญญาธรรมดาที่ มิใช่เรื่องของการเข้าหุ้นกัน เมื่อจำเลยไม่ทำให้เสร็จตามที่ตกลง โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยต้องรับ ผิดต่อโจทก์

หุ้นในบริษัทจึงมีความไว้เนื้อเชื่อใจกันเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ แม้ว่าการดำเนินกิจการของบริษัทนั้น จะมีการบริหารงานของบริษัทแทนผู้ถือหุ้น ซึ่งทำให้กรรมการของบริษัทอยู่ในฐานะที่รู้ความลับในทางการค้าและอาจหาผลประโยชน์ได้ตัวโดยอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทก็ตาม แต่กฎหมายก็ได้มีบทบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยปรากฏอยู่ในมาตรา 1168 วรรค 3 ซึ่งบัญญัติว่า “อนึ่งท่านห้ามมิให้ผู้เป็นกรรมการประกอบการค้าขายใดๆอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัทนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่นหรือไปเข้าหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างค้าขายอื่นซึ่งประกอบกิจการมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและแข่งขันกับกิจการของบริษัทโดยมิได้รับความยินยอมของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น” ซึ่งจากมาตราดังกล่าว จึงเป็นการป้องกันการกระทำการแข่งขันกันได้

2.3. ดำเนินการร่วมกัน

การดำเนินการร่วมกันในที่นี้ มิได้หมายความถึงการที่ผู้ถือหุ้นต้องเข้าไปดำเนินงานของบริษัทด้วยตนเอง แต่หมายความว่าผู้ถือหุ้นมีสิทธิที่จะเข้าไปจัดการหรือควบคุมการจัดการดังกล่าว ส่วนที่ว่าผู้ถือหุ้นจะใช้สิทธิของตนหรือไม่ หรือจะมอบหมายให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิแทนตนหรือไม่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ถือหุ้นเป็นรายๆไป ทั้งนี้สิทธิของผู้ถือหุ้นแต่ละรายก็อาจมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของหุ้นที่ตนถือด้วย

3. ต้องเป็นกิจการที่มุ่งจะหากำไร

โดยหลักการของบริษัทแล้วนั้น จะต้องมิวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไรอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการงานภายใต้วัตถุประสงค์ของบริษัท โดยเมื่อได้กำไรมาก็จะต้องนำมาแบ่งกันตามสัดส่วนของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นเป็นรายๆไป ดังนั้น หากกิจการใดตั้งขึ้นโดยมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไร ก็จะกลายเป็นกิจการเพื่อการกุศลไปเสีย และเมื่อกิจการดังกล่าวได้เข้าข่ายเป็นกิจการเพื่อการกุศล กิจการนั้นจะต้องมีสถานภาพเป็นสมาคม, มูลนิธิ, สโมสร หรือกิจการอื่นๆ ที่มีใช้บริษัท

4. ต้องมีการแบ่งทุนออกเป็นหุ้น โดยแต่ละหุ้นต้องมีมูลค่าเท่าๆกัน

ในการเริ่มต้นตั้งบริษัทนั้น สิ่งหนึ่งซึ่งต้องมีมาพร้อมกับการตั้งบริษัท คือต้องมีทุน ซึ่งแต่ละบริษัทอาจมีทุนจดทะเบียนเริ่มต้นที่มากน้อยต่างกัน อย่างไรก็ตามทุนดังกล่าวนี้จะต้องถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ซึ่งแต่ละหน่วยจะเรียกว่า “หุ้น” โดยแต่ละหุ้นต้องมีมูลค่าเท่าๆ กัน ตัวอย่างเช่น บริษัท ก. มีทุนจดทะเบียน 1,500,000 บาท หากจะแบ่งทุนเป็นหุ้น จำนวน 10,000 หุ้น แต่ละหุ้นก็จะ

มูลค่าหุ้นละ 150 บาท ทั้งนี้ได้มีบทบัญญัติตามมาตรา 1117 ซึ่งบัญญัติว่า “อันมูลค่าของหุ้นๆหนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การแบ่งทุนเป็นหุ้นของบริษัทหนึ่งๆ ไม่ว่าจะแบ่งทุนออกเป็นหุ้นจำนวนกี่หุ้นก็ตาม แต่ละหุ้นจะต้องมีมูลค่าที่เท่ากัน (หลักการนี้ ให้หมายรวมไปถึงหุ้นที่จะออกใหม่ ต่อมาในภายหลังด้วย) ทั้งนี้แต่ละหุ้นจะต้องมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 5 บาทต่อหุ้นด้วย

5. ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา 1096 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆกัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ” ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ถือหุ้นในบริษัทเอกชนนั้น จะรับผิดชอบเฉพาะต่อบริษัทเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกแต่อย่างใด²² เช่น นาย ก. มีหุ้นของบริษัทหนึ่งอยู่ 500 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท โดยที่นาย ก. ได้ส่งเงินชำระค่าหุ้นไปแล้ว 75% ต่อมาบริษัทล้มละลาย เจ้าหนี้ของบริษัทดังกล่าวก็จะมีสิทธิเรียกให้นาย ก. รับผิดชอบเพียง 25% ของมูลค่าหุ้นที่นาย ก. ยังมีได้ชำระเท่านั้น (ซึ่งในที่นี้ ก็เท่ากับนาย ก. มีหน้าที่ที่จะต้องทำการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพียง 1,250 บาทเท่านั้น) เจ้าหนี้จะมาเรียกร้องจากนาย ก. มากกว่านี้มิได้แม้ว่าเจ้าหนี้ยังมิได้รับการชำระหนี้จนครบถ้วนก็ตาม

6. คุณสมบัติของผู้ถือหุ้น

ในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ถือหุ้นนี้ ไม่ถือเป็นข้อสาระสำคัญแต่อย่างไร โดยบุคคลทุกคนที่เป็นผู้มีความสามารถตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ สามารถเข้าเป็นผู้ถือหุ้นได้ทั้งสิ้น หรือแม้แต่ผู้เยาว์, ผู้ไร้ความสามารถ หรือ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หากผู้ปกครองหรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้ให้ความยินยอมแล้วก็สามารถเข้าเป็นผู้ถือหุ้นได้เช่นกัน นอกจากนี้หากปรากฏว่าผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งเกิดถึงแก่ความตาย หรือกลายเป็นบุคคลล้มละลาย ก็ไม่เป็นการทำให้บริษัทต้องเลิกกัน เนื่องจากทายาทหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจขอเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นแทนผู้ตายหรือผู้ล้มละลายก็ได้

²² ทวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายโดยพิสดารกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทคณะช่างจำกัด, 2504) , หน้า 230-231

7. ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้

การตั้งบริษัทนั้นจะมีผลทำให้เป็นบริษัทจำกัดที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ ก็ต้องมีการจดทะเบียนตั้งบริษัท ตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียก่อน เว้นเสียแต่บริษัทดังกล่าว จะได้ถูกตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาตของพระมหากษัตริย์ ในสมัยก่อนที่จะมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ที่มีต้องจดทะเบียนตั้งบริษัท

1.4 ประเภทของบริษัท

บริษัทนั้น ถือได้ว่าเป็นองค์กรธุรกิจที่เป็นที่นิยมแพร่หลายมาเป็นเวลานาน เนื่องจาก

1. หลักกฎหมายในเรื่องของบริษัทนั้น ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้บริหารและผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบที่จำกัด ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเลือกที่จะลงทุนทำธุรกิจโดยจัดตั้งองค์กรในรูปของบริษัท
2. กฎหมายได้มีบทบัญญัติในเรื่องของความรับผิดชอบของผู้บริหารไว้เป็นอย่างดีชัดเจน จึงเป็นการทำให้ผู้บริหารงานของบริษัทต้องมีการวางแผนการทำงานให้มีความเป็นระเบียบและชัดเจนแน่นอน ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงทำให้บุคคลทั่วไปมีความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยมากกว่า หากจะทำการลงทุนในรูปของบริษัท หรือติดต่อธุรกิจกับองค์กรธุรกิจที่อยู่ในรูปของบริษัท
3. การที่รัฐให้สิทธิพิเศษบางประเภทแก่กิจการที่ดำเนินการในรูปของบริษัท
4. บริษัทเป็นองค์กรธุรกิจที่สร้างขึ้นเพื่อการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ ในการที่จะลงทุนทำธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกัน²³

ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าบริษัทเป็นองค์กรธุรกิจที่เพิ่มปริมาณความนิยมมากขึ้นทุกวันเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรธุรกิจประเภทอื่น เช่น ห้างหุ้นส่วน ซึ่งประเภทของบริษัทตามความในกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

²³ พิชญ์ เสกสิทธิ์, กฎหมายพาณิชย์ 4 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชานิติศาสตร์, 2526), หน้า 223

1. บริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด (Limited liability company หรือ Private company limited)
2. บริษัทมหาชนจำกัด (Public Company Limited)

บริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด (Limited liability company หรือ Private company limited)

เป็นบริษัทซึ่งจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยเรื่องหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งบริษัทเอกชนดังกล่าวนี้ มีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะคือ เป็นกิจการที่มีลักษณะเป็นการร่วมกันลงทุนระหว่างบุคคลไม่น้อยกว่า 7 คน (ซึ่งตามกฎหมายเรียกว่า “ผู้ก่อการ”) เพื่อกระทำการกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทุนที่นำมาลงนี้จะถูกแบ่งออกเป็นหุ้นแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆกัน โดยผู้ที่เป็นเจ้าของหุ้นเรียกว่า “ผู้ถือหุ้น” จะรับผิดชอบในจำนวนไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ ทั้งนี้จำนวนผู้ถือหุ้นในบริษัทเอกชนจะต้องมีไม่น้อยกว่าจำนวนผู้เริ่มก่อการและไม่มากกว่า 99 คน

นอกจากนี้ บริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัดยังถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายซึ่งต้องมีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท มีการสอบบัญชี และกระบวนกรอื่นๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้

บริษัทมหาชนจำกัด

เป็นบริษัทซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2521 ซึ่งบริษัทมหาชนดังกล่าวนี้มีลักษณะโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด แต่ก็มีส่วนซึ่งมีความแตกต่างกันอันลักษณะเฉพาะ คือ

1. ในเรื่องของการจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดนั้น สามารถทำได้ด้วยกัน 2 วิธี คือ
 - 1.1 จัดตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ โดยจัดตั้งขึ้นเป็นบริษัทใหม่
 - 1.2 จัดตั้งขึ้นโดยการแปรสภาพจากบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัดมาเป็นบริษัทมหาชนจำกัด
2. ในเรื่องของผู้เริ่มก่อการ (ในกรณีที่เป็นการจัดตั้งบริษัทมหาชนขึ้นมาใหม่) จะต้องมีคู่สัญญาซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการอย่างน้อย 15 คน

3. ในเรื่องของผู้ถือหุ้น ต้องมีผู้ถือหุ้นจำนวนไม่ต่ำกว่า 100 คน โดยผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชนนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น

3.1 ผู้ถือหุ้นกลุ่มแรก คือกลุ่มผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด โดยผู้ถือหุ้นกลุ่มแรกนี้จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นแต่ละรายก็จะถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด

3.2 ผู้ถือหุ้นกลุ่มที่สอง คือกลุ่มผู้ถือหุ้นซึ่งไม่อยู่ในบังคับว่าต้องเป็นบุคคลธรรมดา ดังนั้นผู้ถือหุ้นในกลุ่มดังกล่าวอาจเป็นนิติบุคคลก็ได้ โดยผู้ถือหุ้นแต่ละรายจะถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด

ทั้งนี้ หากบริษัทมหาชนดังกล่าวจะมีเฉพาะผู้ถือหุ้นกลุ่มแรกเพียงกลุ่มเดียว โดยมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100 คน ก็สามารถที่จะเป็นบริษัทมหาชนที่ถูกต้องตามกฎหมายได้

4. ทุนของบริษัทมหาชนนั้น จะต้องทำการแบ่งออกเป็นหุ้น โดยแต่ละหุ้นต้องมีมูลค่าเท่ากัน และมูลค่าต่อหุ้นต้องไม่ต่ำกว่า 20 บาทและไม่เกินกว่า 100 บาท นอกจากนี้ทุนของบริษัทนั้นยังต้องเป็นทุนที่ชำระแล้วเป็นตัวเงินไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท

2. กฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับการเลิกบริษัท

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น จะเห็นได้ว่า บริษัทจำกัดนั้นเป็นองค์กรธุรกิจแบบหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นการระดมทุนในการดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงผลหากำไรจากกิจการดังกล่าว หากแต่เมื่อบริษัทได้จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการไปจนถึงวันที่อาจเลิกประกอบกิจการทั้งหมด อันเป็นเหตุให้บริษัทต้องเป็นอันเลิกกันไปนั้น การเลิกดังกล่าวมิได้สามารถทำได้ตามใจชอบ เนื่องจากการเลิกบริษัทถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของบริษัทอย่างหนึ่ง กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการไม่มีซึ่งบริษัทดังกล่าวนั้นอีกต่อไป โดยการไม่มีบริษัทดังกล่าวนี้อาจก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศ หรือต่อบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น เจ้าหนี้, ลูกจ้าง, ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ก็ได้บัญญัติไว้ถึงหลักเกณฑ์ของการเลิกบริษัท จึงเป็นเหตุให้บริษัทนั้นจะสามารถทำการเลิกได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่เข้าตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น แม้ว่าการจัดตั้งบริษัทจะเข้าข่ายเป็นสัญญาชนิดหนึ่งก็ตาม แต่สัญญาดังกล่าวถือเป็นสัญญาซึ่งมีลักษณะเป็นพิเศษกว่าสัญญาโดยทั่วไป เนื่อง

จากสัญญาจัดตั้งบริษัทนั้นเป็นสัญญาซึ่งจะต้องมีการจดทะเบียนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นอกจากนี้ในเรื่องลักษณะการดำเนินการของบริษัทนั้นมีลักษณะการดำเนินการซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกซึ่งเป็นประชาชน โดยทั่วไปซึ่งมาทำการติดต่อกิจการกับบริษัท ดังนั้นหากกฎหมายมิได้ให้ความระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลดังกล่าวได้ง่าย

ดังนั้นในหัวข้อดังกล่าวนี้ จะได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลิกบริษัท โดยเริ่มตั้งแต่เหตุแห่งการเลิกบริษัท ตลอดจนขั้นตอนในการดำเนินการเลิกบริษัท จนถึงผลของการเลิกบริษัท ทั้งนี้จะกล่าวถึงเฉพาะบริษัทจำกัดซึ่งได้ทำการจดทะเบียนถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น

2.1 ความหมาย

2.1.1 ความหมายของคำว่า “เลิกบริษัท”

คำว่า “เลิกบริษัท” นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดคำจำกัดความที่แน่ชัดแต่อย่างไร หากแต่เมื่อพิจารณาจากความหมายโดยทั่วไปของคำดังกล่าวจะเห็นได้ว่า

คำว่า “เลิก” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำดังกล่าวไว้คือ ถอนสิ่งซึ่งตั้งมั่นอยู่, ยกเลิกหรือเพิกถอนสิ่งที่เป็นประเพณีให้สิ้น, สิ้นสุดลงในการทำงาน²⁴

ดังนั้นคำว่า “เลิกบริษัท” ในความหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึง การสิ้นสุดลงในการดำเนินงานของบริษัท

²⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์), หน้า723

คำว่า “เลิกบริษัท” หรือ “Dissolution : Corporation” หมายถึง การเลิกความมีอยู่เป็นอยู่ขององค์กร ทั้งนี้การเลิกอาจทำได้หลายทาง คือ โดยผลของกฎหมายซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญ, โดยข้อกำหนดและการสิ้นสุดลงของเงื่อนไขตามข้อบังคับ, โดยการกำหนดเพื่อเวลาหนึ่งและครบกำหนดเวลานั้นแล้ว, โดยการจดทะเบียนเลิกกิจการ, โดยการที่จำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงกว่าที่กำหนด, โดยการล้มละลาย²⁵

ดังนั้น คำว่า “เลิกบริษัท” ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงควรที่จะหมายถึง การหยุดประกอบกิจการซึ่งบริษัทดังกล่าวได้ทำอยู่เป็นปกติ ทั้งนี้ต้องเป็นการหยุดประกอบกิจการซึ่งมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1236 หรือ 1237 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วย

2.1.2 ความหมายของคำว่า “สิ้นสภาพนิติบุคคล”

เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยนั้น มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สิ้นสภาพนิติบุคคล” ไว้อย่างแน่ชัด ดังนั้นการที่จะทราบถึงความหมายของคำดังกล่าวได้ จึงต้องทำความเข้าใจถึงคำว่า “นิติบุคคล” เสียก่อนว่ามีความหมายว่าอย่างไร และการได้มาซึ่งสภาพนิติบุคคลนั้นจะได้มาโดยทางใดบ้าง จึงสามารถทำการศึกษาต่อไปถึงการสิ้นสภาพของนิติบุคคลได้

คำว่า “นิติบุคคล” หรือ “Juristic Person” นั้น แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะมิได้ให้คำจำกัดความไว้แต่อย่างใด แต่ในเรื่องดังกล่าวได้มีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้อธิบายความหมายไว้ อาทิเช่น

²⁵ The dissolution of a corporation is the termination of its existence as a body politic. This may take place in several ways; as by act of the legislature, where that is constitutional; by surrender or forfeiture of its charter; by expiration of its charter by lapse of time; by proceedings for winding it up under the law; by loss of all its members or the reduction below the statutory limit; by bankruptcy. By Henry Campbell Black, **Black's Law Dictionary**, fifth edition (United State of America: West Publishing Company), p. 425

เสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ได้ทรงอธิบายถึงนิติบุคคลไว้ว่า ไม่ใช่เป็นคนจริงๆ ไม่มีสภาพเหมือนอย่างบุคคลธรรมดา ไม่มีตัวตน ไม่มีชีวิต-จิตใจ บุคคลในกฎหมายนั้นคือ คนๆเดียว ฤาฝูงคน ฤาหมู่ทรัพย์ก็ได้ที่มีอำนาจอันชอบธรรมได้ ฤาจะพูดห้วนๆ ก็ว่าที่มาเป็นโจทก์ได้ในศาล²⁶

ศาสตราจารย์ สมทบ สุวรรณสุทธิ ได้อธิบายถึงคำจำกัดความว่า นิติบุคคลคือคณะบุคคลหรือทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่มนุษย์ ไม่มีร่างกายชีวิตจิตใจอย่างมนุษย์หรือบุคคลธรรมดา แต่กฎหมายก็รับรองให้มีสภาพบุคคล มีสิทธิและหน้าที่ อาจถือกรรมสิทธิ์ ทำนิติกรรม รับผิดชอบที่มีผู้ยกให้เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ ดำเนินคดีในศาล ฯลฯ ได้เช่นบุคคลเหมือนกัน²⁷

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุวัติ ใจสมุทร ได้อธิบายโดยให้คำจำกัดความว่านิติบุคคลเป็นบุคคลที่มีขึ้น ได้ก็ด้วยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย ตามความประสงค์ของรัฐเพื่อประโยชน์ของบุคคลธรรมดา²⁸

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงสภักดิ์ อธิบายว่า นิติบุคคล คือ บุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้น ไม่ใช่บุคคลธรรมดาที่มีชีวิตจิตใจ กฎหมายเรียกว่า นิติบุคคลต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้จึงจะมีสภาพนิติบุคคลขึ้นได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นชนิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจก่อตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลโดยกฎหมายอื่นก็ได้²⁹

²⁶ เลกเซอร์ของพระพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ กรุงเทพมหานครรวบรวมพิมพ์ไว้เมื่อ พ.ศ. 2468 โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร หน้า 14, อ้างถึงใน ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล, นิติบุคคลและความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543), หน้า 15

²⁷ สมทบ สุวรรณสุทธิ, **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), หน้า 252

²⁸ อนุวัติ ใจสมุทร, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ว่าด้วยบุคคล** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 700

²⁹ จิตติ ดิงสภักดิ์, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 73

นอกจากนี้ ยังได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งได้วางหลักการซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเรื่องของนิติบุคคลไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 995/2491 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า นิติบุคคลหาจำต้องจำกัดว่าอยู่ใน 6 จำพวกดังที่กล่าวไว้ในมาตรา 72 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ มาตรา 68 ได้บัญญัติไว้เป็นทำนองว่านิติบุคคลจะมีขึ้นได้ไม่เฉพาะแต่ต้องอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างเดียว อาจอาศัยอำนาจกฎหมายอื่นก็ได้

ซึ่งจากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นิติบุคคลนั้นจะมีขึ้นได้ก็โดยอาศัยอำนาจจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่นก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1620/2508 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า บริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นแต่เพียงบุคคลสมมติโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น ดำเนินหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัทด้วยตนเองไม่ได้ ต้องดำเนินหรือปฏิบัติงานโดยผู้แทน จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของบริษัท จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินหรือปฏิบัติงานของบริษัทจำเลยที่ 1 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบริษัทจำเลยที่ 1 กระทำผิดก็ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 ด้วย

ซึ่งจากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นิติบุคคลนั้นเป็นเพียงนามสมมุติโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเองต้องดำเนินงานโดยผู้แทน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นิติบุคคลจึงเป็นเพียงสิ่งซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่เพียงเท่าที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้ และการได้มาซึ่งสภาพนิติบุคคลดังกล่าวนี้ ก็จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

เมื่อได้ทราบถึงความหมายของคำว่า “นิติบุคคล” แล้วว่า หมายความว่าอย่างไร และการที่จะได้มาซึ่งสภาพนิติบุคคลนั้นจะได้มาได้อย่างไรแล้ว ก็จะทราบได้ถึงความหมายของคำว่า “สิ้นสภาพนิติบุคคล” ด้วย กล่าวคือ

คำว่า “สิน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายว่า
 หมด, จบ³⁰

ดังนั้น คำว่า “สินสภาพนิติบุคคล” จึงหมายความว่า การหมดหรือจบไปขององค์กร
 หรือคณะบุคคลซึ่งกฎหมายสมมุติให้เป็นบุคคล รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

2.2 เหตุแห่งการเลิกบริษัท

เนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการที่จะเลิกกิจการไว้อย่างชัดเจน
 ดังนั้นการที่จะทำการเลิกบริษัทนั้น จึงมิได้เป็นการเลิกกันแบบสัญญาโดยทั่วไปหรือเป็นการที่จะทำได้
 ตามใจชอบ โดยหากทำการศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุที่จะทำ
 การเลิกบริษัทได้นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประการ คือ การเลิกกันโดยความสมัครใจ การเลิกกัน
 โดยคำสั่งศาล การเลิกกันโดยการล้มละลาย และการเลิกกันโดยผลของกฎหมาย

2.2.1 การเลิกโดยความสมัครใจ

เนื่องจากเป็นที่ทราบคืออยู่แล้วว่า บริษัท นั้นเกิดจากสัญญาร่วมลงทุนกันระหว่างบุคคล
 ไม่น้อยกว่า 7 คน เพื่อดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งแสวงหากำไรเพื่อนำมาแบ่งปันกัน ซึ่งจาก
 หลักการดังกล่าวนี้เองเป็นเหตุให้กฎหมายกำหนดให้บุคคลเหล่านี้(ผู้เริ่มก่อการ), ผู้ถือหุ้น หรือ
 กรรมการบริษัท มีอำนาจที่จะกำหนดเหตุแห่งการเลิกบริษัทโดยแสดงเจตนาไว้ล่วงหน้าตั้งแต่ตอนตั้ง
 บริษัท หรือแสดงเจตนาภายหลังที่บริษัทได้ดำเนินธุรกิจแล้วก็ได้ ทั้งนี้อำนาจดังกล่าวกฎหมายได้
 กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1236 และมาตรา 1238-1243 ซึ่งจากการศึกษาบท
 บัญญัติดังกล่าว สามารถแจกแจงรายละเอียดของการเลิกกันโดยความสมัครใจ ได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

³⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (กรุงเทพมหานคร: สำนัก
 พิมพ์ อักษรเจริญทัศน์), หน้า809

1. การเลิกกันโดยความสมัครใจซึ่งเป็นการแสดงเจตนาล่วงหน้า เช่น การตั้งบริษัทขึ้นเพื่อกิจการซึ่งได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว หรือ กำหนดระยะเวลาไว้ตายตัว เป็นต้น

2. การเลิกกันโดยความสมัครใจซึ่งเป็นการแสดงเจตนาภายหลัง เช่น กรณีที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษให้เลิก หรือการควบบริษัทเพื่อให้เกิดบริษัทใหม่ขึ้น เป็นต้น

2.2.2 การเลิกกันโดยคำสั่งศาล

การเลิกบริษัทนั้น ในบางกรณีก็ไม่สามารถเลิกกันได้โดยความสมัครใจ ดังนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีกระบวนการทางศาลเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการทำการเลิกบริษัทได้ โดยที่ให้อำนาจแก่กรรมการ ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียเป็นผู้ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งเลิกบริษัทได้

2.2.3 การเลิกกันโดยการล้มละลาย

แม้ว่าบริษัทนั้น จะประกอบด้วยบุคคลต่างๆ เช่น ผู้เริ่มก่อการ ผู้ถือหุ้น กรรมการ และบุคคลต่างๆอีกมากมายก็ตาม แต่ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้กิจการดำเนินการไปได้ด้วยดี ก็คือ เงินทุน ซึ่งหากว่าบริษัทนั้น ไม่มีเงินทุน หรือมีเงินทุนไม่พอที่จะใช้หมุนเวียนในกิจการ ทางออกของผู้ประกอบการก็คือ การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนสำคัญกับบริษัทเพิ่มขึ้นอีกบุคคลหนึ่ง บุคคลดังกล่าวก็คือ “เจ้าหนี้” นั่นเอง ซึ่งเจ้าหนี้คนดังกล่าวนี้จะเข้ามามีบทบาททันทีที่บริษัทเกิดประสบกับปัญหาทางการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ หรือสภาพภายในของบริษัทที่มีปัญหาในการบริหารหรือดำเนินธุรกิจตามปกติ ซึ่งทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะฟ้องขอให้บริษัทล้มละลายได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักและวิธีการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการที่บริษัทล้มละลายก็ถือเสมือนว่าบริษัทนั้นเป็นการเลิกกันไปโดยปริยายนั่นเอง

2.2.4 การเลิกกันโดยผลของกฎหมาย

นอกจากการเลิกกันโดยเหตุทั้ง 3 ประการที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดไว้ถึงกรณีที่เกี่ยวข้องว่าเป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะต้องกระทำตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยหากว่าเมื่อใดที่บริษัทได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องหรือให้เป็นไปตามกรณีที่ถูกกฎหมายได้กำหนดไว้ กฎหมายก็อาจกำหนดให้บริษัทดังกล่าวต้องเป็นอันเลิกกัน โดยผลของกฎหมายก็ได้

2.3 หลักเกณฑ์ในการเลิกบริษัท

2.3.1 การเลิกกันโดยสมัครใจ

2.3.1.1 การเลิกกันโดยมีการตกลงกันไว้ล่วงหน้า

2.3.1.1.1 เมื่อข้อบังคับได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

มาตรา 1236 (1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ถึงสาเหตุหนึ่งของการเลิกบริษัท คือ “ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกันเมื่อมีกรณีนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าถ้ามีการกำหนดหรือระบุเหตุที่จะเลิกบริษัทไว้ในข้อบังคับ ต่อมาเมื่อมีเหตุอันเกิดขึ้น บริษัทก็จะเป็นอันเลิกกันทันที เช่น ก. ตั้งบริษัทขึ้นมาเพื่อทำไม้ ซึ่งต้องทำการสั่งซื้อไม้มาจากต่างประเทศ โดยระบุในข้อบังคับว่า หากรัฐบาลออกกฎหมายห้ามนำไม้เข้าจากต่างประเทศเมื่อใด ก็ให้เลิกกิจการดังกล่าว ต่อมาเมื่อรัฐบาลออกกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ บริษัทแห่งนั้นก็เป็นอันเลิกกันในทันที³¹ ซึ่งกรณีดังกล่าวถือเป็นการทำสัญญาตั้งบริษัทโดยมีเงื่อนไขข้อบังคับหลังนั่นเอง

³¹ ธงชัย จันทน์วิรัช, *สรุปวิชากฎหมายหุ้นส่วนบริษัท*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536), หน้า 204

2.3.1.1.2 เมื่อบริษัทได้มีการกำหนดระยะเวลาไว้

มาตรา 1236 (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ถึงสาเหตุหนึ่งของการเลิกบริษัท คือ “ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากบริษัทใดตั้งขึ้นไว้ โดยมีการกำหนดเวลาเฉพาะเวลาใดไว้ เมื่อครบเวลาตามที่ระบุไว้ก็ให้ถือว่าบริษัทนั้นเป็นอันเลิกกัน ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาดังกล่าวจะต้องทำการจดทะเบียนไว้ในขณะที่ทำการจดทะเบียนตั้งบริษัท ดังปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1111 วรรค 2 อนุ 7 ซึ่งได้กล่าวถึงรายการตามที่ได้ตกลงกันในเวลาประชุมตั้งบริษัทซึ่งต้องระบุในคำขอและข้อความที่ลงในทะเบียน โดยอนุมาตรา 7 ของมาตรานี้บัญญัติไว้ว่า “ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกาลกำหนดอันนั้นไว้ด้วย”

กรณีที่เข้าตามเงื่อนไขข้อนี้ เช่น ในขณะที่บริษัท ก. ไปจดทะเบียนตั้งบริษัท ได้ทำการระบุไว้ในคำขอจัดตั้งบริษัทว่า “บริษัท ก. จะจัดตั้งขึ้นเป็นเวลา 2 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนตั้งบริษัท โดยเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน” ดังนี้ เมื่อบริษัท ก. ดำเนินการมาครบ 2 ปี นับแต่วันที่จดทะเบียนตั้งบริษัท ก็ถือว่าบริษัท ก. เป็นอันเลิกกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ การเลิกบริษัทโดยกรณีดังกล่าวถือเป็นการเลิกสัญญาตามเงื่อนไขเวลาสุดสิ้นตามมาตรา 191 วรรค 2³² นั่นเอง

2.3.1.1.3 เมื่อบริษัทได้กระทำการตามที่กำหนดไว้เสร็จสิ้น

มาตรา 1236 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ถึงสาเหตุหนึ่งของการเลิกบริษัท คือ “ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น”

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 191 วรรค 2 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเวลาสิ้นสุดกำหนดไว้ นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นสุดผลเมื่อถึงเวลาที่กำหนด”

โดยปกติบริษัทมักจะมีวัตถุประสงค์กว้างๆ และมีวัตถุประสงค์หลายอย่าง และบริษัทมักจะตั้งขึ้นทำกิจการมีลักษณะเป็นการยาวนาน มิใช่ตั้งขึ้นเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว แต่หากบริษัทจะมีวัตถุประสงค์หรือข้อบังคับที่กำหนดว่าบริษัทนั้นจะตั้งขึ้นเพื่อทำกิจการอย่างเดียวกันก็สามารถทำได้³³ ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเมื่อบริษัททำกิจการนั้นเสร็จแล้ว บริษัทแห่งนั้นก็ต้องเป็นอันเลิกกัน ซึ่งโดยส่วนมากบริษัทที่จะตั้งขึ้นมาในลักษณะนี้ มักเป็นบริษัทซึ่งตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือโครงการหนึ่งซึ่งต้องใช้เวลายาวนาน เช่นบริษัท ก. จัดตั้งขึ้นเพื่อนำเข้าอุปกรณ์ตกแต่งภายในอาคารให้แก่โรงแรมแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นเมื่อบริษัทดังกล่าวได้ทำการนำเข้าอุปกรณ์ตกแต่งภายในอาคารให้แก่โรงแรมแห่งนั้นเสร็จสิ้นแล้ว ก็ถือว่าบริษัท ก. เป็นอันเลิกกัน

อนึ่ง กรณีที่บริษัทมีวัตถุประสงค์ประการเดียว ถ้าวัตถุประสงค์ดังกล่าวกลายเป็นพันธกิจหรือผิดกฎหมาย ก็น่าจะต้องถือว่าบริษัทต้องเลิกกันโดยหลักทั่วไปด้วย เช่น การตั้งบริษัทเพื่อเปิดบ่อนกาสิโนเพียงอย่างเดียว แต่รัฐบาลไม่อนุญาตให้ดำเนินกิจการเช่นนั้น บริษัทก็ย่อมเลิกไป เว้นแต่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินธุรกิจอย่างอื่น³⁴

2.3.1.2 การเลิกกันโดยการตกลงกันภายหลัง

2.3.1.2.1 เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก

มาตรา 1236 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ถึงสาเหตุหนึ่งของการเลิกบริษัท คือ “เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก”

เนื่องจาก “เงินทุน” ของบริษัทนั้นแท้จริงแล้ว ส่วนหนึ่งก็มาจากการขายหุ้น ผู้ถือหุ้นจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในบริษัท ดังนั้นหากผู้ถือหุ้นมีความประสงค์ที่จะเลิกบริษัทก็ย่อมจะทำได้ แต่เนื่องจากการเลิกบริษัทเป็นเรื่องสำคัญและอาจเป็นการกระทบกระเทือนถึง

³³ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท, หน้า 472-473

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 473

ผู้ถือหุ้น กฎหมายจึงบัญญัติให้บริษัทจะสามารถเลิกกันได้ต่อเมื่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษให้เลิก แม้จะเป็นการที่ผู้ถือหุ้นและกรรมการของบริษัททำการตกลงประนีประนอมยอมความ กันในศาลให้เลิก บริษัทและศาลได้พิพากษาตามยอมแล้วก็ตาม การเลิกบริษัทนั้นก็ไม่มีผลตามกฎหมาย³⁵

มติพิเศษ ในที่นี้หมายถึง การที่ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้ลงมติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นลำดับกัน 2 ครั้งประชุม ตามวิธีการดังต่อไปนี้³⁶

1. ข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมตินั้น ได้ถูกจดลงในคำบอกกล่าวนัดประชุมใหญ่ครั้งแรก
2. ที่ประชุมใหญ่ครั้งแรกได้ลงมติโดยคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ส่วนของจำนวนเสียงทั้งหมด
3. การประชุมใหญ่ครั้งหลังนั้นได้นัดเรียกและได้ประชุมกันในเวลาไม่น้อยกว่า 14 วันและไม่มากกว่า 6 สัปดาห์ภายหลังการประชุมครั้งแรก
4. ข้อความซึ่งที่ประชุมใหญ่ครั้งแรกได้ลงมติไปนั้น ได้ถูกจดลงไว้เต็มสำนวนในคำบอกกล่าวนัดประชุมครั้งหลังด้วย
5. ที่ประชุมใหญ่ครั้งหลังได้ลงมติขึ้นตามมติของที่ประชุมใหญ่ครั้งแรกโดยคะแนนเสียงข้างมากไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ส่วนของจำนวนเสียงทั้งหมด

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 223/2506 จำเลยที่ 5 ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท จำเลยที่ 1 ได้ยื่นฟ้องบริษัท จำเลยที่ 1 ขอให้เลิกบริษัท จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ในฐานะกรรมการของบริษัท จำเลยที่ 1 ได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดีแล้ว ต่อมาจำเลยที่ 5 กับจำเลยที่ 2 ตกลงกันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ กัน ให้เลิกบริษัท จำเลยที่ 1 ศาลได้พิพากษาตามยอมโดยหาได้ชี้ชัดข้อเท็จจริงว่ามีเหตุที่จะเลิกบริษัท ดังฟ้องไม่ ดังนั้น การกระทำของ จำเลยที่ 2 และ ที่ 5 จึงเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1194, 1236(4) โจทก์ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทจำเลยที่ 1 อยู่ ด้วยยอมมีอำนาจฟ้องคดีปลดเปลื้องความเสียหาย โดยขอให้ศาลแสดงว่าคำพิพากษาตามยอมในคดีนั้นไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของ โจทก์ซึ่ง เป็น ผู้ถือหุ้นของบริษัท จำเลยที่ 1 ในอันที่จะ ให้บริษัทจำเลยที่ 1 คงมีอยู่ต่อไปได้

³⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1194

นอกจากกระบวนการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้วนั้น กฎหมายยังได้กำหนดเหตุที่จะสามารถใช้มติพิเศษไว้อีกด้วย โดยมติพิเศษนี้จะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น โดยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ได้กำหนดกรณีดังกล่าวไว้เพียง 6 กรณีเท่านั้น คือ

1. การแก้ไขข้อบังคับหรือหนังสือบริคณห์สนธิ³⁷
2. การเพิ่มทุน³⁸
3. การออกหุ้นใหม่ให้เสมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินเต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน³⁹
4. การลดทุน⁴⁰
5. การเลิกบริษัท⁴¹
6. การควบบริษัท⁴²

จากบทบัญญัติตามมาตรา 1236 (4) จะเห็นได้ว่า กรณีดังกล่าวอาจใช้สำหรับการเลิกที่อาจจะไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 1236 อนุ 1-3 หรือ 5 ก็เป็นไปได้ หรือแม้แต่ในกรณีที่บริษัทดังกล่าวอาจมีการกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งที่เข้าตามมาตรา 1236 อนุ 1-3 หรือ 5 แต่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาตามอนุมาตราดังกล่าว แต่ผู้ถือหุ้นจะเลิกบริษัทก่อน ก็สามารถทำการเลิกบริษัทได้ โดยอาศัยอำนาจตามอนุมาตรา 4 ออกเป็นมติพิเศษ ทั้งนี้การให้มีซึ่งมติพิเศษดังกล่าวก็ต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นด้วย

³⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1145

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1220

³⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1221

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1224

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1238

2.3.2 การเลิกกันโดยคำสั่งศาล

ในบางครั้ง การเลิกบริษัทนั้นอาจจะไม่สามารถที่จะเลิกกันได้โดยความสมัครใจ โดยอาจต้องอาศัยกระบวนการทางศาลให้เข้ามามีบทบาทต่อการเลิกบริษัท โดยการเลิกตามคำสั่งศาล นั้นจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนดไว้เกิดขึ้น และด้วยเหตุต่างๆเหล่านี้เองจึงเป็นเหตุที่ทำให้ ผู้มีส่วนได้เสียกับบริษัทมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งเลิกบริษัทได้

ในบางกรณีที่บริษัทก็สามารถที่จะทำการเลิกกันโดยความสมัครใจตามมาตรา 1236 ได้เพียงแต่ยังไม่ได้เลิกกัน แล้วก็บังเอิญว่ามีเหตุที่สามารถเลิกกันโดยคำสั่งศาลตามมาตรา 1237 ด้วย กรรมการหรือผู้ถือหุ้นก็อาจนำความมาฟ้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้เลิกบริษัทก็เป็นได้ ทั้งนี้ผู้ถือหุ้นในกรณีดังกล่าว จะต้องเป็นผู้ที่ยังมีกรรมสิทธิ์ในหุ้นของบริษัทที่ตนถืออยู่ หากเป็นเพียงผู้ถือหุ้นซึ่งมีแต่ชื่อปรากฏอยู่ในสำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น แต่ในความเป็นจริงได้ทำการโอนหุ้นดังกล่าวให้แก่ผู้อื่นไปแล้ว ก็ไม่มีสิทธิมาฟ้องขอให้ศาลสั่งเลิกบริษัทได้⁴³ ส่วนผู้ถือหุ้นซึ่งมีฐานะเป็นกรรมการของบริษัทด้วยนั้น กฎหมายให้สิทธิที่จะฟ้องขอให้เลิกบริษัทได้โดยไม่ต้องได้รับมอบอำนาจจากกรรมการอื่นๆ เพราะถือได้ว่าผู้ถือหุ้นคนดังกล่าวมิได้ฟ้องในฐานะตัวแทนของบริษัท⁴⁴ ในทางกลับกันหากบริษัทตั้ง

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2508 บริษัทจำกัดที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งไว้แล้วแต่ไม่ได้ออกใบหุ้นเลย นั้น การโอนขายหุ้นให้แก่กันในระหว่างผู้ถือหุ้นจึงหาจำเป็นต้องทำเป็นหนังสือไม่ การมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในสมุดทะเบียนของทางกรนั้นเป็นแต่ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายซึ่งอาจนำสืบหักล้างได้.

⁴⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 337/2490 ผู้จัดการบริษัท ในฐานะกรรมการและผู้ถือหุ้นฟ้องกรรมการด้วยกัน ขอให้เลิกบริษัทได้ไม่จำเป็นต้องให้กรรมการ ของบริษัททั้งหมดมอบอำนาจก่อนเพราะไม่ใช่ฟ้องในฐานะตัวแทนของบริษัท เมื่อผู้ถือหุ้นตายลง การโอนหุ้นเป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัท จัดหาศาลพิพากษาให้เลิกบริษัทโดยชี้ขาดว่า ผู้ถือหุ้นไม่ครบ จำนวนและบริษัททำไปมีแต่ขาดทุน แม้จำเลยจะสืบพยานได้ว่าบริษัทอาจมีหวัง ฟันตัวได้ก็ไม่อาจชนะคดีได้

กล่าวได้ว่าการเลิกกันตามมาตรา 1236 แล้ว อาทิเช่น ถ้าที่ประชุมใหญ่มีมติให้เลิกบริษัทตามมาตรา 1236 (4) ซึ่งมีผลตามกฎหมายแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะมาร้องขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เลิกบริษัทได้อีก⁴⁵

อย่างไรก็ตาม การเลิกบริษัทในกรณีดังกล่าวจะมีผลต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เลิกแล้วเท่านั้น

2.3.2.1 เมื่อมีการทำผิดในการยื่นรายงานการประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท

การทำผิดในเรื่องดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นการทำผิดตั้งแต่ขณะดำเนินการจัดตั้งบริษัท โดยในกรณีที่บริษัทได้ทำผิดในการยื่นรายงานการประชุมตั้งบริษัทนั้น จะมีได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่ผู้ประกอบการไม่ทำการส่งรายงานการประชุมตั้งบริษัทอันมีข้อความเกี่ยวกับกิจการอันพึงกระทำในที่ประชุมตั้งบริษัทไปยังผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นทุกคนอย่างน้อยเป็นเวลา 7 วันก่อนวันนัดประชุม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 1107 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “อนึ่งให้ผู้เริ่มก่อนการส่งรายงานการตั้งบริษัทมีคำรับรองของตนว่าถูกต้องและมีข้อความที่เกี่ยวแก่กิจการอันพึงกระทำในที่ประชุมตั้งบริษัททุกๆข้อความตามความในมาตราต่อไปนี้ไปยังผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นทุกคนอย่างน้อยเจ็ดวันก่อนวันนัดประชุม”

อนึ่ง “ข้อความเกี่ยวกับกิจการอันพึงกระทำในที่ประชุมตั้งบริษัท” ตามมาตรา 1107 วรรค 2 นั้น มาตรา 1108 ได้บัญญัติไว้ให้ดังต่อไปนี้

1. ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่างๆของบริษัท

⁴⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 2301/2526 ที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้มีมติพิเศษให้เลิกบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236(4) ซึ่งมีผลตามกฎหมายให้บริษัท เลิกกันแล้ว จึงไม่มี เหตุที่ผู้ร้องซึ่งเป็นกรรมการของบริษัท จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ขอให้ศาลตั้งเลิกบริษัทอีก.

2. ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท
3. วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้
4. วางกำหนดจำนวนหุ้นบริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบริมสิทธิแห่งหุ้นนั้นๆว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท
5. วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่น นอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท
ให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้บรรณางจชดเจนทุกประการ
6. เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัทและวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

2. กรณีที่ผู้เริ่มก่อการจัดส่งสำเนารายงานตั้งบริษัทไปยังนายทะเบียนโดยไม่ถูกต้อง ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 1107 วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้ส่งรายงานตั้งบริษัทแก่ผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องจัดส่งสำเนารายงานอันมีคำรับรองว่าถูกต้องตามที่บังคับไว้ในมาตรานี้ไปยังนายทะเบียนบริษัทโดยพลัน”

ส่วนในกรณีของการทำผิดในการประชุมตั้งบริษัทนั้น อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีดังนี้

1. กรณีที่ผู้เริ่มก่อการไม่ได้แจ้งวันนัดประชุมให้ผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นบางคนทราบ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดตามมาตรา 1107 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อหุ้นชนิดซึ่งจะต้องลงเงินนั้นได้มีผู้เข้าชื่อชื่อหมดแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องนัดบรรดาผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นมาประชุมกันเป็นการประชุมใหญ่โดยไม่ชักช้า ประชุมอันนี้ให้เรียกว่าประชุมตั้งบริษัท”

2. กรณีที่มีการกระทำผิดในขณะที่มีการประชุมลงมติ ซึ่งมาตรา 1109 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ว่า “อนึ่ง มติของที่ประชุมตั้งบริษัทย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติโดยเสียงข้างมาก อันมีคะแนนของผู้เข้าชื่อถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนผู้เข้าชื่อถือหุ้นทั้งหมดซึ่งมีสิทธิลงคะแนนได้ และคิดตามจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นนั้นๆ ทั้งหมดด้วยกัน”

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีการร้องขอให้มีการเลิกบริษัทโดยคำสั่งศาล ที่มีการอาศัยเหตุตามมาตรา 1237 (1) นั้น ศาลอาจสั่งให้มีการยื่นรายงานการประชุมตั้งบริษัทใหม่อีกครั้งหนึ่งให้ถูกต้อง หรือกรณีทำผิดในการประชุมตั้งบริษัทศาลอาจสั่งให้มีการประชุมตั้งบริษัทใหม่ให้ถูกต้อง แทนการสั่งให้เลิกบริษัทก็เป็นได้ แล้วแต่ศาลเห็นสมควร⁴⁶

2.3.2.2 เมื่อบริษัทมิได้เริ่มทำการภายใน 1 ปีนับแต่วันจดทะเบียนหรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม

ในกรณีดังกล่าวจะต้องเป็นกรณีที่แสดงให้เห็นได้ว่าบริษัทดังกล่าวมีเจตนาที่จะไม่ทำการดำเนินกิจการอีกต่อไป มิใช่ว่าเพียงแต่ประสบอุปสรรคขัดข้องบางประการจึงทำให้การทำงานเริ่มไม่ได้หรือหยุดชะงักลงเท่านั้น เช่น ถ้าเป็นกรณีที่ผู้จัดการบริษัทยังวิ่งเต้นทำการโดยอยู่ แต่ยังไม่สำเร็จเช่นนี้จะมาร้องขอให้ศาลสั่งเลิกบริษัทไม่ได้ ทั้งนี้กรณีที่มีการร้องขอให้เลิกบริษัทโดยอาศัยเหตุตามมาตรา 1237 (2) นี้ ศาลอาจใช้ดุลยพินิจที่จะไม่สั่งให้เลิกก็เป็นได้⁴⁷

⁴⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1237 วรรค 2

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1774/2522 บริษัทจำกัดจดทะเบียนวัตถุประสงค์ทำอุตสาหกรรม เช่น ทำเส้นก๋วยเตี๋ยวและเข้าหุ้นกับบุคคลอื่น ฉะนั้น บริษัทนำเงินไปลงหุ้นบริษัทอื่นเป็นตัวแทนจำหน่ายสุรา ฯลฯ จึงไม่ผิดวัตถุประสงค์ บริษัท จดทะเบียนเปลี่ยนวัตถุประสงค์ตามมติพิเศษก็เป็นการชอบด้วยกฎหมายในการเปลี่ยนแปลงหนังสือบริคณห์สนธิ การทำผิดวัตถุประสงค์ไม่ใช่เหตุเลิกบริษัท ตาม ป.พ.พ. ม. 1237 บริษัทไม่ดำเนินการค้าใน 1 ปี ไม่เป็นเหตุบังคับว่าศาลต้องสั่งเลิกบริษัท บริษัทขาดทุนเพราะมีเหตุขัดข้อง แต่ยังมีผู้ทางได้กำไรอยู่ ไม่เป็นเหตุควรสั่งเลิกบริษัท

การเลิกบริษัทโดยคำสั่งศาลตามมาตรา 1237 (2) นี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กรณีดังนี้

1. กรณีที่บริษัทยังไม่ได้เริ่มทำการภายในหนึ่งปี นับแต่วันจดทะเบียน ซึ่งกรณีดังกล่าวหมายความว่า นับแต่วันที่เริ่มจดทะเบียนตั้งบริษัทไปเป็นระยะเวลา 1 ปี หากบริษัทมิได้ทำการประกอบกิจการใดๆ ก็ให้ถือว่าเข้าตามมาตรา 1237 (2) นี้
2. กรณีที่บริษัทได้หยุดทำการถึงหนึ่งปีเต็ม ซึ่งกรณีดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ให้เป็นที่ชัดเจนว่าต้องนับจากวันใด ดังนั้นหากบริษัทได้หยุดทำการลงไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดก็ตาม หากนับจำนวนเวลาดังกล่าวแล้วครบหนึ่งปีเต็มก็ให้ถือว่าเข้าตามมาตรา 1237 (2) เช่นกัน

2.3.2.3 เมื่อผลการประกอบกิจการมีแต่ขาดทุนเพียงอย่างเดียวและไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้

การที่กฎหมายให้ศาลสั่งเลิกบริษัทในกรณีนี้ เนื่องจากว่า ถ้าให้บริษัทคงตั้งอยู่ต่อไปก็มีแต่ขาดทุนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการนำความเสียหายมาให้แก่ผู้ถือหุ้นและเจ้าหนี้ของบริษัท⁴⁸ แต่อย่างไรก็ตาม กรณีที่จะมีการร้องขอให้เลิกโดยอาศัยเหตุตามมาตรา 1237 (3) นี้จะต้องเป็นที่ปรากฏว่าการค้าของบริษัทที่มีการขาดทุนนั้น จะต้องมีการขาดทุนเพียงอย่างเดียว และต้องขาดทุนติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี เพราะหากเป็นกรณีที่บริษัทมีการขาดทุนเพียงบางปี แต่ก็มีบางปีก็มีกำไร ก็จะไม่ถือว่าเข้าข่ายตามมาตรา 1237 (3) นี้ และนอกจากนี้ยังต้องดูด้วยว่าบริษัทดังกล่าวยังมีช่องทางที่จะฟื้นตัวได้หรือไม่ เนื่องจากบางบริษัทซึ่งมีการขาดทุนเรื่อยมา แต่สาเหตุของการขาดทุนนั้นอาจเกิดจากการที่ขาดการบริหารจัดการบริษัทที่ดี เช่นบริษัทอาจขาดทุนเนื่องจากมีรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นต้อง

⁴⁸ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท, หน้า

จ่ายมากเกินไป ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วศาลอาจไม่สั่งเลิกบริษัทก็เป็นได้⁴⁹

2.3.2.4 เมื่อมีจำนวนผู้ถือหุ้นน้อยลงจนเหลือไม่ถึง 7 คน

กรณีดังกล่าวนี้ อาจเกิดขึ้นได้ เช่น เดิมบริษัท ก. มีผู้ถือหุ้น จำนวน 9 คน ต่อมา ผู้ถือหุ้นไม่ปรองดองกัน ผู้ถือหุ้น 3 คน จึงขายหุ้นของตนให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เหลืออีก 6 คน อย่างนี้บริษัทก็จะเหลือจำนวนผู้ถือหุ้นไม่ถึง 7 คน ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็จะเป็นการกระทำที่ขัดกับมาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใดตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ด้วยการเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิและกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้” ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ศาลน่าจะต้องสั่งให้เลิกเสมอไป แต่อย่างไรก็ตามการที่ศาลจะสั่งให้เลิกบริษัทด้วยเหตุนี้ น่าจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีทางแก้ไขอย่างง่าย ๆ คือ เพียงโอนหุ้นไปให้ผู้อื่นคนละ หุ้นให้ครบจำนวน 7 คนที่ขาดไปเท่านั้นก็หมดปัญหาแล้ว⁵⁰

2.3.3 การเลิกกันโดยการล้มละลาย

การที่บริษัทล้มละลายนั้น มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการที่บริษัทดังกล่าวตกอยู่ในฐานะที่เป็นลูกหนี้ซึ่งไม่สามารถทำการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ เจ้าหนี้จึงฟ้องบริษัทให้ล้มละลาย อย่างไรก็ตามการที่เจ้าหนี้จะสามารถทำการฟ้องร้องบริษัทให้ล้มละลายได้นั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมาย

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 4727/2533 บริษัทผู้คัดค้านดำเนินกิจการสร้างศูนย์การค้าซึ่งในปีต้นๆ ประสบการขาดทุนแต่ไม่มากนัก กิจการของผู้คัดค้านเจริญก้าวหน้าขึ้น มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินจำนวนมากและมีเหตุผลให้น่าเชื่อว่า เมื่อผู้คัดค้านก่อสร้างศูนย์การค้าและโครงการอื่นๆ เสร็จแล้วก็จะมิกำไรจริงไม่อาจกล่าวได้ว่าการค้าของผู้คัดค้านทำไปมีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้ กรณีนี้ไม่มีเหตุที่จะเลิกบริษัทของผู้คัดค้านตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1237 (3).

⁵⁰ ไสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท, หน้า

กำหนดด้วย ซึ่งจากมาตรา 9⁵¹ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2489 ได้บัญญัติว่า “เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท⁵² และ

(3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม”

ทั้งนี้ การที่บริษัทจะถูกฟ้องล้มละลายได้นั้น สามารถเกิดได้ 2 กรณี กล่าวคือ

1. ในระหว่างที่บริษัทดำเนินกิจการอยู่นั้น บริษัทตกอยู่ในฐานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว และผู้เป็นเจ้าหนี้ได้ฟ้องร้องบริษัทให้ล้มละลาย⁵³

2. กรณีที่บริษัทเลิกอยู่แล้ว และอยู่ในระหว่างชำระบัญชี โดยผู้ชำระบัญชีเห็นว่าทรัพย์สินของบริษัทไม่พอชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีก็ต้องร้องขอให้ศาลสั่งว่าบริษัทล้มละลาย⁵⁴

เนื่องจากบริษัทจำกัดนั้น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมาย ดังนั้นหากบริษัทล้มละลายก็เสมือนว่าบริษัทดังกล่าวหมดสภาพความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาจัดการทรัพย์สินของบริษัทเพื่อชำระหนี้แก่บุคคลภายนอก และหากเป็นกรณีที่บริษัทยังมีได้มีการเลิกกันก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย ก็จะมีผลทำให้บริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกันในทันที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵¹ มาตรา 9 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2526

⁵² มาตรา 9(2) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542

⁵³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236 (5)

⁵⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1266

นอกจากที่ได้กล่าวทั้งหมดนี้แล้ว ในการเลิกโดยคำสั่งศาลนั้น อาจเกิดได้จากสาเหตุอื่นๆ อีกหลายประการ⁵⁵ อาทิเช่น

1. บริษัทดังกล่าวตั้งขึ้นเพื่อทำการหลอกลวงประชาชน
2. กรณีที่ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ใช้อำนาจกลั่นแกล้งเอาเปรียบหรือทำการฉ้อโกงผู้ถือหุ้นส่วนน้อย เช่น ผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เข้าเป็นกรรมการแต่ไม่จัดการงานของบริษัทตามข้อบังคับหรือกฎหมาย ไม่เคยเรียกประชุมใหญ่ ไม่มีการแบ่งเงินปันผล ไม่ยอมให้ทายาทของผู้ถือหุ้นรับโอนหุ้น
3. เมื่อมีเหตุอื่นใดอันทำให้บริษัทเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ น่าจะให้บริษัทเลิกเช่นเดียวกับกรณีของห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 1057(3)
4. น่าจะให้อำนาจ ร.ม.ต. พาณิชย์ใช้ดุลยพินิจร้องขอให้เลิกบริษัทได้หลังจากมีการตรวจตราการงานของบริษัทตามมาตรา 1215-1219 แล้วด้วย

2.3.4 การเลิกกันโดยผลของกฎหมาย

บริษัทจำกัดนั้น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยรัฐจะเข้ามามีบทบาทและหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบ กำกับดูแลบริษัทจำกัดตั้งแต่เริ่มต้นของการจัดตั้งบริษัท การดำเนินงาน ไปจนถึงการเลิกบริษัท โดยมีการกำหนดหน้าที่ที่บริษัทต้องกระทำเพื่อเป็นการคุ้มครองแก่บุคคลทั่วไป โดยหากบริษัททำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวแล้ว กฎหมายก็อาจบัญญัติให้บริษัทนั้นเป็นอันเลิกกัน ซึ่งการเลิกกันในกรณีดังกล่าวนี้ ถือเป็น การเลิกกันโดยผลของกฎหมาย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น จะเห็นได้ว่าได้มีบทบัญญัติในเรื่องที่จะจัดอยู่ในกรณีของการเลิกกันโดยผลของกฎหมายไว้ คือ การถอนทะเบียนบริษัทร้าง ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 1246 ซึ่งบัญญัติให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทสามารถขี้ออกจากทะเบียนได้ 2 กรณีคือ

⁵⁵ ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 773

1. เมื่อปรากฏว่าบริษัทตั้งขึ้นแล้วแต่มิได้ทำการการค้าขายหรือประกอบการงานอื่นแต่อย่างใด⁵⁶
2. เมื่อปรากฏว่าบริษัทกำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท แต่นายทะเบียนมีมูลเหตุที่เชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีที่ทำการอยู่หรือการงาน หรือการงานของบริษัทได้ชำระสะสางแล้ว แต่ยังไม่มีการส่งรายงานแถลงบัญชี⁵⁷

ในทางปฏิบัติการดำเนินงานของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ในเรื่องอันเกี่ยวเนื่องกับการถอนทะเบียนร้านนั้น ได้มีระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ซึ่งได้กำหนดให้บริษัทซึ่งมิได้ทำการส่งบุคคลติดต่อกันมาและบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีนับแต่ปีปัจจุบันย้อนหลังลงไป หรือบริษัทมิได้จดทะเบียนเสร็จการชำระ

⁵⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 (1) บัญญัติว่า “เมื่อใดนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการการค้าขายหรือประกอบกิจการงานแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้นเพื่อไต่ถามว่ายังทำการการค้าขายหรือประกอบการงานอยู่ประการใด หรือหาไม่”

⁵⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 (4) บัญญัติว่า “ถ้าในกรณีที่กำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีที่ทำการอยู่ก็ดี หรือการงานของบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีอันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีจะพึงต้องทำนั้น ยังมีได้ทำขึ้นสำหรับระยะเวลาหกเดือนอันนับแต่วันนายทะเบียนทำคำบอกกล่าวเรียกเอารายงานบัญชีและส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท หรือส่งไปยังผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานชั้นที่สุดของเขานั้นก็ดี ท่านว่านายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่และส่งคำบอกกล่าวไปยังบริษัทเช่นอย่างที่ได้กล่าวมาในอนุมาตราก่อนนี้ได้”

บัญชีภายใน 3 ปี นับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกบริษัท⁵⁸ ให้ถือว่าเป็นบริษัทซึ่งเข้าข่ายต้องถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน

อย่างไรก็ตาม การถอนทะเบียนบริษัทร้างนี้ มีลักษณะที่พิเศษกว่าการเลิกบริษัทในกรณีอื่นๆ กล่าวคือ การเลิกบริษัทโดยการถอนทะเบียนร้างนี้ ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้ใดๆ ซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่บริษัทถูกถอนทะเบียนสามารถที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ขิดชื่อบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนได้ ทั้งนี้อยู่ที่ดุลยพินิจของศาล หากศาลพิจารณาเป็นที่พอใจแล้ว ศาลอาจสั่งให้ขิดชื่อกลับคืนสู่ทะเบียนก็เป็นได้ และเมื่อศาลมีคำสั่งเช่นนั้น กฎหมายให้ถือว่าเป็นบริษัทดังกล่าวอยู่ในสถานะที่เสมือนหนึ่งว่ามีได้มีการขิดชื่อออกจากทะเบียนเลย⁵⁹

⁵⁸ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 83 วรรคแรก กำหนดว่า “เมื่อปรากฏว่า บริษัทใดมิได้ส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกัน 3 ปี นับแต่ปีปัจจุบันย้อนหลังลงไป ทั้งนี้ไม่ว่าบริษัทนั้นจะได้มีการติดต่อทางทะเบียนในเรื่องอื่นใดหรือไม่ หรือบริษัทที่อยู่ระหว่างชำระบัญชีมิได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี นับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกบริษัท และนายทะเบียนได้มีหนังสือบอกกล่าวเรียกให้ส่งรายงานการชำระบัญชีหรือให้มาจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ถึงในคำบอกกล่าวแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ปฏิบัติตามให้สันนิษฐานว่าบริษัทนั้นมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการหรือไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่แล้วแต่กรณี”

⁵⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 (6) บัญญัติว่า “ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ใดๆของบริษัทรู้สึกรู้ว่าต้องเสียหายไม่เป็นธรรมเพราะการที่บริษัทถูกขิดชื่อจากทะเบียนนั้นไซ้ เมื่อบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่าในขณะที่ขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น บริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการอยู่ก็ดี หรือมิฉะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทนั้น ได้กลับคืนขึ้นทะเบียนก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้กลับขิดชื่อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าเป็นบริษัทนั้น ได้คงตั้งขึ้นยังคงตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการขิดชื่อออกเลย อนึ่งด้วยคำสั่งอันนั้นศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใดๆตามที่เห็นเป็นยุติธรรมด้วยก็ได้ เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่นๆเข้าสู่ฐานอันใกล้เคียงกับฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกขิดชื่อออกจากทะเบียนเลย”

3. ผลของการเลิกบริษัท

3.1 สถานะของบริษัทภายหลังจากที่ได้มีการเลิกบริษัท

การที่บริษัทซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้ทำการเลิกกันนั้น ก็มีได้หมายความว่าบริษัทจะสิ้นสภาพนิติบุคคลไปทันที มีผลเพียงแต่ให้บริษัทหยุดประกอบกิจการตามปกติ และกรรมการของบริษัทหมดอำนาจในการบริหารงาน⁶⁰ เท่านั้น เนื่องจากมาตรา 1249 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็น เพื่อการชำระบัญชี” โดยแม้จะไม่ได้ทำการค้ามากกว่า 10 ปี และไม่ได้ทำการชำระบัญชีจดทะเบียนเลิก ก็ยังถือว่าเป็นสภาพนิติบุคคลอยู่⁶¹ ในทำนองเดียวกัน หากมีการจดทะเบียนเลิกไว้ก่อนแล้ว แต่การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้น ถือได้ว่าสภาพนิติบุคคลก็ยังคงมีอยู่ต่อไป⁶² นอกจากนี้ ในเรื่องของสิทธิหน้าที่นั้น หากเปรียบเทียบกับบุคคลธรรมดา ซึ่งเมื่อบุคคลผู้หนึ่งตาย บุคคลผู้นั้นก็จะไม่มีก็จะไม่มีสิทธิและหน้าที่ใดๆอีกต่อไป คงเหลือแต่เพียงสิทธิหน้าที่ที่มีได้เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายเท่านั้นที่จะกลายเป็นมรดกซึ่งตกทอดไปยังทายาท แต่หากเป็นนิติบุคคลนั้น แม้จะดำเนินคดีอยู่ในศาล และระหว่างนั้นก็ยังมี

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1071/2504 เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนเลิกบริษัทและตั้งผู้อื่นเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว อำนาจของกรรมการบริษัทย่อมหมดไป กรรมการของบริษัท 2 นาย ซึ่งมีใช้ชำระบัญชีจึงไม่มีอำนาจลงชื่อในฟ้องฎีกาแทนบริษัทที่ได้เลิกไปก่อนวันยื่นฎีกานั้นได้ และผู้ชำระบัญชีจะให้สัตยาบันแก่ฎีกานั้นภายหลังที่พ้นกำหนดระยะเวลาฎีกาแล้วไม่ได้

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 338-339/2521 ห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นผู้เช่าตึกพิพาททำการค้า โจทก์อยู่ในตึกในฐานะบุคคลธรรมดาดูแลรักษาทรัพย์สินแทนห้างเป็นบริวารของห้าง แม้นานกว่า 10 ปี ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิเป็นสัญญาเช่าขึ้นได้ ห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ทำการค้ามากกว่า 10 ปี แต่ไม่ได้ชำระบัญชีจดทะเบียนเลิกห้าง ยังมีสภาพนิติบุคคลและฟ้องจับไล่ผู้ได้แย้งสิทธิการเช่าได้

⁶² คำพิพากษาฎีกาที่ 2390/2541 แม้อำนาจหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 จดทะเบียนเลิกห้างต่อนายทะเบียนไว้แล้วก่อนจะถูกโจทก์ฟ้องให้ล้มละลายแต่การชำระบัญชีก็ยังไม่เสร็จถือได้ว่าสภาพนิติบุคคลของจำเลยที่ 1 ยังคงมีอยู่ต่อไป โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 ได้

การจดทะเบียนเลิกก็ตาม ก็ยังสามารถดำเนินคดีต่อไปได้⁶³ โดยผู้ชำระบัญชีสามารถเข้าทำการดำเนินคดีแทนต่อไปได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งนายใหม่ หรือขอเข้ามาดำเนินคดีแทน⁶⁴

3.2 ความรับผิดชอบบุคคลภายนอก

การที่บริษัทเมื่อได้มีการจดทะเบียนแล้ว ก็ถือได้ว่ามีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งแยกออกต่างหากจากผู้ถือหุ้นของบริษัท ดังนั้นบริษัทจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินงานของบริษัท ทั้งนี้ให้หมายถึงเฉพาะการดำเนินการที่เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัทเท่านั้น โดยที่ผู้ถือหุ้นหรือกรรมกรนั้นไม่จำเป็นต้องเข้าไปรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากได้มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ผู้ถือหุ้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระเท่านั้น และกรรมกรก็ไม่ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำการต่างๆ ให้เป็นไปโดยสุจริต ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าผู้ถือหุ้นหรือกรรมกรจะร่วมกันรับผิดชอบกับบริษัทไม่ได้ หากว่ากิจการที่กระทำไปนั้นเป็นการกระทำโดยทุจริตและมุ่งที่จะทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1331/2497 จำเลยเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แล้ว ต่อมาจำเลยได้จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน ดังนั้นจำเลยย่อมจะต่อสู้คดีจนถึงที่สุดได้

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1633/2525 แม้โจทก์จะตั้งข้อหาในฟ้องว่าซื้อขายเช็ค แต่คำฟ้องของโจทก์ที่แท้จริงอยู่ที่คำบรรยายฟ้อง เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องมาเป็นเรื่องจ้างทำของ ก็ต้องถือว่าคดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยเรื่องสัญญาจ้างทำของเช็คที่โจทก์อ้างมาในฟ้องเป็นเพียงการอ้างถึงหลักฐานแห่งการชำระหนี้ ส่วนหนึ่งของจำเลยที่โจทก์ยังไม่ได้รับชำระเท่านั้น สัญญาจ้างทำของกฎหมายมิได้บังคับว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือจึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ ดังนั้น แม้โจทก์จะมีได้แนบสัญญาจ้างทำของหรือบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเช็คมาในฟ้อง หรือบรรยายรายละเอียดว่าจำเลยสั่งให้ โจทก์ ทำตั้งแต่วันที่ใดก็ควรอ้าง ก็เป็นเรื่องรายละเอียดที่จะนำสืบในชั้นพิจารณาฟ้อง โจทก์จึงหาเคลือบคลุมไม่

3.2.1 ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นต่อบุคคลภายนอก

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติว่า “อันว่าบริษัทจำกัดนั้นคือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่เหลือ” ซึ่งจากมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ถือหุ้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบเพียงจำนวนเงินที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นเท่านั้น ทั้งนี้หน้าที่และความรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทดังกล่าว ให้หมายความถึงหนี้สินซึ่งเกิดขึ้นโดยการดำเนินการโดยสุจริตของบริษัทเท่านั้น หากปรากฏว่าหนี้สินของบริษัทดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ถือหุ้นซึ่งกระทำการโดยมิชอบ หรือกระทำการเพื่อประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว ก็ให้ผู้ถือหุ้นต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในหนี้สินดังกล่าวเป็นการส่วนตัวด้วย

กรณีตัวอย่างในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ กรณีที่มีบุคคลบางจำพวกซึ่งมีเจตนาไม่สุจริตโดยการจัดตั้งบริษัทหรือใช้บริษัทประกอบกิจการโดยมิชอบ หรือโดยการถือเอาประโยชน์จากสภาพนิติบุคคลในรูปแบบของบริษัท ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกรณีที่บริษัทบางบริษัทล้มละลาย แต่ผู้ประกอบกิจการของบริษัทดังกล่าวเกิดความร่ำรวย เป็นต้น ดังนั้นกฎหมายจึงอนุญาตให้มีการกำหนดข้อจำกัดหรือข้อยกเว้นในเรื่องหลักสภาพนิติบุคคลของบริษัท อันได้แก่หลักการไม่คำนึงถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัทมาใช้เฉพาะกรณีตามสมควรแก่พฤติการณ์และความเหมาะสมยุติธรรม นั่นคือโดยทั่วไปจะใช้หลักสภาพนิติบุคคลของบริษัทซึ่งเป็นหลักที่ใช้บ่อยมากกว่า กล่าวคือ บริษัทมีสภาพบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวกับบริษัท จะรับผิดชอบเฉพาะเงินค่าหุ้นตามจำนวนที่ตนถือเท่านั้น แต่ถ้าบุคคลใดใช้สภาพนิติบุคคลของบริษัทโดยไม่สุจริต ขัดต่อระเบียบหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมทั้งตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือดุลยพินิจของศาลแล้ว จึงควรนำหลักการไม่คำนึงถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัทมาปรับใช้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวร่วมกับบริษัทต่อไป⁶⁵

3.2.2 ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในหุ้นที่โอนไปแล้วต่อบุคคลภายนอก

ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายแล้วนั้น เมื่อมีการโอนหุ้นจากผู้ถือหุ้นให้แก่ผู้รับโอนหุ้น

⁶⁵ ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 499-500

คนใดคนหนึ่ง ผู้รับโอนคนดังกล่าวยอมรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ในหุ้นที่ผู้ถือหุ้นมีอยู่ ทั้งนี้ หากว่าหุ้นที่โอนไปนั้นผู้ถือหุ้นเดิมยังมีได้ชำระค่าหุ้นจนครบจำนวน ผู้รับโอนก็มีหน้าที่ที่จะต้องส่งใช้เงินจำนวนดังกล่าวให้ครบค่าหุ้นที่ยังค้างชำระด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายจะได้กำหนดให้ผู้รับโอนหุ้นมีหน้าที่ที่จะต้องเป็นผู้ส่งใช้ค่าหุ้นจนครบจำนวนก็ตาม แต่ก็ต้องมีบทบัญญัติมาตรา 1133 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษ โดยกำหนดให้ผู้ถือหุ้นคงต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังมิได้ส่งใช้ด้วย โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้⁶⁶

1. หุ้นที่โอนไปนั้นเป็นหุ้นที่ยังชำระมูลค่าไม่ครบ
2. หนี้ของบริษัทเกิดขึ้นก่อนการโอนหุ้น
3. ผู้ที่โอนหุ้นไปไม่สามารถชำระค่าหุ้นส่วนที่ยังไม่เต็มมูลค่า
4. ความรับผิดชอบของผู้โอนหุ้น มีเพียงจำนวนค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบถ้วน ในขณะที่ถูกเรียกร้องให้ชำระเท่านั้น
5. ความรับผิดชอบมีอายุความ 2 ปี นับแต่วันจดทะเบียนการโอน

ทั้งนี้ ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัท มิใช่ต่อตัวบริษัท ดังนั้นบริษัทจะมาเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าหุ้นดังกล่าวไม่ได้ เพราะผู้ถือหุ้นดังกล่าวได้โอนหุ้นไปยังผู้รับโอนไปแล้ว⁶⁷

3.2.3 ความรับผิดชอบของกรรมการต่อบุคคลภายนอก

บริษัทนั้นถือเป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถกระทำการใดๆได้ด้วยตนเอง

⁶⁶ สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และสหชน รัตนไพจิตร, *ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หุ้นส่วนและบริษัท*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2535), หน้า 97-98

⁶⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 478/2534 ความรับผิดชอบของผู้โอนสำหรับจำนวนเงินในมูลค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1133 นั้น หมายถึง ความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัทที่ผู้โอนเคยถือหุ้นอยู่ หาได้หมายถึงว่าผู้โอนยังต้องรับผิดชอบในมูลค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบต่อบริษัท ทั้งที่ได้โอนหุ้นนั้นไปและนำการโอนหุ้นนั้นมาใช้อ้างแก่บริษัทได้ตามมาตรา 1129 วรรค 3 ไม่

ดังนั้นบริษัทจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีบุคคลธรรมดาเข้ามากระทำการและแสดงความประสงค์แทนบริษัท ซึ่งบุคคลดังกล่าวเปรียบเทียบกับ “ผู้แทน” ตามมาตรา 70⁶⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ผู้แทนของบริษัทนั้น มาตรา 1144⁶⁹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้เรียกว่า “กรรมการบริษัท” ซึ่งกรรมการบริษัทดังกล่าวนี้ มีหน้าที่ในการดำเนินกิจการต่างๆ แทนบริษัทภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท

นอกจากกรรมการบริษัทจะมีฐานะเป็นผู้แทนของบริษัทแล้ว กรรมการบริษัทยังมีฐานะเสมือนตัวแทนด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากมาตรา 1167 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน”

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะกรรมการจะมีฐานะเป็นผู้แทนหรือตัวแทนของบริษัทก็ตาม ผลประการหนึ่งซึ่งเหมือนกันคือบริษัทต้องรับผิดชอบในการกระทำและผลของการกระทำของกรรมการทั้งสิ้น(ตามมาตรา 76 วรรคหนึ่ง⁷⁰ และ มาตรา 820⁷¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) โดย

⁶⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70 บัญญัติว่า
“นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะได้กำหนดไว้

ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล”

⁶⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1144 บัญญัติว่า “บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง”

⁷⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย”

⁷¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 820 บัญญัติว่า “ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน”

กรรมการไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว⁷²⁻⁷³

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นเพียงหลักทั่วไปเท่านั้น มิได้หมายความว่ากรรมการของบริษัทจะไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวไปเสียทุกกรณี ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดหลักการในเรื่องของความรับผิดชอบของกรรมการเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอกหรือบริษัท หรือผู้ถือหุ้นของบริษัทไว้ ได้แก่

1. หลักการกระทำการเกินอำนาจ

กรณีซึ่งถือว่าเป็นการที่กรรมการกระทำการเกินอำนาจนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กรณีดังนี้

1. กรณีที่กรรมการกระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท (Ultra Vires)
2. กรณีที่กรรมการกระทำการเกินอำนาจซึ่งจดทะเบียนหรือเกินแก่อำนาจตามข้อบังคับ (Act Outside the Authority)
3. กรณีที่กรรมการกระทำการเกินอำนาจของกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

⁷²⁻⁷³ (1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1902/2523 จำเลยจ้างให้โจทก์ทำงานจนกว่าจำเลยจะหาคนทำงานแทนโจทก์ได้ เป็นเวลากว่า 3 ปี จำเลยจึงหาคนมาทำงานแทนโจทก์ได้ จำเลยจึงเลิกจ้างโจทก์ ดังนี้ โจทก์มิได้ตกลงรับจะทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่จำเลย และจำเลยจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น หากแต่เป็นเรื่องโจทก์ตกลงทำงานให้แก่จำเลยผู้เป็นนายจ้างในหน้าที่ซึ่งจำเลยมอบให้ และจำเลยตกลงจะให้สินจ้างเป็นรายเดือนตลอดเวลาที่โจทก์ทำงานให้ ลักษณะของ สัญญาจ้างระหว่างจำเลยกับโจทก์จึงเป็นสัญญาจ้างแรงงาน หาใช่สัญญาจ้างทำของไม่

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 2144/2525 จำเลยที่ 2 เป็นบริษัทจำกัดและเป็นผู้ทรงเช็คที่ได้รับชำระหนี้จากจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย การที่จำเลยที่ 3 ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อ และประทับตราสำคัญของบริษัทลงบนลายมือชื่อสลักหลังเช็คดังกล่าวโอนให้แก่โจทก์โดยไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำนอกขอบวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ 2 นั้นเป็นการแสดงความประสงค์ ของนิติบุคคลโดยทางผู้แทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75 อันอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 เอง และเห็นเจตนาได้โดยชัดแจ้งว่ากระทำในนามจำเลยที่ 2 แม้มิได้เขียนแกลงว่ากระทำการแทนจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 3 ก็หาต้องรับผิดชอบส่วนตัวไม่

4. กรณีที่เป็นการกระทำการของกรรมการซึ่งมีความบกพร่องในเรื่องการแต่งตั้งและคุณสมบัติ

2. หลักการกระทำอันขัดต่อความซื่อสัตย์สุจริตของกรรมการ (Breach of Fiduciary Duties)

หลักกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีขึ้นก็เพื่อทำการคุ้มครองประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยกำหนดให้กรรมการจะต้องรับผิดชอบต่อบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทเป็นกรณีพิเศษ ในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่กรรมการมีผลประโยชน์ขัดแย้งต่อผลประโยชน์ของบริษัท ได้แก่
 - 1.1 กรณีที่กรรมการมีผลประโยชน์ได้เสีย
 - 1.2 กรณีที่กรรมการมีผลประโยชน์เป็นการลับ
2. กรณีที่กรรมการใช้อำนาจที่มีอยู่ไปในทางที่มีชอบมิควร

3. หลักการไม่คำนึงถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัท (Lifting the Corporate Veil) หรือ (Disregarding the Corporate Entity)

หลักการดังกล่าวในประเทศไทยนั้น มีอยู่บ้าง โดยปรากฏอยู่ในรูปของบทบัญญัติของกฎหมายและในคำพิพากษา แต่ยังไม่ค่อยมีบทบาทกว้างขวางต่อการดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทมากนัก โดยจะนำมาใช้เฉพาะกรณีที่เกิดเหตุการณ์ซึ่งได้มีบทบัญญัติกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเท่านั้น ส่วนของคำพิพากษานั้น แม้จะมีคำพิพากษาอยู่บ้าง เช่น กรณีบริษัทราชเงินทุน จำกัด แต่คำพิพากษาดังกล่าวก็ยังมิได้ให้เหตุผลหรือวางหลักเกณฑ์การใช้หลักดังกล่าวอย่างแจ่มชัด อีกทั้งยังมีได้กำหนดมติเป็นที่แน่ชัดว่าศาลจำเป็นต้องยกหลักดังกล่าวขึ้นมาประกอบการพิจารณาความทุกครั้งไปหรือไม่ด้วย⁷⁴

⁷⁴ นิวิฐชัย ตำนานพันธ์, “ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นและกรรมการของบริษัทภายใต้หลักการไม่คำนึงถึงสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 74

4. การชำระบัญชี

ในเรื่องของการชำระบัญชานั้น ได้มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องดังกล่าวว่า เมื่อบริษัทจำกัดเลิกกันแล้วจะต้องมีการชำระบัญชี ซึ่งการชำระบัญชดังกล่าวนี้ได้แก่ การชำระสะสางการทำงานของบริษัทรันั้นให้เสร็จสิ้นไปกับการใช้หนี้ ตลอดจนจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัทรันั้นๆ ทั้งนี้บริษัทไม่สามารถที่จะทำการตกลงกันยกเลิกการชำระบัญชีได้⁷⁵ เนื่องจากบริษัทจำกัดนั้นจะเกิดขึ้นก็ได้ด้วยการจดทะเบียน และจะสิ้นสภาพลงได้ก็ด้วยการจดทะเบียน ซึ่งขั้นตอนในการจดทะเบียนเพื่อเลิกบริษัทนั้น กฎหมายบังคับให้ต้องมีการชำระบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เสียก่อน

4.1 หลักการชำระบัญชี

1. การชำระบัญชี ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งให้บริษัทจำกัดล้มละลาย ซึ่งถือเป็นการเลิกบริษัทประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ให้กระทำไปตามกฎหมายลักษณะล้มละลาย (ปรากฏตามมาตรา 1247)⁷⁶

⁷⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 351/2507

(1) สภาพของนิติบุคคลจำพวกห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้วจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการจดทะเบียนและจะสิ้นสภาพก็ด้วยการจดทะเบียนและกฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ชำระบัญชีเป็นผู้จดทะเบียนเพื่อให้นิติบุคคลสิ้นสภาพ ไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการในมาตรา 1254, 1270

(2) การเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องมีการชำระบัญชี.

(3) ความในมาตรา 1061 นั้นใช้บังคับได้เฉพาะห้างหุ้นส่วนสามัญเท่านั้นจะ ใช้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้เพราะมีหมวด 5 บัญญัติไว้เป็นพิเศษแล้ว

หมายเหตุ: (ข้อ 2 ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 5/2507)

⁷⁶ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1247 บัญญัติว่า

“การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดซึ่งล้มละลายนั้น ให้จัดทำไปตามบทกฎหมายลักษณะล้มละลายที่คงใช้อยู่ตามแต่จะทำได้

รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่จะออกกฎกระทรวงว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนและบริษัท และกำหนดอัตราค่าฤชาธรรมเนียมก็ออกได้”

2. เมื่อมีการเลิกบริษัทแล้วนั้น ก็ถือว่ากรรมการบริษัทย่อมหมดอำนาจในการดำเนินงานไปในทันที แต่เนื่องจากกิจการของบริษัทนั้นยังคงมีส่วนที่ยังค้างค้างอยู่ แม้ว่าจะมีการเลิกบริษัทแล้วก็ตาม กฎหมายจึงกำหนดให้ถือว่าบริษัทนั้นยังคงตั้งอยู่ในระหว่างเวลาเท่าที่จำเป็นในการสะสางกิจการงานที่เหลือให้เสร็จสิ้นไป โดยขั้นต้นตอนดังกล่าวกฎหมายเรียกว่า “การชำระบัญชี” (ปรากฏตามมาตรา 1249)⁷⁷ ทั้งนี้ บริษัทจะทำได้เพียงกิจการที่ยังคงค้างค้างอยู่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จะทำการค้าขาย หรือทำนิติกรรมขึ้นใหม่เสมือนหนึ่งว่าบริษัทยังคงดำเนินกิจการอยู่ตามปกติหาได้ไม่ (ปรากฏตามมาตรา 1259 (2))⁷⁸

4.2 ผู้ชำระบัญชี

แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยจะมิได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ชำระบัญชีไว้เป็นการชัดเจนว่าจะต้องเป็นอย่างไร แต่เมื่อคำนึงถึงภาระหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีแล้ว สามารถอนุมานได้ว่า ผู้ซึ่งจะมาทำหน้าที่ผู้ชำระบัญชานั้น จะต้องเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในเรื่องของบัญชีและกฎหมายด้วย ซึ่งจากบทบัญญัติมาตรา 1251⁷⁹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะเห็นได้ว่าผู้ชำระบัญชานั้นอาจมีได้หลายกรณี ดังนี้

⁷⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1249 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็น เพื่อการชำระบัญชี”

⁷⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1259 (2) บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีทั้งหลายย่อมมีอำนาจดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็นเพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี”

⁷⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี ในเมื่อเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการห้าง หรือกรรมการของบริษัทย่อมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นไว้แต่สัญญาของห้าง หรือข้อบังคับบริษัทจะมีกำหนดไว้เป็นสถานอื่น

ถ้าไม่มีผู้ชำระบัญชีตั้งว่ามานี้ และเมื่อพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียในการนี้ร้องขอ ท่านให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี”

1. ผู้ชำระบัญชีซึ่งระบุอยู่ในสัญญาจัดตั้งห้างหรือข้อบังคับของบริษัท

ในกรณีดังกล่าว เป็นกรณีที่ห้างหุ้นส่วนได้กำหนดตัวผู้ชำระบัญชีไว้ในสัญญาจัดตั้งห้าง หรือบริษัทได้กำหนดตัวผู้ชำระบัญชีไว้ในข้อบังคับของบริษัท ซึ่งในกรณีผู้ชำระบัญชีของบริษัทนี้อาจเป็นกรรมการของบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ของบริษัทเป็นผู้ตั้งขึ้นก็ได้

2. หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการเป็นผู้ชำระบัญชี

หากว่าในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือข้อบังคับของบริษัทมิได้กำหนดตัวผู้ชำระบัญชีเอาไว้ หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการสามารถที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ชำระบัญชีของบริษัทได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าว หากมีการขัดแย้งกันระหว่างกรรมการจนไม่อาจเข้าทำการชำระบัญชีร่วมกัน กรรมการคนหนึ่งคนใดอาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นได้⁸⁰ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลว่า จะมีคำสั่งตั้งผู้ใดเป็นผู้ชำระบัญชีก็ได้⁸¹

⁸⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 2301/2526 ที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้มีมติพิเศษให้เลิกบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236(4) ซึ่งมีผลตามกฎหมายให้บริษัทเลิกกันแล้ว จึงไม่มีเหตุที่ผู้ร้องซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจะต้องใช้สิทธิทางศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ขอ ให้ศาลสั่งเลิกบริษัท อีก ผู้ร้องและกรรมการอื่นของบริษัทมีเหตุผิดใจกันไม่อาจชำระบัญชีร่วมกันได้ และข้อบังคับของบริษัทก็ไม่ได้กำหนดเรื่องผู้ชำระบัญชีไว้ ผู้ร้องจึงมีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีของบริษัทได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 วรรคสอง

⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2681/2534 แม้โจทก์จะมีคำขอให้ตั้งโจทก์เป็นผู้ชำระบัญชีบริษัท น. แต่เมื่อศาลเห็นว่าโจทก์ไม่สมควรจะเป็นผู้ชำระบัญชี เพราะโจทก์กับจำเลยซึ่งเป็นกรรมการบริษัท น. ต่างไม่ไว้วางใจกันและไม่อาจเป็นผู้ชำระบัญชีร่วมกันและเป็นกรณีที่ยังไม่มีผู้ชำระบัญชี ศาลก็มีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็น คนกลางเป็นผู้ชำระบัญชีได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1251 วรรคสอง

อนึ่ง กรรมการบริษัทผู้ซึ่งเข้ามาเป็นผู้ชำระบัญชี ตามกรณีดังกล่าวนี้ สามารถเข้าเป็นผู้ชำระบัญชีได้เลยโดยไม่ต้องให้ที่ประชุมใหญ่รับรอง⁸²

3. ผู้ชำระบัญชีซึ่งที่ประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนหรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง การตั้งผู้ชำระบัญชี ในกรณีดังกล่าวนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 กรณีย่อย⁸³ คือ

3.1 กรณีที่ที่ประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนหรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งผู้ชำระบัญชี ขึ้นตามที่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือตั้งขึ้นตามข้อบังคับของบริษัท

3.2 กรณีที่ที่ประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนหรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้น แทนผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการของบริษัท

4. ผู้ชำระบัญชีที่ศาลตั้ง

ในกรณีดังกล่าว เป็นกรณีที่สัญญาตั้งห้างหุ้นส่วนหรือข้อบังคับบริษัทมิได้ทำการ กำหนดไว้ซึ่งผู้ชำระบัญชี ในทำนองเดียวกันก็ไม่มีหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทเข้ามาทำหน้าที่ เป็นผู้ชำระบัญชี กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการหรือผู้มีส่วนได้เสียให้สามารถร้องศาลขอให้ ตั้งผู้ชำระบัญชีได้

⁸² คำพิพากษาฎีกาที่ 382/2538 เมื่อที่ประชุมกรรมการบริษัทผู้คัดค้านที่ 1 มีมติตั้งกรรมการ บริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีโดยข้อบังคับของบริษัทไม่ได้กำหนดการตั้งผู้ชำระบัญชี เป็นอย่างอื่น การตั้งผู้ ชำระบัญชีจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว การที่กรรมการบริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีเมื่อบริษัทเลิกกันนั้นถือว่าเป็น การชั่วคราว เมื่อมีการประชุมใหญ่ก็ต้องเสนอให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาว่าจะควรให้กรรมการ บริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไปหรือไม่ หรือจะ เลือกบุคคลอื่นแทน หากว่าจะต้องให้ที่ประชุมใหญ่รับ รองก่อนจึงจะเป็นผู้ชำระบัญชีได้

⁸³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1256 (1) บัญญัติว่า “ธุรการอันที่ประชุมใหญ่จะพึง ทำนั้น คือ รับรองให้หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีต่อไป หรือเลือกตั้งผู้ชำระ บัญชีใหม่ขึ้นแทนที่”

ผู้มีส่วนได้เสียในที่นี้ ให้ความหมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัท ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของบริษัทจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ยังมีสิทธิเรียกร้องในหนี้ดังกล่าวได้⁸⁴ หากเป็นหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว ผู้เป็นเจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะอ้างตนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการร้องขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชีได้

ทั้งนี้ ในการร้องขอต่อศาล ขอให้ตั้งผู้ชำระบัญชี หากศาลเห็นสมควรศาลอาจสั่งตั้งเจ้าพนักงานกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ชำระบัญชีก็ได้⁸⁵

⁸⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 4748/2536 โจทก์จะเป็นเจ้าหนี้ จำเลยที่ 1 ตามคำพิพากษาแต่เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว โจทก์เพียงแต่ยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีไว้โดยหาได้แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการยึดทรัพย์สินใด ๆ ของจำเลยที่ 1 ไม่ กลับปล่อยเวลาล่วงเลย 10 ปีไปแล้ว จึงได้ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีบริษัทจำเลยที่ 1 โดยอ้างว่าบริษัทจำเลยที่ 1 ถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครจัดซื้อบริษัทออกเสียจากทะเบียน ดังนี้ ขณะที่โจทก์ยื่นคำขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีบริษัทจำเลยที่ 1 นั้น โจทก์หมด สิทธิที่จะบังคับคดีแก่จำเลยที่ 1 แล้ว เพราะล่วงพ้นกำหนดเวลาที่โจทก์จะร้องขอให้บังคับคดีแก่จำเลยที่ 1 ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ดังนั้น โจทก์ไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสีย จึงไม่มีสิทธิร้องขอตั้ง ผู้ชำระบัญชีบริษัท จำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 วรรคสอง

⁸⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 220/2526 เมื่อบริษัทจำเลยที่ 1 เลิกกันโดยไม่มีผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 วรรคสอง ถ้าศาลเห็นสมควร ศาลย่อมมีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ชำระบัญชีได้

อนึ่ง ผู้ชำระบัญชีนั้นกฎหมายได้กำหนดให้บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะสามารถเข้าทำการเป็นผู้ชำระบัญชีได้ การที่นิติบุคคลจะเข้าเป็นผู้ชำระบัญชียุั้นหาทำได้ไม่⁸⁶

4.3 การถอดถอนผู้ชำระบัญชี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1257⁸⁷ ได้บัญญัติเรื่องของวิธีการถอดถอนผู้ชำระบัญชีไว้ ซึ่งสามารถแยกการถอดถอนผู้ชำระบัญชีออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีที่ผู้ชำระบัญชีเป็นผู้ซึ่งศาลตั้ง

ในการถอดถอนผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลเป็นผู้ตั้งขึ้นนั้น จะต้องทำการร้องขอต่อศาล โดยในกรณีของบริษัทจำกัดนั้น การร้องขอจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีผู้ถือหุ้นจำนวนหนึ่งในยี่สิบแห่งทุนของบริษัท จึงจะมีสิทธิที่จะทำการร้องขอได้

⁸⁶ ระเบียบสำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2538 หมวด 18 ข้อ 73 กำหนดว่า “ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนคำขอจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนบริษัทที่มีนิติบุคคลเป็นผู้ชำระบัญชี”

⁸⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1257 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีซึ่งมิใช่เป็นขึ้นเพราะศาลตั้งนั้น ท่านว่าจะถอนเสียจากตำแหน่งและตั้งผู้อื่นแทนที่ก็ได้ ในเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายออกเสียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หรือที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นได้ลงมติตั้งนั้น แต่ศาลยอมตั้งถอนผู้ชำระบัญชีจากตำแหน่งและตั้งผู้อื่นแทนที่ได้อีกไม่ว่าจะเป็นผู้ชำระบัญชีซึ่งศาลตั้งหรือมิใช่ศาลตั้ง ในเมื่อมีคำร้องขอของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างคนใดคนหนึ่งหรือของผู้ถือหุ้นในบริษัทมีหุ้นรวมหุ้นนับได้ถึงหนึ่งในยี่สิบแห่งทุนของบริษัท โดยจำนวนที่ส่งใช้เงินเข้าทุนแล้วนั้น”

ทั้งนี้ การร้องขอดังกล่าว อาจทำเป็นคำร้องฝ่ายเดียว โดยไม่ต้องฟ้องใครเป็นจำเลยก็ได้⁸⁸ แต่ผู้ร้องต้องนำสืบให้เห็นถึงเหตุอันสมควรที่จะให้ถอดถอนผู้ชำระบัญชีคนดังกล่าวด้วย⁸⁹

2. กรณีผู้ชำระบัญชีซึ่งมิใช่ศาลตั้ง

ในกรณีดังกล่าว อาจถอดถอนได้ 2 วิธี คือ

2.1 ผู้เป็นหุ้นส่วนมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าให้ถอดถอนเสีย หรือที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้ลงมติให้ทำการถอดถอนเสีย

2.2 ผู้ถือหุ้นจำนวนหนึ่งในยี่สิบแห่งทุนของบริษัททำการร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งถอดถอนผู้ชำระบัญชีดังกล่าว

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น มิได้มีการบัญญัติไว้ซึ่งเหตุที่ผู้ชำระบัญชีอาจถูกถอนไว้เป็นอย่างดีดังข้างต้น หากพิจารณาจากพฤติการณ์โดยปกติแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ชำระบัญชีอาจถูกถอดถอนได้ต่อเมื่อ⁹⁰

1. ไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ชำระบัญชี
2. ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
3. ทำการทุจริต เช่น แอบซื้อของของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งตนเป็นผู้ชำระบัญชีอยู่นั้นเสียเอง
4. ผู้ชำระบัญชีกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือล้มละลาย
5. ไม่เหมาะสมโดยเหตุอื่น

⁸⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 467/2501 การร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบตามมาตรา 1195 หรือการร้องขอถอนผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 1257 นั้น เป็นการใช้สิทธิทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 อาจร้องขอเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท ไม่ต้องฟ้องเป็นคดีมีข้อพิพาทได้ อนึ่งการร้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 1257 ต้องมีเหตุว่าผู้ชำระบัญชีบกพร่องอย่างใดอันสมควรถอนเสีย

⁸⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1527/2501 การถอดถอนผู้ชำระบัญชี โดยคำร้องขอของผู้ถือหุ้นโดยจำนวนหุ้นที่ส่งแล้วหนึ่งในยี่สิบของทุนของบริษัทนั้น ศาลจะสั่งถอนก็เมื่อมีเหตุอันสมควรถอน

⁹⁰ ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 814

4.4 หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี

หน้าที่ของผู้ชำระบัญชานั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

4.4.1 หน้าที่โดยทั่วไป

หน้าที่โดยทั่วไปของผู้ชำระบัญชี คือ ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางงานที่ค้างค้างของบริษัทให้เสร็จสิ้นไป โดยในการชำระสะสางการงานของบริษัทนั้น ให้หมายความถึง การเก็บรวบรวมทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของบริษัททั้งหลายซึ่งจัดกระจายอยู่ให้เข้ามาอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชำระบัญชี, การกระทำการใดอันเป็นการปฏิบัติตามสัญญาและหน้าที่ที่บริษัทยังมีความผูกพันอยู่, การติดตามทวงหนี้สิน หรือการเรียกค่าหุ้นที่ยังมิได้ชำระ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องไม่เริ่มทำงานใดๆ ซึ่งมิได้มีความเกี่ยวข้องกับงานเก่าขึ้นมาใหม่⁹¹

นอกจากนี้ ผู้ชำระบัญชีของบริษัทยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเกี่ยวกับการชำระบัญชีด้วย⁹²

4.4.2 หน้าที่โดยเฉพาะ

นอกจากหน้าที่โดยทั่วไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น กฎหมายยังได้กำหนดหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงให้ผู้ชำระบัญชีต้องปฏิบัติภายในกำหนดระยะเวลาด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้การชำระบัญชานั้นดำเนินการไปได้ด้วยดี ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวได้แก่

⁹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1250 บัญญัติว่า “หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือ ชำระสะสางการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้เสร็จสิ้นไป กับจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น”

⁹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1256 วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่งที่ประชุมใหญ่จะสั่งให้ผู้ชำระบัญชีทำบัญชีตราค่าทรัพย์สิน หรือให้ทำการใดๆก็ได้สุดแต่ที่ประชุมจะเห็นสมควรเพื่อชำระสะสางกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทให้เสร็จไป”

4.4.2.1 หน้าที่ทำการโฆษณาและทำการบอกกล่าวแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่

จะเห็นได้ว่า มาตรา 1253⁹³ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีซึ่งต้องกระทำการภายใน 14 วันนับแต่วันเลิกห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีไว้ ดังนี้

1. ประกาศโฆษณาว่าบริษัทดังกล่าวได้เลิกกันแล้วและให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายทำการยื่นคำทวงหนี้ ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อย่างน้อย 2 ครั้ง
2. ส่งคำบอกกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ของบริษัท เพื่อแจ้งให้ทราบว่าบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้ว และขอให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายทำการยื่นคำทวงหนี้หรือมาทำการรับชำระหนี้จากผู้ชำระบัญชี โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 1253 จะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 80,000 บาท⁹⁴

⁹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1253 บัญญัติว่า

“ภายในสิบวันนับแต่ได้เลิกห้างเลิกบริษัท หรือถ้าศาลได้ตั้งผู้ชำระบัญชिनับแต่วันที่ศาลตั้ง ผู้ชำระบัญชีต้องกระทำดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่สองครั้งเป็นอย่างน้อย ว่าห้างหุ้นส่วนนั้นหรือบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้วและให้ผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี
2. ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังเจ้าหน้าที่ทั้งหลายทุกคน บรรดามีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี หรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น”

⁹⁴ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 32 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ไม่กระทำตามมาตรา 1253 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท”

4.4.2.2 หน้าที่จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ตามมาตรา 1254⁹⁵ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้ การเลิกบริษัทนั้นจะต้องทำการจดทะเบียนเลิก โดยสาเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนั้น ก็เนื่องจาก ต้องการให้มีหลักฐานเป็นที่ชัดเจนแน่นอนว่าบริษัทจำกัดดังกล่าวได้เลิกกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และก็ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถทำการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวได้ด้วย

โดยที่ บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ การจดทะเบียนเลิกบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำการจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันที่มีการเลิกบริษัทนั้น ณ หอทะเบียนห้องสมุด ท้องที่ที่สำนักงานแห่งใหญ่ของบริษัทนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ การจดทะเบียนดังกล่าว ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชี ทุกๆ คนให้เจ้าหน้าที่จดลงไว้ในทะเบียนด้วย เนื่องจากกฎหมายต้องการที่จะให้เป็นที่ทราบกันว่าใคร เป็นผู้ที่มีอำนาจดำเนินการแทนบริษัทเท่านั้น หาได้เกี่ยวเนื่องกับกรณีที่ว่าผู้ชำระบัญชีจะมีอำนาจหน้าที่ที่นับแต่วันจดทะเบียนอย่างไรไม่⁹⁶

⁹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1254 บัญญัติว่า “การเลิกหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำบอกให้จดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เลิกกันและในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุกคนให้จดลงทะเบียนไว้ด้วย”

⁹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1441/2527 การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสั่งเพิกถอนผู้ชำระบัญชีของบริษัทโจทก์ชุดแรก และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีชุดที่ 2 สืบแทนผู้ชำระบัญชีคณะเดิมต่อไป แสดงว่าเป็นการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีชุดที่ 2 ให้ปฏิบัติหน้าที่ติดต่อกันไปในทันทีนั่นเอง แม้จะมีการจดทะเบียนคณะผู้ชำระบัญชีชุดที่ 2 ภายหลังการฟ้องคดีนี้ก็ทำให้กิจการที่ผู้ชำระบัญชีชุดที่ 2 ปฏิบัติไปแล้วต้องเสียไปไม่ เพราะการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1254 เป็นเพียงพิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเท่านั้นหาได้มีบทบัญญัติให้ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่วันจดทะเบียนเป็นต้นไปไม่

ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของผู้เป็นกรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วนนั้น ให้ถือว่าเป็นอันหมดอำนาจไปเสียตั้งแต่วันที่ได้ทำการจดทะเบียนตามมาตรา 1254 แต่หากเป็นกรณีของบริษัทเล็กแล้วแต่ยังมีได้ทำการจดทะเบียน ให้ถือว่าผู้จัดการของบริษัทยังคงมีอำนาจในการกระทำการต่างๆ แทนบริษัทอยู่⁹⁷

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีฝ่าฝืนไม่ทำการจดทะเบียนเลิกบริษัทตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1254 ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับโทษปรับเป็นจำนวน 50,000 บาท⁹⁸

⁹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1281/2501 บริษัทจำกัดที่ฮ่องกงมีมติให้เลิกบริษัทและตั้งผู้ชำระบัญชีเมื่อวันที่ 8 เม.ย. 2495 ส่วนสาขาในประเทศไทยได้จดทะเบียนเลิกกิจการเมื่อ พ.ศ. 2496 ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวต้องถือว่าสาขาในประเทศไทยยังคงดำเนินกิจการในฐานะเป็นตัวแทนของบริษัทจำกัดที่ฮ่องกงนั้นอยู่ ถ้าเป็นเวลาก่อนที่สาขาในประเทศไทยได้ไปจดทะเบียนเลิกกิจการ นายจูงงชีซึ่งได้รับแต่งตั้งจากบริษัทที่ฮ่องกงให้เป็นผู้จัดการสาขาในประเทศไทยก่อนบริษัทเลิกและให้ชำระบัญชี ย่อมมีอำนาจโดยสมบูรณ์ที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายในฐานะยังเป็นตัวแทนของบริษัทจำกัดที่ฮ่องกงนั้นอยู่ แต่ถึงแม้ว่าในขณะที่นายจูงงชียื่นคำขอรับชำระหนี้ภายหลังที่สาขาในประเทศไทยได้เลิกกิจการไปแล้ว อันเป็นผลให้การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของนายจูงงชีเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจ เพราะเหตุที่บริษัทจำกัดที่ฮ่องกงได้เลิกกิจการและตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นแล้ว ด้วยก็ดี แต่ผู้ชำระบัญชีก็ได้มีหนังสือแต่งตั้งให้นายจูงงชีมีอำนาจกระทำการแทนบริษัทเข้ามาอีก เป็นการให้สัตยาบัน แก่การที่นายจูงงชียื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ก่อนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลแพ่งจะได้มีคำสั่ง ในเรื่องนี้ คำขอรับชำระหนี้ของนายจูงงชีย่อมไม่เสียไป

⁹⁸ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีใด ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1254 มาตรา 1258 มาตรา 1262 หรือ มาตรา 1270 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

4.4.2.3 หน้าที่ในการทำงานบุคคล

เนื่องจากบุคคลนั้น ถือเป็นบัญชีซึ่งแสดงถึงสถานะทางการเงินของบริษัท ดังนั้นมาตรา 1255⁹⁹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงกำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องทำงานบุคคลขึ้น มาตั้งแต่แรกเริ่มของการเลิกบริษัทเพื่อที่จะได้แสดงสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทในขณะนั้น ว่า บริษัทมีหนี้สินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนเท่าไร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้หรือ กู้ยืมแก่ผู้ถือหุ้น ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวจะต้องให้ผู้สอบบัญชีทำการตรวจสอบและรับรอง ความถูกต้องด้วย จากนั้นผู้ชำระบัญชีจะต้องเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น เพื่อทำการพิจารณาบุคคลนับดังกล่าว

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีละเลยไม่กระทำการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 1255 อาจมีโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท¹⁰⁰

4.4.2.4 หน้าที่ขอให้ศาลสั่งล้มละลาย

ภายหลังจากที่ผู้ชำระบัญชีได้ทำการรวบรวมรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว หากปรากฏว่าบริษัทดังกล่าวมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ผู้ชำระบัญชีอาจเข้ากระทำการ เจรจาต่อรองเพื่อประนอมหนี้แก่เจ้าหนี้ โดยหากการขอประนอมหนี้ดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ บริษัทยังคงมีหนี้สินเป็นจำนวนมากกว่าทรัพย์สิน มาตรา 1266¹⁰¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้บริษัทดังกล่าวล้มละลาย

⁹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1255 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีต้องทำงานบุคคลขึ้น โดย เร็วที่สุดที่เป็นวิสัยจะทำได้ ส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบลงสำคัญว่าถูกต้องแล้วต้องเรียกประชุมใหญ่”

¹⁰⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1255 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีต้องทำงานบุคคลขึ้น โดย เร็วที่สุดที่เป็นวิสัยจะทำได้ ส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบลงสำคัญว่าถูกต้องแล้วต้องเรียกประชุมใหญ่”

¹⁰¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1266 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ชำระบัญชีมาพิจารณาเห็นว่า เมื่อเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้น ได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สิน ไซ้ ผู้ชำระบัญชีต้องร้อง ขอต่อศาลทันที เพื่อให้ออกคำสั่งว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นล้มละลาย

ทั้งนี้ เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้บริษัทล้มละลายแล้ว ให้ถือว่าอำนาจหน้าที่ในการเข้ามาชำระสะสางบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทตกเป็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยพลัน

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีมิได้ดำเนินการตามที่กฎหมายมาตรา 1266 บัญญัติไว้ อาจมีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท¹⁰²

4.4.2.5 หน้าที่ทำรายงานยื่นต่อหอทะเบียนทุกระยะ 3 เดือน

การชำระบัญชีในบางกรณีนั้น อาจไม่สามารถกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปภายในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากบริษัทดังกล่าวอาจยังมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินกิจการที่ค้างค้างอยู่อีกหลายประการ ซึ่งอาจต้องใช้เวลานาน ดังนั้น มาตรา 1267¹⁰³ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงกำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการอันเกี่ยวเนื่องกับการชำระบัญชีให้แก่เจ้าหน้าที่ทราบทุก 3 เดือน และให้เปิดเผยแก่ผู้ถือหุ้น พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายทำการตรวจสอบโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด

¹⁰² พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 34 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ไม่ร้องขอต่อศาลตามมาตรา 1266 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

¹⁰³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1267 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานยื่นไว้ ณ หอทะเบียน ทุกระยะเวลาสามเดือนครั้งหนึ่งว่า ได้จัดการไปอย่างไรบ้าง แสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น และรายงานนี้ให้เปิดเผยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ทั้งหลายตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม”

ในการยื่นรายงานดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องยื่นภายใน 14 วันก่อนครบกำหนดระยะเวลา 3 เดือน เว้นแต่จะมีเหตุซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าซึ่งผู้ชำระบัญชีจำเป็นต้องทำเป็นหนังสือชี้แจงเหตุดังกล่าวประกอบกับการยื่นรายงานดังกล่าวด้วย¹⁰⁴

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีมิได้ดำเนินการตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อาจมีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท¹⁰⁵

4.4.2.6 หน้าที่เรียกและรายงานที่ประชุมใหญ่ เมื่อมีการชำระบัญชีเกินกว่า 1 ปี

การชำระบัญชานั้น หากมีเหตุซึ่งจะเป็นการทำให้การชำระบัญชีต้องยืดเยื้อไปเกินกว่า 1 ปี ผู้ชำระบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรา 1268¹⁰⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ในวันสิ้นปีนับจากวันที่เริ่มทำการชำระบัญชี ทั้งนี้ ในการประชุมดังกล่าวผู้ชำระบัญชีจะต้องยื่นรายงานต่อที่ประชุมใหญ่ว่าได้จัดการชำระบัญชีไปแล้วเพียงใด และแจ้งความเป็นไปของการชำระบัญชีประกอบการรายงานนั้นให้ที่ประชุมทราบโดยละเอียด

¹⁰⁴ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 77 กำหนดว่า

“การยื่นรายงานการชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1267 ผู้ชำระบัญชีจะต้องยื่นภายในสิบสี่วันนับแต่วันครบกำหนดสามเดือน

ในกรณียื่นรายงานการชำระบัญชีพ้นกำหนดเวลาดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือชี้แจงเหตุผลแห่งความล่าช้าประกอบการรายงานการชำระบัญชีด้วย”

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 35

¹⁰⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1268 บัญญัติว่า “ถ้าการชำระบัญชียังคงทำอยู่โดยกาลกว่าปีหนึ่งขึ้นไป ผู้ชำระบัญชีต้องเรียกประชุมใหญ่ในเวลาสิ้นปีทุกปีนับแต่เริ่มทำการชำระบัญชี และต้องทำรายงานยื่นที่ประชุมว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้าง ทั้งแถลงให้ทราบความเป็นไปแห่งบัญชีโดยละเอียด”

ในการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัทในระหว่างการชำระบัญชีนั้น มาตรา 1273¹⁰⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติอันว่าด้วยการประชุมใหญ่ของบริษัทตามมาตรา 1172-1193, 1195 และ 1207 มาบังคับใช้โดยอนุโลมด้วย

หากผู้ชำระบัญชีไม่กระทำการเรียกประชุมใหญ่ หรือไม่ทำรายงานแถลงตาม มาตรา 1268 ผู้ชำระบัญชีอาจต้องโทษปรับจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท¹⁰⁸

4.4.2.7 หน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สินตลอดจนการชำระหนี้และแบ่งคืนทรัพย์สินของบริษัท

ในการรวบรวมทรัพย์สินนั้น ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ที่จะต้องติดตามเอาคืน ซึ่งทรัพย์สินจากผู้ที่ไม่มียุติธรรมที่จะเอาไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงลูกหนี้ของบริษัท เพื่อที่จะนำมาทำการสรุปจำนวนหนี้สินและทรัพย์สินของบริษัทว่ามีจำนวนเท่าใด โดยหากว่าทรัพย์สินของบริษัทมีจำนวนน้อยกว่าหนี้สินของบริษัท ผู้ชำระบัญชีก็อาจทำการเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้ค่าหุ้นที่ยังค้างอยู่ โดยไม่ต้องทำการแจ้งให้ทราบถึงเหตุในการเรียกให้ชำระค่าหุ้นดังกล่าวก็เป็นได้ ทั้งนี้ผู้ถือหุ้นจะยกเอาข้อบังคับของบริษัทขึ้นอ้างหาทำได้ไม่¹⁰⁹

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273 บัญญัติว่า “บทบัญญัติแห่งมาตรา 1172 ถึงมาตรา 1193 กับมาตรา 1195 มาตรา 1207 เหล่านี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่การประชุมใหญ่ซึ่งมีขึ้นในระหว่างชำระบัญชีด้วยโดยอนุโลม”

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 36 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีใด ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ไม่เรียกประชุมใหญ่ ไม่ทำรายงาน ไม่แถลงตามมาตรา 1268 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

¹⁰⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1265 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นส่งใช้เงินลงหุ้นอันเป็นส่วนยังค้างชำระอยู่นั้นก็ได้ และเงินที่ค้างชำระนี้ ถึงแม้จะได้ตกลงกันไว้ก่อนโดยสัญญาเข้าหุ้นส่วน หรือโดยข้อบังคับของบริษัทว่าจะได้เรียกต่อภายหลังก็ตาม เมื่อเรียกเช่นนี้แล้ว ท่านว่าต้องส่งใช้ทันที”

ภายหลังจากที่ได้มีการรวบรวมทรัพย์สินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ชำระบัญชี มีหน้าที่ที่จะต้องทำการชำระหนี้สินของบริษัทให้เสร็จสิ้นไป ทั้งนี้ มาตรา 1263¹¹⁰ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องทำการชำระหนี้ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียม ค่าภาระคิดค้น และค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าบำเหน็จของผู้สอบบัญชี เป็นต้นเป็นอันดับแรก

ในส่วนของหนี้รายอื่นๆ ซึ่งผู้ชำระบัญชีเห็นว่าเป็นหนี้ซึ่งบริษัทมีความผูกพันที่จะต้องทำการชำระ ให้ผู้ชำระบัญชีทำการชำระหนี้สินดังกล่าวให้เสร็จสิ้นไป ทั้งนี้ หากเจ้าหนี้อันนี้ได้มาทำการขอรับชำระหนี้สินดังกล่าว ให้ผู้ชำระบัญชีนำเงินซึ่งมีจำนวนเท่ากับหนี้จำนวนดังกล่าวไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม¹¹¹⁻¹¹²

ในการรวบรวมทรัพย์สินตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น หากปรากฏว่าบริษัทดังกล่าวมีจำนวนทรัพย์สินมากกว่าจำนวนหนี้สินแล้วนั้น ผู้ชำระบัญชีสามารถที่จะทำการคืนทรัพย์สินบางส่วนแก่ผู้ถือหุ้นได้ ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำการกันส่วนสินทรัพย์ให้มีจำนวนเพียงพอแก่การชำระหนี้ไว้ก่อน¹¹³

¹¹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1263 บัญญัติว่า “ค่าธรรมเนียม ค่าภาระคิดค้น และค่าใช้จ่ายซึ่งต้องเสียโดยควรในการชำระบัญชานั้น ท่านว่าผู้ชำระบัญชีต้องจัดการใช้ก่อนหนี้เงินรายอื่นๆ”

¹¹¹⁻¹¹² (1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1264 บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้สินนั้น ตามบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยวางทรัพย์สินแทนการชำระหนี้”

(2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 333 วรรคแรก บัญญัติว่า “การวางทรัพย์นั้น ต้องวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์ ประจำตำบล ที่จะต้องชำระหนี้”

¹¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1269 บัญญัติว่า “อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทนั้นจะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ไม่ต้องเอาไว้ใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น”

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีปฏิบัติไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในมาตรา 1269 ผู้ชำระบัญชีอาจต้องโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท¹¹⁴

4.4.2.8 หน้าที่ในการทำรายงานการเรียกประชุมเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

ภายหลังจากที่ผู้ชำระบัญชีได้ทำการรวบรวมทรัพย์สิน ชำระหนี้สินของบริษัทและทำการแบ่งคืนทุนแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัท(ถ้ามี) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กฎหมายให้ถือว่าการชำระบัญชีของบริษัทดังกล่าวเป็นอันเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำรายงานซึ่งแสดงถึงวิธีการดำเนินการชำระบัญชีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงวันสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชี เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อให้ที่ประชุมอนุมัติรายงานดังกล่าว โดยเมื่อที่ประชุมได้ทำการอนุมัติแล้วก็ให้ผู้ชำระบัญช้นำความดังกล่าวไปจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันประชุม ทั้งนี้การชำระบัญชีจะเสร็จสิ้นเป็นอันสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มีการจดทะเบียนตามแบบที่ราชการกำหนดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว¹¹⁵

¹¹⁴ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 37 บัญญัติว่า “ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด แบ่งคืนทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนตามมาตรา 1269 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1270 บัญญัติว่า “เมื่อการชำระบัญชีกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสำเร็จลง ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานการชำระบัญชีแสดงว่า การชำระบัญชานั้นได้ดำเนินไปอย่างไร และได้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปเป็นประการใดแล้วให้เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้น และชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม

เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ให้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุม เมื่อได้จดทะเบียนแล้วดังนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี”

อนึ่ง หากผู้ชำระบัญชีจะเลยไม่นำความดังกล่าวไปจดทะเบียน, ไม่ทำรายงาน, ไม่เรียกประชุมใหญ่ หรือไม่ชี้แจงกิจการ ผู้ชำระบัญชีอาจมีโทษปรับ 50,000 บาท¹¹⁶

4.4.2.9 หน้าที่มอบสมุดบัญชีและเอกสารแก่นายทะเบียน

ในการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดส่งเอกสาร ดังกล่าวต่อไปนี้ด้วย¹¹⁷

1. รายงานการชำระบัญชีฉบับสุดท้าย ซึ่งแสดงความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่จนถึงวันที่มีการประชุมเสร็จการชำระบัญชี
2. สำเนารายงานการประชุมเสร็จการชำระบัญชี
3. รายละเอียดสมุดบัญชีและสรรพเอกสารทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ซึ่งนำส่งต่อหอทะเบียนและจะต้องนำสมุดบัญชีและสรรพเอกสารทั้งหลายตามที่ปรากฏในรายละเอียดนั้น ไปมอบต่อนายทะเบียนด้วย

4. สมุดทะเบียนรายชื่อผู้ถือหุ้น
 5. สมุดบันทึกรายงานการประชุมซึ่งบริษัทมีหน้าที่ต้องจัดทำตาม
- มาตรา 1207 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สมุดบัญชีตามที่ได้กล่าวถึงในข้อ 3 ข้างต้นนี้ ประกอบด้วยสมุดบัญชีทั้ง 5 ประการ กล่าวคือ¹¹⁸

1. สมุดบัญชีสินทรัพย์
2. สมุดบัญชีเงินสด
3. สมุดบัญชีลูกหนี้และบัญชีเจ้าหนี้

¹¹⁶ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 33

¹¹⁷ ประกาศน อวยชัย, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530), หน้า 438 อ้างถึงใน ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 837

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 837

4. สมุดบัญชีรายวันซื้อและรายวันขาย
5. สมุดบัญชีแยกประเภทรายได้และรายจ่าย

บรรดาสมุด บัญชี และเอกสารทั้งหลายของบริษัทตั้งที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีกระทำการยื่นแก่นายทะเบียนภายใน 14 วันตั้งเช่นมาตราก่อน โดยนายทะเบียนจะต้องเก็บรักษาเอกสารดังกล่าวไว้เป็นเวลา 10 ปีนับแต่วันที่สิ้นสุดการชำระบัญชี¹¹⁹ นอกจากนี้ บรรดาผู้มีส่วนได้เสียยังสามารถที่จะขอตรวจดูได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมใดๆ ทั้งสิ้น

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีไม่ยอมมอบบัญชีและเอกสารมาตรา 1271 วรรค 1 ผู้ชำระบัญชีต้องโทษปรับจำนวนไม่เกิน 50,000 บาท¹²⁰

¹¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1271 บัญญัติว่า

“เมื่อเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ท่านให้มอบบรรดาสมุดบัญชี และเอกสารทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทซึ่งได้ชำระบัญชานั้นไว้แก่นายทะเบียนภายในกำหนดสิบวันดังกล่าวไว้ในมาตรา ก่อนและให้นายทะเบียนรักษาสมุดและบัญชี และเอกสารเหล่านั้นไว้สิบปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี

สมุดและบัญชีและเอกสารเหล่านี้ ให้เปิดให้แก่บรรดาบุคคลผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด”

¹²⁰ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 35

4.5 อำนาจและข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชี

4.5.1 อำนาจของผู้ชำระบัญชี

ตามมาตรา 1259¹²¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดไว้ซึ่งอำนาจของผู้ชำระบัญชี ดังต่อไปนี้

1. แก่ต่างและว่าต่างในนามบริษัทและประนีประนอมยอมความ

กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่บริษัทมีคดีความอยู่ในศาล ซึ่งคดีความดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นคดีในทางแพ่งหรือทางอาญา ไม่ว่าบริษัทจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลย ผู้ชำระบัญชีก็ย่อมมีอำนาจที่จะเข้าว่าต่างหรือแก้ต่างได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้หากผู้ชำระบัญชีเห็นว่าหากมีการทำการประนีประนอมยอมความแล้วจะเป็นประโยชน์หรือผลดีต่อบริษัทผู้ชำระบัญชีก็อาจเข้าทำการประนีประนอมยอมความได้เช่นกัน

ทั้งนี้ การเข้าว่าต่างหรือแก้ต่างของผู้ชำระบัญชีแทนบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องใช้ตัวผู้ชำระบัญชีเป็น โจทก์มิใช่บริษัทเป็น โจทก์ กล่าวคือ ต้องระบุในคำฟ้องว่า นาย ก. ในฐานะผู้ชำระบัญชีบริษัท ข. จำกัด มิใช่บริษัท ข. จำกัด โดยนาย ก. ผู้ชำระบัญชี¹²²

¹²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1259 บัญญัติว่า

“ผู้ชำระบัญชีทั้งหลายย่อมมีอำนาจดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. แก่ต่างว่าต่างในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในอรรถคดีพิพาทอันเป็นแพ่งหรืออาญาทั้งปวง และทำปราคาณิประนอมยอมความ
2. ดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็น เพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี
3. ขายทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
4. ทำการอย่างอื่น ๆ ตามแต่จำเป็น เพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี”

¹²² ทวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายโดยพิสดาร กฎหมายหุ้นส่วน บริษัท (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทคณะช่าง, 2504), หน้า 636 อ้างถึงใน ภาสกร ชุณหะวัณ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 837

2. ดำเนินกิจการต่างๆ ที่ค้างค้างของบริษัทให้เสร็จสิ้นไป
หากว่าบริษัทซึ่งได้เลิกไปนั้น ยังคงมีกิจการใดๆ ซึ่งยังคงค้างค้างอยู่กฎหมายกำหนดให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระสะสางให้เสร็จสิ้นไปโดยพลัน
3. ขายทรัพย์สินของบริษัทเพื่อทำการชำระหนี้และแบ่งคืนแก่ผู้ถือหุ้น (ถ้ามี)
เมื่อบริษัทได้เลิกประกอบกิจการแล้วนั้น ผู้ชำระบัญชีจำต้องเข้าทำการรวบรวมทรัพย์สินของบริษัททั้งหมด และหากทรัพย์สินใดมิได้อยู่ในรูปของเงินตรา ก็ให้ผู้ชำระบัญชีทำการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นตัวเงิน และนำเงินจำนวนดังกล่าวมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ของบริษัท ทั้งนี้ หากมีเงินเหลือจากการชำระหนี้ดังกล่าวก็ให้ผู้ชำระบัญชีทำการแบ่งให้แก่ผู้ถือหุ้นต่อไป
4. ทำการอย่างอื่นตามจำเป็น เพื่อการชำระบัญชี
ในกรณีดังกล่าว ให้หมายความว่า หากมีกิจการใดที่นอกเหนือจากที่ใดที่กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งมีความจำเป็นต่อการชำระบัญชีให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กฎหมายให้อำนาจผู้ชำระบัญชีสามารถใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการในกรณีดังกล่าวได้ตามความจำเป็น¹²³

4.5.2 ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชี

อำนาจของผู้ชำระบัญชานั้น กฎหมายให้ถือว่าเป็นสิ่งซึ่งบุคคลทั่วไปจะต้องทราบและรับรู้โดยทั่วกัน ดังนั้นไม่ว่าบริษัทจะได้กำหนดข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีขึ้นไว้อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้ถือว่าข้อจำกัดอำนาจดังกล่าวไม่สามารถยกขึ้นมาใช้ยันกับบุคคลภายนอกผู้สุจริตได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 1260¹²⁴ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 170/2477 ผู้ชำระบัญชีเลิกบริษัทมีอำนาจฟ้องเรียกเงินค่าหุ้นที่ค้างชำระจากผู้ถือหุ้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ถือหุ้นนั้นทราบว่า เพราะเหตุใดจึงเรียกให้ชำระค่าหุ้นที่ค้างนั้น

¹²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1260 บัญญัติว่า “ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใดๆ จะอ้างเป็นสมบรูณ์ต่อบุคคลภายนอกหาได้ไม่”

4.6 อายุความในการฟ้องเรียกหนี้สิน

แม้ว่าบริษัทจะได้เลิกกัน และมีการชำระบัญชีไปจนเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ก็มีได้ทำให้เจ้าหนี้ของบริษัทหมดสิทธิที่จะเรียกร้องบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทให้ทำการชำระหนี้แก่ตน โดยหากการมิได้รับชำระหนี้จากบริษัทดังกล่าวเกิดจากการกระทำผิดพลาดของผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีก็อาจเป็นหนี้ได้เช่นกัน เพราะถือว่าผู้ชำระบัญชีเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งว่า การเรียกร้องให้ทำการชำระหนี้ของเจ้าหนี้ในกรณีดังกล่าวนี้ จะต้องกระทำภายในเวลา 2 ปีนับแต่วันที่สิ้นสุดการชำระบัญชี¹²⁵ แม้ว่าอายุความฟ้องร้องในมูลหนี้ดังกล่าวโดยทั่วไปจะมีระยะเวลายาวนานกว่านี้ก็ตาม ก็มีอาจยกข้ออ้างดังกล่าวมาใช้อ้างในกรณีนี้ได้ ซึ่งหลักกฎหมายในเรื่องอายุความฟ้องเรียกหนี้สินดังกล่าวนี้ ได้ปรากฏอยู่ในมาตรา 1272¹²⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 857/2504 (ประชุมใหญ่) ในคดีฟ้องให้บริษัทจำกัดชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1272 ที่ว่าต้องฟ้องภายในกำหนด 2 ปีนับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชานั้น อายุความต้องเริ่มนับแต่วันที่นายทะเบียนสั่งรับจดทะเบียนแล้ว เพราะคำสั่งเช่นนี้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้บุคคลทั้งปวงรับรู้ มิใช่เริ่มนับแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ซึ่งย่อมยังไม่เป็นการแน่นอน นายทะเบียนอาจขัดข้องไม่รับจดทะเบียนโดยเหตุหนึ่งเหตุใดในวันยื่นก็ได้ จึงเรียกไม่ได้ว่าได้จดทะเบียนแล้วตามความหมายแห่งกฎหมาย

¹²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1272 บัญญัติว่า “ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินซึ่งห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทหรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี”

บทที่ 3

การจดทะเบียนบริษัทร่างตามกฎหมายไทย

1. บททั่วไป

1.1 ความหมาย

1.1.1 ความหมายของคำว่า “บริษัทร่าง”

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ร่าง” ว่า หมายถึง ทอดทิ้งไว้, ไปจาก, วางเปล่า, ปราศจากผู้คน¹

ตาม Oxford Advanced Learner’s Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Defunct” ว่า หมายถึง (ก) (บุคคล) ตาย, (ข) (ในทางปฏิบัติ, กฎหมาย) ไม่มีการใช้อีกต่อไป, (ค) ไม่มีผลอีกต่อไปหรือไม่ได้รับการยกย่องเชื่อถืออีกต่อไป²

ตาม Black’s Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Defunct” ว่าหมายถึง การหยุดการดำรงอยู่³

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, หน้า 681

² (a) (of people) dead. (b) (of practices, laws, etc.) no longer in use. (c) no longer effective or treated with respect: *a defunct organization*

By Oxford University press, **Oxford advanced Learner’s Dictionary**, p. 315

³ Having ceased to exist; no longer operative. Deceased; a deceased person. A business which has ceased to function.

By Henry Campbell Black, **Black’s Law Dictionary**, p. 381

ส่วนคำว่า “บริษัทร้าง” นั้น แม้ไม่ปรากฏคานิยามของคำดังกล่าวแต่อย่างไร แต่เมื่อพิจารณาจากคำดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำดังกล่าวเป็นคำสมาส ซึ่งเกิดจากการนำคำว่า “บริษัท” มารวมกับคำว่า “ร้าง” เพื่อให้เกิดเป็นความหมายใหม่ ซึ่งจากการศึกษาความหมายของคำทั้งสองแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า บริษัทร้าง หมายถึงบริษัทซึ่งได้ถูกทอดทิ้งให้ว่างเปล่า โดยมีได้มีการดำเนินกิจการอันเป็นปกติของบริษัทดังกล่าวอีกต่อไป

ในทางกฎหมายก็เช่นกัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีได้บัญญัติบทนิยามของคำดังกล่าวไว้แต่อย่างไร แต่หากพิจารณาจากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า “บริษัทร้าง” ในขอบเขตและความหมายตามที่กฎหมายต้องการนั้น หมายความว่าถึง (1) บริษัทซึ่งมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วหรือ (2) บริษัทซึ่งอยู่ในระหว่างชำระบัญชีแต่ในความเป็นจริงไม่มีผู้ชำระบัญชีหรือบริษัทซึ่งชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ทำการส่งรายงานแถลงบัญชี

1.1.2 ความหมายของคำว่า “การไม่ดำเนินกิจการ”

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ดำเนิน” ไว้ หมายถึง ให้เป็นไป เช่น ดำเนินงาน⁴

ส่วนคำว่า “กิจการ” นั้น ให้หมายความถึงการทำงานที่ประกอบ, ชุระ⁵

ตาม Oxford Advanced Learner’s Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Pursuit” หรือ “การดำเนินกิจการ” ไว้หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการดำเนินการในบางสิ่งบางอย่าง⁶

⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, หน้า 300

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96

⁶ Action of Pursuing (PURSUE 2) sth. (ซึ่งคำว่า “Pursue” ในที่นี้หมายความว่า (Continue to) be occupied or busy with (sth); go on with)

ตาม Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า "Pursuit" ไว้ หมายถึง สิ่งซึ่งผูกติดอยู่กับอาชีพ, การค้า หรือวิชาชีพ ซึ่งทำให้การทำงานหรืออาชีพมีการต่อเนื่องหรือขยายเวลาออกไป⁷

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คำว่า "การดำเนินกิจการ" นั้น หมายความว่า การกระทำให้เป็นไปซึ่งการทำงานที่ประกอบ

ส่วนคำว่า "การไม่ดำเนินกิจการ" นั้น หมายถึง การงดเว้นซึ่งการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการทำงานที่ประกอบ

ในทางกฎหมายก็เช่นกัน แม้มิได้มีบทบัญญัติใดกำหนดคำนิยามของคำดังกล่าวไว้ แต่เมื่อทำการศึกษาจากบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องหุ้นส่วนบริษัทแล้ว สามารถสรุปได้ว่า คำว่า "การดำเนินกิจการ(ของบริษัท)" นั้น ให้หมายความถึง การกระทำต่างๆ อันเป็นการกระทำภายใต้วัตถุประสงค์ของ บริษัท และเพื่อมุ่งค้าหากำไร

ดังนั้น "การไม่ดำเนินกิจการ(ของบริษัท)" จึงหมายถึง การงดเว้นการกระทำต่างๆ อันเป็นการกระทำภายใต้วัตถุประสงค์ของบริษัท และเพื่อมุ่งค้าหากำไร

2. บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนบริษัทร่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บริษัทจำกัด บางบริษัทได้ตั้งขึ้นมาเพื่อการดำเนินงานแล้ว แต่ประสบกับปัญหาการขาดทุน หรืออาจมีปัญห่อื่นจนทำให้ต้องหยุดการดำเนินกิจการไป หรือในบางกรณีบริษัทได้ตั้งขึ้น แต่หาได้ทำกิจการงานแต่อย่างใดไม่ หากแต่เพียงตั้งขึ้นมาเพื่อบังหน้าในบางเรื่องเท่านั้น ซึ่งไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุประการใดก็ตาม ถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทร้างทั้งสิ้น แต่เนื่องจากบริษัทดังกล่าวมิได้ไปทำการจดทะเบียนการเลิกบริษัทให้ถูกต้องตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จึงอาจเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่

⁷ That which one engages in as an occupation, trade, or profession; that which is followed as a continued or at least extended and prolonged employment.

ประชาชนทั่วไปได้ กฎหมายจึงต้องมีการบัญญัติบทกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนบริษัทไว้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวเสีย

ดังนั้น หลักกฎหมายในเรื่องของการจดทะเบียนบริษัทของประเทศไทยนั้น จึงได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 22 หมวด 4 ส่วนที่ 11 มาตรา 1246 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ ดังนี้

2.1 เหตุในการจดทะเบียนบริษัท

บริษัทจำกัดที่นายทะเบียนจะสามารถทำการเพิกถอนชื่อบริษัทออกจากทะเบียนได้นั้น จะต้องเป็นบริษัทที่มีนัยตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังต้องทำการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นที่เรียบร้อยแล้วด้วย

ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1246 ได้กำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้มีอำนาจในการเพิกถอนทะเบียนบริษัท โดยอาศัยเหตุตามที่ได้กำหนดไว้ด้วยกัน 2 กรณี กล่าวคือ

2.1.1 เมื่อนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว⁸

ในกรณีดังกล่าว ข้อสันนิษฐานที่เป็นมูลเหตุอันสมควรที่นายทะเบียนจะเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอีกต่อไปแล้วนั้น คือ การที่บริษัทมิได้ทำการส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัทแก่นายทะเบียนติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี ทั้งนี้ไม่ว่าบริษัทดังกล่าวจะได้มีการติดต่อทางทะเบียนในเรื่องอื่นใดหรือไม่ก็ตาม⁹

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(1)

⁹ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 82 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “เมื่อปรากฏว่าบริษัทมิได้ส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกัน 3 ปี นับแต่ปีปัจจุบันย้อนหลังลงไป ทั้งนี้ไม่ว่าบริษัทนั้นจะได้มีการติดต่อทางทะเบียนในเรื่องอื่นใดหรือไม่.....”

2.1.2 เมื่อนายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่จริงหรือมีการชำระบัญชีแต่ไม่ได้ทำรายงานแสดงผลบัญชี¹⁰

ในกรณีดังกล่าว ข้อสันนิษฐานที่เป็นมูลเหตุอันสมควรที่นายทะเบียนจะเชื่อว่าบริษัทซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท มิได้มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่จริง หรือบริษัทซึ่งได้ทำการชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีได้มีการทำรายงานแสดงผลบัญชี คือ การที่บริษัทมิได้ทำการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายในระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่มีการจดทะเบียนเลิกบริษัท หรือในกรณีที่นายทะเบียนได้มีการส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัทเพื่อให้บริษัทนำส่งรายงานการชำระบัญชีหรือให้มาจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในคำบอกกล่าว แต่บริษัทยังคงเพิกเฉย ไม่มาทำการดังกล่าวแต่อย่างใด¹¹

2.2 วิธีการยึดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

2.2.1 กรณีเหตุตามข้อ 2.1.1

ในกรณีที่นายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุที่จะเชื่อว่าบริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการงานแล้ว นายทะเบียนจะดำเนินการดังนี้¹²

1. นายทะเบียนจะมีจดหมายไปไต่ถามถึงข้อเท็จจริงจากบริษัทว่าบริษัทดังกล่าวยัง

¹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(4)

¹¹ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 82 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “..... หรือบริษัทที่อยู่ระหว่างชำระบัญชี มิได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี นับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกบริษัท และนายทะเบียนได้มีหนังสือบอกกล่าวเรียกให้ส่งรายงานการชำระบัญชีหรือให้มาจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ที่ลงในคำบอกกล่าวแล้วแต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ปฏิบัติตาม ให้สันนิษฐานว่าบริษัทนั้นมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการงานหรือไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ แล้วแต่กรณี”

¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(3) และมาตรา 1246(5)

คงมีการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่หรือไม่ โดยการส่งจดหมายดังกล่าวนายทะเบียนจะทำการส่งทางไปรษณีย์

2. หากนายทะเบียนได้รับคำตอบสำหรับจดหมายฉบับแรกภายในระยะเวลา 1 เดือน นายทะเบียนจะทำการส่งจดหมายอีกฉบับหนึ่ง ภายในระยะเวลา 14 วันนับจากวันที่ครบกำหนดระยะเวลา 1 เดือน โดยจดหมายฉบับดังกล่าวจะมีเนื้อความอ้างอิงถึงจดหมายฉบับแรกและแจ้งต่อไปด้วยว่า หากนายทะเบียนยังคงมิได้รับคำตอบจากบริษัทภายในระยะเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่สองนี้แล้ว นายทะเบียนจะแจ้งความโฆษณา เพื่อทำการขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน ทั้งนี้ การส่งจดหมายฉบับดังกล่าวนายทะเบียนจะทำการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

3. ในกรณีที่นายทะเบียนได้รับแจ้งจากบริษัทดังกล่าวว่าบริษัทมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการใดๆแล้ว หรือนายทะเบียนมิได้รับคำตอบจากจดหมายฉบับที่สอง ภายในระยะเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่สองนี้ นายทะเบียนจะ

3.1 ทำการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

3.2 ส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัท แจ้งว่าเมื่อครบกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่วันที่หนังสือบอกกล่าว หากบริษัทมิได้มีการแสดงเหตุผลเป็นอย่างอื่น บริษัทจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน และให้ถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน

4. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่กำหนดในคำบอกกล่าวแล้ว นายทะเบียนจะขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนเลยก็ได้ โดยการแจ้งความโฆษณาลงในราชกิจจานุเบกษา และบริษัทดังกล่าวถือเป็นอันเลิกกัน

2.2.2 กรณีเหตุตามข้อ 2.1.2

ในกรณีที่นายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุที่จะเชื่อว่าบริษัทมิได้มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่จริง หรือมีการชำระบัญชีแต่มิได้มีการทำรายงานแถลงบัญชี นายทะเบียนจะดำเนินการดังนี้¹³

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(4) และมาตรา 1246(5)

1. ในกรณีที่บริษัทยังมีได้มีการทำรายงานแถลงบัญชีสำหรับระยะเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่นายทะเบียนทำการส่งคำบอกกล่าวเพื่อเรียกเอารายงานบัญชีไปยังบริษัท หรือผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่ซึ่งปรากฏว่าเป็นสำนักงานล่าสุด นายทะเบียนจะ

1.1 ทำการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.2 ส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัท แจ้งว่าเมื่อครบกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่วันที่หนังสือบอกกล่าว หากบริษัทมิได้มีการแสดงเหตุผลเป็นอย่างอื่น บริษัทจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน และให้ถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน

2. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่กำหนดในคำบอกกล่าวแล้ว นายทะเบียนจะขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนเลยก็ได้ โดยการแจ้งความโฆษณาลงในราชกิจจานุเบกษา และบริษัทดังกล่าวถือเป็นอันเลิกกัน

2.3 ผลของการถอนทะเบียนบริษัท

2.3.1 สถานะของบริษัทเมื่อถูกเพิกถอนทะเบียน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(5) บัญญัติว่า “... ท่านว่านายทะเบียนจะขิดชื่อบริษัทออกเสียจากทะเบียนก็ได้ และในการนี้ให้ออกแจ้งความโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และบริษัทนั้นก็ให้เป็นอันเลิกกันตั้งแต่เมื่อโฆษณาแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น...”

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สถานะของบริษัทนั้นจะถือว่าเป็นอันเลิกกัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้มีการขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนและได้โฆษณาข้อความดังกล่าวลงในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

โดยที่ ปรากฏว่าได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 9331/2542 ได้ขยายความในเรื่องของการเลิกกันของบริษัทในกรณีซึ่งบริษัทได้ถูกนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนบริษัทไว้ โดยกำหนดให้ถือเสมือนหนึ่งว่า สภาพนิติบุคคลของบริษัทยังคงมีอยู่ครบถ้วนเวลาของการชำระบัญชี โดยหากไม่ปรากฏว่ามีผู้

ชำระบัญชี กฎหมายกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องต่อศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีได้ โดยไม่ต้องร้องขอคืนสภาพบริษัทก่อนแต่อย่างใด¹⁴

อนึ่ง การเลิกบริษัทในลักษณะดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นการเลิกบริษัทโดยชอบแล้ว หากต้องร้องขอต่อศาลให้สั่งเลิกอีกไม่

2.3.2 ความรับผิดชอบเนื่องจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทะเบียน

2.3.2.1 ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการ และของผู้ถือหุ้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(5) บัญญัติว่า “.... ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและของผู้ถือหุ้นทุกคนมีอยู่เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เลิก”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่บริษัทได้เลิกกันไปแล้วนั้น หนีผลทำให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ถือหุ้นของบริษัทหลุดพ้นจากความรับผิดชอบที่ตนมีอยู่ไม่ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้บุคคลดังกล่าวยังคงต้องรับผิดชอบตามที่ตนมีอยู่ไปตามเดิม นอกจากนี้เจ้าหนี้ยังสามารถบังคับให้ลูกหนี้ดังกล่าวทำการชำระหนี้ได้เสมือนหนึ่งว่าบริษัทยังไม่มีเลิกกันแต่อย่างใด อีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้ลดอายุความในการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ดังกล่าวลงอย่างกรณีสิ้นสุดการชำระบัญชีด้วย¹⁵

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 9331/2542 บริษัท น. ถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทฯ จัดชื่อออกจากทะเบียนบริษัทและประกาศหารจัดชื่อบริษัทในราชกิจจานุเบกษา บริษัท น. จึงเป็นอันเลิกกันโดยผลของกฎหมาย อันเป็นการเลิกกันเพราะเหตุอย่างอื่นนอกจากเหตุล้มละลายซึ่งต้องมีการชำระบัญชีของบริษัทตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 ผู้ร้องในฐานะกรรมการของบริษัท น. จึงมีอำนาจขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีได้

¹⁵ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 501-502

2.3.2.2 ความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี

สาเหตุหนึ่งของการถอนทะเบียนบริษัทนั้น คือ การที่นายทะเบียนมีมูลเหตุที่จะเชื่อว่าการชำระบัญชีจริงแต่ไม่ได้มีการทำรายงานแถลงบัญชี ซึ่งจากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เหตุแห่งการถอนทะเบียนบริษัทนั้นเกิดจากความบกพร่องในหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีนั่นเอง เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีในการที่จะทำรายงานการชำระบัญชี เพื่อที่จะเสนอให้ที่ประชุมอนุมัติ และนำรายงานดังกล่าวไปจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันประชุม¹⁶

ดังนั้น หากผู้ชำระบัญชีมิได้กระทำการตามที่กฎหมายกำหนด จนเป็นเหตุให้บริษัทถูกนายทะเบียนทำการเพิกถอนทะเบียนร้าง บริษัทสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในกรณีดังกล่าวจากผู้ชำระบัญชีได้

นอกจากนี้ ผู้ชำระบัญชียังต้องรับผิดชอบทางอาญาจากความบกพร่องในหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีมิได้ทำรายงานการชำระบัญชี, เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานและชี้แจงกิจการต่อที่ประชุมเพื่อให้ที่ประชุมทำการอนุมัติ¹⁷ และนำข้อความดังกล่าวไปจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันประชุม¹⁸ กฎหมายกำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาทด้วย

2.4 การจดทะเบียนบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียน

การที่นายทะเบียนทำการถอนทะเบียนบริษัทดังกล่าวมาแล้วนั้น อาจทำให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรม หรือการถอนทะเบียนอาจเกิดขึ้นเพราะมีการเข้าใจข้อเท็จจริงผิดพลาดบางอย่างก็อาจเป็น

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1270

¹⁷ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 35

¹⁸ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 33

ได้ ดังนั้นกฎหมายจึงได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียขอให้ศาลสั่งให้จดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียนตามเดิมได้

2.4.1 หลักเกณฑ์ในการขอจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียน

2.4.1.1 ผู้ที่มีสิทธิในการยื่นขอจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียน

ในการยื่นขอจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียนนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่มิสิทธิที่จะยื่นคำขอดังกล่าวได้แก่ บริษัท ผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของบริษัท ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายหรือได้รับความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทางทะเบียน¹⁹

2.4.1.2 วิธีการในการดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียน

วิธีการในการยื่นขอจดทะเบียนชื่อบริษัทขึ้นเข้าสู่ทะเบียนนั้น กฎหมายกำหนดให้บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของบริษัทตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำการยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งคำร้องนี้อาจทำเป็นคำร้องฝ่ายเดียวหรือเป็นคำฟ้องก็ได้

ในกรณีที่ทำเป็นคำร้องฝ่ายเดียว ศาลจะทำการประกาศนัดไต่สวน ซึ่งหากมีผู้คัดค้าน คำร้องดังกล่าวก็อาจจะกลายเป็นคดีมีข้อพิพาทก็เป็นได้ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ร้องมีความประสงค์จะฟ้องนายทะเบียนว่า นายทะเบียนได้ทำการสั่งผิดพลาด ทำให้โจทก์เกิดความเสียหาย ผู้ร้องยังอาจทำออกมาในรูปของคำฟ้องก็เป็นได้

ทั้งนี้ คำร้องหรือคำฟ้องฉบับดังกล่าวจะต้องแสดงรายละเอียดและพิสูจน์ให้ศาลเห็นตามข้ออ้างดังต่อไปนี้²⁰

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(6)

²⁰ ประกาศ อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท,

1. ในขณะที่นายทะเบียนขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น บริษัทยังคงทำการค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่ หรือ
2. มีเหตุผลเป็นการยุติธรรมที่จะให้บริษัทได้กลับคืนขึ้นทะเบียนได้ตามเดิม

2.4.2 หลักเกณฑ์ซึ่งศาลใช้ในการพิจารณาสั่งให้จัดซื้อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียน

ศาลจะสั่งให้จัดซื้อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ต่อเมื่อ ศาลมีความเชื่อว่าในขณะที่ขีดชื่อออกจากทะเบียนนั้น บริษัทดังกล่าวยังคงทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการงานอยู่ หรือมีเช่นนั้นต้องเป็นกรณีที่เห็นว่าเป็นการยุติธรรมที่จะให้บริษัทได้กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนอีกด้วยอย่างเช่น กรณีที่บริษัทยังคงประกอบกิจการอยู่ แต่ไม่ได้ทำการติดต่อกับนายทะเบียน ไม่ตอบจดหมายเมื่อนายทะเบียนสอบถามเพื่อเกลี้ยให้ตัวเองถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน หรือการถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนทำให้บริษัทไม่อาจเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ทำให้ผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่ของบริษัทเสียหาย เป็นต้น²¹

2.4.3 ผลของการจัดซื้อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียน

เมื่อศาลได้พิจารณาแล้วเห็นควรที่จะสั่งให้บริษัทได้รับการจัดซื้อเข้าสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่งแล้ว กฎหมายให้ถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวไม่เคยถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเลย กล่าวคือ ยังเป็นนิติบุคคลตลอดมา นอกจากนี้การกระทำต่างๆของบริษัทในระหว่างที่บริษัทถูกเพิกถอนทางทะเบียนก็ให้ถือว่าเป็นอันสมบูรณ์

ในกรณีที่บริษัทหรือบุคคลอื่นใดเกิดการเสียหายไปเพราะการที่บริษัทถูกเพิกถอนทางทะเบียน ซึ่งในบางครั้งบริษัทอาจจะไม่สามารถกลับสู่ฐานะเดิม เสมือนหนึ่งว่าไม่เคยถูกเพิกถอนทางทะเบียนได้ กฎหมายกำหนดให้ศาลออกคำสั่งเพื่อให้บริษัทหรือบุคคลนั้นกลับคืนสู่ฐานะอันใกล้เคียงที่สุดกับฐานะเดิม ตามที่ศาลเห็นเป็นการยุติธรรม²²

²¹ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 502

²² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(6)

ตัวอย่างเช่น การที่ศาลตัดสินไปก่อนว่านิติกรรมของบริษัทในระหว่างที่ถูกยึดซื้อออก จากทะเบียน ไม่มีผลทางกฎหมาย เพราะขณะนั้นบริษัทไม่มีตัวตนแล้ว ต่อมาเมื่อศาลมีคำสั่งให้จัดซื้อ บริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนอีก ศาลอาจตัดสินใหม่ว่านิติกรรมนั้นใช้ได้ ผู้รับโอนทรัพย์ตามนิติกรรม นั้นจากบริษัทมีสิทธิในทรัพย์นั้น ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์นั้นให้แก่ผู้รับโอนได้แล้ว ศาลก็อาจสั่งให้ผู้รับโอน มีสิทธิได้รับการชดเชยราคาจากบริษัทหรือผู้ใดที่รับทรัพย์ไว้ ตามที่เห็นสมควรและชอบด้วยความยุติ ธรรมก็ได้²³

3. บทวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการถอนทะเบียนบริษัทร้าง

บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น มีลักษณะเป็นการกำหนดไว้ ถึงลักษณะของบริษัทซึ่งเข้าข่ายที่นายทะเบียนถือว่าเป็นบริษัทร้าง และเมื่อบริษัทใดเข้าข่ายดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังคงกำหนดต่อไปถึงวิธีการในการดำเนินการเพิกถอนทะเบียนดังกล่าว และผลของการเพิก ถอนทะเบียนว่าเมื่อบริษัทหนึ่งบริษัทใดถูกเพิกถอนทางทะเบียนแล้ว ผลจะเป็นเช่นไร

ทั้งนี้ จากการศึกษา ผู้เขียนมีความเห็นว่า เนื่องจากกฎหมายดังกล่าว ได้ถูกบัญญัติขึ้นเป็นเวลา นาน โดยมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมใน ปัจจุบันแต่อย่างใด จึงเป็นเหตุให้กฎหมายดังกล่าวมีความล้าสมัย ซึ่งประเด็นดังกล่าวผู้เขียนจะทำการ วิเคราะห์ถึงปัญหาและนำเสนอแนวทางแก้ไขในบทที่ 5 และบทที่ 6 ต่อไป

ประเด็นหนึ่งที่ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะทำการวิเคราะห์ในบทดังกล่าวคือ เหตุใดกฎหมายจึง กำหนดให้การถอนทะเบียนร้างนั้น ไม่มีบัญญัติไว้ในนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วน แต่อย่างใด

เนื่องจากการตั้งนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดนั้น กฎหมายมิได้คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ถือหุ้น เป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นจึงมีความรับผิดชอบไม่เกินจำนวนมูลค่าหุ้นที่ตนค้างชำระ แต่ในการตั้งนิติ บุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าจะป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนก็ตาม เนื่องมาจากกฎหมายคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสำคัญ โดยได้มีการกำหนดให้มีหุ้นส่วน

²³ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 503

ประเภทไม่จำกัดความรับผิดไว้ในนิติบุคคลประเภทดังกล่าว ซึ่งจากคุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้นิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องจากเพิกถอนทะเบียนร้าง เพราะเหตุว่า

1. หลักการและเหตุผลของการที่จะต้องมีการเพิกถอนทะเบียนร้างก็เพื่อป้องกันการนำนิติบุคคลดังกล่าวไปใช้ในทางทุจริต หลอกลวงประชาชน อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ซึ่งหากว่าเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วคือผู้ถือหุ้นมีความรับผิดเพียงเท่ามูลค่าหุ้นที่ตนถือและยังมีได้ชำระเท่านั้น ดังนั้น หากปล่อยให้มีการนำบริษัทดังกล่าวไปใช้ในทางที่ผิด และมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ถือหุ้นก็รับผิดชอบจำกัดจำนวน ซึ่งจะเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกเป็นอย่างมาก จึงต้องมีบทบัญญัติดังกล่าว แต่ในกรณีของห้างหุ้นส่วนนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรับผิดในการดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วน โดยมีความรับผิดไม่จำกัดจำนวนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้มีการเพิกถอนทะเบียนร้างอันเนื่องมาจากเหตุดังกล่าวอีก

2. เนื่องจากห้างหุ้นส่วนนั้น อาจตั้งขึ้นโดยมีการจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น หากห้างหุ้นส่วนใดไม่มีการจดทะเบียน นายทะเบียนก็ไม่สามารถที่จะทำการเพิกถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีทะเบียนให้เพิกถอน ดังนั้น หากมีการบัญญัติเรื่องการเพิกถอนทะเบียนร้างในนิติบุคคลประเภทดังกล่าวก็ไม่อาจนำไปปฏิบัติหรือก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใดนัก จึงไม่มีเหตุจำเป็นในการบัญญัติบทบัญญัตินี้

ส่วนนิติบุคคลประเภทอื่น เช่น มูลนิธิ หรือสมาคมนั้น แม้กฎหมายจะมีได้มีบทบัญญัติในเรื่องการเพิกถอนทะเบียนร้างไว้เป็นการชัดเจนเช่นเดียวกับบริษัทจำกัดแต่อย่างใด แต่ในส่วนของสมาคมกฎหมายก็ได้มีการกำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจในการสั่งถอนชื่อสมาคมได้ในกรณีที่สมาคมหยุดดำเนินกิจการติดต่อกันตั้งแต่สองปีขึ้นไปเช่นกัน²⁴ นอกจากนี้มูลนิธิก็ได้มีการกำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้เช่นกัน แต่ในการเลิกมูลนิธินั้น กฎหมายมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนเช่นเดียวกับบริษัท

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 102(3) บัญญัติว่า

“ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(3) เมื่อสมาคมหยุดดำเนินกิจการติดต่อกันตั้งแต่สองปีขึ้นไป”

หรือสมาคมแต่อย่างใด การเลิกมูลนิธิจะต้องทำโดยการที่นายทะเบียน พนักงานอัยการ หรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดเข้าทำการร้องขอต่อศาลให้ศาลเป็นผู้ออกคำสั่งให้เลิกมูลนิธิแทน²⁵

ประเด็นที่สอง ในเรื่องของอำนาจในการเพิกถอนทะเบียนและการคืนทะเบียนบริษัทนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้มีอำนาจในการเพิกถอนทะเบียน ในขณะที่อำนาจในการสั่งคืนทะเบียนนั้นเป็นของศาล เหตุใดกฎหมายจึงกำหนดไว้เช่นนั้น

ในเรื่องของการที่นายทะเบียนมีหน้าที่ในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่ร้างนั้น เหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนก็เนื่องมาจากการดำเนินการทางทะเบียนของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการตั้งบริษัท การรายงานผลประกอบการของบริษัท ฯลฯ นั้น เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะเป็นผู้เก็บข้อมูลดังกล่าวของบริษัททั้งสิ้น นายทะเบียนจึงเป็นผู้ที่รู้เรื่องราวของบริษัทมากที่สุด ดังนั้นในการที่จะเพิกถอนทะเบียนก็ควรเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนในการที่จะกระทำการดังกล่าวเสียด้วย โดยการดำเนินการเพิกถอนทะเบียนบริษัทนั้น นายทะเบียนกระทำโดยอาศัยอำนาจรัฐในการควบคุมการดำเนินกิจการของบริษัทเข้ากระทำการดังกล่าว

ในเรื่องของการใช้อำนาจรัฐของนายทะเบียนนั้น อาจกระทำได้สองทาง กล่าวคือ

1. นายทะเบียนใช้อำนาจรัฐในการเพิกถอนทะเบียนด้วยตนเองเลย เช่นกรณีของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง
2. นายทะเบียนอาศัยอำนาจของศาลในการดำเนินการเช่นกรณีการออกคำสั่งเลิกมูลนิธิ นายทะเบียนต้องร้องขอต่อศาลให้ศาลเป็นผู้ออกคำสั่งดังกล่าว

ซึ่งจากที่กล่าวมานี้ จึงเป็นเหตุผลที่จะอธิบายถึงเหตุที่กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้เพิกถอนทะเบียนบริษัท ส่วนเรื่องของคำสั่งคืนทะเบียนนั้น เหตุที่กฎหมายกำหนดให้ศาลเป็นผู้สั่งคืน

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 131(3) บัญญัติว่า

“นายทะเบียน พนักงานอัยการ หรือผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดอาจร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งให้เลิกมูลนิธิได้ในกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

(3) เมื่อปรากฏว่ามูลนิธิไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ หรือหยุดดำเนินการตั้งแต่สองปีขึ้นไป”

ทะเบียนนี้เนื่องมาจากคำสั่งของนายทะเบียนนั้น หากพิจารณาตามหลักกฎหมายแล้ว ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งการคัดค้านคำสั่งทางปกครองนั้น อาจทำได้โดยการยื่นคำร้องต่อศาลปกครอง เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาและมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว แต่ บทบัญญัติในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทนั้น เป็นบทบัญญัติซึ่งมีมานานแล้ว และในเวลานั้นประเทศไทยยังไม่มีศาลปกครอง ดังนั้น จึงกำหนดให้การร้องขอเพิกถอนคำสั่งของนายทะเบียนที่สั่งให้เพิกถอนทะเบียนบริษัท ผู้ร้องต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณา ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าว กฎหมายมีความประสงค์ที่จะให้เกิดเป็น *judicial review* ซึ่งไม่ใช่เป็นกรณีการตรวจและคานอำนาจ (*check and balance*) แต่อย่างใด

อนึ่ง หลัก *judicial review* หรือขอบเขตของการตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยศาล คือ การที่ศาลจะพิพากษาว่า กระบวนการออกกฎ ระเบียบ ขององค์กรฝ่ายปกครองนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ กระทบกระเทือนสิทธิของปัจเจกชนหรือไม่ หรือควรให้สิทธิดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อไป หากมีการละเมิดหลักดังกล่าวศาลจะพิพากษาให้ยกเลิกเพิกถอนได้ ทั้งนี้ การดังกล่าวมีขอบเขตดังนี้

1. การออกกฎ ระเบียบ เป็นไปตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจหรือไม่ องค์กรฝ่ายปกครองจะออกกฎหรือระเบียบ นอกเหนือไปจากที่กฎหมายมอบให้อำนาจไว้ไม่ได้ ศาลจะวินิจฉัยว่าเป็นการออกที่เกินขอบอำนาจทางกฎหมาย (*ultra vires*)
2. ถ้ากฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ในการรับฟังข้อเท็จจริงให้กับกรรมการใดโดยเฉพาะ องค์กรอื่นย่อมไม่มีอำนาจในการรับฟังข้อเท็จจริงนั้นอีก เพราะจะขัดกับหลักอำนาจในการฟังข้อเท็จจริง (*jurisdictional fact doctrine*)
3. การใช้อำนาจโดยบิดเบือน (*abuse of power*) คือการใช้อำนาจโดยเจตนาไม่บริสุทธิ์ กล่าวคือ ไม่สุจริต หลอกลวงฉ้อฉล หรือเจตนาร้ายต่อผู้รับคำสั่ง (*in male fides*) ให้ถือเป็น *ultra vires* อย่างหนึ่ง การออกกฎ หรือคำสั่งที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย การใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบ การตั้งข้อรังเกียจเพราะชาติพันธุ์ ความเชื่อ หรือการวินิจฉัยโดยมิชอบเกี่ยวกับพยานหลักฐาน ตลอดจนการวินิจฉัยโดยไม่ได้มีเหตุผลอย่างเพียงพอ ศาลก็ถือว่าเป็น โฆษะ ไม่มีผลบังคับ
4. การนำหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (*rules of natural justice*) ซึ่งประกอบด้วยหลักการรับฟังคู่ความที่เกี่ยวข้อง (*audi alterem partem*) และหลักเรื่องผู้พิจารณาวินิจฉัยจะต้องไม่มีส่วนได้เสียหรือไม่มีความลำเอียงในเรื่องที่ตนดำเนินการ (*nemo iudex in causa sua debet esse*) มาใช้กับข้อพิพาทปกครองที่มีลักษณะกึ่งตุลาการ
5. หลักความไม่เอาใจเอาเปรียบกัน (*doctrine of fairness*) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลัก

natural justice แต่ไม่จำกัดในเรื่องวิธีสบัญญัติ และนำไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจปกครองที่ไม่ใช่กิ่งตุลาการด้วย (a purely ministerial decision)

4. บทวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนบริษัทร้าง

4.1 ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง

4.1.1 ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่มีได้ประกอบการค้าขายหรือประกอบการงานแล้ว

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบข้อมูลการส่งงบการเงิน 3 ปี

ในการตรวจสอบงบการเงินนั้น สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับงบการเงินจะเป็นผู้สำรวจรายชื่อบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และจัดทำข้อมูลรายชื่อของบริษัทซึ่งไม่ได้ยื่นงบการเงินแก่นายทะเบียนติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี ส่งไปยังสำนักงานทะเบียนธุรกิจภายในวันที่ 31 กรกฎาคมของทุกปี โดยข้อมูลดังกล่าวจะมีรายละเอียดในเรื่องชื่อบริษัท เลขทะเบียนบริษัท ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัทดังกล่าว รอบปีที่บริษัทดังกล่าวไม่ทำการส่งงบการเงิน โดยการจัดทำรายชื่อบริษัทดังกล่าว สำนักบริการข้อมูลจะทำการแยกรายชื่อบริษัทตามพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8

แบบแสดงข้อมูลรายชื่อบริษัทที่มีได้ส่งงบการเงิน

รายชื่อบริษัทจำกัดที่ไม่ส่งงบการเงินติดต่อกัน 3 ปี

ลำดับ	ชื่อบริษัท	เลขทะเบียน	ที่ตั้ง สำนักงานใหญ่	รอบปีที่ไม่ส่งงบการเงิน
				25.. 25.. 25..

เมื่อสำนักบริการข้อมูลธุรกิจได้ทำการส่งบัญชีรายชื่อบริษัทซึ่งมิได้ส่งงบการเงินมายังสำนักงานทะเบียนธุรกิจแล้ว นายทะเบียนจะต้องทำการตรวจสอบเพิ่มทะเบียนของบริษัทดังกล่าว หากปรากฏว่า

1. บริษัทดังกล่าวได้มีการดำเนินการขอจดทะเบียนเลิกบริษัทต่อนายทะเบียน ไม่ว่าจะนายทะเบียนจะรับจดทะเบียนการเลิกบริษัทนั้นแล้วหรือไม่ก็ตาม
2. ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์บริษัทดังกล่าวชั่วคราวหรือเด็ดขาด หรือมีคำพิพากษาให้บริษัทดังกล่าวล้มละลาย
3. บริษัทดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการ หรือได้ทำการดำเนินการควบบริษัทหรือแปรสภาพบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนแล้ว
4. บริษัทดังกล่าวได้อยู่ระหว่างดำเนินการตามขบวนการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายล้มละลาย ทั้งนี้ จะต้องเป็นกรณีศาลได้มีคำสั่งรับคำร้องดังกล่าวแล้วเท่านั้น
5. ได้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการอื่น ในการขอให้ระงับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง เลิก หรือชำระบัญชีบริษัท
6. ได้ปรากฏว่ามีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อนายทะเบียนว่าบริษัทดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินการฟ้องดำเนินคดี หรือมีการคัดค้านการจดทะเบียน หรือมีคำสั่งศาลคุ้มครองชั่วคราวห้ามนายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นการชั่วคราว
7. ได้ปรากฏว่ามีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนของบริษัทครั้งสุดท้ายถึงวันที่ตรวจสอบไม่เกิน 3 ปี
8. บริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจธนาคาร ธุรกิจการเงิน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และธุรกิจประกันภัย

หากนายทะเบียนพบข้อมูลดังกล่าวนี้ ให้นายทะเบียนระงับไม่ดำเนินการเพิกถอนทะเบียนบริษัทนั้น

ในกรณีที่นายทะเบียนทำการตรวจสอบรายชื่อบริษัทดังกล่าวแล้ว พบว่าบริษัทดังกล่าวต้องสงสัยว่าจะเข้าข่ายเป็นบริษัทร้าง นายทะเบียนจะทำการตีตราว่า “อยู่ระหว่างทำร้าง” ตัวอักษรสีแดงบนปกแฟ้ม และในหน้าสารบัญแฟ้มถัดจากรายการคำขอจดทะเบียนคำขอสุดท้ายของบริษัทที่จะดำเนินการถอนทะเบียนร้าง

ขั้นตอนที่ 2 นายทะเบียนส่งจดหมาย ฉบับที่ 1

เมื่อนายทะเบียนมีความเห็นว่าบริษัทเข้าข่ายที่จะทำการเพิกถอนทะเบียน นายทะเบียนจะส่งจดหมายฉบับที่ 1 ทางไปรษณีย์ โดยไม่ต้องลงทะเบียน เพื่อทำการสอบถามไปยังบริษัทว่ายังคงทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่หรือไม่ และให้บริษัทตอบกลับมาภายในเวลา 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่ 1 ทั้งนี้ วันที่ที่ลงในจดหมายฉบับดังกล่าวจะต้องเป็นวันที่เดียวกันกับวันที่ทำการส่งทางไปรษณีย์

ขณะเดียวกัน นายทะเบียนจะต้องทำการแจ้งรายชื่อบริษัทซึ่งนายทะเบียนได้มีจดหมายไปสอบถามครั้งที่ 1 แก่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ และสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 แล้วแต่กรณีทราบ โดยต่อมา หากปรากฏว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 แล้วแต่กรณีจะต้องทำการแจ้งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแก่ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพจดทะเบียน สำนักทะเบียนธุรกิจทราบ ภายใน 3 วัน

ในกรณีที่มิมีหนังสือจากบริษัทแจ้งต่อนายทะเบียนว่าบริษัทยังคงประกอบกิจการค้าขายประกอบกิจการอยู่ ให้ระงับการถอนทะเบียนร่างสำหรับบริษัทนั้นทันทีและให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 แล้วแต่กรณีตีตราวาง “ระงับทำร่าง” บนปกแฟ้มและในหน้าสารบัญ แต่หากนายทะเบียนได้รับหนังสือจากบริษัทแจ้งต่อนายทะเบียนว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ประกอบกิจการแล้ว นายทะเบียนจะดำเนินการออกประกาศว่าจะทำการขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน และลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งส่งจดหมายแจ้งให้บริษัททราบว่า เมื่อพ้น 3 เดือน นับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับนี้ บริษัทจะขิดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

ขั้นตอนที่ 3 นายทะเบียนส่งจดหมายฉบับที่ 2

เมื่อพ้นกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่ 1 หากนายทะเบียนยังมิได้รับหนังสือตอบ ให้นายทะเบียนทำการส่งจดหมายเตือนเป็นฉบับที่ 2 โดยการส่งจดหมายฉบับดังกล่าวให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ภายใน 14 วันนับจากวันที่ครบกำหนดดังกล่าว จากนั้น ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับจดหมายฉบับที่ 1 กล่าวคือ นายทะเบียนจะต้องทำการแจ้งให้สำนักบริการข้อมูลทางธุรกิจ และสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 แล้วแต่กรณีทราบ โดยจะทำการตีตราวาง “จะถูกขิดชื่อเป็นบริษัทร้าง”

ขั้นตอนที่ 4 ประกาศโฆษณาจะจัดซื้อในหนังสือพิมพ์และมีจดหมายแจ้งบริษัท

เมื่อนายทะเบียนได้รับจดหมายจากบริษัท โดยมีข้อความว่า บริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าขาย หรือประกอบการงานแล้ว หรือเมื่อครบกำหนด 1 เดือนนับจากวันที่นายทะเบียนทำการส่งจดหมายฉบับที่สองไปแล้ว หากนายทะเบียนยังไม่ได้รับจดหมายตอบกลับ นายทะเบียนจะกระทำการดังต่อไปนี้

1. จัดทำบันทึกขออนุมัติให้จัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน
 2. ออกประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เรื่องจะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน
 3. นำประกาศดังกล่าวไปลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำนวน 1 ฉบับ ทั้งนี้วันที่ทำการโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นวันเดียวกับวันที่ส่งจดหมายแจ้งการจะจัดซื้อ (ตามข้อ 3) ให้บริษัททราบ
 4. มีจดหมายแจ้งการจะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนให้บริษัททราบ โดยการส่งจดหมายดังกล่าวให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน
- อนึ่ง แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดระยะเวลาในการลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ หรือการส่งจดหมายแจ้งการจะจัดซื้อบริษัทไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินายทะเบียนจะต้องดำเนินการดังกล่าวโดยเร็วสุด ทั้งนี้จะต้องไม่เกินกว่า 1 เดือนนับแต่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว
5. นายทะเบียนทำการส่งประกาศการจะจัดซื้อบริษัทไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เว้นแต่ในบางหน่วยงานที่มีการเผยแพร่ข้อมูล โดยวิธีอื่นเช่น Internet เป็นต้น

หน่วยงานที่นายทะเบียนจะต้องทำการส่งประกาศดังกล่าวไป มีดังนี้

1. สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ
2. สำนักกำกับดูแลธุรกิจ
3. สำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8
4. กรมสรรพากร และสำนักงานสรรพากรภาค 1-3
5. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
6. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
7. สำนักงานประกันสังคม

8. กรมศุลกากร
9. สภาก่อการค้าแห่งประเทศไทย
10. กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์

ขั้นตอนที่ 5 ออกคำสั่งขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

เมื่อครบกำหนด 3 เดือนนับแต่วันที่นายทะเบียนได้มีการโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์ และวันที่ได้มีการออกจดหมายแจ้งการจะขิดซื้อไปยังบริษัทแล้ว หากบริษัทดังกล่าวยังคงเพิกเฉย มิได้มีการติดต่อเพื่อทำการชี้แจงว่าตนยังคงทำมาค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่ หรือไม่ปรากฏข้อมูลอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้นายทะเบียนเห็นควรที่จะยกเลิกการเพิกถอนบริษัทดังกล่าวแล้ว ให้นายทะเบียนออกคำสั่งให้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางขิดซื้อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียนเสีย

ขั้นตอนที่ 6 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

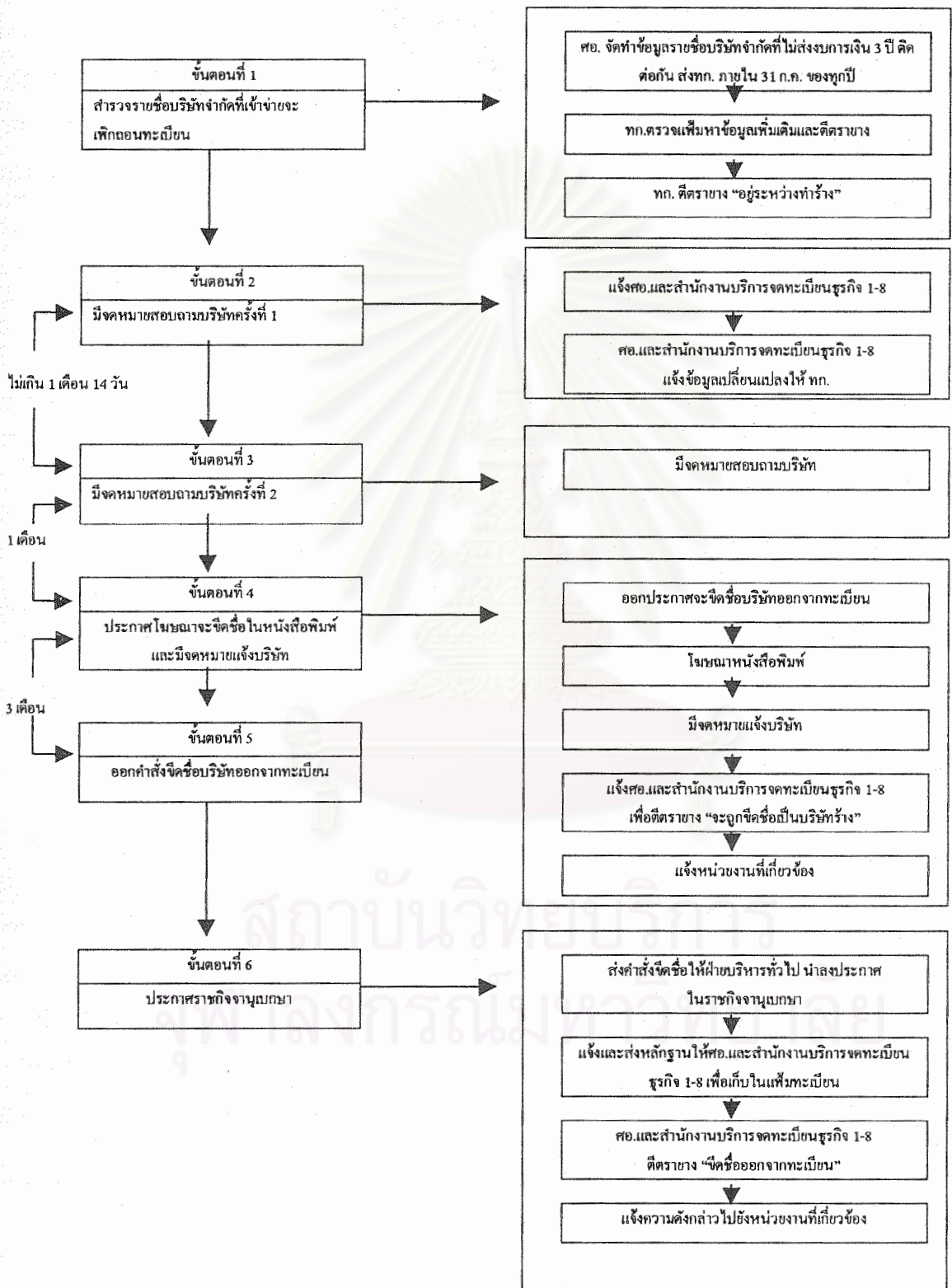
เมื่อนายทะเบียนได้ออกคำสั่งให้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางทำการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียน

1. ส่งคำสั่งขิดซื้อดังกล่าวไปยังฝ่ายบริหารทั่วไป เพื่อนำความดังกล่าวลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา
2. แจ้งและส่งหลักฐานอันเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทร้างทั้งหมดให้แก่สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ และสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 แล้วแต่กรณี เพื่อทำการเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในแฟ้มทะเบียน

ในส่วนภูมิภาค ให้ทำการส่งเฉพาะสำเนาคำสั่งให้ขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนไปให้สำนักงานทะเบียนธุรกิจ เพื่อนำลงไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไปเท่านั้น โดยหลักฐานการดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทร้างให้เก็บไว้ ณ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด

3. สำนักงานบริการข้อมูลธุรกิจหรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 จะต้องทำการตีตราวาง “ขิดซื้อออกจากทะเบียน” บนปกแฟ้มและในหน้าสารบัญของแฟ้ม
4. ส่งคำสั่งขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทราบ

แผนภาพแสดงขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทจำกัดที่ได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการเป็นบริษัทร้าง

ตัวอย่างการประทับตราของนายทะเบียนลงบนหน้าปกและหน้าสารบัญชของสมุดทะเบียนบริษัท

ที่ ทบ. 002

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

จังหวัดนครสวรรค์

ประเภท บริษัทจำกัด

ทะเบียนเลขที่ บอจ.นว. 499

สารบัญชทะเบียน บริษัท นครสวรรค์ อีเล็กโทรมาร์ค จำกัด (ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2538)

	รับจดทะเบียน วันที่	รายการ	หน้า	หมายเหตุ
450/2538	28 กันยายน 2538	- คำขอจดทะเบียนหนังสือ บริคณห์สนธิ - หนังสือบริคณห์สนธิ		
481/2538	25 ตุลาคม 2538	- คำขอจดทะเบียนตั้งบริษัท - หนังสือนัดประชุมตั้งบริษัท - สำเนารายงานการประชุมตั้ง บริษัท - สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น - ข้อบังคับ, แบบ สสช. 1		
18.3/2542		- กรรมการ - อำนาจกรรมการ - ตรา		
อยู่ระหว่างทำร่าง				
จะถูกขีดชื่อเป็นบริษัทร้าง				
ขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนตามคำสั่งที่/..... ลงวันที่ เดือน พ.ศ.				
ระงับการถอนทะเบียนร้าง				
ขีดชื่อบริษัทคืนสู่ทะเบียนตามคำสั่งที่/..... ลงวันที่ เดือน พ.ศ.				

ตัวอย่างหนังสือสอบถามฉบับที่ 1 ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ที่

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนสนามบินน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

วันที่

เรื่อง การถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

เรียน คณะกรรมการบริษัท จำกัด

ด้วยปรากฏว่า บริษัท จำกัด ทะเบียนเลขที่ มิได้จัดส่งงบ
ดุลและงบกำไรขาดทุนประจำปี ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามกฎหมายติดต่อกันมาเป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.
..... ถึงปี พ.ศ. ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัท นายทะเบียนจึงใคร่
ขอทราบว่าจะขณะนี้บริษัทยังดำเนินการอยู่หรือไม่ประการใด โดยขอให้ท่านแจ้งข้อมูลเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบ
ภายในเวลา 1 เดือน นับตั้งแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับนี้ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วนายทะเบียนยังไม่ได้รับแจ้ง
ข้อมูล จะถือว่าบริษัทได้ดำเนินกิจการแล้ว และนายทะเบียนจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายในการถอน
ทะเบียนเป็นบริษัทร้างต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง

นายทะเบียน

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจดทะเบียน

โทรศัพท์ โทรสาร

ตัวอย่างหนังสือสอบถามฉบับที่ 2 ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ที่

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนสนามบินน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

วันที่

เรื่อง การถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

เรียน กรรมการบริษัท จำกัด

อ้างถึง หนังสือ ที่ พณ ลงวันที่

ตามหนังสือที่อ้างถึง ได้แจ้งมาให้ทราบแล้วว่า บริษัท จำกัด ทะเบียนเลขที่ มิได้จัดส่งงบดุลและงบกำไรขาดทุนประจำปีต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามกฎหมายติดต่อกันมาเป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ถึงปี พ.ศ. และเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัท จึงขอทราบว่าบริษัทยังดำเนินการอยู่หรือไม่ ประการใด โดยขอให้แจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ลงในหนังสือ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว นายทะเบียนยังไม่ได้รับแจ้งข้อมูลจากบริษัทจะถือว่าบริษัทได้ดำเนินการแล้ว ซึ่งนายทะเบียนจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายในการถอนทะเบียนบริษัทเป็นร่างต่อไป ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้ ส่วระยะเวลาเกินกว่า 1 เดือนแล้ว แต่นายทะเบียนยังไม่ได้รับแจ้งข้อมูลจากบริษัท แต่อย่างใด ดังนั้น โดยหนังสือฉบับนี้จึงขอให้บริษัทได้รับแจ้งให้นายทะเบียนทราบโดยด่วน ว่าบริษัทยังดำเนินการอยู่หรือไม่ ประการใด ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับที่สองนี้ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วยังมิได้รับแจ้งข้อมูลอีก นายทะเบียนจะได้ดำเนินการแจ้งความโฆษณาเพื่อขิดชื่อบริษัทออกเสียจากทะเบียนตามกฎหมายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจดทะเบียน

โทรศัพท์ โทรสาร

ตัวอย่างหนังสือแจ้งการจะขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

ที่

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนสนามบินน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

วันที่

เรื่อง การถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

เรียน กรรมการบริษัท จำกัด

อ้างถึง 1. หนังสือ ที่ พณ ลงวันที่
2. หนังสือ ที่ พณ ลงวันที่

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 และ 2 สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า ได้สอบถามว่าบริษัทยังทำมาค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่หรือไม่ โดยขอให้บริษัทแจ้งข้อมูลดังกล่าวไปให้ทราบภายใน 1 เดือน ความละเอียดแจ้งอยู่แล้วนั้น

บัดนี้ ได้ล่วงเลยเวลาตามที่กำหนดแล้ว แต่สำนักงานทะเบียนธุรกิจยังไม่ได้รับแจ้งข้อมูลตามหนังสือสอบถามที่อ้างถึงทั้ง 2 ฉบับจากท่านแต่ประการใด ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงขอแจ้งให้ท่านทราบว่าเมื่อพ้น 3 เดือนนับแต่วันที่ลงในหนังสือนี้ นายทะเบียนจะมีคำสั่งขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนและบริษัทจะต้องเลิก

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง

นายทะเบียน

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจดทะเบียน

โทรศัพท์ โทรสาร

ตัวอย่างประกาศจะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา

**ประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง
เรื่อง จะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน**

ด้วยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง มีเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทจำกัดตาม รายชื่อแนบท้ายประกาศนี้ มิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงขอประกาศว่าเมื่อพ้น 3 เดือนนับแต่วันที่ลงในประกาศนี้ บริษัทดังกล่าวจะถูกจัดซื้อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างต่อไป

ประกาศ ณ วันที่

สถาบันวิทย์บริการ (.....)
ตำแหน่ง

นายทะเบียน

หมายเหตุ ในส่วนภูมิภาคให้ออกเป็นประกาศสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด

ตัวอย่างประกาศการจะขีดชื่อออกบริษัทออกจากทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา

คำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง

ที่ (ถ)/.....

เรื่อง ขีดชื่อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางมีคำสั่งขีดชื่อบริษัทจำกัด ตามรายชื่อแนบท้ายนี้ออกจากทะเบียน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่

(.....)

ตำแหน่ง

นายทะเบียนกลาง

หมายเหตุ

สำหรับในส่วนภูมิภาคให้ออกเป็นคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด

ตัวอย่างการแจ้งข้อมูลของบริษัทซึ่งถูกดำเนินการเพิกถอนทะเบียนรังต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ

ที่ วันที่

เรื่อง

เรียน ผู้อำนวยการสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ/
ผู้อำนวยการสำนักงานบริการจดทะเบียน

ความเห็น/คำสั่ง

สำนักทะเบียนธุรกิจขอส่งรายชื่อบริษัทจำกัด
จำนวน ราย ตามแนบ ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการขอลอน
ทะเบียนรัง ดังนี้

1. มีจดหมายสอบถามฉบับที่ 1
2. มีจดหมายสอบถามฉบับที่ 2
3. ออกประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์
และแจ้งบริษัทว่าจะปิดชื่อออกจากทะเบียน
4. ออกคำสั่งปิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน
5. ลงประกาศราชกิจจานุเบกษา

มาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

(.....)

ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ

4.1.2 ขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่จดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว แต่ไม่มีตัวผู้ชำระบัญชี ทำการอยู่ หรือไม่ทำรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันเกิน 6 เดือน

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลการชำระบัญชีบริษัทจำกัดที่เข้าข่ายจะ ถอนทะเบียน

ในขั้นตอนดังกล่าว นายทะเบียนจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบแฟ้มทะเบียนข้อมูลบริษัท ซึ่งสำนักบริการข้อมูลธุรกิจเป็นผู้สำรวจ และจัดทำข้อมูลดังกล่าว เพื่อทำการคัดเลือกเฉพาะบริษัทซึ่งขาดช่วงการรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันตั้งแต่ 6 เดือน เพื่อดำเนินกระบวนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทต่อไป ทั้งนี้ นายทะเบียนจะต้องทำการตรวจสอบด้วยว่าบริษัทดังกล่าวมิได้มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ได้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยราชการให้ทำการระงับการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี
2. ปรากฏว่ามีหลักฐานแจ้งมายังนายทะเบียนว่าบริษัทดังกล่าวอยู่ในระหว่างการฟ้องร้องดำเนินคดี
3. มีคำสั่งศาลพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หรือคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย
4. มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนเกี่ยวกับรายการเลิกบริษัท และตั้งผู้ชำระบัญชีครั้งสุดท้ายไม่เกิน 1 ปี

2. ภายหลังจากการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวตามข้อ 1 แล้ว นายทะเบียนจะทำการตีตรา “อยู่ระหว่างทำร้าย” เป็นอักษรสีแดงบนปกแฟ้ม และในหน้าสารบัญแฟ้มถัดจากรายการคำขอจดทะเบียนคำขอสุดท้ายของบริษัทที่จะดำเนินการถอนทะเบียนร้าย

หมายเหตุ ในการจัดทำข้อมูลรายชื่อบริษัทจำกัดโดยสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ในกรณีดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย รายชื่อบริษัทจำกัด (ที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี) เลขทะเบียนที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ชื่อผู้ชำระบัญชี ที่ตั้งของสำนักงานผู้ชำระบัญชี และวันที่ที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนเลิกบริษัท

ขั้นตอนที่ 2 นายทะเบียนส่งจดหมายฉบับที่ 1

นายทะเบียนทำการส่งจดหมายไปยังผู้ชำระบัญชีของบริษัท โดยการส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนไปยังที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของบริษัทแห่งหนึ่ง และที่ตั้งของสำนักงานผู้ชำระบัญชีอีกแห่งหนึ่ง เพื่อ

1. ขอให้ดำเนินการจัดทำและนำส่งรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียน ภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่ 1
2. ให้ผู้ชำระบัญชีของบริษัทซึ่งได้ทำการยื่นคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีไว้ แต่ยังมีได้ดำเนินการต่อไปแต่อย่างใด ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ และมีหนังสือแจ้งการจะปิดชื่อ บริษัทให้ผู้ชำระบัญชีทราบ

เมื่อครบกำหนดเวลา 6 เดือนแล้ว นอกเสียจาก นายทะเบียนได้รับหนังสือตอบจากผู้ชำระบัญชีว่าจะดำเนินการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้น หรือผู้ชำระบัญชีได้ยื่นรายงานการชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

1. ออกประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เรื่อง จะปิดชื่อบริษัท จำกัดออกจากทะเบียน
2. นำประกาศฉบับดังกล่าวลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ
3. นำส่งประกาศดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
4. ทำการส่งจดหมายฉบับที่ 2 โดยการลงทะเบียนทางไปรษณีย์ เพื่อแจ้งต่อผู้ชำระบัญชีว่า หากพ้นกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่ที่ลงในจดหมายฉบับที่ 2 นี้ บริษัทจะถูกปิดชื่อออกจากทะเบียน

ขั้นตอนที่ 4 ออกคำสั่งขีดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 เดือนแล้ว หากนายทะเบียนได้รับหนังสือตอบว่ามีได้ดำเนินการประการใด หรือมิได้รับหนังสือตอบ หรือผู้ชำระบัญชียังไม่ส่งรายงานการชำระบัญชี นายทะเบียนจะดำเนินการดังนี้

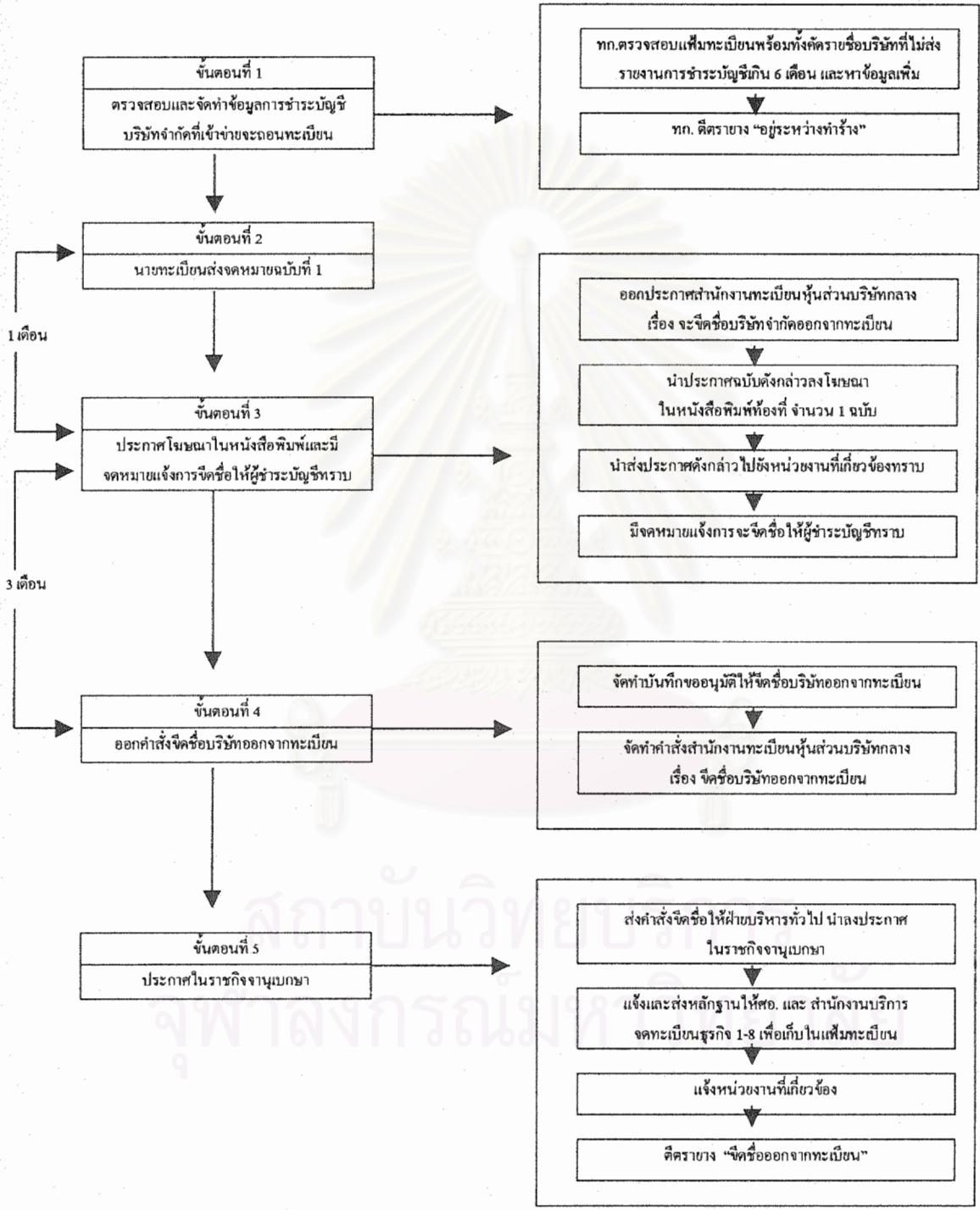
1. จัดทำบันทึกขออนุมัติให้ขีดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน
2. จัดทำคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เรื่อง ขีดซื้อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียน

ขั้นตอนที่ 5 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ภายหลังจากที่นายทะเบียนมีคำสั่งขีดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนแล้ว นายทะเบียนจะทำการ

1. ส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังฝ่ายบริหารทั่วไป เพื่อดำเนินการนำคำสั่งดังกล่าวลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา
2. ส่งคำสั่งเพื่อแจ้งสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ สำนักงานบริการจดทะเบียน 1-8 และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทราบ
3. นำสำเนาจดหมายทั้ง 2 ฉบับ และคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ใส่แฟ้มทะเบียนแต่ละบริษัท พร้อมตีตราวาง “ขีดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน” ที่หน้าปกและในหน้าสารบัญญัตินี้

**แผนภาพแสดงขั้นตอนการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่จดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว
แต่ไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือไม่ทำรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันเกิน 6 เดือน**

ตัวอย่างหนังสือสอบถามฉบับที่ 1 จากนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ที่

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนสนามบินน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

วันที่

เรื่อง การถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

เรียน คณะกรรมการ/ผู้ชำระบัญชีบริษัท จำกัด

ด้วยปรากฏว่าบริษัท มิได้จัดทำรายงานการชำระบัญชีส่งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายติดต่อกัน เป็นเวลาเกินกว่า 6 เดือนแล้ว ดังนั้นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นายทะเบียนจึงใคร่ขอทราบว่

1. บริษัทยังมีผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีอยู่หรือไม่
2. การชำระบัญชีบริษัทได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วหรือไม่อย่างไร

ทั้งนี้ ขอแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับนี้หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว นายทะเบียนยังมิได้รับรายงานการชำระบัญชีที่ขาดส่งอยู่ หรือมิได้รับแจ้งข้อมูลข้างต้นจากท่าน นายทะเบียนจะดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทเป็นบริษัทร้างต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง

นายทะเบียน

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจดทะเบียน

โทรศัพท์ โทรสาร

ตัวอย่างหนังสือแจ้งการจะซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

ที่

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนสนามบินน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

วันที่

เรื่อง การถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

เรียน คณะกรรมการ/ผู้ชำระบัญชีบริษัท จำกัด

อ้างถึง หนังสือ ที่ พณ ลงวันที่

ตามหนังสือที่อ้างถึง ได้แจ้งมาให้ทราบแล้วว่า บริษัทมิได้รายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนตามกฎหมายคิดต่อกันเกิน 6 เดือน จึงขอทราบว่าบริษัทยังมีผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีอยู่หรือไม่ และการชำระบัญชีของบริษัทได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วหรือไม่ โดยขอให้แจ้งข้อมูลที่สอบถามดังกล่าวให้นายทะเบียนทราบภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ลงในหนังสือ ความละเอียดแจ้งอยู่แล้วนั้น

บัดนี้ ล่วงเลยเวลาตามที่กำหนดแล้ว แต่นายทะเบียนยังมิได้รับรายงานการชำระบัญชี หรือได้รับข้อมูลที่สอบถามจากท่านแต่อย่างใด ดังนั้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงแจ้งให้ทราบว่าเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนนับแต่วันที่ได้ในหนังสือนี้ นายทะเบียนจะซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

สถาบันวิทยบริการ
(.....)
ตำแหน่ง

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจดทะเบียน

โทรศัพท์ โทรสาร

ตัวอย่างประกาศจะชื้อบริษัทออกจากทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา

**ประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง
เรื่อง จะชื้อบริษัทออกจากทะเบียน**

ด้วยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง มีเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทจำกัดตามรายชื่อแนบท้ายประกาศนี้ไม่มีผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือการชำระบัญชีของบริษัทได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงขอประกาศว่าเมื่อพ้น 3 เดือนนับแต่วันที่ลงในประกาศนี้ บริษัทดังกล่าวจะถูกชื้อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างต่อไป

ประกาศ ณ วันที่

(.....)
สถาบันวิทยบริการ

ตำแหน่ง

นายทะเบียน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ ในส่วนภูมิภาคให้ออกเป็นประกาศสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด

4.2 ขั้นตอนการขอคืนเข้าสู่ทะเบียนของบริษัทที่ถูกถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

บริษัทที่ถูกนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ถ้าบริษัทหรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ใดๆของบริษัท เห็นว่าต้องได้รับความเสียหายไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการที่บริษัทถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนแล้วนั้น ก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนได้ ซึ่งกระบวนการขอคืนสู่ทะเบียนดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ขั้นตอนการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียน

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมเอกสารประกอบการยื่นคำร้องและการดำเนินการพิจารณาในการร้องขอจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียน

เอกสารที่ใช้ในการดำเนินการร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนมีดังนี้

1. คำร้อง

ในการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนนั้น ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือเป็นบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดให้มีสิทธิเป็นผู้ยื่นคำร้องดังกล่าว โดยในการร้องขอต่อศาล ผู้ร้องจะต้องทำคำร้องดังกล่าวลงในแบบฟอร์มคำร้องของศาล โดยการเขียนคำร้องดังกล่าวผู้ร้องจะต้องบรรยายความดังนี้

1. บรรยายถึงสถานะว่าตนเองมีสถานะจะเป็นผู้ร้องในคดีนี้ตามกฎหมาย
2. บรรยายถึงความเป็นมาของบริษัทซึ่งถูกเพิกถอนทางทะเบียนว่าเป็นอย่างไร และมูลเหตุที่บริษัทดังกล่าวมีต่อผู้ร้องว่ามีอะไรบ้าง
3. บรรยายว่าบริษัทดังกล่าวได้ถูกเพิกถอนทะเบียนโดยนายทะเบียน อันเป็นเหตุให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง โดยผู้ร้องต้องบรรยายด้วยว่า ผู้ร้องได้รับความไม่เป็นธรรมอย่างไรบ้างให้ชัดเจน
4. สรุปว่าต้องการให้ศาลทำอะไรให้

2. บัญชีระบุนพยาน

ในการระบุนพยานซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการไต่สวนคำร้องดังกล่าวนี้ มนส่วนของพยานบุคคล มักจะประกอบด้วยผู้ร้อง หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ร้อง, กรรมการบริษัทซึ่งร้องขอคืนสู่ทะเบียน, ผู้ถือหุ้น เป็นต้น ส่วนพยานเอกสารนั้น ก็ได้แก่ หนังสือรับรองบริษัท, บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น, เอกสารอันเป็นหลักฐานแสดงถึงมูลหนี้, งบดุล เป็นต้น

เมื่อยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลแล้ว ศาลจะทำการกำหนดวันนัดไต่สวนคำร้อง ทั้งนี้ ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งหมายนัดไปยังนายทะเบียน เพื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบถึงกำหนดวันนัดดังกล่าว โดยหากนายทะเบียนมีความประสงค์ที่จะทำการคัดค้านคำร้องดังกล่าว นายทะเบียนสามารถทำการคัดค้านได้ในวันนัดไต่สวนคำร้องนั้น แต่หากไม่ปรากฏว่านายทะเบียนหรือบุคคลอื่นใดเข้าทำการคัดค้านคำร้องดังกล่าว และปรากฏเป็นที่แน่ชัดต่อศาลว่า ผู้ร้องเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการที่นายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนบริษัทดังกล่าว และศาลเห็นว่าการจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนตามคำร้องนั้น ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้ว ศาลก็จะมีการจดทะเบียนจดทะเบียนตามคำร้องคืนสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนในการดำเนินการขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแล้ว

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งให้จดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนแล้ว ผู้ร้องจะต้องทำคำร้องขอคัดถ่ายคำสั่งศาลฉบับรับรองสำเนาถูกต้อง โดยจำศาล เพื่อประกอบการยื่นขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนต่อนายทะเบียน

เมื่อนายทะเบียนได้หนังสือดังกล่าว นายทะเบียนก็จะดำเนินการจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน โดยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ออกคำสั่งจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน
2. ตีตราวาง “จดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน” ตัวอักษรสีแดง ไว้บนปกแฟ้มและหน้า

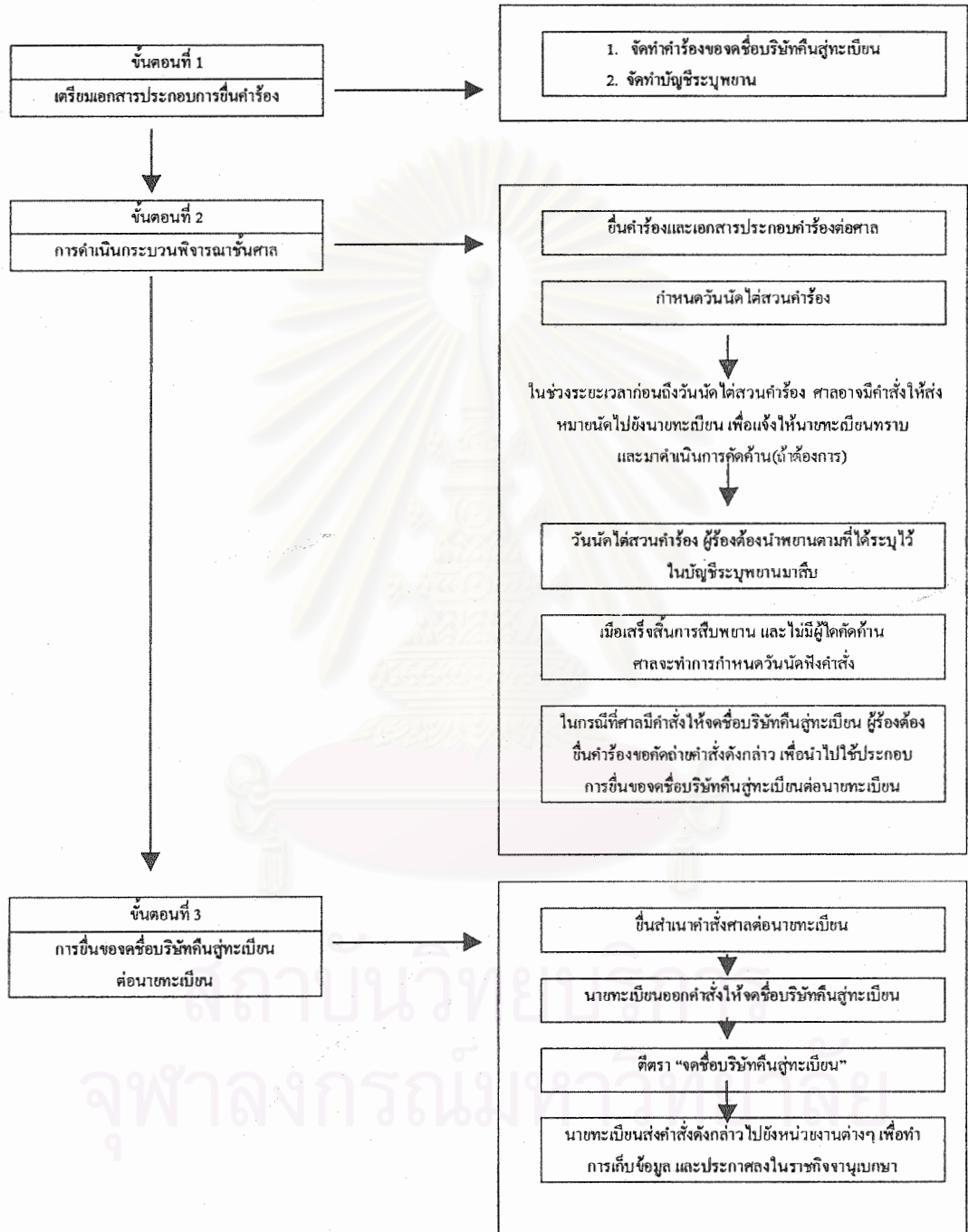
สารบัญ

3. ส่งคำสั่งตามข้อ 1 ไปยังส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพจดทะเบียน สำนักงานทะเบียนธุรกิจ เพื่อเก็บเป็นข้อมูล และส่งไปยังฝ่ายบริหารทั่วไป เพื่อให้ดำเนินการลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพแสดงขั้นตอนการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน

ตัวอย่างประกาศจดทะเบียนหุ้นกู้

คำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง

ที่ (จ)/.....

เรื่อง จดชื้อบริษัทจำกัดหุ้นกู้ทะเบียน

ด้วยศาลแพ่งมีคำสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กลับชื้อบริษัท
..... จำกัด หุ้นกู้ทะเบียน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางมีคำสั่งชื้อบริษัท จำกัด หุ้นกู้ทะเบียน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(.....)
ตำแหน่ง

นายทะเบียนกลาง

หมายเหตุ

สำหรับในส่วนภูมิภาคให้ออกเป็นคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด

บทที่ 4

การจดทะเบียนร้างตามกฎหมายต่างประเทศ

1. กฎหมายอังกฤษ

1.1 การซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ตามกฎหมายอังกฤษ

บริษัทจำนวนมากกว่าครึ่งในอังกฤษและเวลส์ที่ได้มีการเลิกกิจการในแต่ละปีโดยมิได้เลิกกันอย่างเป็นทางการ ซึ่งวิธีการหยุดความมีอยู่ของกิจการดังกล่าว สามารถทำโดยการยื่นคำร้องต่อ นายทะเบียนเพื่อที่จะขอให้นายทะเบียนซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นวิธีการที่ประหยัดค่าใช้จ่ายและสะดวกที่สุด¹

1.2 เหตุในการซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

ความมีอยู่ของบริษัทนั้น สามารถสิ้นสุดลงได้หลายวิธีด้วยกัน หนึ่งในวิธีการดังกล่าวคือ การซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ซึ่งจะสามารถใช้ได้ในกรณีที่บริษัทดังกล่าวมีสถานะเป็นบริษัทร้างนั่นเอง

โดยที่ บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 652 ของ Companies Act 1985 ซึ่งได้กำหนดไว้ซึ่งกรณีที่นายทะเบียนสามารถซื้อบริษัทออกจากทะเบียนไว้ กล่าวคือ

กรณีที่ 1 นายทะเบียนบริษัทมีเหตุอันสมควรที่จะเชื่อได้ว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือดำเนินกิจการใดๆ

¹ Francis Rose, **Company Law in a nutshell**, 3rd ed., (London: Sweet & Maxwell Limited of South Quay Plaza, 1995), p.95

ในกรณีดังกล่าวนี้ นายทะเบียนจะเลือกตรวจสอบบริษัทซึ่งทำการส่งรายงานล่าช้าหรือมิได้ทำการส่งรายงานประจำปีหรือบัญชี เนื่องจากสิ่งดังกล่าวถือเป็นข้อสมมุติฐานขั้นพื้นฐานในการสันนิษฐานว่าบริษัทดังกล่าวได้หยุดประกอบกิจการไปแล้ว²

กรณีที่ 2 บริษัทดังกล่าวไม่มีผู้ชำระบัญชีทำการชำระบัญชี ในขณะที่บริษัทกำลังจะเลิกกัน หรือการเลิกกิจการของบริษัทดำเนินไปเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่รายงานการแถลงบัญชีซึ่งต้องทำขึ้นโดยผู้ชำระบัญชีในช่วง 6 เดือนท้ายยังมีได้มีการทำขึ้น

1.3 วิธีการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

1.3.1 กรณีของการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนโดยความสมัครใจ³

ในการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น สามารถทำได้โดยความสมัครใจ กล่าวคือ ในกรณีที่บริษัทมิได้ทำการค้าเป็นเวลา 3 เดือน บริษัทโดยกลุ่มกรรมการ (หรือเสียงข้างมากของกลุ่มกรรมการ) สามารถทำการยื่นขอแก่นายทะเบียนบริษัทให้ทำการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนได้ ทั้งนี้ กลุ่มกรรมการผู้ยื่นคำร้องต้องทำการรับรองว่าคำบอกกล่าวเพื่อแจ้งว่าได้มีการยื่นคำร้องดังกล่าวได้ถูกส่งไปยังบุคคลตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 652(6) ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ (ทั้งในปัจจุบันหรือเจ้าหน้าที่ในอนาคต), ลูกจ้าง, ผู้จัดการ, ทรัสต์ของเงินกองทุนบำนาญ และสมาชิกของบริษัท

ทั้งนี้ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องดังกล่าวมาแล้ว นายทะเบียนจะทำการตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาว่า นายทะเบียนจะทำการขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนและทำการเชิญบุคคลใดก็ได้ที่จะสามารถบอกได้ถึงเหตุที่นายทะเบียนไม่ควรขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ให้มาทำการแจกแจงเหตุผลดังกล่าวภายในระยะเวลา 3 เดือน

² John H. Farrar, Nigel E. Furey, Brenda M. Hannigan and Philip Wylie, **Farrar's Company Law**, 3rd ed.,(London: Butterworth & Co. (Publishers) Ltd., 1991), pp. 691-692

³ Paul L. Davis, **Gower's Principles of Modern Company Law**, 6th ed.,(London: Sweet & Maxwell, 1997), pp. 847-848

เมื่อครบกำหนดเวลา 3 เดือนดังที่กล่าวมาแล้ว นายทะเบียนอาจขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนและแจ้งการดำเนินการดังกล่าวลงในราชกิจจานุเบกษา บริษัทดังกล่าวก็จะถือเป็นอันเลิกกัน

อนึ่ง ในการที่ต้องมีการกำหนดให้กลุ่มกรรมการผู้ยื่นคำร้องต้องทำการรับรองว่าคำบอกกล่าวเพื่อแจ้งว่าได้มีการยื่นคำร้องดังกล่าวได้ถูกส่งไปยังบุคคลตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 652(6) นั้น วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะคัดค้านสามารถเสนอโต้แย้งขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้เป็นที่ชัดเจนว่านายทะเบียนจะต้องกระทำการตามข้อโต้แย้งนั้น นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงที่ว่าบริษัทมีเจ้าหน้าที่ไม่ได้เป็นการขัดขวางจากการที่จะเลิกบริษัทในวิธีการดังกล่าว (ถ้ามีเช่นนั้นกฎหมายก็คงไม่ต้องกำหนดในเรื่องของการให้มีหนังสือแจ้งให้กับบรรดาเจ้าหน้าที่) แต่ก็ไม่ได้เป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะใช้วิธีการดังกล่าวมาใช้แทนที่การชำระบัญชี ในขณะที่บริษัทมีทรัพย์สินหรือหนี้สินมากมายปรากฏขณะที่ได้ยื่นคำร้องนั้น

1.3.2 กรณีของการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย

Companies Act 1995 มาตรา 652 ได้บัญญัติไว้ซึ่งวิธีการในการขีดชื่อออกจากทะเบียนดังนี้

1. ในกรณีที่นายทะเบียนบริษัทมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าบริษัทมิได้ทำการค้าหรือดำเนินกิจการใดๆ นายทะเบียนจะทำการ

1.1 ส่งจดหมายโดยทางไปรษณีย์ไปเพื่อสอบถามบริษัทดังกล่าวว่ายังคงทำการค้าหรือดำเนินกิจการอยู่อีกหรือไม่⁴

1.2 หากนายทะเบียนมิได้รับคำตอบกลับภายในเวลา 1 เดือนนับจากวันที่ได้ส่งจดหมายไป นายทะเบียนอาจส่งจดหมายลงทะเบียนทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทโดยอ้างถึงจดหมายฉบับแรก ภายใน 14 วันนับจากวันที่ครบกำหนดระยะเวลา 1 เดือน โดยจดหมายฉบับดังกล่าวให้นายทะเบียนทำการระบุว่านายทะเบียนยังมิได้รับคำตอบจากจดหมายฉบับแรกแต่อย่างใด นอกจากนี้

⁴ Companies Act 1995, s 652(1) บัญญัติไว้ว่า “If the registrar of companies has reasonable cause to believe that a company is not carrying on business or in operation, he may send to the company by post a letter inquiring whether the company is carrying on business or in operation.”

หากนายทะเบียนยังคงไม่ได้รับคำตอบจากจดหมายฉบับที่สองกลับมาอีกภายใน 1 เดือนต่อมา หนังสือบอกกล่าวจะถูกตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาโดยระบุว่านายทะเบียนจะทำการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน⁵

1.3 หากนายทะเบียนได้รับคำตอบว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือดำเนินกิจการอีกต่อไปแล้ว หรือมิได้คำตอบภายใน 1 เดือนหลังจากที่ได้ส่งจดหมายฉบับที่สองไปแล้ว นายทะเบียนอาจทำการตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาและส่งไปยังบริษัททางไปรษณีย์ โดยมีเนื้อความว่า หากบริษัทไม่ออกมาแสดงเหตุผลที่เป็นการโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวภายใน 3 เดือนนับจากวันที่ส่งคำบอกกล่าวไป ชื่อของบริษัทที่กล่าวถึงในนั้นจะถูกขีดออกจากทะเบียนและบริษัทดังกล่าวก็จะถือเป็นอันเลิกกัน⁶

2. ในกรณีที่บริษัทกำลังจะเลิกกัน หากนายทะเบียนมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าไม่มีผู้ชำระบัญชีทำการชำระบัญชีหรือการเลิกกิจการของบริษัทเป็นเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่รายงานการแถลงบัญชีซึ่งทำขึ้นโดยผู้ชำระบัญชีช่วง 6 เดือนท้ายยังมิได้มีการทำขึ้น นายทะเบียนจะทำการ

⁵ Companies Act 1995, s 652(2) บัญญัติว่า “If the registrar does not within one month of sending the letter receive any answer to it, he shall within 14 days after the expiration of that month send to the company by post a registered letter referring to the first letter, and stating that no answer to it has been received, and that if an answer is not received to the second letter within one month from its date, a notice will be published in the Gazette with a view to striking the company’s name off the register.

⁶ Companies Act 1995, s 652(3) บัญญัติว่า “If the registrar either receives an answer to the effect that the company is not carrying on business or in operation, or does not within one month after sending the second letter receive any answer, he may publish in the Gazette, and send to the company by post, a notice that at the expiration of 3 months from the date of that notice the name of the company mentioned in it will, unless cause is shown to the contrary, be struck off the register and the company will be dissolved.

2.1 ตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษา และส่งประกาศแบบเดียวกับที่กำหนดไว้ในข้อ 1.3 ไปยังบริษัทหรือผู้ชำระบัญชี(ถ้ามี)⁷

2.2 เมื่อครบกำหนดวันที่ระบุไว้ในประกาศ หากไม่ปรากฏถึงเหตุที่เป็น การโต้แย้งจากทางบริษัท นายทะเบียนก็จะขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนและตีพิมพ์ประกาศดังกล่าวใน ราชกิจจานุเบกษาและในการตีพิมพ์ประกาศดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา บริษัทก็เป็นอันเลิกกัน⁸

1.4 ผลของการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน

1.4.1 สถานะของบริษัทเมื่อถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน

ในการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น เมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการครบถ้วนตาม วิธีการที่ได้กำหนดไว้ใน Companies Act 1995 มาตรา 652(1)-(5) แล้ว กฎหมายกำหนดให้สถานะของ บริษัทเป็นอันเลิกกัน

อนึ่ง การเลิกบริษัทในลักษณะดังกล่าวนี้ มิได้เป็นการตัดสิทธิศาลในการที่จะมีคำสั่ง ให้เลิกบริษัทดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง⁹

⁷ Companies Act 1995, s 652(4) บัญญัติว่า “If, in a case where a company is being wound up, the registrar has reasonable cause to believe either that no liquidator is acting, or that the affairs of the company are fully wound up, and the returns required to be made by the liquidator have not been made for a period of 6 consecutive months, the registrar shall publish in the Gazette and send to the company or the liquidator (if any) a like notice as is provided in subsection (3).”

⁸ Companies Act 1995, s 652(5) บัญญัติว่า “At the expiration of the time mentioned in the notice the registrar may, unless cause to the contrary is previously shown by the company, strike its name off the register, and shall publish notice of this in the Gazette; and on the publication of that notice in the Gazette the company is dissolved.”

⁹ Companies Act 1995, s 652(6)(b) บัญญัติว่า “nothing in subsection (5) affects the power of the court to wind up a company the name of which has been struck off the register.”

1.4.2 ความรับผิดชอบของกรรมการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และผู้ถือหุ้นของบริษัท

ในการเลิกบริษัทโดยการขีดชื่อออกจากทะเบียนนั้น กฎหมายกำหนดให้ความรับผิดชอบของกรรมการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และผู้ถือหุ้นของบริษัททุกคนยังคงมีอยู่เสมอเหมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวมิได้มีการเลิกกิจการแต่อย่างใด¹⁰

เนื่องจากบริษัทไม่สามารถถูกฟ้องร้องได้ ดังนั้นจึงมีเพียงกรรมการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้น ที่เจ้าหน้าที่จะทำการฟ้องร้องเพื่อมารับผิดในการชำระหนี้แก่ตนได้¹¹

มีผู้ให้ความเห็นว่า วิธีการเลิกบริษัทโดยการขีดชื่อออกจากทะเบียนนั้น แม้จะเป็นวิธีการที่ง่ายและค่อนข้างจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวถือเป็นวิธีการเลิกบริษัทซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความไม่พอใจ เนื่องจากมาตรฐานความปลอดภัยในการได้รับความคุ้มครองในการรับชำระหนี้ลดลง หากเปรียบเทียบกับวิธีการเลิกบริษัทในรูปแบบอื่นๆ¹²

¹⁰ Companies Act 1995, s 652(6)(a) บัญญัติว่า “the liability (if any) of every director, Managing officer and member of the company continues and may be enforced as if the company had not been dissolved”

¹¹ L.H. Leigh, V.H. Jofee and D. Goldberg, **Northey & leigh’s Introduction to Company Law**, 2nd ed.,(London: Butterworth & Co. (Publishers) Ltd.,1981), pp.397-398

¹² Colin Thomas, **Company Law**, 1st ed. (Kent: Holder and Stoughton Ltd.,1982), pp. 178-

1.5 ทรัพย์สินของบริษัทภายหลังจากที่มีการจัดซื้อออกจากทะเบียน

1.5.1 สถานะของทรัพย์สิน

เมื่อบริษัทถูกจัดซื้อออกจากทะเบียน กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินซึ่งยังมิได้มีการแบ่งสรรทั้งหมดของบริษัทกลายเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น ให้หมายรวมถึงทรัพย์สินของบริษัทซึ่งบริหารโดยทรัสต์ในวันก่อนวันที่จะมีการเลิกบริษัท และสิทธิในทรัพย์สินที่มีกำหนดเวลา ทั้งนี้ มิให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งบริษัทบริหารในฐานะทรัสต์¹³ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวจะตกอยู่ในการบริหารของทรัสต์คนใหม่ ซึ่งจะถูกแต่งตั้งและทำการรับมอบสิทธิหน้าที่ดังกล่าวโดยคำสั่งที่ทำขึ้นโดยศาล¹⁴

อนึ่ง กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินของบริษัทซึ่งกลายเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ

1. ตกเป็นของแผ่นดิน, ดยุกแลงคาสเตอร์ หรือดยุกของคอนด์วอล (ขึ้นอยู่กับกรณี)¹⁵ และ
2. ถูกควบคุมและหรือจัดการในลักษณะเดียวกับทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของอื่นๆ โดยแผ่นดิน, ดยุกแลงคาสเตอร์ หรือดยุกของคอนด์วอล¹⁶

¹³ Companies Act 1995, s 654(1) บัญญัติว่า “When a company is dissolved, all property and rights whatsoever vested in or held on trust for the company immediately before its dissolution (including leasehold property, but not including property held by the company on trust for any other person) are deemed to be bona vacantia”

¹⁴ John Montgomerrie and Sefton D. Temkin, **Topham’s Company Law**, 12th ed., (London: Butterworth & Co. (Publishers), 1995) pp. 339-342

¹⁵ Companies Act 1995, s 654(1)(a) บัญญัติว่า “accordingly belong to the Crown, or to the Duchy of Lancaster or to the Duke of Cornwall for the time being (as the case may be)”

¹⁶ Companies Act 1995, s 654(1)(b) บัญญัติว่า “vest and may be dealt with in the same manner as other bona vacantia accruing to the Crown, to the Duchy of Lancaster or to the Duke of Cornwall.”

เว้นแต่กรณีดังที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 655 กฎหมายกำหนดให้สิ่งที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ มีผลและไม่ถือเป็นการตัดสิทธิศาลในการออกคำสั่งภายใต้มาตรา 651 หรือ 653¹⁷

1.5.2 การสละสิทธิในทรัพย์สิน

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้ตกเป็นของแผ่นดิน, ดยุกแลงคาสเตอร์ หรือดยุกของคอนด์วอลแล้วนั้น กฎหมายกำหนดให้ตัวแทนของแผ่นดิน, ดยุกแลงคาสเตอร์ หรือดยุกของคอนด์วอลสามารถทำการสละสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวได้ กล่าวคือ

1. ในกรณีที่ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินภายใต้มาตรา 654 กรรมสิทธิ์ของแผ่นดินในทรัพย์สินดังกล่าวภายใต้มาตรานั้นอาจถูกสละสิทธิโดยหนังสือบอกกล่าวที่ลงนามโดยตัวแทนของแผ่นดิน อาทิเช่น ทนายความของกระทรวงการคลัง หรือในกรณีที่ทรัพย์สินอยู่ในสกอตแลนด์ให้ Queen's and Lord Treasurer Remembrancer เป็นผู้ลงนามในเอกสารดังกล่าว¹⁸

2. สิทธิในการออกหนังสือบอกกล่าวขอสละสิทธิภายใต้มาตรานี้ อาจจะหมดไปโดยหรือในนามของแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งอย่างชัดเจน หรือโดยการเข้าครอบครองหรือกระทำการอย่างอื่นที่เป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจดังกล่าว¹⁹

¹⁷ Companies Act 1995, s 654(2) บัญญัติว่า “Except as provided by the section next following, the above has effect subject and without prejudice to any order made by the court under section 651 or 653”

¹⁸ Companies Act 1995, s 656(1) บัญญัติว่า “Where property vests in the Crown under section 654, the Crown's title to it under that section may be disclaimed by a notice signed by the Crown representative, that is to say the Treasury Solicitor, or, in relation to property in Scotland, the Queen's and Lord Treasurer's Remembrancer.

¹⁹ Companies Act 1995, s 656(2) บัญญัติว่า “The right to execute a notice of disclaimer under this section may be waived by or on behalf of the Crown either expressly or by taking possession or other act evincing that intention.”

3. หนังสือสละสิทธิภายใต้มาตรา ๖๕๖ นี้ จะไม่มีผลหากไม่ปฏิบัติตามดังนี้
- (ก) ได้มีการแสดงการรับรู้โดยตัวแทนของแผ่นดิน ภายในระยะเวลา 12 เดือนนับจากวันที่ทรัพย์สินนั้น ได้ถูกโอนมาตามมาตรา 654
- (ข) ในกรณีที่ตัวแทนของแผ่นดินได้รับการยื่นคำร้องโดยบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น โดยบุคคลดังกล่าวได้เรียกให้แผ่นดินทำการตัดสินใจว่าจะสละสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวหรือไม่ ภายในกำหนดเวลา 3 เดือนหรือมากกว่านั้น (ขึ้นกับศาลซึ่งอยู่ในเขตอำนาจที่จะสั่งเลิกบริษัท ในกรณีที่บริษัทไม่ได้เลิกกิจการ ได้ทำอนุญาตหลังจากที่ได้รับคำร้องฉบับดังกล่าว)²⁰
4. ข้อความในหนังสือบอกกล่าวการสละสิทธิในทรัพย์สินภายใต้มาตรา ๖๕๖ ซึ่งการมอบสิทธิในทรัพย์สินได้ถูกส่งมอบให้ตัวแทนของแผ่นดินในวันที่ที่กำหนด หรือตัวแทนของแผ่นดินมิได้รับคำขอตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นก่อนวันที่ได้กำหนดไว้ในคำบอกกล่าว ให้ถือเป็นหลักฐานของข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้ว โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าถูกต้องเป็นจริงเว้นเสียแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น²¹
5. หนังสือบอกกล่าวในการสละสิทธิภายใต้มาตรา ๖๕๖ จะถูกส่งไปยังนายทะเบียนบริษัทและจะถูกบันทึกและลงทะเบียนไว้โดยนายทะเบียน และสำเนาของหนังสือบอกกล่าวฉบับดัง

²⁰ Companies Act 1995, s 656(3) บัญญัติว่า

“A notice of disclaimer under this section is of no effect unless it is executed

(a) within 12 months of the date on which the vesting of the property under section 654 came to the notice of the Crown representative, or

(b) if an application in writing is made to the Crown representative by any person interested in the property requiring to decide whether he will or will not disclaim, within a period of 3 months after the receipt of the application or such further period as may be allowed by the court which would have had jurisdiction to wind up the company if it had not been dissolved.”

²¹ Companies Act 1995, s 656(4) บัญญัติว่า “A statement in a notice of disclaimer of any property under this section that the vesting of it came to the notice of the Crown representative on a specified date, or that no such application as above mentioned was received by him with respect to the property before a specified date, is sufficient evidence of the fact stated, until the contrary is proved.”

กล่าวจะถูกตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษาและส่งไปยังบุคคลต่างๆซึ่งส่งหนังสือไปยังตัวแทนของแผ่นดินว่าตนสนใจในทรัพย์สินดังกล่าว²²

6. ในเรื่องของการสละสิทธิในทรัพย์สินนั้น กฎหมายกำหนดให้สามารถนำความดังกล่าวข้างต้นมาปรับใช้กับกรณีทรัพย์สินซึ่งได้มอบไว้ให้แก่ดยุกของแลนค์แคสเตอร์หรือดยุกของคอร์นวอลภายใต้มาตรา 654 ข้อความใดที่อ้างถึงแผ่นดินและตัวแทนของแผ่นดิน ก็ให้ถือว่าอ้างถึงดยุกของแลนค์แคสเตอร์และถึงทนายความของดยุกของแลนค์แคสเตอร์ หรือถึงดยุกของคอร์นวอลและทนายความของดยุกของคอร์นวอล²³

1.5.3 ผลกระทบของแผ่นดินในกรณีที่มีการสละสิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา 657 แห่ง Company Act 1995 ได้กำหนดไว้ถึงเรื่องของผลกระทบของแผ่นดินในการทำการสละสิทธิในทรัพย์สินไว้ดังนี้ คือ

1. เมื่อมีการทำหนังสือบอกกล่าวในการสละสิทธิซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินขึ้นตามมาตรา 656 ทรัพย์สินนั้น ให้ถือว่าได้มีการตกแก่แผ่นดินภายใต้มาตรา 654²⁴

²² Companies Act 1995, s 656(5) บัญญัติว่า “A notice of disclaimer under this section shall be delivered to the registrar of the companies and retained and registered by him; and copied of it shall be published in the Gazette and sent to any persons who have given the Crown representative notice that they claim to be interested in the property.”

²³ Companies Act 1995, s 656(6) บัญญัติว่า “This section applies to property vested in the Duchy of Lancaster or the Duke of Cornwall under section 654 as if for references to the Duchy of Lancaster and to the Solicitor to that Duchy, or to the Duke of Cornwall and to the Solicitor to the Duchy of Cornwall, as the case may be.”

²⁴ Companies Act 1995, s 657(1) บัญญัติว่า “Where notice of disclaimer is executed under section 656 as respects any property, that property is deemed not to have vested in the Crown under section 654”

2. ในเรื่องของทรัพย์สินในอังกฤษและเวลส์ (มาตรา 174(8) และมาตรา 179 ถึง มาตรา 182 ของพรบ.ล้มละลาย) กฎหมายกำหนดให้ปรับใช้เช่นเดียวกับกรณีซึ่งทรัพย์สินได้ ถูกสละสิทธิโดยผู้ชำระบัญชีภายใต้บทบัญญัติมาตรา 91 ทันทีก่อนที่จะมีการเลิกบริษัท²⁵

3. ในเรื่องของทรัพย์สินในสกอตแลนด์ ให้ใช้ตามมาตรา 4 ในการปรับใช้²⁶

4. ในการสละสิทธิในทรัพย์สินซึ่งจะต้องตกเป็นของแผ่นดินนั้น นับตั้งแต่วันมี ซึ่งทำการสละสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว กฎหมายให้ถือว่าเป็นการกำหนดสิทธิ ผลประโยชน์ ความรับผิดชอบ ของบริษัท และทรัพย์สินของบริษัทซึ่งรวมถึงทรัพย์สินของบริษัทซึ่งถูกทำการสละสิทธิด้วย แต่ในกรณี ดังกล่าว มิให้มีผลรวมไปถึงสิทธิหรือความรับผิดชอบของบุคคลอื่น (เว้นเสียแต่ว่าเป็นการจำเป็นเพื่อปลด ปลดปล่อยบริษัทและทรัพย์สินของบริษัทจากความรับผิดชอบ)²⁷

²⁵ Companies Act 1995, s 657(2) บัญญัติว่า “As regards property in England and Wales, (section 178(4) and sections 179 to 182 of the Insolvency Act) shall apply as if the property had been disclaimed by the liquidator under the said section 91 immediately before the dissolution of the company”

²⁶ Companies Act 1995, s 657(3) บัญญัติว่า “As regards property in Scotland, the following 4 subsections apply.”

²⁷ Companies Act 1995, s 657(4) บัญญัติว่า “The Crown’s disclaimer operates to determine, as from the date of the disclaimer, the rights, interests and liabilities of the company, and the property of the company, in or in respect of the property disclaimed; but it does not (except so far as is necessary for the purpose of releasing the company and its property from liability) affect the rights or liabilities of any other person.”

5. เมื่อได้รับคำร้องจากบุคคลซึ่งอ้างสิทธิในทรัพย์สินที่สละสิทธิ หรือบุคคลผู้ซึ่งมีความรับผิดชอบที่ไม่ได้รับการยกเว้น โดย พ.ร.บ.นี้ และศาลได้รับฟังจากบุคคลดังกล่าวแล้ว ศาลอาจออกคำสั่งสำหรับการมอบสิทธิในทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิ หรือผู้ควรได้รับทรัพย์สินเป็นค่าเสียหายสำหรับความรับผิดชอบดังกล่าว หรือทรัพย์สินของบุคคลข้างต้นภายใต้เงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร²⁸

6. เมื่อคำสั่งในการมอบสิทธิได้ทำขึ้น ส่วนควบ(ทรัพย์สิน)ที่ประกอบเป็นทรัพย์สิน(ที่ได้ถูกมอบให้)ให้ตกเป็นของผู้ได้รับทรัพย์สินดังกล่าวโดยไม่มีกรรมสิทธิหรือโอนสิทธิเรียกร้อง²⁹

7. ส่วนที่ 2 ของกำหนดรายการ 20 มีผลสำหรับการป้องกันบุคคลที่สามซึ่งทรัพย์สินที่ได้สละสิทธิได้ถูกถือไว้ภายใต้การให้เช่าสังหาริมทรัพย์³⁰

²⁸ Companies Act 1995, s 657(5) บัญญัติว่า “The court may, on application by a person who either claims an interest in disclaimed property or is under a liability not discharged by this Act in respect of disclaimed property, and on hearing such person as it thinks fit, make an order for the vesting of the property in or its delivery to any persons entitled to it, or to whom it may seem just that the property should be delivered by way of compensation for such liability, or a trustee for him, and on such terms as the court thinks fit.”

²⁹ Companies Act 1995, s 657(6) บัญญัติว่า “On such a vesting order being made, the property comprised in it vests accordingly in the person named in that behalf in the order, without conveyance or assignation for that purpose.”

³⁰ Companies Act 1995, s 657(7) บัญญัติว่า “Part 2 of Schedule 20 has effect for the protection of the third parties where the property disclaimed is held under a lease.”

1.6 การขอคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน

1.61 หลักเกณฑ์ในการขอคืนชื่อบริษัทและผู้มีสิทธิในการทำการขอคืนชื่อบริษัท

ในการคัดค้านการขิดชื่อออกจากทะเบียนนั้น มาตรา 653(1) แห่ง Company Act 1995 กำหนดให้ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ซึ่งมีสิทธิในการทำการคัดค้าน ซึ่งผู้ได้รับความเสียหายในกรณีดังกล่าว ได้แก่ บริษัท, ผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัท เป็นต้น³¹

ทั้งนี้ ผู้ได้รับความเสียหายจะสามารถทำการคัดค้านการขิดชื่อออกจากทะเบียนได้ ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ข้อเท็จจริงปรากฏว่าบริษัทได้ทำการค้า หรือดำเนินกิจการอยู่ในขณะที่นายทะเบียนทำการขิดชื่อออกจากทะเบียน³²⁻³³
2. ข้อเท็จจริงปรากฏว่า บุคคลดังกล่าวข้างต้นได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน³⁴

³¹ Companies Act 1995, s 653(1) บัญญัติว่า “The following applies if a company or any member or creditor of it feels aggrieved by the company having been struck off the register.”

³²⁻³³ (1) คำพิพากษาคดี Re Bayswater Trading Co. Ltd. [1970] 1 All ER 608

(2) Denis Keenan, **Smith and Keenan’s Company Law**, 6th ed.,(Pitman Publishing Limited), pp.405-407

³⁴ Geoffrey Morse, **Charlesworth & Morse Company Law**, 15th ed.,(London: Sweet & Maxwell/Stevens, 1991), pp. 802-804

1.6.2 กระบวนการในการคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน

มาตรา 653(2) กำหนดให้ศาลสามารถที่จะสั่งคืนชื่อบริษัทที่เข้าสู่ทะเบียนได้ โดยวิธีการดังต่อไปนี้³⁵

1. ผู้ซึ่งได้รับความเสียหาย ทำคำร้องในการขอคืนชื่อบริษัทเข้าสู่ทะเบียนต่อศาล ภายในกำหนดระยะเวลา 20 ปี นับจากวันที่มีการตีพิมพ์คำสั่งในเรื่องการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน ภายใต้มาตรา 652 ลงในราชกิจจานุเบกษา

ทั้งนี้ คำร้องฉบับดังกล่าว ควรประกอบไปด้วย โครงร่างอันแสดงถึงสาเหตุของการบริษัทถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนด้วย³⁶

2. ศาลเห็นเป็นที่พอใจว่าบริษัทดังกล่าวได้มีการค้าขายและมีการดำเนินกิจการ ในระหว่างที่จะมีการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน หรือเหตุอื่นซึ่งถือได้ว่าเป็นการยุติธรรมในการที่จะ ทำให้กลับคืนสู่ทะเบียน ศาลจะสั่งให้คืนชื่อสู่ทะเบียนก็ได้

1.6.3 ผลของการคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน

เมื่อคำสั่งอย่างเป็นทางการในการคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน ได้ถูกส่งไปยังนายทะเบียน บริษัทสำหรับการจดทะเบียน กฎหมายให้ถือว่าการดำเนินการต่อไปซึ่งความมื่ออยู่ของบริษัท ให้ถือเสมือนว่ามีเคยมีการขีดชื่อออกจากทะเบียนแต่อย่างใด นอกจากนี้ ศาลอาจให้แนวทางแก่บริษัท โดย

³⁵ Companies Act 1995, s 653(2) บัญญัติว่า “The court, on an application by the company or the member or creditor made before the expiration of 20 years from publication in the Gazette of notice under section 652, may, if satisfied that the company was at the time of the striking off carrying on business or in operation, or otherwise that it is just that the company be restored to the register, order the company’s name to be restored.”

³⁶ Geoffrey Morse, *Charlesworth & Morse Company Law*, pp. 802-804

กำหนดออกมาในรูปของคำสั่งและข้อกำหนดบางประการซึ่งศาลเห็นว่าเป็นการยุติธรรมสำหรับบริษัท และบุคคลอื่น ๆ ในการคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียน โดยให้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในสถานะเดิมก่อนมีการซื้อ (หรือสถานะซึ่งใกล้เคียงกับสถานะเดิมที่สุดเท่าที่จะทำได้) โดยให้เสมือนหนึ่งราวกับว่าบริษัทดังกล่าว มิเคยมีการเพิกถอนทะเบียนมาก่อนแต่อย่างใด³⁷⁻³⁸

1.6.4 ทรัพย์สินของบริษัท ภายหลังจากการคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นในเรื่องของทรัพย์สินของบริษัทในขณะที่มีการเพิกถอนทางทะเบียน ซึ่งตามมาตรา 654 แห่ง Company Act 1995 กำหนดให้ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ และให้ตกเป็นของแผ่นดิน, ดยุกแลงคาสเตอร์ หรือดยุกของคอนด์วอล แล้วแต่กรณีนั้น เมื่อปรากฏในภายหลังว่าศาลได้มีคำสั่งให้คืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียน การจัดการต่างๆอันเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินดังกล่าว มาตรา 655 แห่ง Company Act 1995 ได้กำหนดไว้ มีดังนี้ คือ

1. บุคคลซึ่งได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิตามมาตรา 654 อาจจำหน่ายไปซึ่งทรัพย์สิน, สิทธิหรือดอกผลที่เกิดจากทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ แม้ว่าคำสั่งจะถูกทำขึ้นภายใต้มาตรา 651 หรือ 653³⁹

³⁷⁻³⁸ (1) Companies Act 1995, s 653(3) บัญญัติว่า “On an office copy of the order being delivered to the register of companies for registration the company is deemed to have continued in existence as if its name had not been struck off; and the court may by the order give such directions and make such provisions as seem just for placing the company and all other persons in the same position (as nearly as may be) as if the company’s name had not been struck off.”

(2) คำพิพากษาคดี Re Regent Insulation Co, The time, 4 พฤศจิกายน 1981 ลูกจ้างของบริษัทเป็นโรคปอดเนื่องจากการสูดเอาเศษแร่ใยหินเข้าไป ในเวลานั้นบริษัทได้ถูกเพิกถอนทางทะเบียนไปแล้ว ซึ่งต่อมาได้พบว่าบริษัทได้เป็นผู้เอาประกันในความเสี่ยงอันตรายอันเกิดจากความเจ็บป่วยที่เกิดจากโรงงาน

³⁹ Companies Act 1995, s 655(1) บัญญัติว่า “The person in whom any property or right is vested by section 654 may dispose of, or of any interest in, that property or right notwithstanding that an order may be made under section 651 or 653”

2. หากคำสั่งได้กล่าวไว้มีขึ้น

(ก) โดยไม่มีผลกับการโอนสิทธิครอบครอง (แต่ก็ไม่กระทบคำสั่งตราใบเท่าที่มันมีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นๆซึ่งควบคุมหรือถือโดยทรัสต์สำหรับบริษัทก่อนหน้านั้น) และ

(ข) โดยแผ่นดิน หรือคฤขของคอร์นเวลจะต้องจ่ายแก่บริษัท โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ในจำนวนเท่ากับ

(ข.1) จำนวนเงินค่าตอบแทนซึ่งได้รับจากทรัพย์สินหรือสิทธิ หรือดอกเบียในนั้น

(ข.2) ค่าตอบแทนต่างๆในเวลาที่มีการสละสิทธิหรือหากไม่มีค่าตอบแทนใดๆได้รับ จำนวนมูลค่าซึ่งเท่ากับมูลค่าทรัพย์สินหรือสิทธิหรือดอกเบียให้ถือว่ามูลค่าเท่ากับวันที่โอนมา⁴⁰⁻⁴¹

⁴⁰⁻⁴¹ (1) Companies Act 1995, s 655(2) บัญญัติว่า

“Where such an order is made

(a) it does not affect the disposition (but without prejudice to the order so far as it relates to any other property or right previously vested in or held on trust for the company), and

(b) the Crown or, as the case may be, the Duke of Cornwall shall pay to the company an amount equal to

(i) the amount of any consideration received for the property or right, or interest therein, or

(ii) the value of any such consideration at the time of the disposition, or, if no consideration was received, an amount equal to the value of the property, right or interest disposed of, as at the date of the disposition.”

(2) คำพิพากษาคดี Re Vickers and Bott ซึ่งคดีดังกล่าวบริษัทได้รับการคืนทะเบียนและสามารถได้รับผลประโยชน์เป็นเงิน 700 ปอนด์จากบริษัทลูกหนึ่ง ศาลจึงสั่ง 700 ปอนด์คืนให้

3. ในกรณีที่หนี้สินเกิดขึ้นภายใต้อนุมาตรา 2 ในอันที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งได้ตกเป็นของดยุคแห่งแลงคาสเตอร์ในฐานะทรัพย์สินซึ่งไม่มีเจ้าของก่อนวันที่จะมีคำสั่งตามมาตรา 651 และ 653 ผู้รับมอบอำนาจทั่วไปของดยุคแห่งแลงคาสเตอร์จะดำเนินการแทนเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายที่เกิดขึ้นเป็นผลตามมา⁴²

4. หากว่าความรับผิดชอบได้สะสมภายใต้อนุมาตรา 2 อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิอันเกิดก่อนวันที่มีคำสั่งตามมาตรา 651 หรือ 653 ซึ่งทำให้ทรัพย์สินและสิทธิเหล่านั้นได้กลายเป็นทรัพย์สินไม่มีเจ้าของและตกเป็นยุคแห่งคอร์นวอลล์ หรือบุคคลซึ่งได้ถูกแต่งตั้งโดยดยุคแห่งคอร์นวอลล์ (หรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินในขณะที่เป็นดยุค) ให้เป็นผู้ทำแทนดยุค (หรือผู้ครอบครอง) ในการดำเนินการซึ่งเกี่ยวกับความรับผิดชอบดังกล่าว⁴³

5. มาตราดังกล่าวปรับใช้กับการจำหน่ายทรัพย์สิน สิทธิ หรือผลประโยชน์อื่นใดในวันที่หรือภายหลังวันที่ 22 ธันวาคม 1981 ไม่ว่าบริษัทจะได้เลิกก่อนหน้าหรือหลังวันนี้ก็ตาม⁴⁴

⁴² Companies Act 1995, s 655(3) บัญญัติว่า “Where a liability accrues under subsection (2) in respect of any property or right which, before the order under section 651 or 653 was made, had accrued as bona vacantia to the Duchy of Lancaster, the Attorney General of the Duchy shall represent Her Majesty in any proceedings arising in connection with that liability.”

⁴³ Companies Act 1995, s 655(4) บัญญัติว่า “Where a liability accrues under subsection (2) in respect of any property or right which, before the order under subsection 651 or 653 was made, had accrued as bona vacantia to the Duchy of Cornwall, such persons as the Duke of Cornwall (or other possessor for the time being of the Duchy) may appoint shall represent the Duke (or other possessor) in any proceedings arising out of that liability.”

⁴⁴ Companies Act 1995, s 655(5) บัญญัติว่า “This section applies in relation to the disposition of any property, right or interest on or after 22nd December 1981, whether the company concerned was dissolved before, on or after that day.”

2 กฎหมายสหรัฐอเมริกา

2.1 การเลิกบริษัทในทางบริหาร (การขจัดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

บริษัทนั้นจะมีขึ้นมาได้ก็โดยอาศัยอำนาจของบทบัญญัติกฎหมายของแต่ละรัฐที่บริษัทดังกล่าว มีภูมิลำเนาอยู่ และก็จะถูกทำให้สิ้นสุดไปโดยกฎหมายดังกล่าวเช่นกัน แม้ว่าบางครั้งของการตั้งเป็น บริษัทจะกำหนดวันหรือเหตุการณ์(เงื่อนไข)ที่จะทำให้บริษัทสิ้นสุดสภาพลงก็ตาม แต่ความมีอยู่ของกิจการส่วนใหญ่จะมีอยู่อย่างต่อเนื่องและจะถูกเลิกกันเมื่อไม่มีเหตุผลว่าควรอยู่ต่อไปในอนาคต การเลิกกิจการของบริษัทส่วนมากจะมาจากการสิ้นสุดความมีอยู่ตามกฎหมายของบริษัท อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้กำหนดให้ความมีอยู่ของบริษัทยังคงมีอยู่ต่อไปภายหลังจากการเลิกบริษัทได้ หากมีเหตุอัน จำเป็นและสมควร

การเลิกกิจการของบริษัทนั้น อาจมีได้จากหลายสาเหตุ รวมทั้งล้มละลายหรือการมีหนี้สินล้น พันตัว, การหยุดชั่วคราวของการดำเนินการค้าของบริษัท, การจำหน่ายทั้งหมดหรือส่วนมากซึ่งทรัพย์สินที่มีนัยสำคัญของบริษัท, การตายของผู้ถือหุ้นใหญ่, กรรมการ, หรือเจ้าหน้าที่คนสำคัญ ถ้ามีสาเหตุ เหล่านี้ ก็จะต้องมีการวางแผนอย่างกว้างขวางอันเนื่องมาจากการบริหารบริษัท, คณะกรรมการ, ทนายความ และทางด้านการบัญชีถือเป็นซึ่งเหล่านี้จำเป็นต่อการดำเนินการในการเลิกหรือการปิดบริษัท และการชำระบัญชีของบริษัท เพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์กับผู้ถือหุ้นและบริษัทมากที่สุด⁴⁵

ในหัวข้อดังกล่าว ผู้เขียนมีความประสงค์จะศึกษาเกี่ยวกับกรณีการขจัดชื่อบริษัทออกจาก ทะเบียน หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเลิกบริษัทในทางบริหาร (Administrative Dissolution) ซึ่ง กฎหมายได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา 14.20-14.23 แห่ง Model Business Corporation Act ดังนี้

⁴⁵ Angela Schneeman, **The Law of Corporations, Partnerships and Sole Proprietorships**, 2nd ed.,(USA.: Delmax Publishers, 1997), p. 452

2.2 หลักเกณฑ์ในการเลิกบริษัทในทางบริหาร

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ชีวิตของบริษัทนั้น จะมีขึ้นได้ก็เนื่องมาจากอำนาจของกฎหมายของรัฐ และในทำนองเดียวกัน ชีวิตของบริษัทก็สามารถสิ้นสุดลงได้เนื่องจากรัฐเช่นกัน ตามคำกล่าวที่ว่า “สิทธิพิเศษของบริษัทอาจถูกถอนไปโดยรัฐ หากใช้ไปในทางที่ผิดหรือหรือใช้ผิดวัตถุประสงค์” โดยรัฐที่บริษัทตั้งอยู่จะเป็นผู้ทำการเลิกบริษัทในกรณีการเลิกบริษัทในทางบริหาร โดยบริษัทจะสูญเสียสิทธิที่มีอยู่

ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายของรัฐจะกำหนดหลายเหตุที่ต่างกันในการเลิกบริษัทในกรณีดังกล่าว แต่โดยทั่วไปบริษัทจะได้รับโอกาสในการที่จะแก้ไขสถานการณ์ซึ่งจะเป็นเหตุในการเลิกบริษัทโดยไม่สมัครใจหลายครั้ง มาตรา 14.20 ของ Model Business Corporation Act จะแสดงถึงเหตุที่เป็นแบบแผนในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทโดยทางบริหาร⁴⁶ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจแบบต่างๆ อาจสั่งให้เริ่มต้นกระบวนการภายใต้มาตรา 14.21 แห่ง Model Business Corporation Act แก่การเลิกกิจการโดยทางบริหาร ในกรณี

1. บริษัทดังกล่าวไม่ทำการจ่ายภาษีการประกอบธุรกิจภายใน 60 วัน หรือถูกลงโทษเกี่ยวกับภาษีโดยกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น⁴⁷
2. บริษัทดังกล่าวมิได้นำส่งรายงานประจำปีให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจแบบต่างๆภายใน 60 วันหลังจากที่ครบกำหนดที่จะต้องส่งตามหน้าที่⁴⁸

⁴⁶ Ibid., p. 453

⁴⁷ Model Business Corporation Act, s 14.20(1) บัญญัติว่า “the corporation does not pay within 60 days after they are due any franchise taxes or penalties imposed by this Act or other law”

⁴⁸ Model Business Corporation Act, s 14.20(2) บัญญัติว่า “the corporation does not deliver its annual report to the secretary of state within 60 days after it is due”

3. บริษัทดังกล่าวไม่มีตัวแทนการจดทะเบียนหรือสำนักบอกระเบียบในรัฐเป็นเวลา 60 วันหรือมากกว่านั้น⁴⁹
4. บริษัทดังกล่าวไม่ทำการแจ้งเปลี่ยนแปลงตัวแทนการจดทะเบียนหรือสำนักบอกระเบียบ หรือไม่แจ้งการยกเลิกหรือหยุดลงของตัวแทนการจดทะเบียนหรือสำนักบอกระเบียบ ภายในเวลา 60 วัน⁵⁰
5. เมื่อระยะเวลาตามที่บริษัทได้ระบุไว้ในเอกสารการจัดตั้งบริษัทสิ้นสุดลง⁵¹

2.3 ขั้นตอนในการเลิกบริษัทในทางบริหาร

ในการที่นายทะเบียนจะทำการเลิกบริษัทตามเหตุแห่งมาตรา 14.20 นั้น นายทะเบียนจะต้องกระทำการตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 14.21 แห่ง Model Business Corporation Act ดังนี้

1. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจตัดสินใจว่ามีเหตุตามมาตรา 14.20 ปรากฏอยู่หนึ่งเหตุหรือมากกว่านั้นก็ตาม เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะทำการส่งหนังสือแจ้งการเหตุดังกล่าวไปยังบริษัท เพื่อแจ้งให้ทราบ⁵²

⁴⁹ Model Business Corporation Act, s 14.20(3) บัญญัติว่า “the corporation is without a registered agent or registered office in this state for 60 days or more”

⁵⁰ Model Business Corporation Act, s 14.20(4) บัญญัติว่า “the corporation does not notify the secretary of state within 60 days that its registered agent or registered office has been changed, that its registered agent has resigned, or that its registered office has been discontinued”

⁵¹ Model Business Corporation Act, s 14.20(5) บัญญัติว่า “the corporation’s period of duration stated in its articles of incorporation expires.”

⁵² Model Business Corporation Act, s 14.21(ก) บัญญัติว่า “If the secretary of state determines that one or more grounds exist under section 14.20 for dissolving a corporation, he shall serve the corporation with written notice of his determination under section 5.04”

ในการแจ้งเหตุดังกล่าวต่อบริษัทนั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทำการส่งตาม กระบวนการที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5.04 แห่ง Model Business Corporation Act กล่าวคือ

(ก) ตัวแทนการจดทะเบียนถือเป็นตัวแทนของบริษัทสำหรับการรับการแจ้งในเรื่องการดำเนินกระบวนการ, หนังสือบอกกล่าว หรือรับคำสั่งหรือที่จะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ซึ่งจะมีไปยังบริษัท⁵³

(ข) หากว่าบริษัทไม่มีตัวแทนการจดทะเบียน หรือตัวแทนการจดทะเบียนไม่สามารถทำงานได้โดยมีเหตุอันสมควร การส่งเอกสารต้องส่งโดยจดหมายลงทะเบียน, จดหมายซึ่งมีการตอบรับ โดยจำหน้าไปถึงเลขานุการของบริษัท ณ ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ การส่งจะสมบูรณ์ภายใต้ อนุมาตรา ณ วันที่

- (1) บริษัทได้รับจดหมายนั้น
- (2) ณ วันที่แสดงในใบรับจดหมาย, ถ้าได้มีการเซ็นรับในนามของบริษัท

นั้น

(3) 5 วันภายหลังจากได้ส่ง ณ ที่ทำการไปรษณีย์ของรัฐบาลสหรัฐ หากว่าได้ชำระค่าไปรษณีย์ล่วงหน้า และส่งถึงที่อยู่ที่ต้องการ⁵⁴

⁵³ Model Business Corporation Act, s 5.04 (ก) บัญญัติว่า “A corporation’s registered agent is the corporation’s agent for service of process, notice, or demand required or permitted by law to be served on the corporation.”

⁵⁴ Model Business Corporation Act, s 5.04 (ข) บัญญัติว่า

“If a corporation has no registered agent, or the agent cannot with reasonable diligence be served, the corporation may be served by registered or certified mail, return receipt requested, addressed to the secretary of the corporation at its principle office. Service is perfected under this subsection at the earliest of:

- (1) the date the corporation receives the mail;
- (2) the date shown on the return receipt, if signed on behalf of the corporation; or
- (3) five days after its deposit in the United States Mail, if mailed postpaid and correctly addressed.”

(ค) มาตรการนี้ไม่ได้เป็นแต่เพียงจะอธิบายความหมายหรือความหมายตามความจำเป็นของการส่งหมายไปยังบริษัทเท่านั้น⁵⁵

2. หากบริษัทไม่ทำการแก้ไขเหตุแห่งการเลิกบริษัท หรือทำการแสดงถึงเหตุอันสมควรแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจว่า เหตุแห่งการเลิกบริษัทที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจได้ยกขึ้นมานั้นไม่ได้มีอยู่ โดยส่งคำโต้แย้งดังกล่าวไปภายใน 60 วันนับจากวันที่ได้มีการรับเอกสารบอกกล่าวเป็นที่เรียบร้อยตามมาตรา 5.04 ทั้งนี้ หากไม่มีคำโต้แย้งดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจจะใช้อำนาจในการบริหารที่จะสั่งเลิกบริษัทโดยออกเป็นหนังสือสั่งเลิกโดยมีข้อความแสดงถึงเหตุของการเลิกและวันที่มีผลให้เลิก เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจจะเก็บหนังสือต้นฉบับเอาไว้ในแฟ้มของบริษัท และส่งสำเนาให้บริษัทโดยวิธีการตามมาตรา 5.04⁵⁶

2.4 ผลของการเลิกบริษัทในทางบริหาร

เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจได้สั่งให้บริษัทเลิกกันโดยทางบริหาร กฎหมายกำหนดให้การกระทำดังกล่าวมีผลต่อบริษัท กล่าวคือ

⁵⁵ Model Business Corporation Act, s 5.04 (ค) บัญญัติว่า “This section does not prescribe the only means, or necessarily the required means, of serving a corporation.”

⁵⁶ Model Business Corporation Act, s 14.21 (ข) บัญญัติว่า “If the corporation does not correct each ground for dissolution or demonstrate to the reasonable satisfaction of the secretary of state that each ground determined by the secretary of state does not exist within 60 days after service of the notice is perfected under section 5.04, the secretary of state shall administratively dissolve the corporation by signing a certificate of dissolution that recites the ground or grounds for dissolution and its effective date. The secretary of state shall file the original of the certificate and serve a copy on the corporation under section 5.04.”

1. บริษัทที่ถูกอำนาจทางปกครองสั่งให้เลิก จะยังคงมีสถานะของบริษัทดำรงอยู่ แต่ไม่สามารถจะทำธุรกิจได้ เว้นแต่ที่จำเป็นเพื่อการเลิกและการชำระบัญชีตามมาตรา 14.05 และการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ใช้สิทธิภายใต้มาตรา 14.06-14.07 เท่านั้น⁵⁷

2. ในการสั่งให้เลิกบริษัทโดยทางบริหารนั้น กฎหมายไม่ถือเป็นการยกเลิกอำนาจของตัวแทนจดทะเบียนแต่อย่างใด⁵⁸

2.5 วิธีการขอกลับคืนสู่ทะเบียน อันเนื่องจากการเลิกบริษัทในทางบริหาร

มาตรา 14.22 (1) และ (2) แห่ง Model Business Corporation Act ได้กำหนดไว้ เกี่ยวกับกระบวนการในการขอกลับคืนสู่ทะเบียน อันเนื่องจากการที่บริษัทได้ถูกเลิกกิจการโดยทางบริหารไว้ ดังนี้

1. บริษัทซึ่งเลิกกันโดยทางบริหารภายใต้มาตรา 14.21 นั้น อาจยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจได้ ภายในเวลา 2 ปี นับจากวันที่มีการเลิกบริษัท โดยวิธีการดังกล่าว โดยคำร้องดังกล่าวต้องระบุไว้ซึ่งเหตุดังต่อไปนี้ คือ

- (1) แจ้งชื่อของกิจการและวันที่เลิกกิจการ
- (2) แจ้งว่าเหตุแห่งการเลิกนั้นไม่ได้มีอยู่จริงหรือถูกทำลายไปแล้ว
- (3) แจ้งว่าชื่อของกิจการเป็นไปตามความต้องการตามมาตรา 4.01 และ

⁵⁷ Model Business Corporation Act, s 14.21 (ค) บัญญัติว่า “A corporation administratively dissolved continues its corporate existence but may not carry on any business except that necessary to wind up and liquidate its business and affairs under section 14.05 and notify claimants under sections 14.06 and 14.07.”

⁵⁸ Model Business Corporation Act, s 14.21 (ง) บัญญัติว่า “The administrative dissolution of a corporation does not terminate the authority of its registered agent.”

(4) แนบใบรับรองจากเจ้าหน้าที่ทางภาษีซึ่งแสดงว่าภาษีทุกชนิดที่บริษัทเป็นหนี้
อยู่นั้นได้ถูกชำระแล้วทั้งสิ้น⁵⁹

2. หากว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจมีความเห็นว่าคำร้องที่ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ต้องการตามข้อ 1 นั้น เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่อาจทำการยกเลิกหนังสือรับรองการเลิกบริษัทและออกหนังสือรับรองการคืนสภาพซึ่งระบุถึงความเห็นของเขา และวันที่มีผลในการคืนทะเบียน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ทำการเก็บต้นฉบับไว้และส่งสำเนาให้บริษัทโดยวิธีการตามมาตรา 5.04⁶⁰

⁵⁹ Model Business Corporation Act, s 14.22 (ก) บัญญัติว่า

“A corporation administratively dissolved under section 14.21 may apply to the secretary of state for reinstatement within two years after the effective date of dissolution. The application must:

- (1) recite the name of the corporation and the effective date of its administrative dissolution;
- (2) state that the ground or grounds for dissolution either did not exist or have been eliminated;
- (3) state that the corporation’s name satisfies the requirements of section 4.01; and
- (4) contain a certificate from the [taxing authority] reciting that all taxes owed by the corporation have been paid.”

⁶⁰ Model Business Corporation Act, s 14.22 (ข) บัญญัติว่า “If the secretary of state determines that the application contains the information required by subsection (a) and that the information is correct, he shall cancel the certificate of dissolution and prepare a certificate of reinstatement that recites his determination and the effective date of reinstatement, file the original of the certificate, and serve a copy on the corporation under section 5.04.”

2.6 ผลของการกลับคืนสู่ทะเบียนของบริษัท

ในกรณีที่การขอคืนทะเบียนนั้นได้รับความเห็นชอบโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจ มาตรา 14.22 (ค) แห่ง Model Business Corporation Act ให้ความหมายให้ถือว่า การคืนทะเบียนดังกล่าว จะทำให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ที่มีการเลิกกิจการ และบริษัทจะถูกถือเอาว่า ได้มีการดำเนินกิจการมาราวกับว่าไม่เคยมีการเลิกกิจการกันแต่อย่างใด⁶¹

อย่างไรก็ตาม อาจพบปัญหาในกรณีดังกล่าว คือ ในขณะที่บริษัทได้เลิกกิจการไปแล้วนั้น บริษัทจะเสียสิทธิในการใช้ชื่อของบริษัทในรัฐ โดยชื่อบริษัทดังกล่าวนั้นอาจถูกบริษัทอื่นนำไปใช้ก็เป็นได้ ดังนั้น ในการที่บริษัทฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้ง หากยังไม่มีผู้อื่นนำชื่อดังกล่าวไปใช้ บริษัทอาจใช้ชื่อที่มีอยู่เดิม แต่หากมีผู้อื่นนำชื่อดังกล่าวไปใช้แล้ว บริษัทก็ต้องทำการเปลี่ยนชื่อเป็นชื่ออื่น⁶²

2.7 การยื่นอุทธรณ์ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจทำการปฏิเสธคำร้องขอคืนสภาพบริษัท

มาตรา 14.23 แห่ง Model Business Corporation Act ได้กำหนดไว้ซึ่งกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจ ทำการปฏิเสธคำร้องในการขอคืนทะเบียนบริษัท อันเนื่องมาจากการเลิกบริษัท ในทางบริหาร โดยกำหนดให้บริษัทสามารถทำการยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ได้ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

⁶¹ Model Business Corporation Act, s 14.22 (ค) บัญญัติไว้ว่า “When the reinstatement is effective, it relates back to and takes effect as of the effective date of the administrative dissolution and the corporation resumes carrying on its business as if the administrative dissolution had never occurred.”

⁶² Angela Schneeman, *The Law of Corporations, Partnerships and Sole Proprietorships*, p. 453

1. หากเจ้าหน้าที่ปฏิเสธคำร้องของบริษัทในการขอคืนทะเบียนอันเนื่องมาจากการเลิกบริษัทในทางบริหาร เจ้าหน้าที่จะต้องทำการส่งหนังสือบอกกล่าวซึ่งบรรยายเหตุผลที่ทำการปฏิเสธคำขอ และส่งไปยังบริษัท โดยวิธีการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 5.04⁶³
2. บริษัทจะต้องอุทธรณ์การปฏิเสธการคืนทะเบียนบริษัทแก่ศาลภายในเวลา 30 วันนับจากวันที่หนังสือบอกกล่าวได้ถูกส่งไปยังบริษัท โดยขอให้ศาลสั่งให้การเลิกบริษัทเป็นอันโมฆะ ทั้งนี้บริษัทจะต้องแนบสำเนาใบรับรองการเลิกบริษัทของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจไปกับอุทธรณ์, คำร้องในการขอคืนทะเบียน และหนังสือบอกกล่าวซึ่งแจ้งเหตุผลในการปฏิเสธด้วย⁶⁴
3. ในกรณีดังกล่าว ศาลจะทำการสั่งอย่างรัดกุมแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการก่อตั้งธุรกิจในการคืนทะเบียนให้แก่บริษัทซึ่งถูกเพิกถอนแล้ว หรือศาลอาจทำอย่างอื่นที่ศาลเห็นเป็นการสมควร⁶⁵
4. ข้อสรุปในการตัดสินใจของศาลอาจถูกอุทธรณ์ได้ตามวิธีพิจารณาความแพ่ง⁶⁶

⁶³ Model Business Corporation Act, s 14.23 (ก) บัญญัติว่า “If the secretary of state denies a corporation’s application for reinstatement following administrative dissolution, he shall serve the corporation under section 5.04 with a written notice that explains the reason or reasons for denial.”

⁶⁴ Model Business Corporation Act, s 14.23 (ข) บัญญัติว่า “The corporation may appeal the denial of reinstatement to the [name or describe] court within 30 days after service of the notice of denial is perfected. The corporation appeals by petitioning the court to set aside the dissolution and attaching to the petition copies of the secretary of state’s certificate of dissolution, the corporation’s application for reinstatement, and the secretary of state’s notice of denial.”

⁶⁵ Model Business Corporation Act, s 14.23 (ค) บัญญัติว่า “The court may summarily order the secretary of state to reinstate the dissolved corporation or may take other action the court considers appropriate.”

⁶⁶ Model Business Corporation Act, s 14.23 (ง) บัญญัติว่า “The court’s final decision maybe appealed as in other civil proceedings.”

3. กฎหมายญี่ปุ่น

3.1 การจดทะเบียนบริษัท ตามกฎหมายญี่ปุ่น

บทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 406-3 แห่ง Commercial Code of Japan ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ในกรณีที่เวลาได้ล่วงเลยมาจนถึง 5 ปี นับจากวันที่บริษัทได้มีการกระทำทางทะเบียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจออกหนังสือบอกกล่าวในราชกิจจานุเบกษาสั่งให้บริษัททำการแจ้งแก่สำนักงานทะเบียนซึ่งสำนักงานใหญ่ของตนอยู่ในเขตอำนาจนั้นว่า บริษัทยังคงมีการทำการค้าขายหรือประกอบกิจการหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ หากบริษัทมิได้ทำตามประกาศ หรือมิได้มีการชี้แจงเหตุใดๆ แก่นายทะเบียนภายในระยะเวลา 2 เดือน นับจากวันที่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง ให้ถือว่าบริษัทได้เลิกจากกัน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งกรณีข้างต้นไม่ให้ใช้กับบริษัทที่ได้มีการกระทำทางทะเบียนภายในระยะเวลาดังกล่าว⁶⁷

⁶⁷ The Commercial Code of Japan, s 406-3 (1) บัญญัติว่า “In the case where the minister of justice made a public notice in the Official Gazette to the effect that a company having elapsed five years after the last registration shall make a notification to the Registry having jurisdiction over the location of the principle office to the effect that it has not yet abolished the business, if the company having already elapsed five years after the last registration as of the day of said public notice has failed to make the notification within to two months from said day as prescribed by Order, it shall deemed that said company has dissolved at the time when said period is expired. Provided that, this shall not apply to a company which made a registration within said period.”

2. ในกรณีที่ได้มีการทำหนังสือบอกกล่าวฉบับดังกล่าวขึ้น กฎหมายกำหนดให้สำนักงานทะเบียนจะต้องทำการให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับผลกระทบจากกรณีดังกล่าวแก่บริษัท ซึ่งได้รับผลกระทบนี้⁶⁸

3. บริษัทซึ่งถูกถือว่าเป็นอันเลิกกันตามข้อ 1 อาจดำเนินต่อไปโดยมติซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 343 เพียงเท่าที่มีมติดังกล่าวได้ทำขึ้นภายใน 3 ปีของการเลิกกิจการ⁶⁹

บทบัญญัติตามมาตรา 343 แห่ง The Commercial Code of Japan นั้น เป็นบทบัญญัติซึ่งได้กำหนดในเรื่องของ มติพิเศษของที่ประชุม ซึ่งมาตราดังกล่าว กำหนดไว้ว่า คือ การนำมติตามอนุมาตรา 1 ของมาตราก่อนหน้านี้⁷⁰ มาปรับใช้ โดยต้องมีการลงคะแนนเสียงของผู้ถือหุ้น ให้ได้คะแนน 2 ใน 3 หรือมากกว่านั้นของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียง ทั้งนี้ต้องมีจำนวนผู้ถือหุ้นดังกล่าวมาเข้าประชุมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้ถือหุ้นทั้งหมด⁷¹

⁶⁸ The Commercial Code of Japan, s 406-3 (2) บัญญัติว่า “If the public notice under the preceding paragraph was made, the Registry shall dispatch the advice to the companies under said paragraph to the effect that such public notice has been made.”

⁶⁹ The Commercial Code of Japan, s 406-3 (3) บัญญัติว่า “A company being deemed to have been dissolved in accordance with the provision of paragraph 1 may, only within three years thereafter, continue the company by the resolution as prescribed in Article 343.”

⁷⁰ “อนุมาตรา 1 ของมาตราก่อนหน้านี้” คือ มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งถูกเรียกให้ทำการแก้ไขในเรื่องของการก่อตั้งนิติบุคคล

⁷¹ The Commercial Code of Japan, s 343 บัญญัติว่า “The resolution provided for in paragraph 1 of the preceding article shall be adopted by a vote of two-thirds or more of the shareholders who are representing more than one-half of the total number of the issued shares.”

เมื่อบริษัทดังกล่าวได้เลิกกัน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น กฎหมายก็กำหนดให้บริษัทต้องกระทำการออกหนังสือบอกกล่าวการเลิกบริษัท ซึ่งในการออกหนังสือบอกกล่าวฉบับดังกล่าวนี้ มาตรา 407 แห่ง The Commercial Code of Japan ได้กำหนดไว้ว่า การเลิกบริษัท (ซึ่งมิใช่การเลิกบริษัทเนื่องจากการล้มละลาย) ให้กรรมการออกหนังสือบอกกล่าวโดยไม่ชักช้า เพื่อแจ้งแก่ผู้ถือหุ้น และประกาศเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแก่สาธารณะในกรณีที่หุ้นของบริษัทดังกล่าวเป็นหุ้นที่ออกสำหรับผู้ถือ⁷²

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷² The Commercial Code of Japan, s 407 บัญญัติว่า “Upon the dissolution of a company, except in cases of bankruptcy, the directors shall without delay despatch notice thereof to the shareholders and, in cases where share certificates to bearer or broken lot certificates have been issued, shall give public notice thereof.”

บทที่ 5

ปัญหาเกี่ยวกับการถอนทะเบียนบริษัทร้าง (ปัญหาตามตัวบทกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ)

ในบทดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากการถอนทะเบียนบริษัทร้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 ทั้งปัญหากฎหมายที่มีอยู่ตามตัวบทกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งแม้ในบางกรณีจะได้มีแนวคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานไว้บ้างแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังอาจมีปัญหาลูกอยู่ หรือในบางกรณีก็ปรากฏว่ายังคงมีปัญหาทางกฎหมายซึ่งต้องอาศัยการตีความทางกฎหมายเข้ามาช่วย ทั้งนี้ในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหากฎหมายนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศอังกฤษควบคู่ไปด้วยสำหรับปัญหาบางประการ เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการพิจารณาศึกษา และวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ สามารถแยกพิจารณาออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในทางกฎหมาย

1.1 ปัญหาในเรื่องของเหตุแห่งการเพิกถอนทะเบียนบริษัท

จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ในเรื่องของเหตุแห่งการเพิกถอนทางทะเบียน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 กรณี กล่าวคือ หนึ่ง เหตุอันเนื่องมาจากการที่นายทะเบียนเชื่อว่าบริษัทมิได้มีการประกอบการค้าหรือดำเนินกิจการงานแล้ว สอง เหตุอันเนื่องมาจากการที่นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่จริง หรือมีการชำระบัญชีแต่มิได้ทำรายงานแถลงบัญชีไว้ ซึ่งจากกรณีดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายยังมีได้บัญญัติในเรื่องของเหตุในการเพิกถอนทะเบียนไว้ครบทุกกรณีแต่อย่างใด โดยที่ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากพิจารณาตามหลักในเรื่องของการเลิกกันของบริษัทโดยเหตุอื่นแล้วจะเห็นได้ว่า ในเรื่องของการเลิกกันโดยคำสั่งศาล ในกรณีที่ปรากฏว่าผลการประกอบกิจการของบริษัทมีแต่ขาดทุนเพียงอย่างเดียวและไม่มีทางหวังที่จะกลับฟื้นคืนมาได้ นั้น หมายความว่า บริษัทดังกล่าวจะต้องมีผลประกอบการที่เป็นการขาดทุนเพียงอย่างเดียว ประกอบกับต้องมีการขาดทุนติดต่อกันเป็นเวลาหลายปีด้วย จึงจะเข้าลักษณะของการเลิกบริษัทในกรณีดังกล่าว ทั้งนี้ถึงแม้ว่าบริษัทจะเข้าเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ในกรณีดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่การเลิกบริษัทในลักษณะนี้ เป็นการเลิกบริษัทโดยคำสั่ง

ศาล ซึ่งก็หมายความว่าต้องมีผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเลิกบริษัทดังกล่าว ดังนั้น ในกรณีที่ไม่มีผู้ยื่นคำร้องต่อศาล แม้ว่าบริษัทเกิดการขาดทุนติดต่อกันตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก็ไม่ถือเป็นการเลิกกันของบริษัทแต่อย่างใด ดังนั้น ในกรณีที่บริษัทประสบปัญหาในเรื่องของการขาดทุน และขาดเงินทุนหมุนเวียนในบริษัท และทำการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการกู้ยืมเงินจากผู้ถือหุ้นของบริษัทมา เพื่อที่จะดำเนินกิจการต่อ นั้น เป็นที่แน่นอนว่า ในการดำเนินกิจการนั้น ย่อมต้องเกิดเจ้าหนี้ทางการค้า หรือเจ้าหนี้อื่นๆ ขึ้นอีกมากมาย ดังนั้น ในกรณีดังกล่าวก็จะเกิดปัญหาว่า หากผู้ถือหุ้นเล็งเห็นว่าแม้บริษัทจะดำเนินกิจการต่อไป ก็คงจะมีแต่จะขาดทุน จึงมีมติให้บริษัททำการชำระหนี้ซึ่งบริษัทได้ทำการกู้ยืมไปนั้นแก่ตน และก็หยุดการดำเนินกิจการดังกล่าวโดยมิได้ทำการเลิกบริษัทตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้แต่อย่างใด

ซึ่งจากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความเสียหายจะเกิดขึ้นกับเจ้าหนี้ทางการค้าและเจ้าหนี้อื่นๆ ของบริษัท ผู้ซึ่งจะได้รับความเสี่ยงในการที่จะเข้าทำนิติกรรมกับบริษัทเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าในความเป็นจริงนั้น บริษัทมีผลประกอบการที่ขาดทุนมาโดยตลอด และไม่มีหวังว่าจะฟื้นตัวได้ และการที่บริษัทจะดำเนินกิจการต่อไปได้นั้น ก็จะเป็นการยาก เพราะบริษัทขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ ครั้นจะทำการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ก็จะเป็นการยากที่จะทำได้ ด้วยเหตุที่ว่า การที่สถาบันการเงินจะอนุมัติวงเงินกู้ยืมนั้น ก็ต้องอาศัยหลักฐานต่างๆ มากมายในการยืนยันความมั่นคงของบริษัท ในทางกลับกัน หากว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทเป็นคนให้กู้ยืมเงินเองนั้น ก็เป็นการที่ทำได้ง่ายกว่า แต่ทั้งนี้ ก็จะทำให้บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ที่จะเข้ามาทำนิติกรรมกับบริษัท อาทิเช่น คู่ค้าของบริษัท เกิดความเข้าใจผิด คิดว่าบริษัทยังคงมีความมั่นคงในทางการเงินอยู่ จึงได้เข้าร่วมทำการค้าด้วย แต่ต่อมาเมื่อผู้ถือหุ้น ซึ่งถือเป็นบุคคลภายในของบริษัทและเป็นผู้ซึ่งสามารถที่จะรู้ถึงสภาวะที่แท้จริงของบริษัทได้ เห็นว่าบริษัทไม่มีที่ท่าว่าจะกลับมาฟื้นตัวได้อีกอย่างแน่นอน จึงทำการเรียกให้บริษัทชำระหนี้ให้แก่ตน และปล่อยให้บริษัทหยุดดำเนินกิจการไป โดยไม่ดำเนินการเลิกบริษัทแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการชำระบัญชี โดยอาศัยว่า ให้นายทะเบียนเป็นผู้มาจัดซื้อบริษัทตนออกจากทะเบียนแทน ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้เกิดผลเสียแก่เจ้าหนี้อื่นๆ เป็นอย่างมาก

ถึงแม้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องหุ้นส่วนบริษัท ได้ปรากฏว่ามีเรื่องของการตรวจการงานของบริษัท ตามมาตรา 1215-1219¹⁻⁵ ก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีขึ้นเพียงเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นส่วนน้อยของบริษัทซึ่งไม่อาจอาศัยที่ประชุมใหญ่ในการทำการควบคุมกิจการงานหรือตรวจสอบความเป็นไปของการดำเนินงานของบริษัทได้ ทั้งนี้ บางบริษัทอาจตั้งขึ้นเพื่อหลอกลวงประชาชน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นการที่ผู้ถือหุ้นจะทำการฟ้องกรรมการผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทก็ไม่อาจเป็นไปได้ เนื่องจากผู้ถือหุ้นไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงหรือไม่มีพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ใน

¹⁻⁵(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1215 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ถือหุ้นในบริษัทมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทำเรื่องร่ำร้องขอ ‘ไซร์’ ให้เสนาบดีเจ้าหน้าที่ตั้งผู้ตรวจอันทรงความสามารถ จะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ตามไปตรวจการงานของบริษัทจำกัดนั้นและทำรายงานยื่นให้ทราบ

ก่อนที่จะตั้งผู้ตรวจเช่นนั้น เสนาบดีจะบังคับให้คนทั้งหลายยื่นเรื่องร่ำวางประกัน เพื่อรับออกเงินค่าใช้จ่ายในการตรวจนั้นก็ได้”

(2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1216 บัญญัติว่า “กรรมการก็ดี ลูกจ้างและตัวแทนของบริษัทก็ดี จำต้องส่งสรรพสมุดและเอกสารทั้งปวงซึ่งตนเก็บรักษาหรืออยู่ในอำนาจแห่งตนนั้นให้แก่ผู้ตรวจ

ผู้ตรวจคนหนึ่งคนใดจะให้กรรมการ ลูกจ้าง และตัวแทนของบริษัทสาบานตัวแล้วสอบถามคำให้การในเรื่องอันเนื่องด้วยการทำงานของบริษัทรานั้นก็ได้”

(3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1217 บัญญัติว่า “ผู้ตรวจต้องทำรายงานยื่นและรายงานนั้นจะเขียนหรือตีพิมพ์สุดแต่เสนาบดีเจ้าหน้าที่จะบัญชา สำเนารายงานนั้นให้เสนาบดีส่งไปยังสำนักงานบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับทั้งส่งแก่ผู้ถือหุ้นซึ่งยื่นเรื่องร่ำขอให้ตรวจนั้นด้วย”

(4) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1218 บัญญัติว่า “ค่าใช้จ่ายในการตรวจเช่นนี้ ผู้ยื่นเรื่องร่ำขอให้ตรวจต้องใช้จ่ายทั้งสิ้น เว้นแต่ถ้าบริษัทในคราวประชุมใหญ่ครั้งแรกเมื่อตรวจสำเร็จลงแล้วได้ยินยอมว่าจะจ่ายจากสินทรัพย์ของบริษัทนั้น”

(5) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1219 บัญญัติว่า “เสนาบดีเจ้าหน้าที่โดยลำพังตนเอง จะตั้งผู้ตรวจคนเดียวหรือหลายคนให้ไปตรวจการของบริษัทเพื่อทำรายงานยื่นต่อรัฐบาลก็ได้ การตั้งผู้ตรวจเช่นว่ามานี้จะพึงมีเมื่อใดสุดแล้วแต่เสนาบดีจะเห็นสมควร”

ศาล ซึ่งก็หมายความว่าผู้ถือหุ้นดังกล่าวก็ย่อมไม่มีโอกาสที่จะชนะคดี กฎหมายจึงให้อำนาจหน่วยงานราชการที่จะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ โดยการตั้งผู้ตรวจเข้าไปตรวจสอบการดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม หากมองในทางปฏิบัติแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีทางใช้ได้น้อย และใช้ไม่ค่อยได้ผล เนื่องจาก⁶

1. โอกาสที่จะตั้งผู้ตรวจมีน้อย เพราะต้องมีผู้ถือหุ้นรวมกันถึงหนึ่งในห้าของผู้ถือหุ้นทั้งหมด จึงจะขอให้ตั้งได้ การนี้ผู้ขออาจต้องวางเงินค่าใช้จ่ายและอาจต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายนั้น โดยหากที่ประชุมใหญ่ไม่รับรอง ย่อมทำให้ผู้ขอไม่อยากจะเสี่ยงในการออกค่าใช้จ่าย หากกฎหมายจะลดจำนวนหุ้นของผู้ขอลง และให้ทางราชการเป็นผู้ทดลองออกค่าใช้จ่ายไปก่อนแล้วให้บริษัทเป็นผู้รับผิดชอบในภายหลัง หรืออาจขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำผิดจนต้องมีการตรวจเป็นผู้ออก ก็จะทำให้มีโอกาสตั้งผู้ตรวจมากขึ้น ปรากฏว่าทางราชการมีน้อยที่ตั้งผู้ตรวจ

2. อำนาจของผู้ตรวจมีน้อย เพียงแต่ตรวจสอบเอกสารซึ่งอยู่ในครอบครองหรือในอำนาจของกรรมการ ลูกจ้างและตัวแทน และสอบถามบุคคลเหล่านั้น ทั้งไม่มีบทบังคับหรือลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้ตรวจด้วย สมุดและเอกสารที่อยู่กับผู้อื่นผู้ตรวจหาอำนาจตรวจดูหรือเรียกให้ผู้อื่นส่งไม่ และไม่อาจสอบถามผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ทั้งไม่มีบทบัญญัติว่าผู้ตรวจต้องฟังพยานหลักฐานจากผู้ถือหุ้นด้วย ผู้ตรวจจึงอาจฟังข้อเท็จจริงจากกรรมการฝ่ายเดียวก็ได้

3. รัฐมนตรีไม่มีอำนาจสั่งการอย่างใด รัฐมนตรีเป็นเพียงแต่ส่งสำเนารายงานการตรวจไปยังบริษัท และผู้ร้องขอให้ตั้งผู้ตรวจเท่านั้น ส่วนที่จะดำเนินการต่อไปอย่างไรขึ้นอยู่กับบริษัท หรือผู้ถือหุ้นเอง นับว่าไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นส่วนน้อย หรือเป็นประกันแก่ประชาชนทั่วไปได้ว่าบริษัทจะดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายและข้อบังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการทุจริต ก็อาจไม่มีทางแก้ไขได้อย่างไร อย่างน้อยควรรัฐมนตรีมีอำนาจแจ้งความหรือมอบเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีเมื่อมีการทำผิดกฎหมาย หรือการลงโทษอย่างอื่นด้วย เช่น ให้เลิกบริษัท เป็นต้น

⁶โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท, หน้า 457-458

ซึ่งจากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายจะมีหลักในเรื่องของการตรวจการงานของบริษัท แต่ก็ไม้อาจนำมาปรับใช้ หรือนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากกรณีตัวอย่างดังที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ก็ไม่สามารถนำหลักเรื่องการตรวจมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ดังนั้น ในกรณีดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในกรณีซึ่งปรากฏว่าผลการประกอบกิจการของบริษัทมีแต่ขาดทุนเพียงอย่างเดียวและไม่มีทางหวังที่จะกลับฟื้นคืนมาได้นั้น หากไม่มีผู้ทำการร้องขอให้ศาลสั่งให้บริษัทเลิกจากกันแล้วนั้น ก็ให้เป็นเหตุหนึ่งซึ่งนายทะเบียนสามารถทำการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนได้

ส่วนในเรื่องของการกู้ยืมเงินอันเป็นการถือ โกงประชาชน ถือเป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหาย และมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน พ.ศ. 2527 จะเห็นได้ว่า กระบวนการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษยังมีข้อจำกัดอยู่มาก นอกจากนี้ ในความผิดประเภทดังกล่าว กว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะ ได้รู้ ก็เมื่อมีผู้ที่ได้รับความเสียหายมากมาย และผู้กระทำความผิดก็หนีหายไปแล้ว เนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดนี้คือการที่ผู้กระทำการ ใช้วิธีการชักชวน โดยเอาผลประโยชน์เป็นเครื่องล่อ โดยการจ่ายผลตอบแทนต่อเดือนสูง ซึ่งจะทำให้ผู้ให้กู้ยืมอยากได้ผลประโยชน์มากกว่าการที่จะคิดคำนึงถึงความเป็นไปได้ของกิจการที่แอบอ้าง อีกทั้งในตอนเริ่มแรก ผู้กู้ก็จะจ่ายผลประโยชน์อย่างตรงเวลาและแน่นอน ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความเชื่อถือให้แก่ผู้รู้เห็นมากขึ้น แต่แท้จริงแล้วนั้น ผู้กระทำการดังกล่าวมิได้นำเงินไปประกอบกิจการที่แท้จริงแต่อย่างใด เพียงแต่ผู้ประกอบการนำเงินที่รับกู้ยืมมาหมุนเวียนจ่ายเป็นดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้ยืมรายนั้นเองหรือผู้อื่น ในลักษณะ “งูกินหาง” นั้นเอง ซึ่งทำให้ธุรกิจดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้ก็เพราะต้นเงินเป็นเวลาที่รับกู้ยืมมา มาทยอยจ่ายเป็นดอกเบี้ยได้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 เดือน

ในการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้กระทำการมักเอาธุรกิจอื่นมาบังหน้า เช่น บริษัท เสม้าฟ้าคราม จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการประเภทเจ้าของโครงการหมู่บ้านจัดสรรราคาถูก แต่ ว่าโครงการดังกล่าวได้ทุ่มเงินไปกับ การโฆษณา จัดทำสโมสร โรงแรมชั้นหนึ่งในหมู่บ้านและจัดทำรั้วรอบโครงการเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการใช้เงินผิดประเภทตามข้อตกลงกับธนาคาร ธนาคารจึงระงับใช้สินเชื่อแก่บริษัท บริษัทจึงคิดวิธีการระดมทุนโดยการใช้วิธีออกหุ้นแชร์เสมอ้าฟ้าครามขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นการรับเงินโดยผู้กู้ยืมเงินจ่ายผลตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน อันเป็นการกู้ยืมเงินตามความหมายในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือ โกงประชาชน

พ.ศ. 2527⁷ หรือกรณีของบริษัทบลิสเซอร์ อินเตอร์ กรู๊ป จำกัด ซึ่งอาศัยรูปแบบการประกอบธุรกิจประเภทการให้บริการแก่สมาชิกในรูปแบบการจัดสรรวันพักผ่อน หรือ ไลน์ แชร์ริง (time sharing) หรือกรณีของบริษัท เอ็ม.วาย. เอส. เอ็กเสคคิวทีฟ บิวสิเนส จำกัด ซึ่งอาศัยรูปแบบการประกอบธุรกิจประเภทการค้าสินค้าเกษตรประเภทพืชไร่ล่วงหน้า เพื่อเก็งกำไร (commodity)⁸ เป็นต้น ซึ่งจากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดมักอยู่ในรูปแบบของบริษัท ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการกำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทซึ่งกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวด้วย เพื่อที่ผู้กระทำการจะไม่สามารถเอาบริษัทดังกล่าวไปหลอกลวงผู้อื่นได้อีก เนื่องจากการกระทำดังกล่าวถือเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอีกด้วย

แต่การกำหนดให้มีบทบัญญัติในเรื่องการเพิกถอนทะเบียนบริษัทในลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในเรื่องของเหตุแห่งการเลิกบริษัทหรือเพิ่มเติมเป็นบทบัญญัติใหม่เป็นการเฉพาะ มิใช่เพิ่มเติมไว้ในบทบัญญัติของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ก็เพื่อขจัดชื่อบริษัทซึ่งไม่ได้กระทำการแล้วออกไป แต่ในกรณีของการที่บริษัทกระทำความผิดในเรื่องของการกู้ยืมอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ บริษัทดังกล่าวยังคงดำเนินการอยู่

1.2 ปัญหาเรื่องผู้มีอำนาจสั่งคืนบริษัทสู่ทะเบียน

การยื่นขอจดทะเบียนบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน ในกรณีที่บริษัทดังกล่าวได้ถูกนายทะเบียนทำการถอนทะเบียนบริษัทไปแล้วนั้น มีประเด็นปัญหาซึ่งต้องทำการวินิจฉัยในเรื่องของบุคคลผู้มีอำนาจในการสั่งคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียน กล่าวคือ บุคคลผู้มีอำนาจในการสั่งคืนชื่อบริษัทสู่ทะเบียนนั้น ได้แก่ บุคคลใดบ้าง และแต่ละบุคคลมีสิทธิ หน้าที่เพียงใด และคำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ถือเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ เนื่องจากในกรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความคาบเกี่ยวกันระหว่างบทบัญญัติของ

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 6442/2534

⁸ สุพัตรา แผนวิจิต “ธุรกิจแชร์ลูกโซ่: ศึกษากรณีพัฒนาการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 16-20.

กฎหมายสองฉบับ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้

โดยที่ ผู้เขียนจะทำการพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับ ดังนี้

1. บุคคลผู้มีอำนาจในการสั่งคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขคำสั่งของตนหรือไม่

1. บุคคลผู้มีอำนาจในการสั่งคืนซื้อบริษัทสู่ทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการยื่นขอจดทะเบียนบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรา 1246(6) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้มีการกำหนดอำนาจในการสั่งคืนทะเบียนไว้เป็นที่แจ้งชัด กล่าวคือ กำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งคืนซื้อบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะเป็นบริษัท ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ที่ได้รับความเสียหายจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทะเบียน ทำคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งคืนบริษัทกลับสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง

หากศาลพิจารณาแล้วเห็นเป็นการสมควรที่จะให้มีการสั่งคืนซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน ศาลจะทำการสั่งและวางข้อกำหนดตามที่ศาลเห็นสมควรและเป็นการยุติธรรมต่อบริษัท และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะกำหนดให้เข้าสู่ฐานะอันใกล้เคียงกับฐานะเดิมที่สุด และถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวได้มีอยู่ตลอดมา โดยไม่เคยมีการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนเลย

2. ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขคำสั่งของตนหรือไม่

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทบัญญัติในเรื่องของการถอนทะเบียนบริษัทร้าง ได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยในเรื่องของการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น กฎหมายได้กำหนดให้เป็นสิทธิของนายทะเบียนบริษัทในการทำการเพิกถอนทะเบียนในกรณีดังกล่าว

ทั้งนี้ การดำเนินการของนายทะเบียนจะต้องเป็นไปตามกระบวนการและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้

จากกรณีดังกล่าว หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จะเห็นได้ว่ามีกรณีที่จะต้องทำการพิจารณาเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น ตามลำดับต่อไปนี้

1. องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของ “คำสั่งทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

รูปแบบการกระทำทางปกครองนั้น มีด้วยกันหลายรูปแบบ โดยนิติกรรมทางปกครอง หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คำสั่งในทางปกครอง (verwaltungsakt) นั้น ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบการกระทำทางปกครองเช่นกัน

“คำสั่งทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้แก่ การสั่งการฝ่ายเดียวในทางปกครองที่มุ่งจะก่อให้เกิดการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวังซึ่งสิทธิหรือหน้าที่หรือสถานภาพทางกฎหมาย ทั้งนี้ อาจแสดงออกด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือทำทางก็ได้ แต่ต้องไม่รวมถึงการออกกฎ ซึ่งในที่นี้หมายความว่าถึงกฎต่างๆไป เช่น กฎกระทรวง เพราะกฎไม่มีลักษณะเป็นการสั่งเฉพาะราย เป็นแต่เพียงการประกาศโดยทั่วไป ซึ่งโดยปกติแล้ว กฎหมาย (norm) มักไม่กระทบสิทธิของประชาชนโดยตรงจนกว่าจะมีการอาศัยอำนาจตามกฎหมายนั้นๆ สั่งการให้ประชาชนปฏิบัติ (act) กล่าว

⁹ พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 ได้กำหนดคำนิยามคำว่า “คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

1. การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

2. การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

อีกนัยหนึ่ง ประชาชนจะถูกกระทบสิทธิในกรณีที่มีคำสั่งให้ปฏิบัติ (ตอนออกกฎหมายยังไม่กระทบสิทธิโดยตรงจนกว่าจะมีการออกคำสั่งให้ปฏิบัติ)¹⁰

ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า นิติกรรมทางปกครอง หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คำสั่งทางปกครอง นั้น มีองค์ประกอบเบื้องต้นดังต่อไปนี้¹¹

1. มีลักษณะเป็นคำสั่ง หรือคำวินิจฉัย รวมทั้งมาตรการต่างๆ ของฝ่ายปกครองนั่นเอง ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือหรือลายลักษณ์อักษรเสมอไป กล่าวคือ คำสั่งดังกล่าวอาจเป็นวาจาหรือท่าทางก็ได้

2. เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะต้องมีอำนาจในทางปกครองที่จะออกคำสั่งนั้นๆ หรือในบางกรณีที่งานบางอย่างเป็นส่วนราชการหรือของรัฐ แต่รัฐได้มอบหมายงานดังกล่าวให้แก่ภาคเอกชนทำแทน ให้ถือการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองด้วย

3. ในคำสั่ง การอนุมัติ หรือการวินิจฉัยนั้น จะต้องมิเนื้อหาสาระที่ทำให้ผู้รับคำสั่งต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด มิเช่นนั้น ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรมทางปกครอง ฉะนั้น ในคำสั่งดังกล่าวจะต้องมีกฎเกณฑ์¹² ข้อกำหนด มีเนื้อหาที่ให้สิทธิหรือกำหนดหน้าที่ให้กับผู้รับคำสั่งนั้นว่า เมื่อเขาได้รับคำสั่งแล้ว เขาควรทำอย่างไร หรือเขาได้สิทธิอะไรบ้าง

4. นิติกรรมทางปกครอง หรือคำสั่งทางปกครองนั้น จะต้องมิลักษณะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ออกโดยรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่า ใน

¹⁰ กมลชัย รัตนสกาวงศ์, *กฎหมายปกครอง* (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิศิษฐ์สรอรรถ(ฝ่ายการพิมพ์), 2542), หน้า 10

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-12

¹² คำว่า “กฎเกณฑ์” ในความหมายที่จะเป็นนิติกรรมทางปกครองนี้ จะต้องมิลักษณะเป็นการเจาะจงเป็นรูปธรรมว่าจะต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด และต้องเจาะถึงตัวผู้ปฏิบัติด้วย ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียว กลุ่มบุคคล บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

การออกคำสั่ง หรือการอนุมัติสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น สถานะระหว่างผู้ออกคำสั่งกับผู้รับคำสั่งจึงไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งต่างจากนิติกรรมทางแพ่งที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค

5. การสั่งต้องมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง

6. ต้องมีลักษณะเป็นการที่ไปกระทบสิทธิหรือหน้าที่ของประชาชน ทั้งนี้ อาจเป็นการให้สิทธิขึ้นมาใหม่ เปลี่ยนแปลง ระงับ หรือยกเลิกสิทธิ เพราะหากไม่มีการกระทบสิทธิก็ไม่ถือเป็นนิติกรรมทางปกครอง

2. คำสั่งทางปกครองนั้น หากผู้รับคำสั่งดังกล่าวไม่พอใจในคำสั่ง จะสามารถทำการร้องขอให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขคำสั่งนั้น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้หรือไม่ และจะทำได้ในกรณีใดบ้าง

ในการร้องขอให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขคำสั่งทางปกครองนั้น อาจทำได้ด้วยกัน 2 ทางคือ

1. การขอเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

ในกรณีดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการออกคำสั่งทางปกครอง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งคำสั่งทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่เข้าตามกรณีที่อาจ

เยียวมาได้ตามมาตรา 41¹³ แล้ว เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดุลยพินิจที่จะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้นได้เสมอ แล้วออกคำสั่งทางปกครองใหม่ที่ชอบด้วยกฎหมายมาทดแทนในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำ เช่นนั้น แต่การจะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งนั้น เช่น ใบอนุญาตต่างๆ หรือการให้เงินช่วยเหลือต่างๆ เจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งนั้นภายใน เก้าสิบ วันนับแต่วันที่ารู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองนั้นได้ทำขึ้น เพราะผู้รับคำสั่งได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งข่มขู่หรือชักจูงใจ

¹³ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า
“คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่สมบูรณ์

- (1) การออกคำสั่งทางปกครองโดยยังไม่มีผู้ยื่นคำขอ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเองไม่ได้ นอกจากจะมีผู้ยื่นคำขอ ถัดต่อมาในภายหลังได้มีการยื่นคำขอเช่นนั้นแล้ว
- (2) คำสั่งทางปกครองที่ต้องจัดให้มีเหตุผลตามมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ถ้าได้มีการจัดให้มีเหตุผลดังกล่าวในภายหลัง
- (3) การรับฟังคู่กรณีที่ต้องกระทำได้ดำเนินการมาโดยไม่สมบูรณ์ ถ้าได้มีการรับฟังให้สมบูรณ์ในภายหลัง
- (4) คำสั่งทางปกครองที่ต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นให้ความเห็นชอบก่อน ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นได้ให้ความเห็นชอบในภายหลัง

เมื่อมีการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (3) หรือ (4) แล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้มีคำสั่งทางปกครองประสงค์ให้ผลเป็นไปตามคำสั่งเดิม ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นบันทึกข้อเท็จจริงและความประสงค์ของตนไว้ในหรือแนบไว้กับคำสั่งเดิมและต้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ของตนให้คู่กรณีทราบด้วย

กรณีตาม (2) (3) และ (4) จะต้องกระทำก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ตาม ส่วนที่ 5 ของหมวดนี้ หรือตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกรณีนั้น หรือถ้าเป็นกรณีที่ไม่ต้องมีการอุทธรณ์ดังกล่าวก็ต้องก่อนมีการนำคำสั่งทางปกครองไปสู่การพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองนั้น”

โดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 49)¹⁴

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองอาจกระทำเฉพาะส่วนที่มีขอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองนั้น หรือจะเพิกถอนทั้งหมดก็ได้ และจะให้ผลย้อนหลังไปตั้งแต่ขณะออกคำสั่งทางปกครอง (ex tunc) หรือไม่ย้อนหลัง (ex nunc) หรือให้มีผลเป็นการเพิกถอนวันเวลาใดในอนาคต (ex ante) ก็ได้ (มาตรา 50)¹⁵

ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองและมีได้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 51-53 ทั้งนี้ กฎหมายได้อธิบายคำว่า “สุจริต” ในประเด็นนี้ว่า ผู้นั้นจะต้องไม่ได้กระทำการหรือมีพฤติการณ์ ดังนี้ คือ

1. แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความซึ่งควรบอกให้แจ้ง ข่มขู่ หรือชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย
2. ได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ
3. ได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง¹⁶

¹⁴ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า

“เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ ในมาตรา 51 มาตรา 52 และมาตรา 53 ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้ได้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย”

¹⁵ มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า “คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้ผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 51 และมาตรา 52”

2. การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คือ กระบวนการควบคุมตรวจสอบคำสั่งทางปกครองภายในองค์กรฝ่ายปกครอง ซึ่งองค์กรผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์มีอำนาจในการตรวจสอบทั้งความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมในเนื้อหาของการใช้อำนาจดุลยพินิจ (ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองชั้นต้นมีอำนาจดุลยพินิจตามกฎหมายด้วย) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้ออกคำสั่งนั้น ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะเรื่องมิได้บัญญัติขั้นตอนของการควบคุมตรวจสอบคำสั่งทางปกครองภายในฝ่ายปกครองไว้ หรือในกรณีที่คำสั่งทางปกครองนั้นมิได้ออกโดยผู้มีอำนาจสูงสุดในกระทรวงหรือหน่วยงานเทียบเท่ากระทรวง (รัฐมนตรี) หากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่เห็นด้วยกับคำสั่งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการรับฟังข้อเท็จจริง การตีความข้อกฎหมาย การปรับบทกฎหมาย หรือการใช้อำนาจดุลยพินิจ ผู้รับคำสั่งนั้นย่อมมีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านเป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้น ตามมาตรา 44¹⁷ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งกำหนดให้ คู่กรณีทำการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวโดยทำเป็นหนังสือระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง 15 วันนับจากวันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นได้รับอุทธรณ์ดังกล่าวแล้วจะต้องพิจารณาโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่สามสัปดาห์นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ถ้าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองให้ถูกต้อง ถ้าไม่เห็นด้วยทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ให้รายงานพร้อมเหตุผลให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วก็คือ ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นภายในกำหนดสามสัปดาห์นั้นเช่นเดียวกัน อนึ่ง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนี้ ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ในกรณีที่คำสั่งนั้นมีความจำเป็นจะต้องบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง

¹⁶ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, *กฎหมายปกครอง*, หน้า 164-165

¹⁷ พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 44 บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับมาตรา 48 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง”

คำว่า “คู่กรณี” ในกรณีดังกล่าว มาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดให้หมายถึง บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล อาจเป็นคู่กรณีในการพิจารณาทางปกครองได้ตามขอบเขตที่สิทธิของตนถูกระทบกระทบหรืออาจอาจถูกระทบกระทบโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

3. คำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นหรือไม่

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แม้คำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทนั้น จะมีลักษณะเป็นการสั่งการฝ่ายเดียวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ซึ่งในที่นี้หมายความว่าถึงนายทะเบียนบริษัทผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ออกคำสั่งดังกล่าว) และคำสั่งดังกล่าวก็มีผลในการเปลี่ยนแปลงสิทธิหรือหน้าที่หรือสถานภาพทางกฎหมาย (ซึ่งจะเห็นได้ว่า คำสั่งในกรณีดังกล่าวก็ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อบริษัท กล่าวคือบริษัทซึ่งถูกเพิกถอนทางทะเบียนนั้นจะสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลลงทันที) ซึ่งก็น่าจะถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เช่นกัน

แต่ในกรณีดังกล่าว รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์ ได้ให้ความเห็นว่า แม้คำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทนั้น จะมีลักษณะที่เข้ากับองค์ประกอบของคำสั่งทางปกครองก็ตาม แต่หากพิจารณาตามเจตนา รมย์ของกฎหมายแล้ว คำสั่งทางปกครองนั้น ให้หมายถึง การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นต่อบุคคล ในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร แต่ทั้งนี้การก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิดังกล่าว จะต้องเป็นสิทธิในทางมหาชน (หมายถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของรัฐหรือส่วนรวม) มิใช่สิทธิในทางแพ่ง ซึ่งคำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไปกระทบสิทธิทางแพ่งของเอกชน มิใช่สิทธิทางมหาชน จึงไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองแต่อย่างใด

ดังนั้น ในการร้องขอคืนทะเบียนบริษัทร้างนั้น จึงจะต้องทำโดยการให้ผู้ร้องทำคำร้องและยื่นต่อศาล โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาจากคำร้องดังกล่าวว่าเห็นควรที่จะให้มีการคืนทะเบียนหรือไม่ ซึ่งในกรณีดังกล่าว ผู้ร้องไม่สามารถที่จะทำการขอคืนทะเบียน โดยการยื่นอุทธรณ์

คำสั่งของนายทะเบียนต่อนายทะเบียนบริษัท ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คำสั่งดังกล่าว ไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองแต่อย่างใด

1.3 ปัญหาเรื่องการกำหนดระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนบริษัท

ปรากฏตามมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในเรื่องของข้อกำหนดและเงื่อนไขของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง และกรณีการสั่งให้จัดซื้อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนโดยศาลนั้น ในเรื่องของการยื่นคำร้องขอจัดซื้อบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน ได้ปรากฏว่ามาตรา 1246(6) นั้น มิได้บัญญัติไว้ถึงเรื่องของระยะเวลาในการขอคืนบริษัทเข้าสู่ทะเบียนแต่อย่างใด ดังนั้น จึงมีข้อที่ควรพิจารณาว่าเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะให้มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอคืนซื้อบริษัทกลับเข้าสู่ทะเบียน

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของต่างประเทศในประเด็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศอังกฤษหรือประเทศอเมริกาก็ตาม ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาของการยื่นคำร้องขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนไว้ด้วยกันทั้งสิ้น โดยที่ บทบัญญัติในเรื่องของการถอนทะเบียนบริษัทร้าง ซึ่งปรากฏอยู่ใน Companies Act 1995 ของประเทศอังกฤษนั้น แม้จะมีลักษณะซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมากที่สุด ก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่บ้างเป็นบางประการ อาทิเช่น บทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้จัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน ซึ่งมาตรา 653(2) Companies Act 1995 ก็ได้มีการกำหนดในเรื่องของระยะเวลาดังกล่าวไว้ โดยกำหนดให้ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากกรณีดังกล่าวต้องทำคำร้องและยื่นต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลา 20 ปี นับจากวันที่มีการตีพิมพ์คำสั่งในเรื่องการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนลงในราชกิจจานุเบกษา ในขณะที่ Model Business Corporation Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนอันเนื่องมาจากการที่บริษัทดังกล่าวได้ถูกเลิกกันในทางบริหาร (Administrative Dissolution) กล่าวคือ เนื่องจากระบบกฎหมายเรื่องหุ้นส่วนบริษัทของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น กำหนดให้รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมดูแล ดังนั้น เมื่อบริษัทใดได้มีการปฏิบัติที่ผิดไปจากข้อกำหนดของกฎหมาย ก็ย่อมถือเป็นการฝ่าฝืน รัฐจึงต้องมีมาตรการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งในกรณีดังกล่าว กฎหมายก็ได้กำหนดให้รัฐกระทำการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน โดยที่ มาตรา 14.22 ของ Model Business Corporation Act ก็ได้มีการกำหนดไว้ในเรื่องของการขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนโดยกำหนดให้ทำเป็นคำร้องและยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลการ

ก่อตั้งธุรกิจได้ ภายในกำหนดระยะเวลา 2 ปีนับแต่วันที่การแจ้งการซื้อของนายทะเบียนมีผลตามกฎหมาย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า จะเห็นได้ว่า ในเรื่องของการขอจดทะเบียนนั้น ควรที่จะมีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องดังกล่าวควบคู่ไปด้วย มิใช่เป็นแต่เพียงกำหนดว่าให้มีการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเท่านั้น โดยไม่กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องดังกล่าวไว้ดังเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เพราะการที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาดังกล่าว อาจทำให้เกิดผลเสียได้หลายประการ กล่าวคือ

1. เป็นการสร้างภาระให้แก่นายทะเบียนที่จะต้องทำการเก็บเอกสารต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับบริษัทซึ่งได้ถูกเพิกถอนทางทะเบียนไว้ตลอดไป
2. ก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องชื่อของบริษัท เนื่องจากหลักเกณฑ์โดยทั่วไปในทางปฏิบัติได้กำหนดไว้ว่า บริษัทใดก็ตามที่ได้ทำการเลิกกิจการ โดยกระทำการจดทะเบียนชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายทะเบียนจะทำการเก็บชื่อของบริษัทดังกล่าวไว้เป็นเวลา 2 ปี หากภายหลังจากที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ผู้ใดมีความประสงค์ที่จะนำชื่อดังกล่าวมาจดทะเบียนเป็นชื่อบริษัทของตน ก็ถือว่าสามารถทำได้ แต่หากเป็นกรณีของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น แม้ว่าชื่อของบริษัทดังกล่าวจะถูกขจัดออกจากสารบบของนายทะเบียนไปแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ นายทะเบียนจะต้องทำการเก็บชื่อบริษัทดังกล่าวไว้ โดยไม่สามารถอนุญาตให้ผู้ใดมาใช้ชื่อดังกล่าวซ้ำได้อีก เนื่องจากกฎหมายของไทยมิได้มีการระบุระยะเวลาในการขอลิ้นทะเบียนไว้เป็นที่แน่นอน ดังนั้นนายทะเบียนจึงไม่สามารถที่จะทำการอนุญาตให้ผู้อื่นนำชื่อดังกล่าวไปใช้ได้ เพราะเกรงว่าหากมีผู้มาร้องขอคืนทะเบียนและศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนดังกล่าวกลับคืนสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่งในภายหลัง จะเกิดปัญหาในเรื่องของความซ้ำซ้อนในชื่อของบริษัท
3. การที่กฎหมายมิได้กำหนดไว้ซึ่งระยะเวลาในการร้องขอคืนทะเบียนตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นเหตุให้เกิดช่องโหว่ของกฎหมาย อันเป็นการเอื้ออำนวยต่อผู้ที่กระทำการโดยไม่สุจริต กล่าวคือ ในกรณีที่บริษัทประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ และบริษัทมีความประสงค์ที่จะทำการหยุดการประกอบกิจการในขณะนั้น บริษัทดังกล่าวอาจทำการหยุดการดำเนินกิจการไปเสียโดยที่มิมีการเลิกบริษัทตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้แต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทดังกล่าวมีความประสงค์ที่

จะให้ นายทะเบียนบริษัทเป็นผู้ทำการจัดซื้อบริษัทนอกเสียจากทะเบียน เพื่อที่ต่อมภายหลัง เมื่อบริษัทเห็นว่าเศรษฐกิจดีขึ้น จะ ได้สามารถทำการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อที่จะขอให้ศาลจัดซื้อตนเข้าสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง โดยที่บริษัทดังกล่าวอาจหาอื่นใดก็ตาม มาเพื่อยกขึ้นให้ศาลเห็นเป็นการสมควรในการที่จะสั่งให้มีการคืนทะเบียนแก่บริษัท ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วจะเห็นได้ว่าการเลิกกันของบริษัทโดยวิธีการที่ปล่อยให้ นายทะเบียนเป็นผู้ทำการถอนทะเบียนนั้น มีข้อได้เปรียบกว่าการเลิกกิจการตามกระบวนการตามปกติ กล่าวคือ ไม่เป็นการตัดโอกาสบริษัท หากว่าเศรษฐกิจและการค้าการประกอบการในด้านที่บริษัทได้เคยประกอบกิจการอยู่นั้น มีการฟื้นตัวขึ้น เพราะถ้าบริษัทเลิกกันโดยกระทำการตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด บริษัทก็จะไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อีก ทั้งนี้ บริษัทจะต้องทำการจดทะเบียนตั้งบริษัทใหม่ รวมทั้งเสียค่าใช้จ่ายในการตั้งบริษัท อีกทั้งซื้อบริษัทนั้นก็อาจมีบุคคลอื่นนำชื่อดังกล่าวไปใช้แล้ว เกิดเป็นปัญหาว่าต้องมีการหาชื่อใหม่ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นเหตุจูงใจให้ผู้ประกอบการซึ่งไม่สุจริตอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมาใช้ได้

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอจัดซื้อบริษัทเข้าสู่ทะเบียนไว้ในเรื่องของการขอจัดซื้อบริษัทเข้าสู่ทะเบียนอันเนื่องมาจากการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ในมาตรา 1246 (6) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสีย

หลักการในการกำหนดระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนบริษัทร้าง

ในการกำหนดระยะเวลาที่จะใช้เป็นอายุความในการที่จะให้สิทธิต่อผู้ร้องในการร้องขอบริษัทให้กลับคืนสู่ทะเบียนนั้น จากการศึกษาหลักในเรื่องของอายุความ จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นระยะเวลาในการใช้สิทธิมากกว่าที่จะเข้าหลักกฎหมายเรื่องอายุความ ซึ่งจากการศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดในเรื่องของระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนได้ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียทำการร้องขอคืนทะเบียนบริษัทได้ภายในระยะเวลา 20 ปี และ 2 ปี ตามลำดับ ในส่วนของประเทศไทยนั้น หากจะมีการกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิดังกล่าว แม้กฎหมายจะมีได้มีบทบัญญัติกำหนดหลักการในเรื่องของระยะเวลาในการใช้สิทธิไว้เป็นบทบัญญัติหนึ่งอย่างชัดเจน แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในการกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิดังกล่าว อาจนำหลักการกำหนดระยะเวลาจากบทบัญญัติเรื่องอายุความมาปรับใช้ได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนได้ทำการศึกษาในเรื่องของอายุความ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“อายุความ” หมายถึง ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี โดยหากเลยจากกำหนดระยะเวลาดังกล่าวนี้แล้ว ก็ให้ถือว่าสิทธิดังกล่าวเป็นอันหมดสิ้นไป หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ขาดอายุความ” นั่นเอง

เหตุผลที่กฎหมายต้องกำหนดให้มีบทบัญญัติในเรื่องของอายุความนั้น อาจพิจารณาได้ 3 ประการ ดังนี้¹⁸

1. พิจารณาในแง่ของรัฐ

การกำหนดเรื่องอายุความไว้เป็นนิตินโยบายของรัฐที่จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงแน่นอนในสิทธิต่าง ๆ ของบุคคล อันเป็นการปราบปรามมิให้นำเรื่องราวที่เกิดขึ้นมานานแล้วมาฟ้องร้องกัน เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นมานานแล้วนั้นย่อมเป็นการยุ่งยากมากสำหรับเจ้าหน้าที่ และหรือลูกหนี้ในการที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อกัน แม้พยานหลักฐานที่มีอยู่ก็อาจจะสูญหาย หรือคลาดเคลื่อนไปได้ ซึ่งทำให้การวินิจฉัยคดีนั้นเกิดความเป็นธรรมได้ยากยิ่ง กฎหมายจึงกำหนดเรื่องอายุความไว้เพื่อตัดปัญหาเหล่านี้

2. พิจารณาในแง่ของเจ้าหน้าที่

เหตุผลที่กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพื่อเป็นโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปละละเลยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเสียที จนกระทั่งเลยกำหนดอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งทำให้ลูกหนี้เกิด “สิทธิปฏิเสธ” ขึ้น ดังนั้นกำหนดอายุความจึงเป็นเครื่องกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ต้องรีบใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายใต้กำหนด

¹⁸ กำชัย จงจักรพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 85

3. พิจารณาในแง่ของลูกหนี้

กำหนดอายุความจะช่วยปลดเปลื้องภาระของลูกหนี้ในอันที่จะต้องเก็บหลักฐานในการชำระหนี้ไว้ ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องเก็บหลักฐานเหล่านั้นไว้จนตลอดชีวิต เพราะเมื่อพ้นกำหนดอายุความตามกฎหมายแล้ว ลูกหนี้ก็สามารถปฏิเสธการชำระหนี้ได้ด้วยเพียงแต่ยกข้อต่อสู้ว่าหนี้ขาดอายุความเท่านั้น

ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลหรือที่เรียกว่าอายุความนั้น จะมีกำหนดยาวนานเพียงใด ย่อมแล้วแต่กฎหมายกำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม อายุความในทางแพ่งนั้น นอกจากจะบัญญัติไว้ในบรรพ 1 หลักทั่วไปแล้ว ยังมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพอื่นๆ อีกด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาหลักของอายุความตามบรรพ 1 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเห็นได้ว่า หลักทั่วไปในการกำหนดอายุความ มีด้วยกันทั้งสิ้น 3 ระยะ คือ

1. การกำหนดอายุความ 2 ปี
2. การกำหนดอายุความ 5 ปี
3. การกำหนดอายุความ 10 ปี

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดและเจตนารมณ์ของการกำหนดอนุมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีอายุความ 2 ปีนั้น จะใช้ในกรณีเป็นกิจการหรืองานที่ต้องการความรวดเร็ว ซึ่งหากมีการกำหนดเวลานั้นนานอาจเกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือแก่คดีที่จะการฟ้องร้องดังกล่าวได้ อาทิเช่น หนี้ซึ่งเป็นหนี้ค่าจ้าง ค่าสอน หรือค่าวิชาชีพ หรือการให้เช่าสังหาริมทรัพย์เป็นต้น ซึ่งมูลหนี้เหล่านี้ ถ้ากฎหมายปล่อยให้เนิ่นนานเกินไป ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการหาพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการนำสืบ หรือการหาตัวคู่ความที่เป็นลูกหนี้ เพราะเนื่องจากลูกหนี้คนดังกล่าวอาจย้ายที่อยู่ หรือสถานประกอบการไปแล้วก็ได้ ซึ่งการที่กำหนดอายุความให้สั้นลง ก็จะเป็นการกระตุ้นเจ้าหนี้ให้มีความกระตือรือร้นในการใช้สิทธิที่ตนมีอยู่นั้น

นอกจากนี้ การกำหนดอายุความ 2 ปี ยังมีการบัญญัติไว้ในมาตราอื่นๆ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น กรณีตามมาตรา 1272 ที่ห้ามมิให้ฟ้องคดีเรียกหนี้สินซึ่งค้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชี เป็นลูกหนี้ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดอายุความเพียง 2 ปี เนื่องจากเหตุผลทางธุรกิจ ซึ่งในการตั้งค้างหุ้นส่วนหรือบริษัทขึ้นมาเพื่อประกอบกิจการในปัจจุบันนั้นจะต้องมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพราะจะมีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีก็ตาม อีกทั้งในระบบธุรกิจนั้น มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแสเศรษฐกิจของโลก ดังนั้น การที่จะมาปล่อยหนี้หรือปัญหาค้างไว้ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

จะเห็นได้ว่า ในการกำหนดอายุความในเรื่องใดๆก็ตาม ผู้ร่างกฎหมายควรคำนึงถึงผลได้ผลเสีย ที่จะกระทบต่อความสั้นยาวของอายุความด้วย

ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องของอายุความนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความ 2 ปี ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีความเหมาะสมกับการที่จะนำมาปรับใช้กับการกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิของการขอคืนทะเบียนบริษัทภายหลังจากที่บริษัทได้ถูกนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนบริษัทแล้ว

1.4 ปัญหาในเรื่องของการกำหนดกรอบของคำสั่งในการจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน

ในเรื่องของการจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนนั้น จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246(6) กำหนดให้ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียน ได้แก่ บริษัทหรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่ใดๆของบริษัทซึ่งต้องเกิดความเสียหายไม่เป็นธรรมเพราะการเพิกถอนทะเบียนบริษัท
2. เหตุซึ่งศาลสามารถสั่งให้จดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนได้แก่

1. ข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่าในขณะที่มีการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น บริษัทดังกล่าวยังคงทำการค้าหรือดำเนินกิจการอยู่
2. ศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมควรให้มีการจัดซื้อบริษัทดังกล่าวเข้าสู่ทะเบียน
3. ผลของการที่ศาลมีคำสั่งให้จัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน คือ ให้ถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวไม่เคยมีการถูกจัดซื้อออกเลย

จะเห็นได้ว่า กฎหมายหุ้นส่วนบริษัทของไทยนั้น มีลักษณะที่รัฐใช้อำนาจควบคุมดูแลกิจการของเอกชน โดยมีต้องสงสัย ทั้งนี้ การควบคุมดังกล่าว ก็โดยอาศัยการรายงานของเอกชน กล่าวคือ จากบริษัทต่อนายทะเบียนโดยสม่ำเสมอ โดยการทำที่บริษัทต้องทำการส่งงบดุลประจำปีพร้อมทั้งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นให้นายทะเบียนทุกปี ตราบเท่าที่บริษัทนั้นยังมิได้มีการเลิกกิจการและทำการชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และหากบริษัทใดขาดการยื่นส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนเกินกว่า 3 ปี ก็จะถูกสำรวจเพื่อเสนอเข้าสู่กระบวนการจัดซื้อที่ร้าง ตามมาตรา 1246 (1)

แต่เมื่อพิจารณาถึงเหตุที่ศาลจะสั่งให้คืนสภาพบริษัท ตามมาตรา 1246(6) แล้ว จะเห็นได้ว่า ศาลจะสั่งคืนสภาพบริษัททั้งโดยเหตุผลที่ว่า ในขณะที่มีการจัดซื้อบริษัทนั้น บริษัทดังกล่าวยังคงประกอบกิจการงานอยู่ หรือเห็นเป็นการยุติธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า เหตุในการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ตามมาตรา 1246(1) และการคืนสภาพบริษัทสู่ทะเบียน ตามมาตรา 1246(6) นั้น มีความต่างกัน ในองค์ประกอบ เนื่องจากคำว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม” นั้น ถือเป็นดุลยพินิจซึ่งไม่มีขอบเขตหรือกรอบแก่ศาลในการใช้แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริง จะเห็นได้ว่า ในขณะที่ประเทศประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ หลายบริษัทอาจไม่อยู่ในสภาพที่จะทำการค้าต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน บริษัทก็อาจไม่มีทรัพย์สินเหลืออยู่ชักรเท่าใด ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะพักการดำเนินกิจการจนกว่าเวลาที่เหมาะสม แต่โดยที่กฎหมายมิได้มีมาตรการหรือบทบัญญัติมีการพักการดำเนินงานไว้ชั่วคราว และการจ้างผู้สอบบัญชีที่ดี ผู้ชำระบัญชีที่ดีก็มีค่าใช้จ่ายด้วยกันทั้งสิ้น จึงเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการละเลยการยื่นงบการเงินต่อทางราชการประการหนึ่ง

และโดยที่การที่ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจตามมาตรา 1246(6) ในเรื่องของการคืนสภาพบริษัทสู่ทะเบียน ด้วยเหตุที่ว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม” โดยไม่มีถ้อยคำกำกับไว้ว่า ความยุติธรรมดังกล่าวเป็นการให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใด หรือด้วยเหตุอันใดบ้างก็ดี ย่อมเป็นการโยนภาระให้แก่ศาลจนเกินไปและทำให้ขาดความคงที่ในการพิจารณากรณีดังกล่าวในแต่ละคดีได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะได้มีการพิจารณาในเรื่องของการคืนสภาพบริษัทสู่ทะเบียนดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. ควรกำหนดโดยเป็นระเบียบหรือกฎกระทรวงให้บริษัทที่มีความประสงค์ที่จะขอการหยุดดำเนินการประกอบกิจการเป็นการชั่วคราว สามารถทำการยื่นคำร้องขอหยุดการประกอบกิจการหรือการดำเนินการได้ ไม่เกินระยะเวลาที่กำหนด (เช่น 3 ปี) และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว บริษัทดังกล่าวก็ไม่ต้องมีการยื่นงบการเงินอีกแต่อย่างใด

2. การขิดซื้อบริษัทซึ่งทิ้งร้างออกจากทะเบียน ตามมาตรา 1246 นั้น ประกอบด้วยส่วนที่เป็นมูลเหตุหรือสาระ กล่าวคือ นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรที่จะเชื่อได้ว่าบริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการตามมาตรา 1246(1) และส่วนที่เป็นขบวนการ ตามมาตรา 1246(2) ละ (3) อันเป็นเหตุให้มีการขิดซื้อออกจากทะเบียนได้ ตามมาตรา 1246(5) เมื่อพิจารณาประกอบกับ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 จะเห็นได้ว่า หากบริษัทยังคงประกอบกิจการ ส่งงบการเงิน โดยสม่ำเสมอ แต่ไม่ได้รับหนังสือจากนายทะเบียนรวม 2 ฉบับก็ดูจะเป็นไปไม่ได้ ซึ่งหมายความว่าบริษัท น่าจะต้องปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายโดยแท้จริง จึงได้ถูกขิดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ไม่สมควรที่มาตรา 1246(6) กำหนดให้เหตุที่ศาลอาจจะสั่งคืนสภาพบริษัท โดยเหตุที่บริษัทนั้นยังคงทำการค้าและประกอบกิจการอยู่ในขณะที่มีการเพิกถอนทางทะเบียน

3. ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การที่มาตรา 1246(6) กำหนดให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการคืนสภาพบริษัท โดยเหตุ “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม” นั้นดูจะเป็นการทิ้งภาระให้แก่ศาลจนเกินไป จึงสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีกรอบในการที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจ

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า บริษัทที่จิตใจที่รังแต่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2. ไม่ควรที่จะได้รับโอกาสในการขอคืนสภาพบริษัท ดังนั้น การจะใช้ประโยชน์แห่งความยุติธรรมจึงจะมีผู้มีสิทธิที่จะใช้คือ ผู้ถือหุ้น และเจ้าหน้าที่ที่สมควรที่จะเป็นผู้ร้องขอคืนสภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในเรื่องของผลของการที่ศาลมีคำสั่งให้คืนทะเบียนนั้น ควรให้เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะกำหนดสถานะของบริษัทซึ่งได้รับการสั่งให้จัดซื้อคืนสู่ทะเบียน โดยกำหนดเป็นกรณีไป

2. ปัญหาในทางปฏิบัติ

2.1 ปัญหาในการพิจารณาถึงขอบเขตของเหตุในการถอนทะเบียนบริษัท ตามมาตรา 1246(1)

เมื่อพิจารณาถึงเหตุตามมาตรา 1246(1) จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดให้นายทะเบียนสามารถทำการถอนทะเบียนบริษัทได้ หากนายทะเบียนมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้า หรือประกอบกิจการงานแล้ว โดยที่กฎหมายมิได้กำหนดไว้เป็นการชัดเจนแต่อย่างใดว่า บริษัทที่จะเข้าข่ายเป็นบริษัทซึ่งมิได้ทำการค้า หรือประกอบกิจการงานแล้วนั้น จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างไร หรือบริษัทดังกล่าวจะต้องหยุดการดำเนินการไปเป็นเวลานานเท่าใด จึงจะเข้าข่ายตามเหตุดังกล่าว

แต่ในปัจจุบันกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดให้มีระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ขึ้น ซึ่งได้มีบทบัญญัติในข้อหนึ่งของระเบียบฉบับดังกล่าวได้กำหนดไว้ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาในกรณีดังกล่าวแก่นายทะเบียน โดยกำหนดให้บริษัทซึ่งมิได้ทำการส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกัน 3 ปี นับแต่ปีปัจจุบันย้อนหลังลงไป ทั้งนี้ไม่ว่าบริษัทนั้นจะได้มีการติดต่อทางทะเบียนในเรื่องอื่นใดหรือไม่ก็ตาม¹⁹ เข้าข่ายเป็นบริษัทซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการงานแล้ว ซึ่งจากกรณีดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า บริษัทซึ่งเข้าข่ายว่าเป็นบริษัทที่สมควรถูกถอนทะเบียน เนื่องจากการไม่ทำการค้าหรือประกอบกิจการนั้น ก็หมายถึงบริษัทซึ่งมิได้ทำการส่งงบดุลหรืองบกำไรขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปีย้อนหลังลงไปเท่านั้น

¹⁹ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ข้อ 82

ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าแนวทางในการปฏิบัติงานในปัจจุบันของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทนั้น ยังคงมีช่องว่างซึ่งเป็นเหตุให้การบังคับใช้บทบัญญัติตามมาตรา 1246 (1) ไม่สามารถเป็นไปตามวัตถุประสงค์อันแท้จริงในการร่างบทบัญญัติมาตราดังกล่าวได้ เนื่องจากบางบริษัทนั้น แม้จะได้หยุดการทำการค้าหรือประกอบกิจการไปแล้ว แต่ยังคงส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนอยู่ โดยทำเป็น “งบเปล่า” (หมายถึง งบดุลซึ่งจะแสดงถึงรายรับและรายจ่ายบ้างเล็กน้อยๆ) นายทะเบียนก็ถือว่าบริษัทดังกล่าวไม่เข้าข่ายเป็นบริษัทที่มีเหตุที่จะสามารถทำการถอนทะเบียนได้ตามมาตรา 1246(1) ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วนั้นบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการแต่อย่างใด แต่เนื่องจากระเบียบดังกล่าวข้างต้น ได้กำหนดให้นายทะเบียนตรวจสอบแค่เพียงว่าบริษัทมีการยื่นงบดุลหรือบัญชีกำไรขาดทุนหรือไม่เท่านั้น มิได้กำหนดให้ดูรายละเอียดในเอกสารแต่อย่างใด

จากเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เมื่อทำการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์อันแท้จริงของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างแล้ว จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ก็เพื่อที่จะกำจัดบริษัทซึ่งมิได้มีการดำเนินกิจการอีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้ การไม่ดำเนินการของบริษัทในกรณีดังกล่าว ให้หมายถึง กรณีที่สภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินของบริษัทดังกล่าวอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ และเป็นการยากที่จะเยียวยาได้ หรือกรณีที่บริษัทดังกล่าวมิได้มีการดำเนินงานแล้วนั้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ในเรื่องของระเบียบปฏิบัติของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเรื่องดังกล่าว ก็ควรมีการกำหนดให้นายทะเบียนทำการตรวจสอบถึงรายละเอียดในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัทนั้นๆด้วย ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนทำการตรวจสอบในรายละเอียดของงบดุลว่าบริษัทดังกล่าวมีสถานะทางการเงินซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะทำการดำเนินการต่อหรือไม่ มิใช่เพียงตรวจสอบว่ามีการส่งงบดุลหรือไม่เท่านั้น

2.2 ปัญหาเรื่องการชำระบัญชีของบริษัทซึ่งถูกทำการถอนทะเบียนบริษัทร้าง

ในประเด็นดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 1246 (5) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นได้ว่า การเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น คำสั่งในการเพิกถอนทะเบียนดังกล่าวจะถือเป็นอันสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มีการประกาศลงในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทั้งนี้ ให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกันตั้งแต่บัดนั้น แต่ในเรื่องของความรับผิดชอบของกรรมการและผู้ถือหุ้นยังคงมีอยู่เสมอ

หนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวยังมีได้เลิกกัน ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวก็เกิดเป็นประเด็นพิจารณาขึ้น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ในทางปฏิบัติ จะสามารถทำการชำระบัญชีบริษัทซึ่งได้ถูกเพิกถอนทะเบียนไปแล้วได้จริงหรือไม่

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้การเพิกถอนทะเบียนบริษัท มีผลเสมือนหนึ่งว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน ซึ่งตามปกติเมื่อบริษัทเลิกกัน กฎหมายกำหนดให้บริษัทดังกล่าวต้องทำการชำระบัญชี โดยในการชำระบัญชานั้น กฎหมายกำหนดให้กรรมการของบริษัทเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นแต่ข้อบังคับของบริษัทจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ หากไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีตามที่กล่าวมานี้ ผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องขอต่อศาลให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีได้

ในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร่างก็เช่นเดียวกัน เมื่อคำสั่งให้เพิกถอนทะเบียนบริษัทได้ถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ให้มีผลเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกัน ทั้งนี้ ปรากฏตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9331/2542 ซึ่งได้วางบรรทัดฐานไว้ว่า บริษัทซึ่งถูกขิดชื่อออกจากทะเบียนและประกาศการขิดชื่อบริษัทในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือเป็นอันเลิกกัน โดยผลของกฎหมาย อันเป็นการเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากเหตุผลล้มละลายซึ่งต้องมีการชำระบัญชีของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251 โดยในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชี คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าวกำหนดให้ไม่ต้องมีการร้องขอคืนสภาพบริษัทก่อนแต่อย่างใด ผู้ร้องสามารถทำการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อทำการตั้งผู้ชำระบัญชีได้เลย แต่เนื่องจากว่าบริษัทซึ่งเข้าข่ายที่จะถูกเพิกถอนทะเบียนบริษัทร่างนั้น เหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากการที่บริษัทดังกล่าวมิได้ประกอบการค้าหรือดำเนินกิจการใดๆ ดังนั้น เมื่อบริษัทดังกล่าวถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน ก็มีความเป็นไปได้สูงที่กรรมการบริษัทจะปฏิเสธการเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผลประกอบการของบริษัทดังกล่าวปรากฏว่าบริษัทมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินด้วยแล้วนั้น บริษัทอาจหลีกเลี่ยงการชำระบัญชีไปเลย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว เจ้าหนี้ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถนำเหตุดังกล่าวไปขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นได้ แต่ การที่ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นมานั้น ในทางปฏิบัติแล้ว บุคคลดังกล่าวจะสามารถทำการชำระบัญชีได้จริงหรือไม่

ในเรื่องของการชำระบัญชีนั้น จุดมุ่งหมายของการชำระบัญชี ก็เพื่อกระทำการชำระสะสางกิจการของบริษัทให้เสร็จไป ประกอบกับการจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายสินทรัพย์ของบริษัทนั้น²⁰ โดยในการดำเนินการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีต้องทำการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทจากสมุดบัญชีของบริษัทว่าบริษัทมีการดำเนินการเช่นไรบ้าง มีสินทรัพย์เท่าใด มีหนี้สินเท่าใด เพื่อจะดำเนินการชำระบัญชี จากจุดนี้เอง จะเกิดปัญหาขึ้นว่า หากผู้ชำระบัญชีไม่สามารถติดตามเอาสมุดบัญชีของบริษัทจากกรรมการของบริษัทซึ่งเป็นผู้เก็บรักษาบัญชีดังกล่าวไว้ หรือเมื่อผู้ชำระบัญชีได้ทำการติดต่อเพื่อขอเอกสารดังกล่าวจากกรรมการของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เก็บรักษาสมุดบัญชานั้น แต่กรรมการแจ้งว่าตนมิได้ทำการเก็บรักษาสมุดบัญชีไว้แล้ว หรือปรากฏว่าสมุดบัญชีดังกล่าวหายไปแล้วนั้น ผู้ชำระบัญชีก็ไม่สามารถที่จะทำการชำระบัญชีให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ เนื่องจากในเรื่องของสมุดและบัญชานั้น ได้มีบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1206 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องสมุดและบัญชีของบริษัท โดยได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัทในการจัดให้ถือไว้²¹

2. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 28 (2) ได้กำหนดโทษในการที่กรรมการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 1206 ไว้โดยให้ระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท²²

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1250

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1206 บัญญัติว่า

“กรรมการต้องจัดให้ถือบัญชีซึ่งกล่าวต่อไปนี้ไว้ให้ถูกต้องจริงๆ คือ

- (1) จำนวนเงินที่บริษัทได้รับและได้จ่าย ทั้งรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายเงินทุกรายไป
- (2) สินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท”

²² พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 28 (2) บัญญัติว่า “กรรมการใดของบริษัทจำกัด ไม่จัดให้ถือบัญชีตามมาตรา 1206 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

3. พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

3.1 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องทำการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี²³

3.2 มาตรา 17 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี ซึ่งมีความประสงค์ที่จะทำการเลิกประกอบกิจการไม่ว่าด้วยเหตุใดๆก็ตาม โดยยังมีได้มีการชำระบัญชี มีหน้าที่ในการส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ ไม่น้อยกว่าห้าปี²⁴

3.3 มาตรา 31 กำหนดไว้ซึ่งความผิดของผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชี โดยหากผู้ที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 14 หรือ 17 แล้ว จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท²⁵

²³ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามมาตรา 17 ”

²⁴ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มาตรา 17 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใด ๆ โดยมีได้มีการชำระบัญชี ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ ไม่น้อยกว่าห้าปี”

²⁵ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 วรรคสาม มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 หรือมาตรา 17 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดโทษของกรรมการ บริษัทในความผิดในเรื่องของการไม่เก็บรักษาสมุดบัญชี หรือการไม่จัดส่งบัญชีต่อสารวัตรใหญ่บัญชี หรือสารวัตรบัญชีในกรณีซึ่งบริษัทได้เลิกประกอบกิจการไปแล้ว โดยกำหนดให้มีเพียงโทษปรับ ซึ่งถือเป็นโทษเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งก็จะทำให้บริษัทซึ่งมีจำนวนของหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ตัดสินใจเลือกที่จะปฏิเสธความมีอยู่ของสมุดบัญชีดังกล่าว และยอมที่จะรับโทษปรับจำนวนดังกล่าวแทน ซึ่งก็จะทำให้การชำระบัญชีนั้นกลายเป็นการยากที่จะทำได้

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการแก้ไขบทกำหนดโทษในเรื่องของการเก็บรักษาสมุดบัญชี ตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ให้มีโทษมากขึ้น เพื่อป้องกันการไม่ให้ความร่วมมือในการชำระบัญชีของบริษัทซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นการไม่สุจริต

2. เมื่อมีการชำระบัญชีของบริษัทเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันสิ้นสภาพนิติบุคคลแล้วหรือไม่

การชำระบัญชีนั้น มาตรา 1249 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บริษัท ซึ่งได้เลิกกันแล้ว ยังคงถือเสมือนหนึ่งว่ายังตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นในการชำระบัญชี ดังนั้น เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ทำการชำระบัญชีเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็มีหน้าที่จะต้องทำรายงานแถลงบัญชีเพื่อชี้แจงต่อที่ประชุม และเมื่อที่ประชุมอนุมัติแล้ว ก็นำรายงานดังกล่าวไปจดทะเบียน ก็ถือเป็นอันสิ้นสุดการชำระบัญชี²⁶ ซึ่งในกรณีดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า บริษัทดังกล่าวจะถือเป็นอันสิ้นสภาพนิติบุคคล ซึ่งหากเปรียบเทียบกับคน ก็ถือว่าคนดังกล่าวได้ตายสนิทแล้ว

นอกจากนี้ แม้ว่าในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง กฎหมายจะมีได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอคืนทะเบียน อีกทั้งยังได้กำหนดความรับผิดชอบของกรรมการ และของผู้ถือหุ้นของบริษัทให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนหนึ่งว่ายังมีได้เลิกก็ตาม แต่หากบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในการยื่นคำร้องขอคืนสภาพบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนนั้นก็ไม้อาจทำได้อีกต่อไป อีกทั้งความรับผิดชอบของกรรมการ

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1270

ของผู้จัดการและของผู้ถือหุ้นของบริษัทนั้น ก็ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในเรื่องของการชำระบัญชี กล่าวคือ เจ้าหนี้สามารถฟ้องเรียกหนี้สินซึ่งบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้ได้ ภายใน 2 ปีนับแต่วันที่ถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี นอกจากที่กำหนดไว้นี้ อื่นๆ ความรับผิดชอบนอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าให้เป็นอันสิ้นไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ผู้เขียนจะกล่าวต่อไปในบทนี้ จะเป็นการสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ รวมทั้งทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาในเรื่องดังกล่าวที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาในบทที่ 2 ถึง บทที่ 5 ซึ่งเป็นการศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการเลิกกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความประสงค์ที่จะเสนอความคิดเห็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นด้วย

1. บทสรุป

นับแต่สมัยโบราณกาลนั้น มนุษย์จะอาศัยอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ความต้องการของมนุษย์ก็มีเพียงปัจจัยสี่ซึ่งใช้ในการดำรงชีวิตเท่านั้น ต่อมา เมื่อมนุษย์เริ่มที่จะเรียนรู้ในเรื่องของการอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า ปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ก็เริ่มที่จะมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ และเมื่อมนุษย์ที่มีความต้องการมากขึ้นเท่าใด ความสามารถในการที่จะจัดหาสิ่งของดังกล่าวเพื่อมาสนองความต้องการของตนก็ลดน้อยลงทุกที จึงเกิดมีระบบของการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันเกิดขึ้น และเมื่อประเพณีการแลกเปลี่ยนสิ่งของดังกล่าวเกิดขึ้นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ก็เกิดการขยายวงกว้าง จากเดิมที่เคยแลกเปลี่ยนกันระหว่างคนในหมู่บ้าน ก็เกิดการแลกเปลี่ยนกันข้ามหมู่บ้าน และเมื่อสินค้าในการแลกเปลี่ยนเกิดความหลากหลาย ก็เกิดความต้องการในสินค้าแต่ละประเภทที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าบางประเภทที่ไม่เป็นที่นิยมก็ไม่สามารถที่จะนำสิ่งดังกล่าวไปแลกกับสิ่งที่ตนต้องการได้นอกจากนี้ ยังเกิดปัญหาในการแลกเปลี่ยนว่า ควรแลกกันในส่วนเท่าใด ท้ายที่สุด จึงเกิดระบบการซื้อขายเกิดขึ้น โดยการซื้อขายดังกล่าวผู้ซื้อและผู้ขายจะทำการซื้อขายกัน โดยอาศัยเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งระบบดังกล่าวก็ยังคงเป็นระบบที่ยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ระบบความคิดในเรื่องของการค้าขายของมนุษย์ก็มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ มนุษย์เริ่มคิดระบบการค้าที่เป็นการร่วมลงทุนกัน โดยมีการร่วมทุนในลักษณะที่ต่าง ๆ กัน หนึ่งในระบบการร่วมลงทุนดังกล่าว ก็คือ “บริษัท” นั่นเอง

โดยที่ บริษัทนั้น คือ องค์การธุรกิจชนิดหนึ่งซึ่งเกิดจากการร่วมทุนกันระหว่างบุคคลหลายคน เพื่อวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจการค้าและหาประโยชน์มาแบ่งกัน ซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้กำหนดบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไว้ กล่าวคือ ให้บริษัทมีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยที่นิติบุคคลดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยผู้ร่วมลงทุนอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป และจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการมุ่งค้าหากำไรอันพึงได้ แต่กิจการนั้น ทั้งนี้ ให้แบ่งทุนของบริษัทออกเป็นจำนวนหุ้น โดยแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆกัน และจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นแต่ละรายก็จะเป็นไปตามสัดส่วนการลงทุน โดยที่ผู้ถือหุ้นจะรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินที่ยังส่งใช้ไม่ครบตามมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

เมื่อกฎหมายกำหนดให้บริษัทเป็นนิติบุคคล ก็เสมือนหนึ่งว่าบริษัทเป็นเพียงบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นมาเท่านั้น อย่างไรก็ตามนิติบุคคลก็สามารถที่จะมีการเกิดและการตายได้เช่นเดียวกับบุคคล จะแตกต่างกันก็แต่เพียงการเกิดหรือการตายของนิติบุคคลนั้น จะเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นเอง

ในเรื่องของการเลิกกันของบริษัทในประเทศไทยนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ซึ่งเหตุแห่งการเลิกบริษัทหลายประการ ดังนี้

1. การเลิกโดยสมัครใจ (มาตรา 1236 (1)-(4))

เป็นที่ทราบคืออยู่แล้วว่า บริษัทนั้นเกิดจากการสมัครใจร่วมลงทุนกันของบุคคลหลายคน ดังนั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวมีความเห็นพ้องต้องกันที่จะเลิกการร่วมการลงทุนในครั้งนี้ ก็กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ทำได้ ทั้งนี้ การเลิกกันโดยความสมัครใจอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

- 1.1 การเลิกกันโดยสมัครใจซึ่งมีการแสดงเจตนากันไว้ล่วงหน้า
- 1.2 การเลิกกันโดยสมัครใจซึ่งมีการแสดงเจตนากันในภายหลัง

2. การเลิกกันโดยคำสั่งศาล (มาตรา 1237)

ในบางกรณี แม้ว่าผู้ประกอบการจะมีได้มีความประสงค์ที่จะทำการเลิกประกอบกิจการดังกล่าว แต่หากมีการกระทำซึ่งถือเป็นการขัดต่อบทบัญญัติที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ศาลก็อาจมีคำสั่งให้บริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกันได้ เช่นกรณีซึ่งบริษัทมีผู้ถือหุ้นเหลือน้อยจนไม่ถึง 7 คน ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นต้น

3. การเลิกกัน โดยเหตุแห่งการล้มละลาย (มาตรา 1236 (5))

เมื่อปรากฏว่าบริษัทไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่พอใช้ในการดำเนินกิจการ ทางออกของผู้ประกอบการก็คือ การเข้ากู้ยืมเงินจากแหล่งเงิน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินต่างๆ หรือที่อื่นใดก็ตาม แต่หากว่าต่อมากิจการบริษัทยังคงประสบกับปัญหาการเงิน ไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าวได้ จนถึงระดับหนึ่ง เจ้าหนี้อาจทำการฟ้องบริษัทให้ล้มละลายได้ ซึ่งหากศาลพิพากษาให้บริษัทดังกล่าวล้มละลาย กฎหมายกำหนดให้ถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกัน

4. การเลิกกัน โดยผลของกฎหมาย (มาตรา 1246)

นอกจากเหตุทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น ในกรณีที่บริษัทได้มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ บริษัทดังกล่าวก็อาจถูกเลิกกัน โดยผลของกฎหมายได้ กรณีดังกล่าวได้แก่ การเลิกกัน โดยการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง เป็นต้น

ในการเลิกบริษัทตามข้อ 1 และ 2 นั้น เมื่อบริษัทเป็นอันเลิกกัน กฎหมายกำหนดให้มีผลเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวยังคงตั้งอยู่ トラบเท่าเวลาที่ทำเป็นในการชำระบัญชี ซึ่งจากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการเลิกกันของบริษัทจะเป็นอันสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มีการชำระบัญชี และนำความในการชำระบัญชีไปจดทะเบียนตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ส่วนในการเลิกบริษัทตามข้อ 3 นั้น เมื่อบริษัทเป็นอันเลิกกันแล้ว กฎหมายกำหนดให้มิต้องดำเนินการชำระบัญชีตามกระบวนการในเรื่องของการชำระบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งแต่อย่างใด ทั้งนี้ ให้นำความที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543 มาปรับใช้ในกรณีดังกล่าวแทน

ในกรณีของการเลิกบริษัทโดยการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น เป็นกรณีของการเลิกบริษัทโดยสาเหตุอันเนื่องมาจากการที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้ขีดชื่อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียน ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดไว้ถึงเหตุที่นายทะเบียนจะสามารถทำการขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนไว้ด้วยกัน 3 ประการ กล่าวคือ

1. เมื่อนายทะเบียนมีเหตุอันควรเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการอื่นต่อไปแล้ว ซึ่งในกรณีดังกล่าว แม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายจะมีได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาว่าการที่บริษัทมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการนั้น จะต้องมีลักษณะอย่างไรบ้าง แต่การดังกล่าวได้ปรากฏว่ามีการกำหนดอยู่ในระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 โดยที่ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาถึงเหตุดังกล่าวไว้ว่า เมื่อบริษัทใดมิได้มีการยื่นงบดุลหรือบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี ให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเข้าข่ายที่จะมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่ามิได้มีการทำการค้าหรือมีการประกอบกิจการแต่อย่างใด

2. ในกรณีที่บริษัทกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท นายทะเบียนมีเหตุอันควรเชื่อว่า บริษัทดังกล่าวมิได้มีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่จริง หรือในกรณีที่บริษัทได้ทำการชำระสะสางบัญชีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีซึ่งผู้ชำระบัญชีพึงต้องทำขึ้น ยังไม่ปรากฏว่าได้มีการส่งแก่นายทะเบียนภายในระยะเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่นายทะเบียนทำการบอกกล่าวเรียกให้นำส่งเอกสารดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งในกรณีดังกล่าวก็เช่นกัน แม้ว่าบทบัญญัติกฎหมายมิได้ระบุไว้ซึ่งเงื่อนไขที่ชัดเจนในการพิจารณาว่าอย่างไรจึงจะเป็นเหตุอันสมควรที่จะเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่จริง เช่นเดียวกับเหตุตามข้อ 1 ที่ได้กล่าวมาแล้ว ในเรื่องดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้ซึ่งแนวทางในการพิจารณา โดยปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 โดยกำหนดให้บริษัทซึ่งอยู่ระหว่างการชำระบัญชีมิได้จดทะเบียนการชำระบัญชีให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี นับแต่วันรับจดทะเบียนเลิกบริษัท และนายทะเบียนมีหนังสือบอกกล่าวให้ส่งรายงานการชำระบัญชีหรือให้มาจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ที่ลงในคำบอกกล่าวแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีมิได้ปฏิบัติตาม ให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเข้าข่ายที่จะมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่ามิได้มีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่จริง

จากเหตุดังกล่าวข้างต้น เมื่อนายทะเบียนมีเหตุอันควรเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวเข้าข่ายที่นายทะเบียนสามารถที่จะทำการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนได้นั้น นายทะเบียนก็จะสามารถทำการเพิกถอนทะเบียนบริษัทดังกล่าวข้างต้นได้ ตามกระบวนการที่กฎหมายได้กำหนดไว้ กล่าวคือ

1. กรณีที่นายทะเบียนมีเหตุสงสัยว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือประกอบ
การงานอีกต่อไปแล้ว

นายทะเบียนจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 นายทะเบียนจะมีจดหมายไปไต่ถามถึงข้อเท็จจริงจากบริษัทว่าบริษัท
ดังกล่าวว่ายังคงมีการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่หรือไม่ โดยการส่งจดหมายดังกล่าวให้นายทะเบียน
จะทำการส่งทางไปรษณีย์

1.2 หากนายทะเบียนมิได้รับคำตอบสำหรับจดหมายฉบับแรกภายใน
ระยะเวลา 1 เดือน นายทะเบียนจะทำการส่งจดหมายอีกฉบับหนึ่ง ภายในระยะเวลา 14 วันนับจากวันที่
ครบกำหนดระยะเวลา 1 เดือน โดยจดหมายฉบับดังกล่าวจะมีเนื้อความอ้างถึงจดหมายฉบับแรกและ
แจ้งต่อไปด้วยว่า หากนายทะเบียนยังคงมิได้รับคำตอบจากบริษัทภายในระยะเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ลง
ในจดหมายฉบับที่สองนี้แล้ว นายทะเบียนจะแจ้งความโฆษณา เพื่อทำการจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน
ทั้งนี้ การส่งจดหมายฉบับดังกล่าวให้นายทะเบียนจะทำการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

1.3 ในกรณีที่นายทะเบียนได้รับแจ้งจากบริษัทดังกล่าวว่าบริษัทมิได้ทำ
การค้าหรือประกอบกิจการใดๆแล้ว หรือนายทะเบียนมิได้รับคำตอบจากจดหมายฉบับที่สอง ภายใน
ระยะเวลา 1 เดือนนับแต่วันที่ลงในจดหมายฉบับที่สองนี้ นายทะเบียนจะ

1.3.1 ทำการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.3.2 ส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัท แจ้งว่าเมื่อครบกำหนด
เวลา 3 เดือนนับแต่วันที่หนังสือบอกกล่าว หากบริษัทมิได้มีการแสดงเหตุผลเป็นอย่างอื่น บริษัทจะถูก
จัดซื้อออกจากทะเบียน และให้ถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน

1.4 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่กำหนดในคำบอกกล่าวแล้ว นาย
ทะเบียนจะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนเลยก็ได้ โดยการแจ้งความโฆษณาลงในราชกิจจานุเบกษา และ
บริษัทดังกล่าวถือเป็นอันเลิกกัน

2. ในกรณีที่นายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุที่จะเชื่อว่าบริษัทมิได้มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่จริง หรือมีการชำระบัญชีแต่มิได้มีการทำรายงานแถลงบัญชี

นายทะเบียนจะดำเนินการดังนี้

2.1 ในกรณีที่บริษัทยังมีได้มีการทำรายงานแถลงบัญชีสำหรับระยะเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่นายทะเบียนทำการส่งคำบอกกล่าวเพื่อเรียกเอารายงานบัญชีไปยังบริษัท หรือผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่ซึ่งปรากฏว่าเป็นสำนักงานล่าสุด นายทะเบียนจะ

2.1.1 ทำการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.1.2 ส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัท แจ้งว่าเมื่อครบกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่วันที่หนังสือบอกกล่าว หากบริษัทมิได้มีการแสดงเหตุผลเป็นอย่างอื่น บริษัทจะถูกจัดชื่อออกจากทะเบียน และให้ถือว่าบริษัทเป็นอันเลิกกัน

2.2 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่กำหนดในคำบอกกล่าวแล้ว นายทะเบียนจะจัดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนเลขก็ได้ โดยการแจ้งความโฆษณาลงในราชกิจจานุเบกษา และบริษัทดังกล่าวถือเป็นอันเลิกกัน

เมื่อปรากฏว่านายทะเบียนได้ทำการจัดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนกฎหมายก็ได้กำหนดผลของการถอนทะเบียนบริษัทไว้ โดยที่ให้ถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกัน ทั้งนี้ คำว่า “เลิกกัน” ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในกรณีดังกล่าว แม้จะเป็นที่เข้าใจกันมาโดยตลอดว่า บริษัทดังกล่าวจะไม่สามารถกระทำการใดๆ ได้อีก แม้แต่การจดทะเบียนเลิกและการชำระบัญชีก็ตาม เนื่องจากการเลิกในกรณีดังกล่าวถือเสมือนหนึ่งว่าสภาพนิติบุคคลของบริษัทได้สิ้นสุดไปแล้ว แต่ต่อมาได้ปรากฏว่ามีแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 9331/2543 ได้วางแนวบรรทัดฐานในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า บริษัทซึ่งได้ถูกเพิกถอนทางทะเบียนนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่ามีผู้ชำระบัญชีในเวลาต่อมา กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียในการดังกล่าวสามารถทำการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีได้โดยไม่ต้องมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคืนทะเบียนบริษัทก่อนแต่อย่างใด

จากกรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เมื่อบริษัทได้ถูกเพิกถอนทางทะเบียน โดยนายทะเบียนแล้วนั้น ผลก็คือบริษัทมีสถานะเช่นเดียวกับการที่บริษัทได้มีการจดทะเบียนเลิกกันนั่นเอง เนื่องจากกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้มีการยื่นคำร้องขอให้ศาลจัดซื้อบริษัทเข้าสู่ทะเบียนอีกครั้งหนึ่งได้ ทั้งนี้ กำหนดให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสภาพทะเบียนในกรณีดังกล่าว ได้แก่ บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียในอันเนื่องจากการที่บริษัทดังกล่าวได้ถูกเพิกถอนทะเบียน โดยผู้ร้องต้องยื่นคำร้องต่อศาลโดยอ้างเหตุผลและความเป็นในการขอคืนทะเบียนในกรณีดังกล่าว หากศาลเห็นเป็นที่พอใจว่าในขณะที่มีการจัดซื้อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียน บริษัทยังคงมีการทำการค้าหรือประกอบกิจการงานอยู่ หรือศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลก็อาจมีคำสั่งให้จัดซื้อบริษัทดังกล่าวคืนสู่ทะเบียนได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้เปิดทางเลือกให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการที่บริษัทได้ถูกจัดซื้อออกจากทะเบียนไว้ถึง 2 ทาง กล่าวคือ

ทางที่ 1 ผู้มีส่วนได้เสียทำการร้องขอคืนสภาพทางทะเบียน ต่อมาจึงฟ้องร้องเพื่อเรียกให้มีหารชำระหนี้แก่ตน

ทางที่ 2 ผู้มีส่วนได้เสียทำการร้องขอต่อศาล ให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี (ในกรณีที่ปรากฏว่าบริษัทดังกล่าวมิได้มีตัวผู้ชำระบัญชี ทำการชำระบัญชีอยู่แต่อย่างใด) โดยเมื่อมีการตั้งผู้ชำระบัญชีแล้ว บริษัทดังกล่าวก็ถือว่ายังคงมีอยู่ตราบเท่าเวลาที่ทำการชำระบัญชี

อนึ่ง จะเห็นได้ว่า การเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ถือเป็นวิธีหนึ่งของการเลิกบริษัท โดยจัดอยู่ในประเภทของการเลิกบริษัทโดยผลของกฎหมาย โดยที่การเลิกบริษัทในลักษณะดังกล่าวมีความแตกต่างจากการเลิกกันของบริษัทโดยวิธีการอื่นๆอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของกระบวนการในทางปฏิบัติ สถานะของบริษัทที่มีการเพิกถอนทะเบียน และประเด็นอื่นๆอีกมากมาย ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงรายละเอียดของบทบัญญัติดังกล่าวและบทบัญญัติกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้เขียนยังคงได้ทำการศึกษาถึงบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวของกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาประกอบการศึกษาในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องของการถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น ประเทศไทยได้รับอิทธิพลในการบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากประเทศอังกฤษ และประเทศอื่นๆ ด้วย เมื่อผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวยังคงมีช่องว่างของบทบัญญัติทางกฎหมายอยู่ จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ซึ่งเป็นการยกประเด็น

ปัญหาอันเกี่ยวเนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวมาพิจารณา พร้อมเสนอวิธีการไข ในการดังกล่าวนี้ ผู้เขียนสามารถทำการสรุปและทำการเสนอแนะวิธีการในการแก้ไขในกรณีดังกล่าวไว้ ดังนี้

2. ข้อเสนอแนะ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น เนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง นั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำอันเป็นการไม่สุจริตของบริษัทซึ่งได้ตั้งขึ้นโดยอาศัยนิติบุคคลดังกล่าวในการบังหน้าเพื่อที่กระทำการอย่างอื่นอันเป็นการหลอกลวงประชาชน หรือเพื่อเป็นการป้องกันบริษัทบางบริษัทซึ่งประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงได้หยุดดำเนินการไป แต่เนื่องจากบุคคลภายนอกไม่สามารถรับรู้ได้ถึงดังกล่าว จึงได้เข้าทำนิติกรรมกับบริษัท ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเสียหายในที่สุด และเพื่อที่จะให้บทบัญญัติดังกล่าวสามารถนำมาบังคับใช้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ในบางประเด็นดังนี้

1. กรณีตามมาตรา 1246 (1)

กรณีที่ 1 ปัญหาในเรื่องของเหตุแห่งการจดทะเบียนออกจาทะเบียน

ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1246 ในเรื่องของเหตุที่นายทะเบียนจะทำการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างได้นั้น ได้แก่

1. กรณีที่นายทะเบียนมีอันควรที่จะเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการใดๆแล้ว หรือ
2. กรณีที่นายทะเบียนเชื่อว่า ขณะที่บริษัทดังกล่าวซึ่งอยู่ระหว่างการชำระสะสางบัญชีนั้น มิได้มีผู้ชำระบัญชีอยู่จริง หรือกิจการงานของบริษัทได้ชำระสะสางเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีได้มีการส่งรายงานแถลงบัญชีดังกล่าวภายในระยะเวลา 6 เดือน

ซึ่งจากที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างนั้น มิได้กำหนดไว้ซึ่งเหตุในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทอย่างครบถ้วน เพื่อให้บังคับได้อย่างครอบคลุมและเป็นไปเจตนารมณ์ของการบัญญัติบทของกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องของเหตุในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง ในเรื่องของกรณีที่บริษัทมีผลประกอบการที่ขาดทุนมาตลอด แต่ยังคงดำเนินกิจการอยู่ได้เนื่องจาก การที่ผู้ถือหุ้นได้ให้บริษัททำการกู้ยืมทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทในการดำเนินกิจการ อันเป็นการเพิ่มความเสี่ยงให้แก่บุคคลภายนอกผู้สุจริตในการที่จะเข้าร่วมเป็นคู่สัญญาในทางการค้ากับบริษัทเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงควรเพิ่มเหตุดังกล่าวไว้ในเรื่องของเหตุในการที่นายทะเบียนจะสามารถทำการเพิกถอนทะเบียนบริษัทด้วย

กรณีที่ 2 ปัญหาในเรื่องของการกำหนดของเขตในการพิจารณาถึงเหตุของการที่บริษัทมิได้ประกอบการค้าหรือดำเนินกิจการแล้ว ว่าควรมีลักษณะอย่างไร

มาตรา 1246 (1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติซึ่งบัญญัติไว้ในเรื่องของเหตุในการเพิกถอนทะเบียนบริษัท กล่าวคือ เมื่อนายทะเบียนมีเหตุอันควรเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้มีการทำการค้าหรือประกอบกิจการแล้ว กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนมีจดหมายไปสอบถามในเรื่องดังกล่าวแก่บริษัท จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว เกิดประเด็นพิจารณาว่า อย่างไรจึงจะเป็นเหตุอันควรเชื่อว่าบริษัทดังกล่าวมิได้ทำการค้า หรือประกอบกิจการแล้ว ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวสามารถแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ

(ก) กรณีของการยื่นงบเปล่า

เนื่องจากระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2538 ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาถึงเหตุดังกล่าวไว้ว่า เมื่อบริษัทใดมิได้มีการยื่นงบดุลหรือบัญชีกำไรขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี ให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเข้าข่ายที่จะมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่ามิได้มีการทำการค้าหรือมีการประกอบการแต่อย่างใด แต่ การที่มีการกำหนดให้นายทะเบียนทำการพิจารณาจากการที่บริษัททำการยื่นงบดุล หรือบัญชีกำไรขาดทุนนั้น ในทางปฏิบัติ อาจเกิดปัญหาขึ้นว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น หากบริษัทดังกล่าวทำการยื่นงบดุลหรืองบกำไรขาดทุน ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ว่าหากพิจารณาจากงบดุลดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่ามีเพียงการเคลื่อนไหวของบัญชีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเราเรียกงบดังกล่าวว่า “งบเปล่า” อันเป็นการแสดงถึงสถานะของบริษัทที่แท้จริงว่า ในความเป็นจริงนั้นบริษัทดังกล่าวก็มีได้ประกอบการงานแต่อย่างใด ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ นายทะเบียนจะทำการขีดชื่อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียนหรือไม่

จากการสอบถามไปยังนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ปรากฏว่า ในทางปฏิบัตินั้น นายทะเบียนจะดูจากการส่งเอกสารดังกล่าวเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงว่าแท้จริงนั้น การดำเนินการของบริษัทได้อยู่จริงหรือไม่ ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระเบียบปฏิบัติในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเงื่อนไขในการพิจารณาเหตุในเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจนและสามารถครอบคลุมได้ในทุกกรณี กล่าวคือ ควรมีการกำหนดให้นายทะเบียนนอกจากจะดูจากการขาดส่งบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงรายละเอียดซึ่งปรากฏอยู่ในงบดุลและงบบัญชีกำไรขาดทุนด้วย ไม่ว่าจะงบการเงินดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะของงบเปล่า หรืองบการเงินแบบแท้จริงก็ตาม ทั้งนี้ ให้ดูจากผลประกอบการของบริษัทว่ามีความเป็นไปได้ในการที่จะดำเนินกิจการต่อไปหรือไม่ นอกจากนี้ ควรมีการตรวจสอบว่าบริษัทดังกล่าวได้มีการทำการติดต่อทางทะเบียนในเรื่องอื่นๆ บ้างหรือไม่ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว นายทะเบียนควรที่จะนำมาใช้ในการประกอบการพิจารณาด้วย

(ข) กรณีการพิจารณางบดุลและการหยุดพักกิจการชั่วคราว

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า เจตนารมณ์อันที่แท้จริงของกฎหมาย ในเรื่องของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทในเหตุของการที่บริษัทมิได้ทำการค้าหรือดำเนินการนั้น กฎหมายเพียงต้องการที่จะกำจัดบริษัทซึ่งประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างร้ายแรงและยากที่จะฟื้นคืนสภาพได้อีกครั้งหนึ่งแล้ว

จากการศึกษาในกรณีของการที่บริษัทบางบริษัทได้หยุดทำการค้าหรือดำเนินการนั้น เหตุในการหยุดดำเนินการดังกล่าวมิใช่เฉพาะแต่เพียงในกรณีที่บริษัทประสบภาวะทางเศรษฐกิจจนไม่สามารถที่จะฟื้นกลับคืนมาได้อีกเท่านั้น แต่ในบางกรณีบริษัทบางแห่งเพียงประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินในช่วงเวลาดังกล่าว แต่คิดว่าหากยังคงดำเนินการต่อไปอาจมีความเสี่ยงต่อการที่จะประสบกับผลการประกอบการขาดทุนเป็นอย่างมากจึงทำการหยุดการดำเนินการสักระยะหนึ่ง แต่เนื่องจากกฎหมายของไทยนั้น มิได้กล่าวไว้ในเรื่องของการพักการดำเนินการชั่วคราวของบริษัทไว้แต่อย่างใด ดังนั้น การที่บริษัทซึ่งมีความประสงค์ที่จะหยุดพักกิจการไว้เพียงชั่วคราวนั้น จึงต้องทำการส่งบุคคลต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์โดยทำเป็นงบเปล่าเพื่อป้องกันกรณีที่บริษัทจะถูกเพิกถอนทะเบียนบริษัท ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ ก็จะเกิดปัญหาในกรณีที่บริษัททำ

การยื่นส่งงบเปล่าแก่เจ้าหน้าที่ เนื่องจากจะเป็นการยากต่อเจ้าหน้าที่ในการที่ตรวจสอบถึงสถานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัทได้

ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมิบบทบัญญัติในเรื่องของการหยุดพักกิจการชั่วคราว โดยกำหนดให้บริษัทซึ่งประสงค์ที่จะทำการหยุดพักการดำเนินกิจการเป็นการชั่วคราว เข้าแจ้งความจำนงต่อเจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยระบุเหตุในการขอหยุดพักกิจการชั่วคราว และระยะเวลาที่จะหยุดพักการดำเนินกิจการ ทั้งนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่มีการเห็นควรที่จะให้หยุดพักกิจการชั่วคราวดังกล่าว ให้มีการประกาศลงใน Web Site ของกระทรวงพาณิชย์ และประกาศลงในหนังสือพิมพ์ระดับประเทศอย่างน้อย 2 ฉบับ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการนำบริษัทดังกล่าวไปใช้ในทางที่ไม่สุจริต

ซึ่งหลักในการพักกิจการดังกล่าว แม้จะไม่มีในประเทศไทยก็ตาม แต่ในต่างประเทศได้ปรากฏให้เห็นหลักการดังกล่าว กล่าวคือ ในประเทศออสเตรเลีย ได้มีมาตรา 266 เอ กล่าวถึงเรื่องดังกล่าว มีใจความว่า มาตรา 266 เอ นั้น บัญญัติขึ้น เพื่อใช้ในกรณีของการหยุดพักกิจการชั่วคราว ซึ่งอาจเป็นการที่บริษัทยังไม่ได้เริ่มทำธุรกิจเลย หรือกรณีที่บริษัทไม่มีการดำรงไว้ซึ่งการดำเนินการทางธุรกิจหรือการดำเนินการบริหารงานของบริษัทอีกต่อไป มาตราดังกล่าวเจาะจงที่จะใช้กับสถานการณ์ของบริษัทซึ่งได้ถูกพักไว้ ซึ่งมีใช้แต่เพียงการพักโดยการงดการดำเนินการอันก่อให้เกิดผลซึ่งจะเห็นได้ในทางบัญชีเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการงดการกระทำต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการก่อให้เกิดการดำเนินการอันเป็นปกติของกิจการได้ ซึ่งจุดเด่นของบริษัทประเภทที่งดการดำเนินงานดังกล่าวนี้ คือการที่บริษัทดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ไม่ต้องดำเนินการในทางบัญชี โดยกรรมการไม่ต้องดำเนินการยื่นรายงานการเงินตามที่ได้กำหนดให้กระทำภายในรอบปีบัญชีนั้น ในกรณีที่บริษัทได้หยุดพัก ทั้งนี้ให้รวมตลอดถึงบริษัทย่อยที่อยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของบริษัทดังกล่าวด้วย¹

อนึ่ง ในกรณีที่บริษัทได้รับการอนุมัติให้หยุดประกอบกิจการชั่วคราวแล้วนั้น ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต่อบริษัทในการที่จะต้องจัดส่งงบดุลในปีนั้นๆ อีกต่อไป จนกว่าจะเริ่มดำเนินการใหม่อีกครั้งหนึ่ง

¹CCH Australia Limited, **Law of Companies in Australia**, (Series : CCH Key text, 1986),

2. กรณีตามมาตรา 1246 (5)

มาตรา 1246 (5) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติซึ่งบัญญัติไว้ในเรื่องของกระบวนการอันถือเป็นการเสร็จสมบูรณ์ในการซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ผลของการซื้อบริษัทออกจากทะเบียน และความรับผิดชอบหลังจากที่บริษัทได้ถูกเพิกถอนทางทะเบียน กล่าวคือให้ถือว่าสถานะของบริษัทเสมือนหนึ่งเป็นอันเลิกกัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้มีการซื้อบริษัทออกจากทะเบียนและนายทะเบียนได้ทำการโฆษณาข้อความดังกล่าวลงในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ในการเลิกกันของบริษัทในกรณีดังกล่าว หากมีผลทำให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ถือหุ้นของบริษัทหลุดพ้นจากความรับผิดที่ตนมีอยู่ไม่ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้บุคคลดังกล่าวยังคงต้องรับผิดชอบตามที่ตนมีอยู่ไปตามเดิม นอกจากนี้เจ้าหนี้ยังสามารถบังคับให้ลูกหนี้ดังกล่าวทำการชำระหนี้ได้เสมือนหนึ่งว่าบริษัทยังไม่มีเลิกกันแต่อย่างใด อีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้ลดอายุความในการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ดังกล่าวลงอย่างกรณีที่สุดสุดการชำระบัญชีด้วย ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไขในกรณีต่างๆ ดังนี้

กรณีที่ 1. เนื่องจากกฎหมายได้ระบุไว้ในเรื่องของเพิกถอนทะเบียนบริษัท ระบุว่า ให้บริษัทซึ่งถูกนายทะเบียนซื้อออกจากทะเบียนถือเป็นอันเลิกกันนับแต่วันที่ได้มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ เมื่อบริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้อื่นใดได้รับความเสียหายจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทางทะเบียน ให้บุคคลดังกล่าวทำคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงเกิดการเข้าใจว่า การที่บริษัทได้ถูกนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนไปนั้น กฎหมายให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันสิ้นสภาพนิติบุคคลไป ดังนั้น หากผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่จะกระทำการใดๆ อันเกี่ยวเนื่องกับบริษัท อาทิเช่น เรียกให้มีการชำระบัญชี เป็นต้น ก็จะต้องมีการร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนเสียก่อน แต่ แนวความคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปรากฏว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9331/2542 ได้กำหนดแนวทางในเรื่องดังกล่าวไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าหนี้มีความประสงค์ที่จะเรียกให้บริษัทดังกล่าวทำการชำระบัญชี เพื่อที่จะจัดการชำระหนี้แก่ตนนั้น เจ้าหนี้สามารถทำคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ชำระบัญชีได้ โดยไม่ต้องมีการร้องขอคืนสภาพบริษัทก่อนแต่อย่างใด ดังนั้น ในกรณีดังกล่าว แม้ว่าจะมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาออกมาแล้วก็ตาม ผู้เขียนยังคงมีความเห็นว่า เพื่อความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้อื่น ควรมีการแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดให้เป็นที่แน่ชัดว่า ในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทที่ร่างนั้น เมื่อนายทะเบียนได้

ทำการเพิกถอนทะเบียนและประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นอันเลิกกัน แต่ สภาพนิติบุคคลของบริษัทดังกล่าวยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่จำเป็นในการชำระบัญชี

กรณีที่ 2. ในเรื่องของการชำระบัญชีบริษัทซึ่งถูกเพิกถอนทะเบียนร้างนั้น จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 ว่าในทางปฏิบัติอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากโทษที่กำหนดไว้ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเก็บรักษาสมุดบัญชีของบริษัทนั้น มีเพียงโทษปรับ ซึ่งถือเป็นโทษสถานเบา ดังนั้น หากผลของการประกอบการของบริษัทซึ่งได้ถูกเพิกถอนทะเบียนร้างนั้น ปรากฏว่ามีจำนวนหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินแล้ว ผู้ประกอบการอาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายมาใช้ในทางที่ไม่สุจริตได้ กล่าวคือ ผู้ประกอบการอาจทำการแจ้งต่อผู้ที่เข้าทำการชำระบัญชีว่าตนมิได้เก็บรักษาสมุดบัญชีดังกล่าวไว้แล้ว หรือสมุดบัญชีดังกล่าวได้หายไปแล้ว โดยยอมแลกกับการรับโทษตามที่บัญญัติในเรื่องดังกล่าวแทน ซึ่งในทางปฏิบัติจะส่งผลให้ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถทำการชำระบัญชีได้ เนื่องจากไม่ปรากฏรายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทซึ่งได้ถูกบันทึกไว้ในสมุดบัญชี

จากประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดโทษของการกระทำที่เป็นการไม่สุจริตของกรรมการดังกล่าว ให้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยการกำหนดให้นายทะเบียนจัดทำบัญชีรายชื่อ กรรมการผู้ประกอบการอันไม่สุจริตไว้ และห้ามมิให้ผู้มีรายชื่อดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทใดๆ เป็นระยะเวลา 5 ปี นอกจากนี้ยังมีโทษปรับในจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท

อนึ่ง ในการที่ผู้เขียนได้เสนอให้มีการกำหนดโทษในเรื่องของการห้ามมิให้บุคคลผู้ไม่สุจริตข้างต้นดำรงตำแหน่งกรรมการเป็นเวลา 5 ปีนั้น ผู้เขียนได้อิงจากหลักที่เรียกว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหลักการดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการเพื่อความปลอดภัย หมายถึง วิธีการเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำในเวลาภายใน² ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของวิธีการดังกล่าว ก็เพื่อเป็นมาตรการทางกฎหมายอันหนึ่งซึ่งนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลซึ่งมีลักษณะอันตราย เมื่อวิธีการ

² หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 218

ลงโทษทางอาญา ไม่ได้ผลเพียงพอ เช่น ผู้กระทำมีสภาพที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคล แต่ยังคงกระทำไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย หรือบุคคลวิกลจริตที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งถ้าปล่อยไว้ภัยอันตรายนั้นอาจเกิดขึ้นได้ หรือกรณีที่การลงโทษมีระยะเวลาสั้นเกินไป ผู้กระทำยังไม่รู้สึกหยาบช้า หรือไม่ทัน ได้มีเวลาอบรมดัดนิสัยผู้ต้องโทษ³

วิธีการเพื่อความปลอดภัยต่างกับโทษอาญา ดังนี้⁴

1. ต่างกันที่กฎหมาย กล่าวคือ โทษนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำ เว้นแต่จะมีกฎหมายภายหลังลงโทษเบากว่า ถ้าไม่มีกฎหมายในขณะกระทำกำหนดว่าการกระทำเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้แล้ว ศาลจะลงโทษผู้กระทำไม่ได้เลย แต่หากเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น แม้ขณะกระทำอันเป็นมูลเหตุให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ แต่ถ้าในขณะที่พิพากษามีกฎหมายกำหนดให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ศาลก็ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อจะให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำผิดในเวลาเร็วที่สุด

2. ต่างกันที่ความมุ่งหมาย กล่าวคือ โทษนั้นมีไว้เพื่อตอบแทนการกระทำผิด แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น มุ่งหมายที่จะให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำ ฉะนั้น แม้ผู้กระทำจะไม่ต้องรับโทษ เช่น ได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือบังคับตนเองได้เพราะเป็นโรคจิต แต่ศาลก็ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยสั่งให้คุมตัวไว้ยังสถานพยาบาลได้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้คนเป็นโรคจิตกระทำให้สังคมไม่ปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มีด้วยกัน 5 ประการ กล่าวคือ

1. กักกัน 2. ห้ามเข้าเขตกำหนด 3. เรียกประกันทัณฑ์บน 4. คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล 5. ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

³ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ์, กฎหมายอาญา หลักและปัญหา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545) หน้า 395

⁴ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค1, หน้า 218

ในที่นี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเรื่องของการห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง ซึ่งหมายถึง การที่ศาลสั่งห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่งประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อการป้องกันมิให้ผู้ผู้นั้นอาศัยการประกอบอาชีพดังกล่าวเพื่อกระทำความผิดอาญา⁵ โดยมีองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้⁶

1. ศาลพิพากษาให้ลงโทษไม่ว่าโทษประเภทใด เช่น อาจเป็นโทษปรับอย่างเดียวก็ได้ แต่ถ้าศาลรอกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ศาลใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ไม่ได้
2. ศาลเห็นว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

คำว่า “อาชีพ” ในที่นี้หมายถึง การดำเนินกิจการอันเป็นการเลี้ยงชีวิต หรือเลี้ยงชีพโดยปกติของผู้นั้น ส่วนคำว่า “วิชาชีพ” หมายถึง การประกอบอาชีพที่ต้องอาศัยศิลปะ หรือความรู้และปัญญา เช่น การเรียนเป็นแพทย์ ทนายความ วิศวกร หรือสถาปนิก วิชาชีพเหล่านี้คนที่จะเป็นได้จะต้องอาศัยการเล่าเรียนมาและต้องมีใบอนุญาต⁸

3. ศาลเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก

⁵ ณรงค์ ใจหาญ, กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 155

⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษา ห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้”

⁷ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค1, หน้า 218

⁸ สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ, ประมวลกฎหมายอาญาฉบับสมบูรณ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2543), หน้า 56

4. ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรในคำพิพากษาได้ โดยการสั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ โดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันพ้นโทษ ทั้งนี้ หากฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 196 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีที่ 3. ในเรื่องของการแจ้งความโฆษณาต่อสาธารณชนว่าบริษัทดังกล่าวได้ถูกเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างไปแล้วนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นเพียงวิธีหนึ่งในการทำการ โฆษณาความดังกล่าวเท่านั้น แต่ ในความเป็นจริงแล้วนั้น วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเผยแพร่ข้อความดังกล่าว ก็เพื่อเป็นการที่จะแจ้งให้แก่นักลงทุนไปทราบเป็นที่ทั่วกันว่าบริษัทดังกล่าวได้ถูกนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนไปแล้ว และเป็นการปิดโอกาสของผู้ประกอบการในการที่จะนำบริษัทดังกล่าวไปใช้ในทางไม่สุจริตอีกต่อไป ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ การที่กฎหมายกำหนดให้แจ้งความดังกล่าวลงในราชกิจจานุเบกษาเพียงอย่างเดียว นั้น จึงเป็นการไม่ถูกต้อง เนื่องจากหนังสือราชกิจจานุเบกษามีใช้สื่อที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในสังคม ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้ข้อความดังกล่าวเป็นการทั่วกัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในการที่นายทะเบียนได้ทำการเพิกถอนทะเบียนบริษัทใดบริษัทหนึ่งแล้วนั้น นอกจากจะทำการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ยังควรประกาศลงใน web site ของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ และประกาศลงในหนังสือพิมพ์ระดับประเทศอย่างน้อยสองฉบับ เป็นเวลา ไม่น้อยกว่า 3 วันด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เขียนมีความเห็นว่าปัจจุบันการสื่อสารทาง internet ก็ได้รับความนิยมแพร่หลายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ในการที่ให้มีการประกาศลงในหนังสือพิมพ์นั้นก็เนื่องมาจากหนังสือพิมพ์ยังคงเป็นสื่อกลางอันเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดข่าวสารของคนในสังคมอยู่นั่นเอง

3. กรณีมาตรา 1246(6)

มาตรา 1246(6) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติในเรื่องของวิธีการในการร้องขอคืนทะเบียนบริษัท ผู้มีอำนาจในการสั่งคืนทะเบียน และผลของคำสั่งในการคืนทะเบียนบริษัท โดยที่กฎหมายกำหนดในการยื่นขอจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนนั้น ผู้ที่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอดังกล่าว ได้แก่ บริษัท ผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของบริษัท ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายหรือได้

รับความไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการที่บริษัทถูกเพิกถอนทางทะเบียน โดยที่ การยื่นขอจดทะเบียนบริษัท
 คืบเข้าสู่ทะเบียนนั้น กฎหมายกำหนดให้บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของบริษัทตามที่ได้กล่าวมา
 แล้วข้างต้น ทำการยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งคำร้องฉบับดังกล่าวจะต้องแสดงรายละเอียดและพิสูจนให้ศาล
 เห็นตามข้ออ้างดังต่อไปนี้

1. ในขณะที่นายทะเบียนจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น บริษัทยังคงทำการค้า
 ขายหรือประกอบกิจการงานอยู่ หรือ
2. มีเหตุผลเป็นการยุติธรรมที่จะให้บริษัทได้กลับคืนสู่ทะเบียนได้ตามเดิม

เมื่อศาลได้พิจารณาแล้ว เห็นควรที่จะสั่งให้บริษัทได้รับการจดทะเบียนอีกครั้ง
 หนึ่งแล้ว กฎหมายให้ถือเสมือนหนึ่งว่าบริษัทดังกล่าวไม่เคยถูกจัดซื้อออกจากทะเบียนเลย กล่าวคือ ยัง
 คงเป็นนิติบุคคลตลอดมา นอกจากนี้ยังให้ถือว่าการกระทำต่าง ๆ ของบริษัทในระหว่างที่บริษัทถูกเพิก
 ถอนทางทะเบียนก็ให้ถือว่าเป็นอันสมบูรณ์

จากที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมีข้อที่จะต้องทำ
 การพิจารณาแก้ไขดังนี้

กรณีที่ 1. เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มี
 ได้กำหนดคำนิยามของ คำว่า “คำสั่งในทางปกครอง” ไว้อย่างแน่ชัด จึงอาจเป็นเหตุให้มีการเข้าใจผิด
 ได้ว่า คำสั่งเพิกถอนทะเบียนบริษัทร่างนั้นถือเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง เนื่องจากคำสั่งดังกล่าว มี
 ลักษณะที่เข้าตามองค์ประกอบของบทนิยามที่กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อ
 พิจารณาจึงเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมายแล้ว จะเห็นได้ว่าคำสั่งที่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองจะต้อง
 เป็นคำสั่งที่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในทางมหาชน มิใช่สิทธิในทางแพ่งแต่อย่างใด

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานซึ่งมีอำนาจใน
 การสั่งให้จัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนนั้น คือ ศาล (ตามที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พานิชย์เท่านั้น) ผู้ร้องไม่อาจทำการอุทธรณ์คำสั่งตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
 ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แต่อย่างใด เนื่องจากคำสั่งดังกล่าว ไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองตาม
 เจตนารมณ์ของของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

กรณีที่ 2. ในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนนั้น เนื่องจากไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของการคืนทะเบียนว่าจะต้องมีกำหนดระยะเวลาเท่าใด ซึ่งจากกรณีดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรที่จะมีการกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้เป็นที่ชัดเจน เนื่องจาก จะเป็นการลดภาระของนายทะเบียนในการที่จะเก็บเอกสารอันเกี่ยวข้องกับบริษัทดังกล่าวไว้ นอกจากนี้ ในเรื่องของการใช้ชื่อของบริษัท หากไม่กำหนดระยะเวลาในการขอคืนทะเบียนไว้แล้ว ต่อมาปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวไม่มีการชำระบัญชี และก็ไม่มีการร้องขอให้ศาลสั่งจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนแต่อย่างใด อันเป็นเหตุให้บริษัทดังกล่าวยังคงมีสภาพนิติบุคคลอยู่ ซึ่งทำให้นายทะเบียนไม่สามารถที่จะทำการอนุญาตให้ผู้อื่นเข้ามาใช้ชื่อของบริษัทดังกล่าวได้ตลอดไป ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมต่อผู้ซึ่งมีความประสงค์ที่จะใช้ชื่อดังกล่าวเป็นชื่อสถานประกอบการของตน แต่ไม่สามารถที่จะนำไปใช้ได้ กลับต้องตกเป็นของผู้ที่ไม่ได้มีเจตนาจะกระทำการใดๆ กับบริษัทอีกต่อไปแทน

เพื่อประโยชน์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะมีการกำหนดระยะเวลาในการร้องขอคืนทะเบียนต่อนายทะเบียนให้เป็นที่แน่ชัดไป โดยอาจกำหนดให้การร้องขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนนั้น ผู้ร้องสามารถทำการร้องขอต่อนายทะเบียนได้ ภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ได้มีการประกาศลงในหนังสือราชกิจจานุเบกษา หากพ้นจากระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าบริษัทเป็นอันสิ้นสภาพนิติบุคคลไปโดยทันที ส่วนในของทรัพย์สินที่เหลืออยู่ของบริษัทให้นายทะเบียนทำการขายทอดตลาด และนำเงินที่เหลือภายหลังจากได้หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนที่ผู้ถือหุ้นแต่ละคนถือ

เหตุที่ผู้เขียนกำหนดให้ระยะเวลาในการร้องขอจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียนดังกล่าว มีกำหนดระยะเวลา 2 ปี เนื่องจาก เมื่อศึกษาเรื่องการกำหนดอายุความ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 นั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายมีความประสงค์ให้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางพาณิชย์ หรือสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ควรมีการกำหนดอายุความอย่างสั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เป็นเจ้าของนี้เร่งดำเนินการ มิใช่ปล่อยให้ปละละเลย นอกจากนี้ หากปล่อยไว้เนิ่นนาน จะเป็นการยากต่อการนำพยานหลักฐานเข้ามาพิสูจน์ได้อีกด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กตพล อรรถพิศาล โสภณ. คำอธิบายกฎหมายหุ้นส่วน บริษัท สมาคม และมูลนิธิ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
- กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์. คู่มือจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการกรมทะเบียนการค้า, 2525.
- คิน โนะซุตะ โคมุโระ. กฎหมายหุ้นส่วน-บริษัทเปรียบเทียบญี่ปุ่น-ไทย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชากฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการวางระเบียบและควบคุมธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2536.
- ดร.ณ โสภิตพันธุ์. รวมคำพิพากษาฎีกาย่อเรื่องหุ้นส่วนบริษัท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเทอดธรรม, 2509.
- ทศพร วรมาลี. ปัญหาความรับผิดชอบเกี่ยวกับบริษัทร้าง. สรรพากรสาสน์, มกราคม 2534 : 99-109.
- ทวี เจริญพิทักษ์. คำอธิบายโดยพิสดารกฎหมายหุ้นส่วนและบริษัท. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2531.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ธงชัย จันทร์วิรัช . สรุปวิชากฎหมายหุ้นส่วน บริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2536.
- ธีระ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.

- นิวิฐ์ สำเนาพันธุ์. ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นและกรรมการบริษัทภายใต้หลักการไม่คำนึงถึงสภาพ
นิติบุคคลของบริษัทจำกัด. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- นิเวศน์ มนต์วีรวุฒินันท์. ความรับผิดชอบของกรรมการบริษัท, 60 ปี คร.ปรีดี เกษมทรัพย์, 109-116.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พี.เค. พรินต์ติ้ง, 2531.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. คำอธิบายกฎหมายมหาชน เล่มที่ 3 ที่มาและนิติวิธี. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538
- ประกาศน์ อวยชัย. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2510.
- ประสิทธิ์ โขวิทโลกุล. นิติบุคคลและความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์นิติธรรม, 2543.
- ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์. ฎีกาแพ่งประยุกต์ซื้อขาย เซาทรัพย์ หุ้นส่วนบริษัท คำประกัน.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2531.
- ปรีชา สุมาวงศ์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พระนคร : โรงพิมพ์
แพร่การช่าง, 2511.
- ผกาสิริ ลีละสิริ. การเลิกกิจการและการสิ้นสภาพนิติบุคคล. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- พวงเพ็ชร พงษ์ไพเชษฐ. ปัญหาเกี่ยวกับการชำระบัญชีในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้น
ส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- พิชัย นิลทองคำ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ1-6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมอะ
แคนอิลิจจ, 2537
- โพยม เลขยานนท์. คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท. พระนคร : คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512.
- ภาสกร ชุนหอุไร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติบรรณการ, 2539.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-6 กฎหมายธุรกิจ. เล่มที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กฎหมายพาณิชย์ 4. กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.
- รชฎ เจริญน้ำ. จะชำระหนี้แก่บริษัทอย่างไร. วารสารอัยการ, กันยายน 2540 : 7-14.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. ศัพท์นิติศาสตร์ อังกฤษ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด อรุณการพิมพ์, 2541.
- วรสิทธิ์ บรรจงประพันธ์. อำนาจเพิกถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท. วารสารกฎหมายปกครอง, สิงหาคม 2535 : 401-410.
- วีรวงศ์ จิตต์มิตรภาพ. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด, 2540.
- ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- สมชัย ทรัพย์วิช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2528.
- สมทบ สุวรรณสุทธิ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.
- สิงโต. กฎหมายการค้าขายแลกเปลี่ยนตัวอย่างสัญญาบางอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพเดลิเมต์, 2459.
- สุพัตรา แผนวิชิต. ธุรกิจแชร์ลูกโซ่: ศึกษากรณีพัฒนาการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนบริษัท. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์. หน้าที่ของกรรมการบริษัทตามกฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย, 60 ปี ดร.ปรีดี
เกษมทรัพย์, 85-94. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พี.เค. พรินต์ติ้ง, 2531.

สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และสหรน รัตนไพจิตร. ข้อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หุ้นส่วนและบริษัท.
พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่
ที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539.

สำนักงานศาลปกครอง. วารสารวิชาการศาลปกครอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
, 2544.

เสาวนีย์ อัสวาโรจน์. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักกฎหมายธุรกิจเปรียบเทียบ.
กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์ประกายพรึก, 2538.

หลวงศรีปริชาธรรมปาฐก. คำสอนชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2503 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หุ้น
ส่วนบริษัท และสมาคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2503.

หลวงศรีปริชาธรรมปาฐก. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท และสมาคม.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2500.

หอการค้าไทย. ประวัติการค้าไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หอการค้าไทย, 2511.

อนุมัติ ใจสมุทร. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ว่าด้วยบุคคล.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515.

ภาษาต่างประเทศ

A P Cowie. Oxford advanced Learner's Dictionary. 4th Edition. Great Britain : The Bath Press,
1989.

- Alfred F. Topham and A.M.R. Topham. Principles of Company Law. 9th Edition. London : Butterworth & CO. (Publishers), Ltd., 1986.
- Allan Blake & Helen J. Bond. Company Law. 4th Edition. London : Blackstone Press Limited, 1993.
- Angela Schneeman. The Law of Corporations, Partnership, and Sole Proprietorships. 2nd Edition. USA. : Delmar Publishers, 1997.
- Christopher Ryan. Company Law : a revision aid. Cambridge : ICSA Publishing Limited, 1987.
- Colin Thomas. Company Law. Great Britain : Hodder and Stoughton Ltd., 1982.
- Denis Keenan. Smith & Keenan's. Company Law. 6th Edition. London : Pitman Publishing Limited.
- Francis Rose. Company Law in a nutshell. 3rd Edition. London : Sweet & Maxwell Limited of South Quay Plaza, 1995.
- Harry G. Henn. Cases and Materials on The Law of Corporations. American Casebook Series. Minnesota : West Publishing Co., 1974
- Henry Campbell Black. Black's Law Dictionary. 5th Edition. St. Paul : West Publishing Co., 1989.
- J.A. Hornby. An Introduction to Company Law. 3rd Edition. London : Hutchinson & CO.(Publishers) Ltd., 1969.
- John H. Farrar, Nigel E Furey, BrendaM Hannigan and Philip Wylie. Farrar's Company Law. 3rd Edition. London : Butterworth & CO. (Publishers) Ltd., 1991.
- John Mongomerie and Sefton D. Temkin. Topham's Company Law. 12th Edition. London : Butterworth & CO. (Publishers) Ltd., 1960.
- L.H. Leigh, V.H. Joffe and D.Goldberg. Northey & Leigh's Introduction to Company Law. 2nd Edition. London : Butterworth & CO. (Publishers) Ltd., 1981.
- M.J. Griffiths and J.S. Williams. Company Law. 2nd Edition. London : Longman group UK Ltd. In co-operation with the chartered association of certified accountants.

Paul L'Davis. Gower's Principles of Modern Company Law. 6th Edition. London : Sweet & Maxwell, 1997.

R.E.G. Perrins and A.Jeffreys. Ranking & Spicer's Com[any Law. 11th Edition. Great Britain : HFL (Publishers) Ltd., 1975.

Robert W. Hamilton. Statutory Supplement to cases and materials on Corporations including Partnerships and Limited Partnerships. 3rd Edition. Minnesota : West Publishing Co., 1986.

W.H. Allen. Company Law Made Simple. London : A Howard & Wyndham Company, 1984.

William L. Cary and Melvin Aron Eisenberg. Cases and Materials on Corporations 5th Edition. New York : The Foundation Press Inc., 1980.

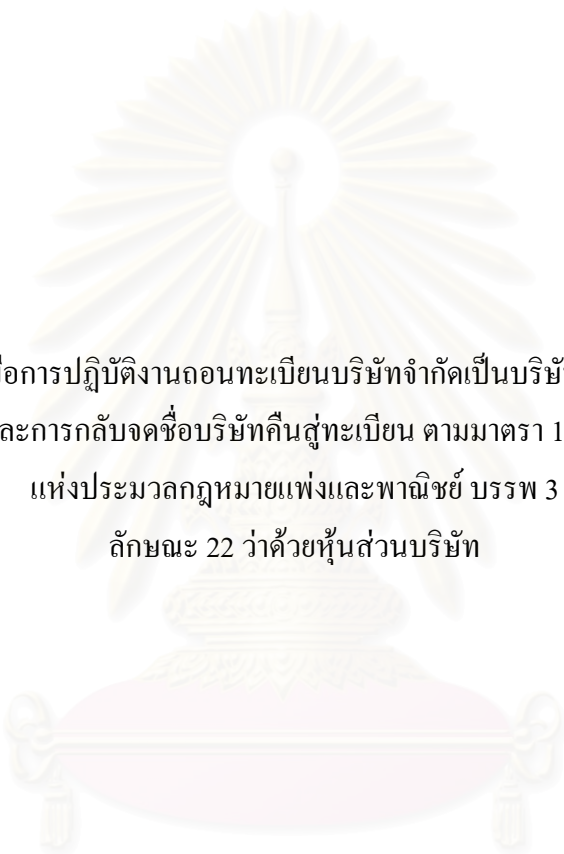
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก (ก)

คู่มือการปฏิบัติงานจดทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง
และการกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียน ตามมาตรา 1246
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3
ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานตอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง และการกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียน ตามมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท จัดทำขึ้นโดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง และในการกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนได้อย่างถูกต้อง

กรมทะเบียนการค้า จึงหวังว่าคู่มือการปฏิบัติงานตอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง และการกลับจดทะเบียนบริษัทคืนสู่ทะเบียนนี้ คงจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. บททั่วไป

การเลิกบริษัทจำกัด นอกจากจะกระทำได้ด้วยความสมัครใจ โดยที่ประชุมผู้ถือหุ้น มีมติพิเศษ ให้เลิก และผู้ชำระบัญชีได้จดทะเบียนเลิกบริษัทกับนายทะเบียน และดำเนินการชำระบัญชีจนสำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท ยังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1246 ให้นายทะเบียนมีอำนาจที่จะดำเนินการเพื่อถอนบริษัทจำกัดที่ไม่ได้ทำมาค้าขาย หรือไม่ได้ประกอบกิจการงานออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างได้อีกทางหนึ่งด้วย

การถอนทะเบียนร้าง กฎหมายให้ถอนทะเบียนได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดประเภทเดียวเท่านั้น สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด นายทะเบียนไม่สามารถถอนทะเบียนร้างได้

2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเรื่องการถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้างไว้ในมาตราเดียว คือ

“มาตรา 1246 (1) เมื่อใดนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายลงทะเบียนส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้น เพื่อไต่ถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่ประการใด หรือหาไม่

(2) ถ้านายทะเบียนส่งจดหมายไปแล้วมิได้รับตอบภายในเดือนหนึ่งไซ้ เมื่อสิ้นเวลาเดือนหนึ่งนั้นแล้ว ภายใน 14 วันต่อแต่นั้นไปให้นายทะเบียนมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งลงทะเบียนทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท อ้างข้อความถึงจดหมายฉบับแรก และแถลงว่ายังมีได้รับตอบหนังสือฉบับนั้น กับว่าถ้ามิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนี้ภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ลงจดหมายนั้นแล้ว จะได้ออกแจ้งความโฆษณาเพื่อขิดชื่อบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน

(3) ถ้านายทะเบียนได้รับตอบจากบริษัทว่าบริษัทมิได้ทำการค้าขายประกอบกิจการแล้วก็ดี หรือมิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนั้นเป็นประการหนึ่งประการใดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งไปก็ดี นายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่และให้คำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทก็ได้ว่า เมื่อล่วงเวลาสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียนและจะต้องเลิก เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(4) ถ้านายกรณีกำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัทนายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ก็ดี หรือกิจการงานของบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชี

อันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีจะถึงต้องทำนั้นยังมีได้ทำขึ้นสำหรับระยะเวลาหกเดือน นับแต่วันนายทะเบียนทำคำบอกกล่าวเรียกเอารายงานบัญชีและส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท หรือไปยังผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานชั้นที่สุดของเขาก็ดี ท่านว่านายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่และส่งคำบอกไปยังบริษัทเช่นอย่างทีกล่าวในอนุมาตราก่อนนี้ก็ได้

(5) เมื่อสิ้นกำหนดเวลาดังจัดแจ้งไปในคำบอกกล่าวนั้นแล้ว ถ้าบริษัทมิได้แสดงมูลเหตุมาเป็นอย่างอื่นก่อนนั้น ท่านว่านายทะเบียนจะขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนก็ได้ และในการนี้ให้ออกแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และบริษัทนั้นเป็นอันเลิกกันตั้งแต่เมื่อโฆษณาแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น แต่ด้วยความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและของผู้ถือหุ้นทุกๆ คน มีอยู่เท่าไร ก็คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เลิก

(6) ถ้าบริษัทหรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ใดๆ ของบริษัทรู้สึกว่าจะต้องเสียหายมิเป็นธรรมดา เพราะการที่บริษัทถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนไป เมื่อบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอใจว่าในขณะที่ขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนนั้น บริษัทยังทำการค้าขาย หรือยังประกอบงานอยู่ก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้กลับขีดชื่อบริษัทคืนสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้น ท่านให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งขึ้นยังคงตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการขีดชื่อออกเลย อนึ่ง ด้วยคำสั่งอันนั้น ศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใดๆ ตามที่เห็นเป็นยุติธรรมก็ได้ เพื่อจะให้บริษัทและบรรดาคนอื่นๆ เข้าสู่ฐานอันที่ใกล้ที่สุดกับฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมีได้ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเลย

3. ความแตกต่างของการเลิกบริษัทจำกัดโดยสมัครใจจดทะเบียนเลิกกับกรณีนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

ผลของการเลิกบริษัทจำกัดโดยสมัครใจจดทะเบียนเลิกก่อนนายทะเบียนจะมีผลที่แตกต่างกับการเลิกในกรณีที่นายทะเบียนถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้างดังนี้

1 การสิ้นสภาพนิติบุคคล กรณีเลิกบริษัทโดยสมัครใจจดทะเบียนเลิกเองบริษัทที่จัดทำทะเบียนจะสิ้นความเป็นนิติบุคคลเมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีเสร็จเรียบร้อยแล้ว และนายทะเบียนได้มีคำสั่งรับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว สำหรับกรณีเพิกถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง บริษัทที่ถูกนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนจะต้องเลิกและสิ้นสภาพนิติบุคคลเมื่อนายทะเบียนลงประกาศโฆษณาขีดชื่อบริษัทนั้นในราชกิจจานุเบกษา

2. ความรับผิดชอบของกรรมการ ผู้จัดการและผู้ถือหุ้น กรณีนายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ถูกเพิกถอนยังต้องมีความรับผิดชอบตลอดไป

โดยไม่มีกำหนดเวลาเหมือนกับว่าบริษัทยังอยู่มิได้เลิกกัน แต่สำหรับกรณีที่เลิกโดยสมัครใจจดทะเบียนเลิก เมื่อผู้ชำระบัญชีได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนแล้ว เจ้าหนี้จะฟ้องร้องเรียกหนี้สินที่บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้ได้ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

3. **การฟื้นคืนบริษัท** บริษัทที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเลิกและจดทะเบียนชำระบัญชีแล้ว ถือว่าบริษัทนั้นสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลอย่างถาวร ไม่สามารถฟื้นกลับคืนมาได้อีกไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ แต่ในกรณีของบริษัทที่ถูกนายทะเบียนเพิกถอนเป็นบริษัทร้างนั้นถ้าตัวบริษัทเองหรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ที่เสียหาย อาจร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนกลับจดทะเบียนบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนได้ตลอดเวลา และบริษัทที่นายทะเบียนกลับจดทะเบียนคืนสู่ทะเบียนแล้ว จะมีสภาพเหมือนกับไม่เคยถูกถอนทะเบียนบริษัทเลย

4. ประเภทของการเพิกถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง

การเพิกถอนทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทร้าง แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่ 1 คือ การเพิกถอนทะเบียนบริษัทจำกัดที่มีได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการมาแล้ว
2. ประเภทที่ 2 คือ การเพิกถอนทะเบียนบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนเลิกแล้ว แต่ไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือไม่ทำรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันเกิน 6 เดือน

5. ขั้นตอนและวิธีการเพิกถอนบริษัทจำกัดที่มีได้ทำการค้าขาย หรือประกอบกิจการแล้ว

การเพิกถอนบริษัทจำกัดที่มีได้ทำการค้าขาย หรือประกอบกิจการแล้ว แบ่งออกได้เป็น 6 ขั้นตอน (ดูแผนภาพ 1) คือ

1. ขั้นตอนที่ 1 สำนักรายชื่อบริษัทจำกัดที่เข้าข่ายจะเพิกถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง
ขั้นตอนสำนักรายชื่อนี้ แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยได้ 3 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 จัดทำข้อมูลรายชื่อบริษัทที่ไม่ส่งงบการเงินติดต่อกัน 3 ปี สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ ซึ่งมีหน้าที่รับงบการเงิน จะเป็นผู้สำนักรายชื่อบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และจัดทำข้อมูลรายชื่อบริษัทที่ไม่ได้ส่งงบการเงินแก่นายทะเบียนติดต่อกัน 3 ปี แล้วส่งให้สำนักทะเบียนธุรกิจภายในวันที่ 31 กรกฎาคม ของทุกปี (ไม่ส่งงบการเงินติดต่อกัน 3 ปี

หมายถึงไม่ส่งงบการเงิน 3 รอบปี 2539 ปี 2540 และปี 2541) โดยข้อมูลจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ บริษัท เลขทะเบียน ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ และรอบปีบัญชีที่ไม่ส่งงบการเงิน (ดูตัวอย่างที่ 1)

1.2 ตรวจสอบเพิ่มทะเบียนบริษัทที่ไม่ส่งงบการเงินติดต่อกัน 3 ปี เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และหากพบข้อมูลอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้นำทะเบียนระงับไม่ดำเนินการจดทะเบียนบริษัทนั้น

(1) มีการขอจดทะเบียนเลิกบริษัทต่อนายทะเบียน ทั้งนี้ไม่ว่านายทะเบียนจะได้รับจดทะเบียนเลิกบริษัทนั้นแล้วหรือไม่

(2) มีคำสั่งศาลพิทักษ์ทรัพย์บริษัทชั่วคราว หรือคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย

(3) ได้แปรสภาพบริษัทจำกัดเป็นบริษัทมหาชนจำกัด หรือควบบริษัทแล้ว หรืออยู่ในระหว่างดำเนินการจดทะเบียน

(4) มีคำสั่งศาลรับคำร้องฟื้นฟูกิจการ หรืออยู่ในระหว่างดำเนินการตามขบวนการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายล้มละลาย

(5) ไม่มีการขอความร่วมมือจากหน่วยราชการขอให้ระงับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง เลิก หรือชำระบัญชีบริษัท

(6) มีหลักฐานเป็นหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนว่าอยู่ในระหว่างการฟ้องดำเนินคดี หรือมีการคัดค้านการจดทะเบียน หรือมีคำสั่งศาลคุ้มครองชั่วคราวห้ามนายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นการชั่วคราว

(7) มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียนของบริษัทครั้งสุดท้าย ถึงวันที่ตรวจสอบไม่เกิน 3 ปี

(8) เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจธนาคาร ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิต ฟองซิเออร์ และธุรกิจประกันภัย

1.3 ตีตาราง “อยู่ระหว่างทำร้าย” ตัวอักษรสีแดงบนปกแฟ้ม และในหน้าสารบัญแฟ้มถัดจากรายการคำขอจดทะเบียนคำขอสุดท้ายของบริษัท ที่จะดำเนินการถอนทะเบียนร้าง (ดูตัวอย่างที่ 2)

2. ขั้นตอนที่ 1.2 และ 1.3 สำนักทะเบียนธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยได้ 2 ขั้นตอน คือ

2.1 มีจดหมายสอบถามบริษัทครั้งที่ 1 โดยส่งทางไปรษณีย์ไม่ต้องลงทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 3) วันที่ลงในจดหมายสอบถามจะต้องเป็นวันเดียวกันกับวันที่ส่งทางไปรษณีย์

2.2 แจ้งรายชื่อบริษัทที่นายทะเบียนได้มีจดหมายสอบถามครั้งที่ 1 ให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ และสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณีทราบ (ดูตัวอย่างที่ 4)

กรณีปรากฏในภายหลังว่ามีข้อมูลของบริษัทใดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น มีการส่งมอบคู่เพิ่มหรือปรากฏหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดตาม 1.2 ขึ้น สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณี จะต้องแจ้งข้อมูลนั้นให้ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพจดทะเบียน สำนักทะเบียนธุรกิจทราบภายใน 3 วัน หรือในกรณีที่มิมีหนังสือจากบริษัทแจ้งต่อนายทะเบียนว่าบริษัทยังประกอบกิจการค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่ในระงับการจดทะเบียนร้างสำหรับบริษัทนั้นทันที และให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณีติดรายการ “ระงับทำร้าง” บนปกแฟ้มและในหน้าสารบัญ (ดูตัวอย่างที่ 2)

3. ขั้นตอนที่ 3 มีจดหมายสอบถามบริษัทครั้งที่ 2

เมื่อพ้น 1 เดือนนับแต่วันที่ตั้งในจดหมายสอบถามบริษัทครั้งที่ 1 และภายในระยะเวลา 14 วัน (ดูตัวอย่าง จดหมายสอบถามลงวันที่ 14 มิถุนายน ครบ 1 เดือน คือวันที่ 13 กรกฎาคม และให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม เป็นวันแรก จนกว่าจะครบ 14 วัน คือครบในวันที่ 27 กรกฎาคม) ให้มีจดหมายสอบถามบริษัทครั้งที่ 2 โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 5) และดำเนินการเช่นเดียวกันกับ 2.3 และให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณีติดรายการ “จะถูกขีดชื่อเป็นบริษัทร้าง” (ดูตัวอย่างที่ 2)

4. ขั้นตอนที่ 4 ประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์และมีจดหมายแจ้งการจะขีดชื่อให้บริษัททราบ

เมื่อได้รับจดหมายจากบริษัทว่า ไม่ได้ทำการค้าขาย หรือประกอบกิจการ หรือเมื่อจดหมายฉบับที่ 2 ครบกำหนด 1 เดือนแล้ว นายทะเบียนยังไม่ได้รับจดหมายตอบจากบริษัทว่า ยังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่ ให้ดำเนินการดังนี้

4.1 ออกประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เรื่องจะขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 6)

4.2 นำประกาศตาม 4.1 ไปลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ฉบับโดยวันที่โฆษณาหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นวันเดียวกับวันที่ส่งจดหมายแจ้งการจะขีดชื่อให้บริษัททราบตาม 4.3

4.3 มีจดหมายแจ้งการจะขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนให้บริษัททราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 7)

การลงโฆษณาหนังสือพิมพ์และมีจดหมายแจ้งการจะขีดชื่อให้บริษัททราบ ถึงแม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ก็ตามแต่นายทะเบียนก็ควรจะต้องดำเนินการโดยเร็ว และไม่ควรถูกเกินกว่า 1 เดือน นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดตาม 3

4.4 ให้ส่งประกาศที่นายทะเบียนจะขีดชื่อเพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ทราบด้วย เว้นแต่จะมีเผยแพร่ข้อมูลโดยวิธีอื่นแล้ว เช่น เผยแพร่ใน Internet

- สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ
- สำนักกำกับดูแลธุรกิจ
- สำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8
- กรมสรรพากร และสรรพากรภาค 1 – 3
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- สำนักงานประกันสังคม
- กรมศุลกากร
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์

5. ขั้นตอนที่ 5 ออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง

เมื่อครบกำหนด 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ และวันที่ได้มีจดหมายแจ้งการจะขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนให้บริษัททราบตาม 4. แล้ว บริษัทใดที่ไม่แจ้งมาว่ายังทำมาค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่ หรือไม่ปรากฏข้อมูลอย่างหนึ่งอย่างใดตาม 1.2 ให้นายทะเบียนออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางขีดชื่อบริษัทนั้นออกจากทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 8)

6. ขั้นตอนที่ 6 ส่งคำสั่งขีดชื่อเพื่อนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

6.1 ส่งคำสั่งขีดชื่อให้ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักทะเบียนธุรกิจเพื่อนำลงประกาศราชกิจจานุเบกษา

6.2 แจ้งและส่งหลักฐานการดำเนินการถอนทะเบียนร้างทั้งหมดให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณี เพื่อเก็บในแฟ้มทะเบียน

สำหรับในส่วนภูมิภาคให้ส่งเฉพาะสำเนาคำสั่งให้ขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนไปให้สำนักทะเบียนธุรกิจ เพื่อนำไปลงประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไปเท่านั้น หลักฐานการดำเนินการถอนทะเบียนบริษัทร้างทั้งหมดให้เก็บไว้ที่ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด

6.3 ให้สำนักบริการข้อมูลธุรกิจหรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 ตีตาราง “ขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน” (ดูตัวอย่างที่ 2)

6.4 ส่งคำสั่งขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียน เพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตาม 4.4 ทราบ

6. ขั้นตอนและวิธีการเพิกถอนบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว แต่ไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือไม่ทำรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันเกิน 6 เดือน

การเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้างสำหรับกรณีนี้แบ่งการดำเนินงานออกได้เป็น 6 ขั้นตอน (ดูแผนภาพที่ 2) ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลบริษัทจำกัดที่เข้าข่ายจะถอนทะเบียนการดำเนินงานตามขั้นตอนนี้แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1 จัดทำข้อมูลรายชื่อบริษัทจำกัด สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ จะเป็นผู้สำรวจและจัดทำข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยรายชื่อบริษัทจำกัด (ที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้ว แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี) เลขทะเบียน ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ชื่อผู้ชำระบัญชี ที่ตั้งสำนักงานผู้ชำระบัญชี และวันที่ที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนเลิกบริษัท ส่งให้สำนักทะเบียนธุรกิจ (ดูตัวอย่างที่ 9)

1.2 ตรวจสอบแฟ้มทะเบียนบริษัท สำนักทะเบียนธุรกิจจะดำเนินการตรวจสอบแฟ้มทะเบียนตามรายชื่อบริษัทที่สำนักงานบริการข้อมูลธุรกิจส่งให้ตาม 1.1 เพื่อคัดรายชื่อบริษัทเฉพาะที่ขาดส่งรายงานการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนติดต่อกันตั้งแต่ 6 เดือน เพื่อจะดำเนินการถอนทะเบียนร้างในขั้นตอนต่อไป รวมทั้งตรวจสอบว่าไม่เป็นบริษัทที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) มีการขอความร่วมมือจากหน่วยราชการให้ระงับการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี
- (2) มีหลักฐานแจ้งต่อนายทะเบียนว่าอยู่ในระหว่างการฟ้องร้องดำเนินคดี
- (3) มีคำสั่งศาลพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หรือคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย หรือ
- (4) มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนเกี่ยวกับรายการเลิกบริษัทและผู้ชำระบัญชีครั้งสุดท้ายไม่เกิน 1 ปี

1.3 ตีตาราง “อยู่ระหว่างทำร้าง” อักษรสีแดงบนปกแฟ้ม และในหน้าสารบัญ เพิ่มถัดจากรายการคำขอจดทะเบียนคำขอสุดท้ายของบริษัทที่จะดำเนินการถอนทะเบียนร้าง

2. ขั้นตอนที่ 2 ส่งจดหมายโดยทางไปรษณีย์ถึงผู้ชำระบัญชีของบริษัท ให้ส่งไปตามที่อยู่ 2 แห่ง คือ ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของบริษัท และที่ตั้งสำนักงานของผู้ชำระบัญชี เพื่อทวงถามรายงาน

การชำระบัญชี และถามด้วยว่ามีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่หรือไม่ โดยกำหนดเวลาให้ 1 เดือน เพื่อส่งรายงานการชำระบัญชี หรือตอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ชำระบัญชี (ดูตัวอย่างที่ 10)

เมื่อส่งจดหมายสอบถามแล้ว ให้ดำเนินการเช่นเดียวกันกับขั้นตอนการถอนทะเบียนร่างกรณีบริษัทมิได้ทำการค้าหรือประกอบกิจการงาน (ขั้นตอนตาม 2.2)

3. ขั้นตอนที่ 3 ออกประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์และมีหนังสือแจ้งการจะจัดซื้อให้ผู้ชำระบัญชีทราบ เมื่อพ้นกำหนด 1 เดือนแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการส่งรายงานการชำระบัญชี หรือยังไม่ได้รับตอบว่ามีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่หรือชำระบัญชียังไม่แล้วเสร็จ ให้ดำเนินการดังนี้

- (1) ออกประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง จะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 11)
- (2) นำประกาศฯ จะจัดซื้อไปลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 1 ฉบับ
- (3) มีหนังสือแจ้งการจะจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน ให้บริษัทผู้ชำระบัญชีทราบ (ดูตัวอย่างที่ 12)

4. ขั้นตอนที่ 4 ออกคำสั่งจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนบริษัทร้าง เมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนนับแต่วันที่ได้อำนาจดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 แล้ว ไม่ปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวได้ส่งรายงานการชำระบัญชี หรือแจ้งว่ายังมีตัวผู้ชำระบัญชีอยู่ หรือการชำระบัญชียังไม่แล้วเสร็จ และไม่ได้รับแจ้งข้อมูลตาม 1.2 จากสำนักบริการข้อมูลธุรกิจ หรือสำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 แล้วแต่กรณี ให้ออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางจัดซื้อบริษัทออกจากทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 8)

5. ขั้นตอนที่ 5 ส่งคำสั่งจัดซื้อเพื่อนำลงในราชกิจจานุเบกษาให้ส่งคำสั่งจัดซื้อให้ฝ่ายบริหารทั่วไป เพื่อดำเนินการนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และส่งคำสั่งเพื่อแจ้งสำนักบริการข้อมูลทางธุรกิจ สำนักงานบริการจดทะเบียน 1 – 8 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เช่นเดียวกันกับขั้นตอนที่ 6 ของการถอนทะเบียนบริษัทร้าง กรณีบริษัทมิได้ทำการค้า หรือประกอบกิจการแล้ว

7. ขั้นตอนและวิธีการกลับซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน

การดำเนินงานกลับจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

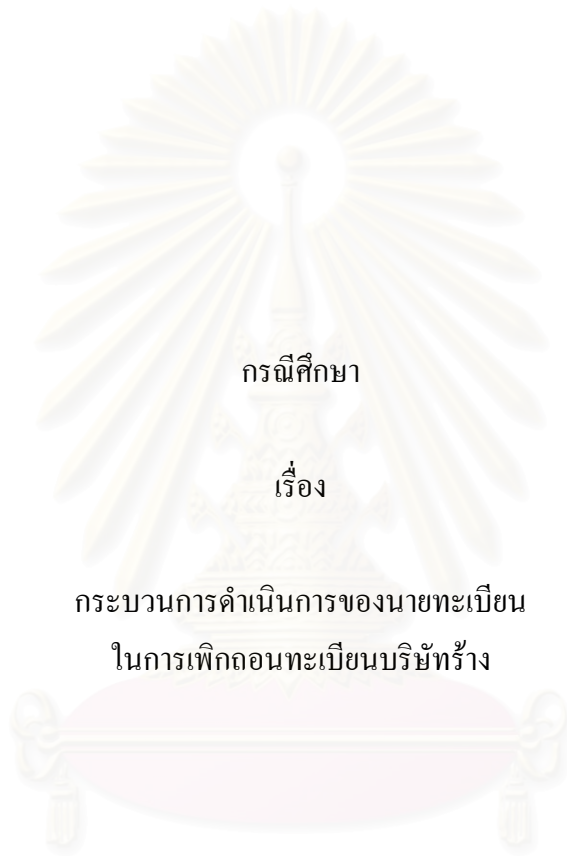
1. ขั้นตอนที่ 1 ออกคำสั่งจัดซื้อคืนสู่ทะเบียน เมื่อมีคำสั่งศาลให้กลับจัดซื้อบริษัทใดคืนสู่ทะเบียน ให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่รับผิดชอบทำคำสั่งจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน (ดูตัวอย่างที่ 13)

2. ขั้นตอนที่ 2 ตีตรายาง “จดชื่อบริษัทกินสู่ทะเบียน” ตัวอักษรสีแดงไว้หน้าแฟ้มและหน้าสารบัญ (ดูตัวอย่างที่ 2)
3. ขั้นตอนที่ 3 ส่งคำสั่งตาม 1. ให้ส่วนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพจดทะเบียนสำนักทะเบียนธุรกิจและเพื่อเก็บเป็นข้อมูล และรวบรวมส่งให้ฝ่ายบริหารทั่วไปดำเนินการระดมประกาศราชกิจจานุเบกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก (ข)

กรณีศึกษา

เรื่อง

กระบวนการดำเนินการของนายทะเบียน
ในการเพิกถอนทะเบียนบริษัทร้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕
ฉบับที่ ๑

ที่ พณ 0613.02/ว.ร. 3

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

1 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขอทราบการประกอบการงาน
เรียน กรรมการบริษัท ๖/๒๕๔๔/๒๐๒ (แก้ไข) จำกัด
ทะเบียนเลขที่ 594/2540

ด้วยปรากฏว่า บริษัทท่านมิได้ส่งบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุน ติดต่อกัน 3 ปี นับแต่ปีปัจจุบัน
ย้อนหลังลงไป ทำให้นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อได้ว่า บริษัทท่านมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานแล้ว
ดังนั้น ก่อนที่จะดำเนินการถอนทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 1246 นายทะเบียนจึงใคร่ขอทราบว่าเป็นบริษัทท่าน ยังทำการค้าขายหรือประกอบการงานอยู่ประการใด โดยขอให้
ท่านมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบตามที่อยู่ข้างต้น ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับนี้ด้วย
จักขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุนทรี กิจวิษุทธ์)

นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

ฝ่ายถอนทะเบียนบริษัทร้างกลาง

โทร. 547-4430

(ทลิก)

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
ที่ พณ 0613.02 / ว.ร. 1

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 150 / 2542
ไปรษณีย์นนทบุรี

ฉบับที่ 2

ที่ พณ 0613.02/วร.4

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

4 กรกฎาคม 2544

เรื่อง ขอรทการประกอบกรงาน

เรียน กรรมการบริษัท 110.43.103 (๒๕๔) จำกัด
ทะเบียนเลขที่ 594/2540

อ้างถึง หนังสือที่ พณ 0613.02/วร.3 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้มีหนังสือขอทราบว่
บริษัทท่านยังทำการค้าขายหรือประกอบกรงานอยู่ประการใด ดังความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ขณะนี้ นายทะเบียนยังมีได้รับหนังสือตอบจากบริษัทท่าน จึงขอเรียนเตือนมาว่า
หากนายทะเบียนยังมีได้รับหนังสือตอบภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับนี้ จะได้ออกแจ้งความ
โฆษณาเพื่อการขีดชื่อบริษัทของท่านออกจากทะเบียน เป็นบริษัทร้างต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ตามที่อยู่และระยะเวลาข้างต้นด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุนทรี กิจวิฑูรย์)

นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

ฝ่ายดอนทะเบียนบริษัทร้างกลาง

โทร. 547-4430

ที่ พณ 0613.02/วร.5

สำนักทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า
ถนนนนทบุรี 1 อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

7 สิงหาคม 2544

เรื่อง บอกกล่าวจะขิดชื่อบริษัทท่านออกจากทะเบียน

เรียน กรรมการบริษัท (ได้) จำกัด
ทะเบียนเลขที่ 594/2540

อ้างอิง หนังสือที่ พณ 0613.02/วร.3 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2544

หนังสือที่ พณ 0613.02/วร.4 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้ขอทราบว่าคุณบริษัทท่านยังคงทำการค้าขายหรือประกอบกิจการงานอยู่หรือไม่ และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ ได้ล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าวแล้ว บริษัทท่านยังไม่ได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแต่อย่างใด ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า เมื่อพ้น 3 เดือน นับแต่วันที่ลงในหนังสือฉบับนี้ บริษัทท่านจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน และจะต้องเลิก เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุนทรี กิจวิฑูรย์)

นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

ฝ่ายดอนทะเบียนบริษัทร้างกลาง

โทร. 547-4430

ประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร
เรื่อง จะขีดชื่อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียน

ด้วยนายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่า บริษัทตามรายชื่อที่แนบท้ายประกาศนี้
มิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานแล้ว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
นายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ขอประกาศว่า เมื่อพ้น 3 เดือน
นับแต่วันที่ประกาศนี้ บริษัทดังกล่าวข้างต้น จะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง เว้นแต่
จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ 7 สิงหาคม 2544

(นายพงษ์ศักดิ์ จินราวัด)

ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ
นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

หน้าที 1

รายชื่อบริษัทจำกัดที่จะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง
ตามประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

ณ วันที่ 7 สิงหาคม 2544

สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1 (มหाराช)

บริษัท	ซี แอนด์ เอช (เดี่ย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	594/2540
บริษัท	ธนชัยเดช จำกัด	ทะเบียนเลขที่	853/2540
บริษัท	เอล พี เอล กรุป แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด	ทะเบียนเลขที่	893/2540
บริษัท	เค็ทลา เดียม จำกัด	ทะเบียนเลขที่	897/2540
บริษัท	บี มา เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	926/2540
บริษัท	ซี.เอส.พี. อินเตอร์เนชันแนล เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	928/2540
บริษัท	ซี.เอส.พี. อินเตอร์เนชันแนล โฮลดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	929/2540
บริษัท	จี.เอ็ม.ดี.มาร์เก็ตติง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	942/2540
บริษัท	กลอริ แลทพิดาเรี จำกัด	ทะเบียนเลขที่	953/2540
บริษัท	บางกอก ท็อป ทัวร์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	964/2540
บริษัท	เจวีเอช เจมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	973/2540
บริษัท	เกียรตินาคิน อินเตอร์เนชันแนล จำกัด	ทะเบียนเลขที่	986/2540
บริษัท	สหพัฒน์เซเว่นกรุป จำกัด	ทะเบียนเลขที่	996/2540
บริษัท	หนึ่งสยาม (1997) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1022/2540
บริษัท	คอรัด เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1035/2540
บริษัท	อาซัม เจมส์ แอนด์ จิวเวลรี่ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1056/2540
บริษัท	สยาม ซीलอน จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1063/2540
บริษัท	มัตทนาภาอิลคทรอนิกส์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1101/2540
บริษัท	ฮุย อิว อินเตอร์เนชันแนล แทรเวล แอนด์ เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1118/2540
บริษัท	เจาะคดี อาชญากรรม จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1128/2540
บริษัท	เอส-เห็น ไดรคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1152/2540
บริษัท	ที.พี. บอดี้การ์ดกรุป จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1187/2540
บริษัท	วิชั่น ซัคเซส จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1212/2540
บริษัท	เอ็นวอย หนึ่ง-ศูนย์-แปด จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1224/2540
บริษัท	บี เอ็ม เค เซฟตี้การ์ด จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1232/2540
บริษัท	เอล พี เอ็ม มอเตอร์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1239/2540
บริษัท	วินโดว์วอยซ์ (1997) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1240/2540
บริษัท	สยามกัรติ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1246/2540

คำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง

ที่ (ด) 28 / 2544

เรื่อง ชิดชื่อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นายทะเบียน
หุ้นส่วนบริษัทกลาง มีคำสั่งชิดชื่อบริษัทจำกัด ตามรายชื่อที่แนบท้ายคำสั่งนี้ออกจากทะเบียน

ดังนั้น หากบริษัทใด หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทดังกล่าว ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของ
นายทะเบียน ขอให้ท่านอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง
โดยให้ทำเป็นหนังสือระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ใช้อ้างอิงได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544

(นายสกล หาญสุทธวารินทร์)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

นายทะเบียนกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อบริษัทจำกัดที่ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน
ตามคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง

ที่ (ถ).....28...../..25⁴⁴..... ลงวันที่.....16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544

สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1 (มหाराช)

บริษัท ซี แอนด์ เอช (เดี่ย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	594/2540
บริษัท ธนชัยเดช จำกัด	ทะเบียนเลขที่	853/2540
บริษัท เอส พี เอส กรุป แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด	ทะเบียนเลขที่	893/2540
บริษัท เค็ทลา เดียม จำกัด	ทะเบียนเลขที่	897/2540
บริษัท บี มา เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	926/2540
บริษัท ซี.เอส.พี.อินเตอร์เนชั่นแนล เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	928/2540
บริษัท ซี.เอส.พี.อินเตอร์เนชั่นแนล โฮลดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	929/2540
บริษัท จี.เอ็ม.ดี.มาร์เก็ตติง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	942/2540
บริษัท กลอริ แลพิดารี จำกัด	ทะเบียนเลขที่	953/2540
บริษัท บางกอก ท็อป ทัวร์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	964/2540
บริษัท เจวีเอช เจมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	973/2540
บริษัท เกียรตินาคิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	ทะเบียนเลขที่	986/2540
บริษัท สหพัฒน์เซเว่นกรุป จำกัด	ทะเบียนเลขที่	996/2540
บริษัท หนึ่งสยาม (1997) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1022/2540
บริษัท คอร์ล เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1035/2540
บริษัท อาซั่ม เจมส์ แอนด์ จิวเวลรี่ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1056/2540
บริษัท สยาม ซीलอน จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1063/2540
บริษัท มัณฑนาภาอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1101/2540
บริษัท ฮู่ย อิว อินเตอร์เนชั่นแนล แทรเวล แอนด์ เทรดดิ้ง จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1118/2540
บริษัท เจาะคดี อาชญากรรม จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1128/2540
บริษัท เอส-เท็น ไคเรคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1152/2540
บริษัท ที.พี.บอดีการ์ดกรุป จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1187/2540
บริษัท วิชั่น ซัคเซส จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1212/2540
บริษัท เอ็นวอย หนึ่ง-ศูนย์-แปด จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1224/2540
บริษัท บี เอ็ม เค เซฟตี้การ์ด จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1232/2540
บริษัท เอส พี เอ็ม มอเตอร์ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1239/2540
บริษัท วินโดว์วอยซ์ (1997) จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1240/2540
บริษัท สยามกิริติ จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1246/2540
บริษัท แผนทีดีจิตอล จำกัด	ทะเบียนเลขที่	1274/2540

ราชกิจจานุเบกษา

ฉบับทะเบียนการค้า

เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๗ ก

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้า ๑๑

เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๗ ค

ราชกิจจานุเบกษา

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง

ที่ (ถ) ๒๘/๒๕๕๕

เรื่อง ชิดชื่อบริษัทจำกัดออกจากทะเบียน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง มีคำสั่งชิดชื่อบริษัทจำกัด ตามรายชื่อที่แนบท้ายคำสั่งนี้ออกจากทะเบียน

ดังนั้น หากบริษัทใด หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทดังกล่าว ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียน ขอให้ท่านอุทธรณ์ หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อนายทะเบียน ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง โดยให้ทำเป็นหนังสือระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่ใช้อ้างอิงได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สกล หาญสุทธวารินทร์

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

นายทะเบียนกลาง

สำนักงานบริการจดทะเบียนธุรกิจ 1 (มหाराช)

1. บริษัท ซี แอนด์ เอช (เดียบ) จำกัด ทะเบียนเลขที่ 594/2540
2. บริษัท ธนชัยเดช จำกัด ทะเบียนเลขที่ 853/2540
3. บริษัท เอส พี เอส กรุป แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด ทะเบียนเลขที่ 893/2540
4. บริษัท เกีทลา เดียม จำกัด ทะเบียนเลขที่ 897/2540
5. บริษัท บี มา เทรดดิ้ง จำกัด ทะเบียนเลขที่ 926/2540
6. บริษัท ซี.เอส.พี.อินเตอร์เนชั่นแนล เทรดดิ้ง จำกัด ทะเบียนเลขที่ 928/2540
7. บริษัท ซี.เอส.พี.อินเตอร์เนชั่นแนล โฮลดิ้ง จำกัด ทะเบียนเลขที่ 929/2540
8. บริษัท จี.เอ็ม.ดี.มาร์เก็ตติง จำกัด ทะเบียนเลขที่ 942/2540
9. บริษัท กลอรี่ แลพปีดารี จำกัด ทะเบียนเลขที่ 953/2540
10. บริษัท บางกอก ท็อป ทัวร์ จำกัด ทะเบียนเลขที่ 964/2540
11. บริษัท เจวีเอช เจมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด ทะเบียนเลขที่ 973/2540
12. บริษัท เกียรตินาคิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ทะเบียนเลขที่ 986/2540
13. บริษัท สหพัฒนเซเว่นกรุป จำกัด ทะเบียนเลขที่ 996/2540
14. บริษัท หนึ่งสยาม (1997) จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1022/2540
15. บริษัท คอรัล เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1035/2540
16. บริษัท อาซิม เจมส์ แอนด์ จิวเวลรี่ จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1056/2540
17. บริษัท สยาม ซิลอน จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1063/2540
18. บริษัท มั่นชนาภาอิลคทรอนิกส์ จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1101/2540
19. บริษัท ชูช อีว อินเตอร์เนชั่นแนล แทรเวล แอนด์ เทรดดิ้ง จำกัด ทะเบียนเลขที่ 1118/2540

ภาคผนวก (ค)

กรณีศึกษา

เรื่อง

การยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งจัดซื้อบริษัทคืนสู่ทะเบียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำร้อง

ขอให้อัดซื้อบริษัทคืนเข้าสู่ทะเบียน

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

คดีหมายเลขดำที่ 479/๒๕ 45

คดีหมายเลขแดงที่ _____/๒๕ _____

แพ่ง เวทีหวอฮงยง

ศาล _____
วันที่ 18 เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕ 45

ความ _____ แพ่ง _____

รับรองกำหนดออกตัว

บริษัท เคียงเชือน วิลล่า จำกัด โดยนายอดิศร ทิมเที่ยง และนางจงกลรัตน์ แหลมวิไล โจทก์

ระหว่าง กรรมการบริษัท ที่ 1, นายอดิศร ทิมเที่ยง ในฐานะผู้ถือหุ้น ที่ 2 ผู้ร้อง

จำเลย

ข้าพเจ้า บริษัท เคียงเชือน วิลล่า จำกัด ฯ ที่ 1, นายอดิศร ทิมเที่ยง ที่ 2 ผู้ร้อง

เชื้อชาติ 1.- 2. ไทย สัญชาติ 1.,2. ไทย อาชีพ 1.ประกอบธุรกิจ 2.รับจ้าง

เกิดวันที่ 1.,2. เดือน _____ พ.ศ. _____ อายุ 2. 55 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1. 2/86, 2. 21

หมู่ที่ _____ ถนน 1.ถนนรามอินทรา 2.- _____ ตรอก/ซอย 1.- 2.สุขสวัสดิ์

ใกล้เคียง _____ ตำบล/แขวง 1.จรเข้บัว 2.สมเด็จพระยา

อำเภอ/เขต 1.บางกะปิ 2.คลองสาน จังหวัด 1.,2.กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ _____

ขอยื่นคำร้องมีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. ผู้ร้องที่ 1 มีฐานะเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ใช้ชื่อว่า "บริษัท เคียงเชือน วิลล่า

จำกัด" โดยมีนายอดิศร ทิมเที่ยง ผู้ร้องที่ 2 และนางจงกลรัตน์ แหลมวิไล เป็นกรรมการบริษัท โดยมี

วัตถุประสงค์ประกอบกิจการซื้อ ขาย ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และทำอวการจัดสรรที่ดิน โดยจดทะเบียน

บริษัท ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2532 มีสำนักงาน

(ข้อมูลนี้คือ แห่งทรัพย์สิน 18๗๖๖๖๖๖)

ตั้งอยู่เลขที่ 2/86 ถนนรามอินทรา แขวงจรเข้บัว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร รายละเอียดปรากฏ

หมายเหตุ ข้าพเจ้ารอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอให้ถือว่าทราบแล้ว

ผู้ร้อง

ตามสำเนาหนังสือรับรองเอกสารท้ายคำร้องหมายเลข 1

ผู้ร้องที่ 2 เป็นกรรมการบริษัทผู้ร้องที่ 1 และเป็นผู้ถือหุ้นจำนวน 7,200 หุ้นของบริษัทผู้ร้องที่ 1

รายละเอียดปรากฏตามสำเนาบัญชีผู้ถือหุ้นเอกสารท้ายคำร้องหมายเลข 2

2.หลังจากจดทะเบียนบริษัทตั้งบริษัทผู้ร้องที่ 1 ดังกล่าวในข้อ 1.แล้ว บริษัทผู้ร้องที่ 1 ได้เริ่ม

ประกอบธุรกิจ โดยเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2533 บริษัทผู้ร้องที่ 1 ได้ซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ 345 ตำบลกะทู้

อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ในราคา 23,240,000 บาทเพื่อประกอบธุรกิจจัดสรรที่ดินตามวัตถุประสงค์

ของบริษัทผู้ร้องที่ 1 และจดทะเบียนจำนวนต่อธนาคารไทยทูน จำกัดเพื่อประกันหนี้ซึ่งผู้ร้องที่ 1 เป็น

หนี้อาคารไทยทูน จำกัด เป็นจำนวน 34,000,000 บาท รายละเอียดปรากฏตามสำเนาโฉนดที่ดิน

เอกสารท้ายคำร้องหมายเลข 3 และได้เปิดสำนักงานขายที่จังหวัดภูเก็ตเลย ตั้งอยู่เลขที่ 121/7 ถนน

วิจิตสงคราม ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต รายละเอียดปรากฏตามสำเนาเอกสารการขายหรือ

ใบชี้วีเอกสารหมายเลข 4

ในการจดจำนองดังกล่าวเป็นการประกันหนี้ที่ผู้ร้องที่ 1 ได้กู้ยืมเงินกับธนาคารไทยทูน จำกัด

สาขานันทบุรี 3 หาดใหญ่ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2533 ในวงเงินจำนวน 31,000,000 บาท เพื่อเงิน

ทุนหมุนเวียนของบริษัทผู้ร้องที่ 1 ในการกู้ยืมนั้นมีผู้ร้องที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันด้วย หลังจากนั้นปรากฏว่า

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และทำให้ธุรกิจที่ดินและบ้านจัดสรรตกต่ำไปด้วย จนเป็นเหตุให้ธนาคารไทยทูน

จำกัด พ้องเรียกเงินกู้ยืมคืนและบังคับจำนองจากผู้ร้องที่ 1 ต่อศาลแพ่ง เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่

21566/2539 และคดีหมายเลขแดงที่ 29663/2540 โดยศาลพิพากษาเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2540 ให้ผู้

ร้องที่ 1 และผู้ร้องที่ 2 กับพวก รวม 6 คน ชำระเงินกู้จำนวน 15,076,582.16 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ

ละ 16.75 ต่อปีของต้นเงิน 11,000,000 บาท นับถัดจากวันฟ้อง(ฟ้องวันที่ 30 ตุลาคม 2539)เป็นต้นไป

จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น และให้ชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชีจำนวน 3,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยใน

อัตราและช่วงระยะเวลาต่างกัน หากจำเลยทั้งหกไม่ชำระให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ 345 ตำบลกะทู้ อำเภอ

กะทู้ จังหวัดภูเก็ต พร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ หากได้เงินไม่พอให้ยึด

ทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งหกบังคับชำระหนี้แก่โจทก์จนครบ รายละเอียดปรากฏตามสำเนาคำ

พิพากษาของศาลแพ่งเอกสารท้ายคำร้องหมายเลข 5

3.เมื่อประมาณต้นปี 2535 ผู้ร้องที่ 1 ได้ย้ายที่ทำการจากกรุงเทพมหานครตามหนังสือรับรอง

บริษัทเอกสารหมายเลข 1 ท้ายคำร้องไปอยู่ที่ 182 ถนนวิเศษ หมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัด

ภูเก็ตเพียงที่เดียว และเร่งดำเนินธุรกิจต่อไป โดยปิดที่ทำการในกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งวันที่ 19

กรกฎาคม 2544 ผู้ร้องทั้งสองจะยื่นงบดุลของบริษัทผู้ร้องที่ 1 ประจำปี พ.ศ.2543 รายละเอียดปรากฏ

ตามสำเนางบดุลเอกสารท้ายคำร้องหมายเลข 6 จึงขอคัดหนังสือรับรองบริษัทผู้ร้องที่ 1 จึงทราบว่า

บริษัทผู้ร้องที่ 1 ถูกขีดชื่อเป็นบริษัทร้างเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2544 โดยนายทะเบียนสำนักงาน

ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครได้ขีดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างตาม

มาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รายละเอียดปรากฏสำเนาหนังสือรับรองบริษัท

เอกสารหมายเลข 7

ในการที่นายทะเบียนซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียนให้เป็นบริษัทร้าง เนื่องจากมี

หนังสือติดต่อของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้าตามที่ตั้งที่ได้จดทะเบียนไว้ ปรากฏว่าไปรษณีย์

ส่งคืน จึงติดต่อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ไม่ได้ นายทะเบียนฯจึงเข้าใจว่าบริษัทผู้ร้องที่ 1 มิได้ทำการค้าหรือ

ประกอบธุรกิจแล้ว และดำเนินการซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียน การกระทำดังกล่าวของนาย

ทะเบียนฯทำให้ผู้ร้องที่ 1,2 เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะในขณะที่นายทะเบียนฯซื้อบริษัท

ผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง บริษัทผู้ร้องที่ 1 ยังประกอบธุรกิจอยู่ โดยเปิดดำเนินการ

อยู่บ้านเลขที่ 182 หมู่ที่ 2 ถนนวิเศษ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพียงแห่งเดียว และผู้ร้องที่

1 จะยื่นงบดุลประจำปี พ.ศ.2543 แต่ไม่สามารถยื่นได้ ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็น

เห็นว่าผู้ร้องที่ 1 ยังดำเนินธุรกิจอยู่ในขณะนายทะเบียนฯซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียน

และการที่นายทะเบียนฯซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ออกจากทะเบียน เป็นผลให้เกิดความไม่เป็น

ธรรมหลายประการ กล่าวคือ

3.1 ทำให้บริษัทผู้ร้องที่ 1 และผู้ร้องที่ 2 ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไป กล่าวคือ ไม่สามารถ

ทำนิติกรรมใดๆได้ ไม่ว่าจะเป็นทำสัญญาซื้อขายที่ดิน และนิติกรรมอื่นๆเพื่อให้บริษัทผู้ร้องที่ 1 ดำเนินธุรกิจ

ต่อไป จึงเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้ร้องทั้งสอง

3.2 ผู้ร้องที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการและผู้ค้ำประกันของบริษัทผู้ร้องที่ 1 ไม่สามารถเข้ากระทำการ

แทนในนามบริษัทผู้ร้องที่ 1 เพื่อการเจรจาประนอมหนี้หรือลดภาระหนี้สินกับธนาคารไทยธนุ จำกัด

เจ้าหนี้ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ร้องที่ 1 ในฐานะลูกหนี้ขั้นต้นเข้าเจรจาลดภาระหนี้ให้อยู่ในขณะนี้ เป็นผลเสีย

หายโดยตรงกับทั้งผู้ร้องที่ 1 และผู้ร้องที่ 2 ในฐานะผู้ค้ำประกันด้วยซึ่งต้องรับผิดชอบในหนี้เงินเต็มจำนวน

เพราะที่ดินโฉนดเลขที่ 345 ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต อันเป็นหลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกันการ

ชำระหนี้ต่อธนาคารไทยธนุ จำกัดนั้นไม่สามารถนำมาทำนิติกรรมใดๆอันเนื่องมาจากการบริษัทผู้ร้องที่

1 ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน จึงไม่เป็นธรรมทั้งกับผู้ร้องที่ 1 ผู้ร้องที่ 2 รวมไปถึงธนาคารไทยธนุ จำกัด

ผู้เป็นเจ้าของนี้ด้วย ผู้ร้องทั้งสองจึงมีความประสงค์ที่จะขอให้ศาลได้โปรดมีคำสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วน

บริษัทกรุงเทพมหานครซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 ที่เป็นบริษัทร้าง กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนเป็นบริษัทอีกครั้ง

ด้วยเหตุผลดังประทານกราบเรียนมาแล้ว ขอศาลได้โปรดไต่สวนคำร้องและมีคำสั่งให้นาย

ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครซื้อบริษัทผู้ร้องที่ 1 กลับคืนสู่ทะเบียนของสำนักงานทะเบียน

หุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร

ควรมีครบแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ

ผู้ร้องที่ 1,2

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้านายปฎุทธิ ศุภนัตร์ ทนายผู้ร้องที่ 1,2 เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ

ผู้เรียง/พิมพ์

ฉบับรับรองเฉพาะข้อความที่ห่าง/บริษัทได้
นำจุดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้น
ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณา

ที่ รค.0017217

คำรับรองที่ถูกต้องสมบูรณ์เลขที่ 222
มีลายเซ็นหรือเดิมนายทะเบียน
และประทับตราจดทะเบียนด้วย

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร
กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

หนังสือรับรอง

ขอรับรองว่าบริษัทนี้ ได้จดทะเบียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นนิติบุคคลประเภท

บริษัทจำกัด ทะเบียนเลขที่ 12026/2532 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2532

ปรากฏข้อความในรายการตามเอกสารทะเบียน ณ วันออกหนังสือนี้ ดังนี้

1. ชื่อบริษัท บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด

นายทะเบียนได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมาย
และพาณิชย์แล้ว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2543/

ก่อนนายทะเบียนได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ได้จดทะเบียน/

2. กรรมการของบริษัทมี 6 คน ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายอมต พิสุทธีวิมล
2. นายวุฒิชัย เลขะกุล
3. นายธรรมบุญ ภาวิทยา
4. นางจงกลรัตน์ แผลมวิไล
5. นายอดิสร ทิมเทียง
6. นายวิโรจน์ วงศ์ปิยะสดีตย์/

3. จำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้คือ กรรมการสองคน ลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับ
สำคัญของบริษัท/

4.ทุนจดทะเบียน 9,000,000 บาท /เก้าล้านบาท/

5. สำนักงานแห่งใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 2/86 ถนนรามอินทรา แขวงจรเข้บัว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ข้อความที่ห้าม/บริษัทได้
ไว้เพื่อคัดลอกกฎหมายเท่านั้น
สงวนสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณา

คำรับรองที่ถูกต้องสมบูรณ์ต้องมีเลขที่
มีลายเซ็นชื่อเต็มนายทะเบียน
และประทับตราจดทะเบียนด้วย

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร
กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

หนังสือรับรอง

6. วัตถุประสงค์ของบริษัทมี 4 ข้อ ดังปรากฏในสำเนาเอกสารแนบท้ายหนังสือรับรองนี้จำนวน 4
โดยมีลายมือชื่อนายทะเบียนซึ่งรับรอง เอกสารและประทับตราสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นสำคัญ

ออกให้ ณ วันที่ 19 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2544

ขอควรทราบ
=====

หนังสือติดต่อของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้าตามที่ตั้งที่ใดจดทะเบียนไว้ ปรากฏว่าไปรษณีย์ส่งคืน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ศอ.) ว.คาด

สำเนาเอกสาร

รายละเอียดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

- (1) ซื้อ จัดหา รับ เช่า เช่าซื้อ ตีกรรรมสิทธิ์ ครอบครอง ปรับปรุง ไร่ และจัดการโดยประการอื่น ซึ่งทรัพย์สินใดๆ ตลอดจนดอกผลของทรัพย์สินนั้น
- (2) ขาย โอน จำนอง จำนำ แลกเปลี่ยน และจำหน่ายทรัพย์สินโดยประการอื่น
- (3) เป็นนายหน้า ตัวแทน ตัวแทนค้าต่างในกิจการและธุรกิจทุกประเภท เว้นแต่ในธุรกิจประกันภัย การหาสมาชิกให้สมาคมและการค้าหลักทรัพย์
- (4) กู้ยืมเงิน เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร นิติบุคคล หรือสถาบันการเงินอื่น และให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตด้วยวิธีการอื่น โดยจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการรับ ออก โอน และสลักหลังค้ำเงิน หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้อย่างอื่น
- (5) ทำการจัดตั้งสำนักงานสาขาหรือแต่งตั้งตัวแทน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- (6) เข้าเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนและ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดอื่น

วัตถุประสงค์ประกอบการ

- (7) ประกอบกิจการค้าข้าว ผลิตภัณฑ์ข้าว มันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพด งา ถั่ว พริกไทย ปอ มัน ฝ้าย ครั่ง ตะรุ้ง ไม้ ยาง ผัก ผลไม้ ของป่า สมุนไพร หนังสือตัว เขาสัตว์ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ชำแหละ น้ำตาล อาหารสัตว์ และพืชผลทางเกษตรทุกชนิด
- (8) ประกอบกิจการค้าเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องมือกล เครื่องทุ่นแรง ขานพาหนะ เครื่องกำเนิดและเครื่องใช้ไฟฟ้า ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เตาไฟฟ้า เครื่องสูบน้ำ เครื่องทำความร้อน เครื่องทำความเย็น เครื่องครัว เครื่องเหล็ก เครื่องทองแดง เครื่องทองเหลือง เครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องเคหภัณฑ์ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ประปารวมทั้งอะไหล่และอุปกรณ์ของสินค้าดังกล่าวข้างต้น
- (9) ประกอบกิจการค้าอาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป เครื่องกระเบื้อง เครื่องปรุงรสอาหาร เครื่องดื่ม สุรา เบียร์ นูหรี และเครื่องบริโภคอื่น
- (10) ประกอบกิจการค้าผ้า ด้าย เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับกาย เครื่องสำอาง เครื่องใช้และเครื่องมือเสริมความงาม และเครื่องอุปโภคอื่น
- (11) ประกอบกิจการค้ายารักษาและป้องกันโรคสำหรับคนและสัตว์ เครื่องเวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์และเภสัชกรรม ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ยาบำรุงพืชและสัตว์ทุกชนิด เครื่องมือเครื่องใช้ในทางวิทยาศาสตร์
- (12) ประกอบกิจการค้าทอง นาก เงิน เพชร พลอย และอัญมณีอื่น รวมทั้งวัตถุประสงค์ข้างต้นดังกล่าว
- (13) ประกอบกิจการค้ากระดาษ เครื่องเขียน แบบเขียน แบบพิมพ์ หนังสือ อุปกรณ์การเขียน เครื่องคำนวณ เครื่องพิมพ์ อุปกรณ์การพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ คู่มือเอกสาร และเครื่องใช้สำนักงานทุกชนิด
- (14) ประกอบกิจการค้าวัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้าง เครื่องมือช่างทุกประเภท สี เครื่องมือทาสี เครื่องตกแต่งอาคารทุกชนิด
- (15) ประกอบกิจการค้าพลาสติกหรือสิ่งอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งที่อยู่ในสภาพวัตถุดิบหรือสำเร็จรูป
- (16) ประกอบกิจการค้ายางดิบ ยางแผ่น หรือยางชนิดอื่นอันผลิตขึ้นหรือได้มาจากส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นยางพารา รวมตลอดถึงยางเทียม สิ่งทำเทียม วัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์
- (17) ประกอบกิจการทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนาเกลือ ทำปาล์ม ทำสวนยาง เลี้ยงสัตว์และกิจการคอกปศุสัตว์
- (18) ประกอบกิจการโรงสี โรงเลื่อย โรงงานไสไม้และอบไม้ โรงงานคั่วถั่วถั่วเหลือง โรงงานผลิตเซรามิกและเครื่องเคลือบ โรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผา โรงงานอัดป้อ โรงงานสกัดน้ำมันพืช โรงงานกระดาษ โรงงานกระสอบ โรงงานทอผ้า โรงงานปั่นด้าย โรงงานย้อมและพิมพ์ลวดลายผ้า โรงงานผลิตและหล่อคอกขารถยนต์ โรงงานผลิตเหล็ก โรงหล่อและกลึงโลหะ โรงงานสังกะสี โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป โรงงานสุรา โรงงานแก๊ส โรงงานนูหรี โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเครื่องใช้พลาสติก โรงงานรีดและหล่อหลอมโลหะ โรงงานผลิตบานประตูและหน้าต่าง โรงงานแก้ว โรงงานผลิตเครื่องดื่ม โรงงานหล่อยาง โรงงานประกอบรถยนต์
- (19) ประกอบกิจการโรงพิมพ์ รัปพิมพ์หนังสือ พิมพ์หนังสือจำหน่าย และออกหนังสือพิมพ์
- (20) ประกอบกิจการโรงงานน้ำแข็ง

ฝ่ายหนังสือรับรอง

เขียน

(21) ประกอบกิจการประมง แพลปลา สะพานปลา

(22) ประกอบกิจการระเบิดหินและข่อยหิน

(23) ประกอบกิจการรับเหมาก่อสร้างอาคาร อาคารพาณิชย์ อาคารที่พักอาศัย สถานที่ทำการ ถนน สะพาน เขื่อน อุโมงค์และงานก่อสร้างอย่างอื่น
ทุกชนิด รวมทั้งรับทำงานโยธาทุกประเภท

(24) ประกอบกิจการเหมืองแร่ โรงงานถลุงแร่ แยกแร่ แปรสภาพแร่ หลอมแร่ แต่งแร่ สำรองแร่ วิเคราะห์และตรวจสอบแร่ บดแร่ ขนแร่

(25) ประกอบกิจการโรงแรม กัดตาการ บาร์ ไนท์คลับ โบว์ลิ่ง อบอบนวด โรงภาพยนตร์และโรงมหรสพอื่น สถานพักผ่อนอากาศ สนามกีฬา
สรวายน้ำ

(26) ประกอบกิจการขนส่งและขนถ่ายสินค้า และคนโดยสารทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งรับบริการ
นำของออกจากท่าเรือตามพิธีศุลกากรและการจัดระวางการขนส่งทุกชนิด

(27) ประกอบกิจการนำเที่ยว รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำเที่ยวทุกชนิด

(28) ประกอบกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังแล้ว)

(29) ประกอบกิจการส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศซึ่งสินค้าตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ที่ประสงค์

(30) ประกอบกิจการตัดผม แต่งผม เสริมสวย คัดเย็บและซักรีดเสื้อผ้า

(31) ประกอบกิจการรับจ้างถ่ายรูป ล้างอัด ขยายรูป รวมทั้งเอกสาร

(32) ประกอบกิจการจัดสร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์

(33) ประกอบกิจการสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและให้บริการซ่อมแซม บำรุงรักษา ตรวจสอบ อัดฉีดพ่นน้ำยาแก๊สซึม สำหรับยานพาหนะทุกประเภท
รวมทั้งบริการติดตั้ง ตรวจสอบและแก้ไขอุปกรณ์ ป้องกันวินาศภัยทุกประเภท

(34) ประกอบกิจการบริการทางด้านกฎหมาย ทางบัญชี ทางวิศวกรรม ทางสถาปัตยกรรม รวมทั้งกิจการโฆษณา

(35) ประกอบธุรกิจบริการรับค่าประกันหนี้สิน ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามสัญญาของบุคคลอื่น รวมทั้งรับบริการค่าประกันบุคคลซึ่งเดินทาง
เข้ามาในประเทศหรือเดินทางออกไปต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยภาษีอากร และกฎหมายอื่น

(36) ประกอบธุรกิจบริการรับเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำปัญหาเกี่ยวกับด้านบริหารงาน พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งปัญหาการผลิต
การตลาดและจัดจำหน่าย

(37) ประกอบกิจการบริการจัดเก็บ รวบรวม จัดทำ จัดพิมพ์และเผยแพร่สถิติ ข้อมูล ในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การเงิน
การตลาด รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลในการดำเนินธุรกิจ

(38) ประกอบกิจการโรงพยาบาลเอกชน สถานพยาบาล รับรักษาคอนไจและผู้ป่วยเจ็บ รับทำการฝึกสอนและอบรมทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการแพทย์
การอนามัย

(39) ประกอบธุรกิจบริการรับเป็นผู้จัดการและดูแลผลประโยชน์ เก็บผลประโยชน์และจัดการทรัพย์สินให้บุคคลอื่น

(40) ประกอบกิจการประมูลเพื่อขายสินค้าและรับจ้างทำของ ตามวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ทั้งหมดให้แก่บุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล ส่วนราชการและ
องค์การของรัฐ

ด้านเอกสารนี้เป็นบทที่ควรพึงใช้

(Handwritten signature)

นายประเวียง

19 ก.ค. 2544

ของ

ห้างหุ้นส่วน/บริษัท เกียงเขื่อน วิสาหกิจ

ทะเบียนเลขที่ 12026/2532

จัดที่ประชุม คณะกรรมการ/บริษัท นี้ ณ 41 ซอย ๕

ก/ข (41) ประกอบกิจการซื้อ-ขาย เช่า-ให้เช่า ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และทำการจัดสรรที่ดินโครงการ

ปลูกสร้างหรือไต่ต่า สร้างศูนย์การค้า โรงแรม บ้านพักอาศัย บังกาโล อาคารชุดเพื่อจำหน่าย รวมทั้ง

การเช่าที่ปรึกษาและบริหารโครงการ โรงแรม บ้านพักอาศัย บังกาโลและอาคารชุด

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อบริษัท	บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด		ทะเบียนบริษัท	12026/2532
ประเภทบัญชี	☐ เงินฝาก ☐ เงินยืม ☐ เงินฝาก ☐ อื่นๆ		มูลค่า	100 บาท
เลขที่บัญชี	31 พฤษภาคม 2533	จำนวน	90,000	
วันที่	12	จำนวน	90,000	
วันที่	12	จำนวน	90,000	

ลำดับ	ชื่อ	นามสกุล	อาชีพ	จำนวนหุ้น	มูลค่าต่อหุ้น (บาท)	(ยังไม่ได้ออกใบหุ้น)		เงิน	บาท
						เลขที่	วันที่		
8.	นางจงกสิศนา แผลมวิไล	ไทย	นักธุรกิจ	19,800	100 (1)	60751-30550		12.12.32	-
	24/1 ซอยอรรถนิเวศ ถนนราชปรารภ								
	แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร								
9.	นายบรรณทัต คุ้มชวน	ไทย	นักธุรกิจ	450	100 (1)	80551-81000		31.05.33	-
	788/3 ถนนลาดหญ้า แขวงคลองสาน								
	เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร								
10.	นายอดิศร วัฒนเที่ยง	ไทย	นักธุรกิจ	7,200	100 (1)	81001-88200		12.12.32	-
	17 ซอยสุขสวัสดิ์ ถนนอโศกพาณิชยสถาน แขวงสมเด็จเจ้าพระยา								
	เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร								
11.	นพ. สุรพจน์ สุวรรณพานิช	ไทย	นายแพทย์	1,350	100 (1)	88201-89550		31.05.33	-
	124 ถนนสีลม แขวงสีลม								
	เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร								
12.	นางสาวสุศศสวาท แสนอเล	ไทย	นักธุรกิจ	450	100 (1)	89551-90000		31.05.33	-
	133/1 เขต 3 ศาลนากลาง								
	อำเภอกลาง จังหวัดนครราชสีมา								
						47304			
					(1)				
					(2)				
					(1)				
					(2)				

ที่..... ต. รพ. 2 หน้า

ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้นเดิมที่นำหุ้นมาขายให้บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด

ออกให้ ณ วันที่ 28 ก.พ. 2545

นางอัญชลิน นามจันทร์

บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด
 KIANGKHUEN VILLA CO., LTD.
 ขอบริการเป็นรายการที่ถูกต้องตรงกับสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น
 (ลงลายมือชื่อ) นายอดิศร วัฒนเที่ยง กรรมการ

กรมทะเบียนที่ดิน

โดยมติที่

ออกกฎหมายระเบียบว่าด้วยที่ดินประเภทที่ดิน

เป็นของสาธารณะและที่ดินประเภทอื่น

โดยที่

ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการที่ดินแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงมหาดไทย

ขอแก้ไขระเบียบว่าด้วยที่ดินประเภทที่ดิน

แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยที่ดินประเภทที่ดิน

ในภาค

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไข

ระเบียบว่าด้วยที่ดินประเภทที่ดิน

ฉบับนี้ไว้เป็นราชกิจจานุเบกษา

โดยที่

ในชั้นที่

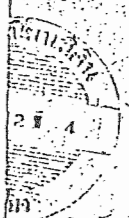
โดยที่

โดยที่

กระทรวงมหาดไทย
โดย นายทะเบียนที่ดิน
วันที่ ๒๖/๑๑/๒๕๖๓
กรมทะเบียนที่ดิน

662868

ใบบันทึกแผนภูมิออกแทน

๑ น. ๑๓
 ทศวรรษ ๒๖
 เดือน ๑๒
 พ.ศ. ๒๕๐๑
 กรุงเทพมหานคร

ชื่อสถานที่ จารึกพระเวียง สถานที่ ไทย

ชื่อบ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ ๑ ถนน วงเวียนหลวง ตำบล กะท
 จังหวัด กะท จังหวัด กะท

สารบัญจดทะเบียน

(Handwritten signatures and notes)

วันจดทะเบียน	ประเภทการจดทะเบียน	ผู้เสียภาษี	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนที่ดินตามสัญญา			จำนวนที่ดินคงเหลือ			โฉนดที่ดินเลขที่	รายการจดทะเบียน
				ไร่	งาน	ตารางวา	ไร่	งาน	ตารางวา		
วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕	โอน	นางอิน จารึกพระเวียง	๑. เด็กชายสมศักดิ์ ๒. นายสมศักดิ์ จารึกพระเวียง	๑๓	๗	๖๕					
วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑	แบ่งขาย	๑. เด็กชายสมศักดิ์ จารึกพระเวียง ๒. เด็กชายสมศักดิ์ จารึกพระเวียง	กระทรวงการคลัง (เพื่อประโยชน์ในการราชการ)				๓๐	๑๓	๒	๖๕	
วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓	ทว	๑. นาย สมศักดิ์ จารึกพระเวียง ๒. นาย สมศักดิ์ จารึกพระเวียง	บริษัท เดี่ยวร้อย อคตา จำกัด	๑๓	๖	๖๕					(บริษัท เดี่ยวร้อย อคตา จำกัด)
วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓	โอนอสังหาริมทรัพย์	บริษัท เดี่ยวร้อย อคตา จำกัด	ธนาคาร ไทยนคร จำกัด (มหาชน) เดี่ยวร้อย	๑๓	๖	๖๕					(บริษัท เดี่ยวร้อย อคตา จำกัด)

(Official stamps and signatures on the right side of the table)

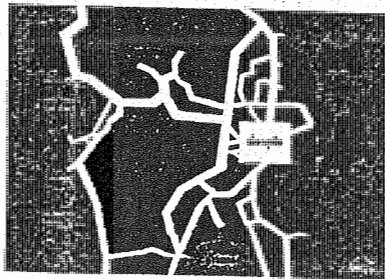
สถานที่ตั้งโครงการ

ตั้งอยู่บนถนนวิจิตรสงคราม ระหว่างตัวเมืองกับ

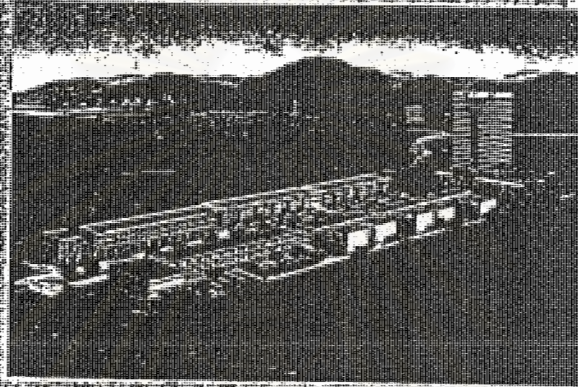
หาดป่าตอง ห่างจากโรงเรียนกระทู้ประมาณ

600 เมตร ใกล้กับสนามกอล์ฟภูเก็ตกั้นทรคลับ

คิดทางเข้าเชื่อมบางวาด

ณ ที่นั้น คุณจะได้พบกับบรรยากาศใหม่ของกอง
ประกอบธุรกิจการค้าและที่อยู่อาศัยท่ามกลาง
อากาศสดชื่น บริสุทธิ์ ปราศจากมลภาวะ ภาพ
ทิวทัศน์กว้างไกล สบายตา อันเป็นที่มาของนาม
“ทุ่งทองธานี”

เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์
และจะช่วยให้ผู้อยู่อาศัยสามารถเดินทางไปยังสถานที่สำคัญ
ได้สะดวก รวดเร็วและเป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทาง
โดยรถยนต์ส่วนตัว โดยไม่ต้องพึ่งพาการขนส่งสาธารณะ
และยังสามารถชมทิวทัศน์ที่สวยงามได้ตลอดเวลา
ด้วยพื้นที่อันกว้างขวางและบรรยากาศที่สวยงาม... เป็นต้น

ทุ่งทองธานี

สำนักงานกรุงเทพฯ 2/86-87 ถนนรามอินทรา แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทร. 510-3737 510-7280-1
สำนักงานภูเก็ต 121/7 ถนนวิจิตรสงคราม อำเภอกระบุรี จังหวัดภูเก็ต โทร. (076) 321-049 (076) 321-412 โทรสาร (076) 381-889

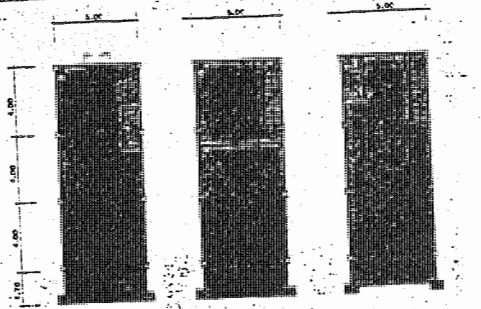
โครงการ

ทุ่งทอง

ธานี

ภูเก็ต

เราบรรจุที่ดินทีละทีละแปลง
ให้เป็นสถานประกอบการค้า และที่อยู่อาศัย
เพื่อคุณและครอบครัว
จะได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข ที่นี้...ตลอดไป

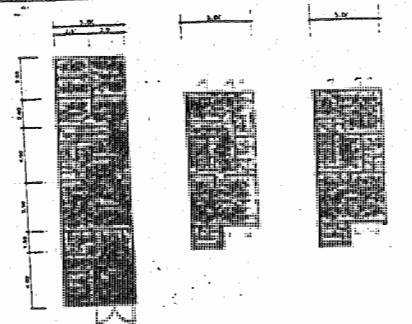
แบบพื้นชั้นล่าง แบบพื้นชั้นลอย แบบพื้นชั้นที่ 2 และ 3

อาคารพาณิชย์ 3 ชั้น

รูปทรงอาคารทันสมัย เหมาะสำหรับการค้าปลีก
ธุรกิจ มีทางเข้าด้านหน้าที่ร่มรื่น สามารถจัด
หน้าร้านได้อย่างสวยงาม พร้อมชั้นลอยและ
ห้องน้ำ 3 ห้อง เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยอย่างเต็มที่

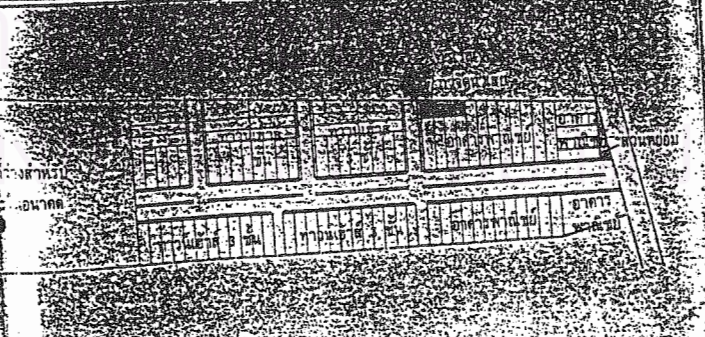
ทาวน์เฮ้าส์ 3 ชั้น

รูปทรงอาคารคลาสสิก เหมาะสำหรับการ
ที่พักอาศัยและสำนักงาน ประกอบด้วย
ห้องนอน 5 ห้อง ห้องน้ำ 3 ห้อง ห้องรับแขก
บริเวณรับประทานอาหาร ห้องครัว ห้องโถง
เฉลียง ลานซักล้าง ที่จอดรถ เป็นต้น

แบบพื้นชั้นที่ 1 แบบพื้นชั้นที่ 2 แบบพื้นชั้นที่ 3

โครงการนี้ได้รับการอนุมัติจากกรมโยธาธิการและผังเมือง
เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2558 โดยมีรายละเอียดดังนี้
1. จำนวนที่ดินรวม 10 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา
2. จำนวนอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น 1 หลัง
3. จำนวนทาวน์เฮ้าส์ 3 ชั้น 1 หลัง
4. จำนวนที่จอดรถ 10 คัน
5. จำนวนพื้นที่ว่าง 1 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา
6. จำนวนพื้นที่สีเขียว 1 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา
7. จำนวนพื้นที่จอดรถ 10 คัน
8. จำนวนพื้นที่ว่าง 1 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา
9. จำนวนพื้นที่สีเขียว 1 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา
10. จำนวนพื้นที่จอดรถ 10 คัน

กัททอเรนจ์

โครงการใหม่ บริเวณเดอะมอลล์ งามวงศ์วาน
ออกแบบโดย บริษัท กัททอเรนจ์ จำกัด • สถาปัตย์โดย บริษัท กัททอเรนจ์ จำกัด

คดีหมายเลขดำที่ กอ.๕๖/๒๕๓๘
คดีหมายเลขแดงที่ กอ.๕๖/๒๕๔๐

ในแพ่งระหว่าง บริษัท โสภณพัฒนภัณฑ์ จำกัด

ศาลแพ่ง

วันที่ ๒๕ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐

ความแห่ง

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

โจทก์

บริษัท เคียงเซี่ยนวิถีด้า จำกัด ที่ ๑ นายอมต หรือ
ไรตอลันด์ ทิสสุทธีวิมล ที่ ๒ นายวุฒิชัย เฉลิมกุล ที่ ๓
นายธรรมาภุช โควิทินทร ที่ ๔ นายรวมภรณ์
นทอมวิไล ที่ ๕ นายอดิสร นิมเคี้ยง ที่ ๖ จำเลย

สัญญาเบิกเงินเกินบัญชี ค่าประกัน จำนอง

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๓ จำเลยที่ ๑

กู้ยืมเงินจากโจทก์จำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีข้อตกลงให้ดอกเบี้ยวอัตราร้อยละ

๑๑.๕ ต่อปี กำหนดชำระเงินต้นโจทก์ภายในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕ และ

ในวันที่เดียวกันนี้ จำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีวงเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

มีข้อตกลงให้ดอกเบี้ยวอัตราร้อยละ ๑๑.๕ ต่อปี ส่วนที่เกินวงเงินอัตราดอกเบี้ย

ร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยวิธีคำนวณดอกเบี้ยตามต้นฉบับความเห็นว่าแพ่งคดี

-๖-

ของธนาคารพาณิชย์ มีจำนวนที่ ๖ ถึง ที่ ๘ เป็นผู้ชำระหนี้ และจำเลยที่ ๑

จำเลยที่ ๑ (คนในคดีเลขที่ ๑๘๘ ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดภูเก็ต พร้อมด้วยลูกสาว

ต่อโจทก์ เพื่อเป็นค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ ๑ ต่อมา จำเลยที่ ๑ ได้

ทำหนังสือแสดงเจตนาให้โจทก์ไว้เป็นหลักฐานว่า ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๐๔

จำเลยที่ ๑ เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีโจทก์จำนวน ๓,๒๕๑,๐๕๕.๑๕ บาท

และเป็นหนี้ตามสัญญาที่จำนวน ๑๒,๑๑๑,๖๓๐.๑๓ บาท ความผิดตามสัญญาแล้ว

จำเลยที่ ๑ ถัดถัดมาโจทก์นี้ ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้เงินกู้จำนวน

๑๕,๐๑๖,๕๘๖.๑๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๖.๐๕ ต่อปี ของ

ต้นเงิน ๑๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

แก่โจทก์ และให้ชำระหนี้เงินเกินบัญชีจำนวน ๕,๒๕๐,๕๐๕.๑๒ บาท

พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๖ ต่อปี ของต้นเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

และดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๕๐๕,๐๑๕.๕๕ บาท นับตั้ง

จากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ หากไม่ชำระเงินจำนวนดังกล่าว

ให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๘๘ ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดภูเก็ต พร้อมด้วย

/สั่งปลุกสร้าง

○ (๓๑ ทวิ)

-๓-

ถึงปลุกสร้างของจำเลยที่ ๑ น้าออกชายตลอดตลาดชำระหนี้แก่โจทก์ หากไม่ทอ
ชำระให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ ๑ นอกชายตลอดตลาดชำระหนี้แก่โจทก์จน
ครบถ้วน

จำเลยที่ ๑ และ ที่ ๕ ไม่ทอทำนองเดียวกันว่า มีสัญญากู้เงิน
และมีสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี โจทก์ไม่
สิทธิคิดดอกเบี้ยเกินกว่าในสัญญา และในกรณีที่จำเลยที่ ๒ ทำหนังสือรับสภาพหนี้
ไว้ต่อโจทก์ไม่ผูกพันจำเลยที่ ๑ เนื่องจากในขณะจำเลยที่ ๒ กระทำการ
ดังกล่าว จำเลยที่ ๒ ได้ถูกศาลจังหวัดสงขลา มีคำสั่งห้ามให้เป็นบุคคลกักหนาสมา

แล้ว นอกจากนี้สัญญากู้เงินและมีสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีได้กำหนดวันสิ้นสุดสัญญา
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๕ ตามลำดับ หลังจากนั้น
โจทก์ไม่สิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้น โจทก์กับจำเลยที่ ๑ ได้ตกลงทำสัญญาทบทใหม่
เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๓๕ โดยจำเลยที่ ๕ ไม่ยินยอมด้วย มีพยานดังกล่าว
ไม่ผูกพันจำเลยที่ ๕ ขอให้ยกฟ้อง

จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๔ และ ที่ ๖ ขาดนัดยื่นคำให้การและ

○ (๓๑ ทวี)

สำหรับภาคใต้

-๔-

ขาดนัดพิจารณา

ทางพิจารณาใจหนักน้ำเสียว่า เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๓

จำเลยที่ ๑ ได้กู้เงินจากใจหนักจำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มอมเสียมดอกเบี้ยว

ในอัตราร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี สัญญาจะชำระเงินให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๐

มกราคม ๒๕๓๕ และจำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญากู้เงินเกินบัญชีจากใจหนักในบัญชี

เดินสะพัดประเภทเงินฝากกระแสรายวันเลขที่ ๕๑๑๐ ในวงเงินจำนวน

๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท มอมเสียมดอกเบี้ยวในอัตราร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี ที่เกินวงเงินเกิด

ดอกเบี้ยวในอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยคำนวณดอกเบี้ยว

แยกตามค่าธรรมเนียมประเภทการค้ำของธนาคาร ตามสัญญาเลขสารทนาม จ.๓

และ จ.๕ เพื่อเป็นประกัน จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๖ ได้ทำสัญญาค้ำประกัน โดยมอม

รับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ตามสัญญาค้ำประกันเลขสารทนาม จ.๕ และ จ.๖ และ

จำเลยที่ ๑ ได้ทำที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๕๕ ตามคณะผู้ อำนวยการผู้ จังหวัดภูเก็ต

พร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๑ จำนวนไว้กับใจหนักในวงเงินจำนวน

๓๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี และมีข้อตกลงดัดกัน

/สัญญา

○ (๓๑ ทวิ)

-๕-

สัญญาจ้างของว่า หากบังคับจ้างเองขายทอดตลาดไม่พอที่าระหนี้ จ้างเลขที่ ๑
 มอมชด-ใช้เงินที่ขาดจนครบถ้วน ตามสัญญาเลขสารทนาย จ.๑ และ จ.๒
 หลังจากทำสัญญาจ้างเลขที่ ๑ ได้นำเงินเข้าฝากและสั่งจ่ายเช็คถอนเงินจาก
 บัญชีจ้างเลขที่ ๑ เว้นมา ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๓๕ จ้างเลขที่ ๑
 ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ต่อโจทก์ยอมรับว่าหนี้ถึงเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕
 จ้างเลขที่ ๑ เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีโจทก์จำนวน ๓,๒๕๑,๐๕๕.๑๕ บาท และ
 เป็นหนี้ตามสัญญาผู้จำนวน ๑๒,๑๑๑,๖๓๐.๑๓ บาท ตามเอกสารทนาย จ.๔
 และ จ.๑๑ เมื่อครบกำหนดตามสัญญาโจทก์ได้บอกเลิกสัญญาไปยังจ้างเลขที่ ๑
 และได้บอกกล่าวบังคับจ้างเองไปยังจ้างเลขที่ ๑ และได้ประกาศทางหนังสือพิมพ์
 ๓รายกลาง ตามเอกสารทนาย จ.๑๒ ถึง จ.๒๕ โจทก์ได้ปรับเปลี่ยนแก้ตรา
 ดอกเบี้ยหลายครั้ง ตามสัญญาผู้เปลี่ยนแก้ตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละ ๑๖.๑๕ ต่อปี
 ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเป็นอัตราร้อยละ ๑๖ ต่อปี ส่วนเงินวงเงินดอกเบี้ย
 ในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ทั้งนี้โดยอาศัยตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย
 เอกสารทนาย จ.๕๑ ถัดถึงวันที่จ้างเลขที่ ๑ ต่างชำระต้นเงินผู้จ้าง

/๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

○ (๓๑ ทวิ)

คำรับศาล

- ๖ -

๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงเบี้ยต่างชำระตั้งแต่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๗ จนถึง
 วันฟ้องเป็นจำนวน ๕,๐๗๖,๕๕๒.๑๖ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕,๐๗๖,๕๕๒.๑๖ บาท
 ตามการวัดบัญชีเอกสารหมายเลข จ.๓๗ และ จ.๓๘ สืบดูเอาเบิกเงินเกินบัญชี คิดถึง
 วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นวันที่บัญชีปิด จำเลยที่ ๑ เป็นหนี้เงินต้น
 จำนวน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๖ ต่อปี ของต้นเงิน
 ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เกินวงเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงเบี้ยอัตราร้อยละ
 ๑๕ ต่อปี ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๘ จนถึงวันฟ้อง รวมเป็นเงินและดอกเบี้ย
 จำนวน ๕,๒๕๐,๐๐๐ บาท ตามการวัดบัญชีเอกสารหมายเลข จ.๓๘ และ จ.๕๐

จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๕ นำสืบในทำนองเดียวกันว่า

จำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญากู้เงินจากโจทก์จำนวน ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงเสีย
 ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี กำหนดชำระเงินต้นภายในวันที่ ๓๐
 มกราคม ๒๕๓๘ และจำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ในวงเงิน
 ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงสัญญาสิ้นสุดวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๘ โดยจำเลยที่ ๒
 ถึง ที่ ๖ เป็นผู้ค้ำประกัน จำเลยที่ ๑ นำที่ดินมาจดทะเบียนจำนองแก่โจทก์

/ใน

○ (๓๑ ทวิ)

ถ้าพร้อมตามนี้

-๐-

ในวงเงิน ๓๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงเสียคอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี

แต่ใจท่ก่ติดคอกเบี้ยจากจำเลยที่ ๑ เกินกว่าที่ตกลงตามสัญญา โดยอ้างว่าเมื่อ

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ จำเลยที่ ๒ และ ที่ ๓ ได้มาแก้ไขสัญญาจำนวน

โดยยอมให้ใจท่ก่ติดคอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี และการที่จำเลยที่ ๒

ได้ตกลงขอต่ออายุสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีกับใจท่ก่ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๕

ไม่ผูกพันจำเลยที่ ๑ เพราะจำเลยที่ ๑ ไม่รู้เห็นด้วย และขณะทำสัญญาดังกล่าว

จำเลยที่ ๒ ถูกศาลจังหวัดสงขลาพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อวันที่ ๑๖

พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และได้มีการประกาศในหนังสือราชกิจ-จานุเบกษาแล้ว

ตามเอกสารหมายเลข ๓.๓ สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีสิ้นสุดลงในวันที่ ๓๐

มกราคม ๒๕๓๕ หลังจากวันดังกล่าวใจท่ก่ไม่มีสิทธิติดคอกเบี้ยยกเว้น แม้ว่า

จำเลยที่ ๑ จะนำเงินเข้าบัญชีที่เป็นเพียงเพื่อชำระหนี้ให้แก่ใจท่ก่เท่านั้น

พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นข้างเป็นยุติได้ว่า

เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๖ จำเลยที่ ๑ ทำสัญญากู้เงินจากใจท่ก่จำนวน

๓๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี กำหนดชำระเงินคืน

/ใจท่ก่

○ (๓๑ ทวี)

-๔-

โจทก์ภายในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕ ตามสัญญาผู้แยกสารหมายเลข จ.๓ โดย

จำเลยที่ ๑ รับเงินจากโจทก์ไปเพียงจำนวน ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในวันเดียวกันนั้น

จำเลยที่ ๑ ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ในวงเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท อัตราร

ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี กำหนดชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๐

มกราคม ๒๕๓๕ ตามสัญญาเบิกเงินบัญชีเลขสารหมายเลข จ.๔ และจำเลยที่ ๑

ได้นำที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๔๕ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต พร้อมสิ่งปลูกสร้าง

มาจดทะเบียนจำนองไว้กับโจทก์ โดยมีข้อตกลงว่าหากถึงต้นจำนองได้เงินไม่พอ

ชำระหนี้ ยินยอมให้โจทก์ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ ๑ ออกขายทอดตลาดนำเงิน

มาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน ตามสัญญาจำนองและบันทึกค้ำขายแยกสารหมายเลข

จ.๓ และ จ.๔ คดีมีปัญหาคือต้องวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบชำระหนี้แก่โจทก์

ตามสัญญาผู้และสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเพียงใด เห็นว่า จำเลยที่ ๑ ทำสัญญาผู้เงิน

และสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ แล้วผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญา จำเลยที่ ๑

จึงต้องรับผิดชอบชำระต้นเงินที่ค้างและดอกเบี้ยตามสัญญาแก่โจทก์ ซึ่งโจทก์มีนายสุมิตา

กาจจนันทะ เบิกความเป็นพยานว่า จำเลยที่ ๑ ต่างชำระต้นเงินจำนวน

(๓๑ ทวิ)

ที่ปรึกษา

-๔-

๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑ ถึงวันที่
 เป็นเงิน ๕,๐๗๖,๕๔๒.๐๖ บาท โดยโจทก์เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตรา
 ร้อยละ ๑๕ ต่อปี าระหว่างวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๑ ถึงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๑
 อัตราร้อยละ ๑๖.๕๕ ต่อปี ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๑ เป็นต้นไปจนกว่า
 จำเลยที่ ๑ จะชำระเสร็จแก่โจทก์ ฝ่ายการวัดบัญชีเอกสารหมายเลข จ.๑๗ และ
 จ.๓๕ อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นไปตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย
 และโจทก์ได้ประกาศให้ลูกค้าของโจทก์ทราบแล้ว ตามประกาศเอกสารหมายเลข
 จ.๕๑ ซึ่งตามสัญญาผู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ จำเลยตกลงยอมเพิ่มดอกเบี้ย
 อัตราร้อยละ ๑๓.๕ ต่อปี และยินยอมให้โจทก์เพิ่มหรือลดอัตราดอกเบี้ยตามที่
 โจทก์จะเห็นสมควร โดยโจทก์จะแจ้งให้จำเลยที่ ๑ ทราบหรือไม่ก็ตาม
 จำเลยที่ ๑ ยินยอมและขอปฏิบัติตามทุกประการ ดังนั้นโจทก์ย่อมมีสิทธิรับ
 เปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้ โดยถือว่าจำเลยได้ตกลงแล้วตามสัญญา จำเลยที่ ๑
 จึงต้องผูกพันรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยจำนวนดังกล่าว แม้จำเลยที่ ๑ จะอ้างว่า
 การที่จำเลยที่ ๒ ทายันเลิกข้อตกลงแก้ไขสัญญาจำนอง เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๑

/เปลี่ยนแปลง

(๓๑ ทวิ)

ศาลรับศาลใช้

-๑๐-

เปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยจากอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามบันทึกเอกสารหมายเลข จ.๘ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบ เพราะจำเลยที่ ๒ ถูกศาลจังหวัดสงขลาพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.๒๕๑๓ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า "เมื่อศาลสั่งพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลายแล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำการตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล..." เห็นว่า การทำมรดกหนี้ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ไม่มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพย์สิน-สินของผู้อื่น หรือทำกิจการแทนผู้อื่นด้วย ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๒ ลงนามซื้อทรัพย์สินตามของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการกระทำแทนจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลนอกออกไปที่ถ่วงหนักจากจำเลยที่ ๒ นั้น ย่อมมีอำนาจกระทำได้ ไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว อีกทั้งสัญญาจ่ายเงินเป็นหนี้ประจำบ้าน ส่วนหนี้ตามสัญญาจ้างสองเป็นปะกัน เป็นหนี้ผูกพัน แม้ในสัญญาจ้างเอง จำเลยที่ ๑ จะตกลงเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ร้อยละ ๑๕ ต่อปี ก็ใช้ว่าจำเลยที่ ๑ จะต้องเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ร้อยละ ๑๕ ต่อปี เสมอไป จำเลยที่ ๑ จะรับผิดชอบดอกเบี้ยให้โจทก์ตามสัญญาจ้างเองซึ่งเป็นหนี้ผูกพันที่ตนได้

- ๑๑ -

ต้องดูข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยตามสัญญาเงินซึ่งเป็นหนี้ประจำ แต่อย่างไรก็ตาม
 โจทก์ติดต่อบริษัทจากจำเลยที่ ๑ เพียงเท่าที่ประจำตามบันทึกเอกสารหมายเลข
 จ.๓๔ โจทก์มิได้ติดต่อบริษัทว่าร้อยละ ๑๔ ต่อปี ตามที่จำเลยที่ ๑ กล่าวอ้าง
 แต่อย่างใด

สำหรับสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเอกสารหมายเลข จ.๕ กำหนด

ชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๕ หลังจากครบกำหนดตามสัญญา
 แล้ว เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ จึงได้ทำหนังสือขออนุญาต
 และต่ออายุสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีออกไปอีก ตามเอกสารหมายเลข จ.๕ เก็บไว้

เอกสารดังกล่าวทำขึ้นหลังจากที่สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยที่ ๑ ทำไว้กับ
 โจทก์ได้สิ้นสุดลงแล้ว และต่อมาก็ไม่ปรากฏความเคลื่อนไหวสะพัดในบัญชีอื่นจะเป็น
 หลักฐานแสดงว่า โจทก์ได้ขอมอบให้จำเลยที่ ๑ เบิกเงินเกินบัญชีต่อไปอีกนับแต่
 วันสิ้นสุดของสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี แม้จะปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ได้นำเงิน

เข้าบัญชีเดินสะพัดของจำเลยที่ ๑ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๓๕ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
 วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ จำนวน ๑,๒๕๕,๐๐๐ บาท วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๗

(๓๑ ทวี)

ตำราวิธีศาลเจ้า

-๑๒-

จำนวน ๓๕,๐๐๐ บาท วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ จำนวน ๓๓,๗๐๐ บาท
 วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๗ จำนวน ๕๓,๕๑๕.๖๗ บาท วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๗
 จำนวน ๓๕,๓๕๑.๗๕ บาท วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๗ จำนวน ๓๖,๐๐๐ บาท
 วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๓๗ จำนวน ๕๑,๑๖๗.๕๕ บาท วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๗
 จำนวน ๓๑,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๓๐๕,๗๒๕.๕๖ บาท ก็มีผลเพียงเงิน
 -การถอนชำระหนี้ให้โจทก์เท่านั้น เพราะมีแต่การตัดถอนบัญชีที่บางส่วน
 ของจำเลยที่ ๑ ฝ่ายเดียว หาได้เป็นเหตุการชี้แจงให้เห็นว่าโจทก์จำเลยที่ ๑
 ตกลงกันให้สัญญาบัญชีเดินสะพัดระหว่างโจทก์ จำเลยที่ ๑ คงมีอยู่ต่อไป
 โจทก์จึงไม่มีสิทธิตัดออกแยกนับจากจำเลยที่ ๑ นับแต่วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๕
 อันเป็นวันที่บัญชีเดินสะพัดสิ้นสุดลง ที่จำเลยที่ ๑ ทำหนังสือรับรองว่า เมื่อวันที่
 ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นจำนวนเงิน
 ทั้งหมด ๓,๒๕๑,๐๕๕.๑๕ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕ อันเป็นการรับสภาพหนี้
 นั้น แต่โจทก์ตัดออกแยกนับจากจำเลยที่ ๑ อีกกว่าร้อยละ ๑๖.๕ ต่อปี ไป
 วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๕ อีกกว่าร้อยละ ๑๗ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

(๓๑ ทวิ)

การรับค่าใช้

-๑๓-

จนถึงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๕ และอัตราร้อยละ ๑๑.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๕
 กรกฎาคม ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ เข้าไปด้วยโดยไม่มีสิทธิ
 คงไว้วิจลิมหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีผลให้จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบเต็มตาม
 จำนวนเงินที่จำ-เลยที่ ๑ รับผิดชอบนี้ไว้ไม่ เพราะการรับผิดชอบนี้จะมีผลสมบูรณ์
 ก็ต่อเมื่อมีหนี้ต่อกัน ข้อเท็จจริงจึงได้ว่า ณ วันที่ ๓๑ เมษายน ๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑
 ดำเนินชำระต้นเงินตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจำนวน ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อม
 ดอกเบี้ยแบบไม่ทบต้นตามอัตราที่เปลี่ยนแปลงในเอกสารหมายเลข จ.๕๑ โดยหัก
 เงินที่จำเลยที่ ๑ นำเข้าบัญชีเงินสะพัดออกจากยอดหนี้ที่ค้างชำระ

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๕ ต้อง
 รับผิดชอบเกี่ยวกับจำเลยที่ ๑ หรือไม่ โจทก์มีนายสุมิตร กาตุจันนทะ เบิกความ
 เป็นพยานว่า ในแถวที่จำเลยที่ ๑ นำสัญญาผู้ยืมและสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี
 มีจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๖ เป็นผู้ค้ำประกันโดยชอบวิจลิมหาดังกล่าวนี้รวม ตาม
 สัญญาเอกสารหมายเลข จ.๕ และ จ.๖ จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๖ ไม่น่าเสียความ
 โต้แย้งเป็นอย่างอื่น ข้อเท็จจริงจึงได้ว่า จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๖ เป็นผู้ค้ำประกัน

/เพื่อ

๐ (๓๑ ทวิ)

- ๑๔ -

เมื่อจำเลยที่ ๑ ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งได้วินิจฉัยมาข้างต้น จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๖ ในฐานะผู้ค้ำประกันจึงต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ ๑ ต่อโจทก์ เมื่อโจทก์มีหนังสือขอร้องตามให้ชำระหนี้และบอกกล่าวบังคับจำนวน ไปยังจำเลยโดยชอบแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉย โจทก์มีอรรถวิบัติจึงบังคับจำเลยแก่จำเลยที่ ๑ ตาม

สัญญาได้

พิพากษาให้จำเลยทั้งหมดร่วมกันชำระเงินกู้จำนวน

๑๕,๐๗๖,๕๔๒.๑๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๖.๗๕ ต่อปี ของเงิน

๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๕) เป็นต้นไป

จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ และให้จำเลยทั้งหมดร่วมกันชำระเงินเกิน

บัญชีจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๖.๕ ต่อปี ในวันที่

๓๑ มกราคม ๒๕๓๕ อัตราร้อยละ ๑๗ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

จนถึงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๕ อัตราร้อยละ ๑๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๕

กรกฎาคม ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๕ อัตราร้อยละ ๑๖.๕ ต่อปี

นับแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ อัตราร้อยละ

/๑๗.๕ ต่อปี

(๓๑ ทวิ)

-๐๕-

๑๑.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๖

อัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ จนถึงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๓๗

อัตราร้อยละ ๑๕.๑๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๗ จนถึงวันที่ ๑๕

กรกฎาคม ๒๕๓๘ และอัตราร้อยละ ๑๖ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๘

เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ โดยให้หักเงินที่จำเลยที่ ๑ นำเข้าบัญชี

เดินสะพัดรวมจำนวน ๒,๓๐๔,๑๖๕.๕๖ บาท ออกจากยอดหนี้ที่ค้างชำระ นับถึง

จำเลยทั้งหกไปชำระให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๔๕ ตำบลกระบุรี อำเภอกระบุรี

จังหวัดภูเก็ต หรือสิ่งปลูกสร้างนอกเขตเทศบาลตำบลกระบุรี หากได้เบียด

ไม่พอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งหกบังคับชำระหนี้แก่โจทก์จนครบ โดยให้จำเลยทั้งหก

ร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าฤชาณความ ๓๕,๐๐๐ บาท

นางบุษวิมล จันทน์หาญศรี

นายทองเกษม จันทน์เจริญ

นายบัญชา กนลวรลต

Handwritten signatures and initials

บริษัท เคียงเขื่อนวิลล่า จำกัด

งบการเงิน

และ

รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

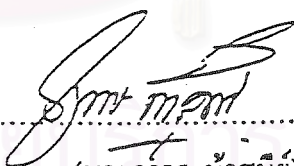
รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

เสนอ ผู้ถือหุ้นบริษัท เคียงเชือนวิลล่า จำกัด

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 ของบริษัท เคียงเชือนวิลล่า จำกัด ซึ่งผู้บริหารของกิจการเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลในงบการเงินเหล่านี้ ส่วนข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผล ว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่กิจการใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในงบการเงินโดยรวม ข้าพเจ้าเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าวให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าเห็นว่างบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 ของบริษัท เคียงเชือนวิลล่า จำกัด โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

(นายถาวร นัสันย์)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเลขทะเบียน 2339

38/39 ซ.เรวัติ 13 ถนนติวานนท์

ด.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี

16 ก.ค. 2544

บริษัท เคียงเชือนวิลล่า จำกัด

งบดุล

261

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสด และเงินฝากธนาคาร	(หมายเหตุ 3)	9,220.00
รวมเงินสด และเงินฝากธนาคาร		<u>9,220.00</u>

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

(หมายเหตุ 4) 44,008,201.57

ระหว่างก่อสร้าง

(หมายเหตุ 5) 1,003,961.85

ค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินงานรอดัตถบัญญัติ

813,074.80

ดอกเบี้ยจ่ายรอดัตถบัญญัติ

4,309,728.93

เงินประกันจ่ายอื่น ๆ

27,000.00

รวม สินทรัพย์ 50,171,187.15

หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินหมุนเวียน

เงินเบิกเกินบัญชี- ธ. ไทยทพ 4,616,693.00

ค่าธรรมเนียมวิชาชีพค้างจ่าย 36,000.00

รวมหนี้สินหมุนเวียน 4,652,693.00

ตรงกรมการ

13,758,939.38

เงินกู้ยืมธนาคารไทยทพ จำกัด

11,000,000.00

ดอกเบี้ยค้างจ่าย

11,759,554.77

รวมหนี้สิน 41,171,187.15

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุนเรือนหุ้น

ทุนจดทะเบียน

หุ้นสามัญ 90,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท

ทุนที่ออกและเรียกชำระแล้ว

หุ้นสามัญ 90,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท

9,000,000.00

รวมส่วนของผู้ถือหุ้น

9,000,000.00

รวมหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น 50,171,187.15

งบดุลนี้ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมสามัญครั้งที่.....เมื่อวันที่.....

วันที่ 31 ธันวาคม 2543

นโยบายการบัญชี

1.1 บริษัทพิจารณารับรู้รายได้ตามเกณฑ์สิทธิ สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ จะพิจารณารับรู้

เมื่อกิจการมีรายได้จากการดำเนินงาน

1.2 กำไรต่อหุ้น

คำนวณโดยการหารกำไร (ขาดทุน) สิทธิประจำปีด้วยจำนวนหุ้นที่ออก และจำหน่าย ณ วันสิ้นปี

ทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกัน

บริษัทฯ ใช้ที่ดินบางส่วน เป็นหลักประกัน เงินเบิกเกินบัญชี และสินเชื่ออื่น ๆ จากธนาคาร

เงินสด และเงินฝากธนาคาร ประกอบด้วย

เงินฝากกระแสรายวัน-ธ. ไทยทูน จำกัด 051293	6,070.00
เงินฝากกระแสรายวัน-ธ. ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) 07969	3,150.00
รวมเงินสด และเงินฝากธนาคาร	<u>9,220.00</u>

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

4.1 ที่ดิน

ที่ดิน	23,240,000.00
ส่วนปรับปรุงที่ดิน	
ค่ารังวัดและสำรวจที่ดิน	443,305.00
ค่าถมที่และปรับปรุงที่ดิน	132,280.00
ต้นทุนที่ดินค่าดอกเบี้ยจ่าย	20,192,609.57
รวม ที่ดินและส่วนปรับปรุง	<u>44,008,194.57</u>

4.2 อุปกรณ์สำนักงาน

เครื่องมือเครื่องใช้	57,200.00	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม-เครื่องใช้อุปกรณ์	57,197.00	3.00
เครื่องใช้สำนักงาน	121,760.00	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม-เครื่องใช้สำนักงาน	121,756.00	4.00
รวม อุปกรณ์สำนักงาน		<u>7.00</u>
รวม ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์		<u>44,008,201.57</u>

งานระหว่างก่อสร้าง

งานระหว่างก่อสร้าง-ค่าวัสดุและแรงงาน	392,461.85
งานระหว่างก่อสร้าง-ค่าออกแบบเขียนแบบและวิเคราะห์	611,500.00
รวม งานระหว่างก่อสร้าง	<u>1,003,961.85</u>

หนังสือรับรองเฉพาะข้อความที่ห้าง/บริษัทได้นำมาจดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้น
ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณา

คำรับรองที่ถูกต้องสมบูรณ์ต้องมี
มีลายเซ็นชื่อเต็มนายทะเบียน
และประทับตราทะเบียนด้วย

ที่ บช. 0015372

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุง
กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพ

หนังสือรับรอง

ขอรับรองว่าบริษัทนี้ ได้จดทะเบียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นนิติบุคคลประเภท
บริษัทจำกัด ทะเบียนเลขที่ 12026/2532 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2532

ปรากฏข้อความในรายการตามเอกสารทะเบียน ณ วันออกหนังสือ ดังนี้

1. ชื่อบริษัท บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด

นายทะเบียนได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ตามความในมาตรา 1246 แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์แล้ว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2543/

ก่อนนายทะเบียนได้ขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง ได้จดทะเบียน/

2. กรรมการของบริษัทมี 6 คน ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายอมต พิสุทธิวิมล
2. นายวุฒิชัย เลชะกุล
3. นายธรรมณูญ โกววิทยา
4. นางจงกลรัตน์ แผลมวิไล
5. นายอดิศร ทิมเที่ยง
6. นายวิโรจน์ วงศ์ปิยะสดีตย์/

รับรองถ้าเนาถูกต้อง

3. จำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัทได้คือ กรรมการสองคน ลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตรา
สำคัญของบริษัท/

4. ทุนจดทะเบียน 9,000,000 บาท /เก้าล้านบาท/

5. สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 2/86 ถนนรามอินทรา แขวงจระเข้บัว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร/

หนังสือรับรองเฉพาะข้อความที่ห้าง/บริษัทได้นำมาจดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้น
ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณาฐานะ

คำรับรองที่ถูกต้องสมบูรณ์ต้องมีลายเซ็นชื่อเต็มนายทะเบียนและประทับตราทะเบียนด้วย

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพฯ
กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

ที่

หนังสือรับรอง

6. วัตถุประสงค์ของบริษัทมี 4 ข้อ ดังปรากฏในสำเนาเอกสารแนบท้ายหนังสือรับรองนี้จำนวน 2 แผ่น โดยมีลายมือชื่อนายทะเบียนซึ่งรับรองเอกสารและประทับตราสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเป็นสำคัญ

ออกให้ ณ วันที่ ๑๖ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

ขอควรทราบ

หนังสือติดต่อของกองบัญชีธุรกิจ กรมทะเบียนการค้าตามที่ติดจดทะเบียนไว้ ปรากฏว่าไปรษณีย์ส่งคืน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ศอ.) ว.ภาค

สำเนา

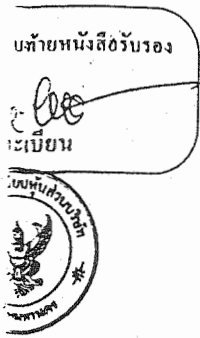
รายละเอียดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

- (1) ซื้อ จัดหา รับ เช่า เช่าซื้อ ตีอกรรมสิทธิ์ ครอบครอง ปรับปรุง ไซ้ และจัดการโดยประการอื่น ซึ่งทรัพย์สินใดๆ ตลอดจนดอกผลของทรัพย์สินนั้น
- (2) ขาย โอน จำนอง จำนำ แลกเปลี่ยน และจำหน่ายทรัพย์สินโดยประการอื่น
- (3) เป็นนายหน้า ตัวแทน ตัวแทนค่าจ้างในกิจการและธุรกิจทุกประเภท เว้นแต่ในธุรกิจประกันภัย การหาสมาชิกให้สมาคมและการค้าหลักทรัพย์
- (4) กู้ยืมเงิน เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร นิติบุคคล หรือสถาบันการเงินอื่น และให้กู้ยืมเงินหรือให้เครดิตด้วยวิธีการอื่น โดยมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการรับ ออก โอน และสลักหลังค้ำเงิน หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้อย่างอื่น
- (5) ทำการจัดตั้งสำนักงานสาขาหรือแต่งตั้งตัวแทน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- (6) เข้าเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนและ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดอื่น

วัตถุประสงค์ประกอบการ

- (7) ประกอบกิจการค้าข้าว ผลิตภัณฑ์ข้าว มันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพด งา ถั่ว พริกไทย ปอ มัน ฝ้าย ครั่ง ละหุ่ง ไม้ ยาง ผัก ผลไม้ ของป่า สมุนไพร หนังกัดัว เขาสัตว์ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ชำแหละ น้ำตาล อาหารสัตว์ และพืชผลทางเกษตรทุกชนิด
- (8) ประกอบกิจการค้าเครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องมือกล เครื่องทุ่นแรง ยานพาหนะ เครื่องกำเนิดและเครื่องใช้ไฟฟ้า ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ พัดลม หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เตาไฟฟ้า เครื่องสูบน้ำ เครื่องทำความร้อน เครื่องทำความเย็น เครื่องครัว เครื่องเหล็ก เครื่องทองแดง เครื่องทองเหลือง เครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องเคหภัณฑ์ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ประปรารวมทั้งอะไหล่และอุปกรณ์ของสินค้าดังกล่าวข้างต้น
- (9) ประกอบกิจการค้าอาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป เครื่องกระป๋อง เครื่องปรุงรสอาหาร เครื่องดื่ม สุรา เบียร์ บุหรี่ และเครื่องบริโภคอื่น
- (10) ประกอบกิจการค้าผ้า ด้าย เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับกาย เครื่องสำอาง เครื่องใช้และเครื่องมือเสริมความงาม และเครื่องอุปโภคอื่น
- (11) ประกอบกิจการค้ายารักษาและป้องกันโรคสำหรับคนและสัตว์ เครื่องเวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์และเภสัชกรรม ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ขาปรางค์ขลุ่ย และสัตว์ทุกชนิด เครื่องมือเครื่องใช้ในทางวิทยาศาสตร์
- (12) ประกอบกิจการค้าทอง นาก เงิน เพชร พลอย และอัญมณีอื่น รวมทั้งวัตถุทำเทียมสิ่งดังกล่าว
- (13) ประกอบกิจการค้ากระดาษ เครื่องเขียน แบบเขียน แบบพิมพ์ หนังสือ อุปกรณ์การเขียน เครื่องคำนวณ เครื่องพิมพ์ อุปกรณ์การพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ คู่มือเอกสาร และเครื่องใช้สำนักงานทุกชนิด
- (14) ประกอบกิจการค้าวัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้าง เครื่องมือช่างทุกประเภท สี เครื่องมือทาสี เครื่องตกแต่งอาคารทุกชนิด
- (15) ประกอบกิจการค้าพลาสติกหรือสิ่งอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งที่อยู่ในสภาพวัตถุดิบหรือสำเร็จรูป
- (16) ประกอบกิจการค้ายางดิบ ยางแผ่น หรือยางชนิดอื่นอันผลิตขึ้นหรือได้มาจากส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นยางพารา รวมตลอดถึงยางเทียม สิ่งทำเทียม วัตถุหรือสินค้าดังกล่าวโดยกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์
- (17) ประกอบกิจการทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนาเกลือ ทำป่าไม้ ทำสวนยาง เลี้ยงสัตว์และกิจการประกอบสัตว์
- (18) ประกอบกิจการโรงสี โรงเลื่อย โรงงานไสไม้และอบไม้ โรงงานคั่วถั่วลิสง โรงงานผลิตเซรามิกและเครื่องเคลือบ โรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผา โรงงานอัดปอ โรงงานสกัดน้ำมันพืช โรงงานกระดาษ โรงงานกระสอบ โรงงานทอผ้า โรงงานปั่นด้าย โรงงานย้อมและพิมพ์ลวดลายผ้า โรงงานผลิตและหล่อคอกขารรถยนต์ โรงงานผลิตเหล็ก โรงหล่อและกลึงโลหะ โรงงานสังกะสี โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป โรงงานสุรา โรงงานแก๊ส โรงงานบุหรี โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเครื่องใช้พลาสติก โรงงานรีดและหล่อหลอมโลหะ โรงงานผลิตบานประตูและหน้าต่าง โรงงานแก้ว โรงงานผลิตเครื่องดื่ม โรงงานหล่อยาง โรงงานประกอบรถยนต์
- (19) ประกอบกิจการโรงพิมพ์ รับพิมพ์หนังสือ พิมพ์หนังสือจำหน่าย และออกหนังสือพิมพ์
- (20) ประกอบกิจการโรงงานน้ำแข็ง

- (21) ประกอบกิจการประมง แพลลา สะพานปลา
- (22) ประกอบกิจการระเบิดหินและข่อยหิน
- (23) ประกอบกิจการรับเหมาก่อสร้างอาคาร อาคารพาณิชย์ อาคารที่พักอาศัย สถานที่ทำการ ถนน สะพาน เขื่อน อุโมงค์และงานก่อสร้างอย่างอื่นทุกชนิด รวมทั้งรับทำงานโยธาทุกประเภท
- (24) ประกอบกิจการเหมืองแร่ โรงงานถลุงแร่ แยกแร่ แปรสภาพแร่ หลอมแร่ แฉ่งแร่ สกัดแร่ วิจารณ์และตรวจสอบแร่ บดแร่ ขนแร่
- (25) ประกอบกิจการโรงแรม กัดดาการ บาร์ ไนท์คลับ โบว์ลิง อบอบนวด โรงภาพยนตร์และโรงมหรสพอื่น สถานพักผ่อนอากาศ สนามกีฬา สระว่ายน้ำ
- (26) ประกอบกิจการขนส่งและขนถ่ายสินค้า และคนโดยสารทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งรับบริการนำของออกจากรถเรือตามพิธีศุลกากรและการจัดระวางการขนส่งทุกชนิด
- (27) ประกอบกิจการนำเที่ยว รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำเที่ยวทุกชนิด
- (28) ประกอบกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังแล้ว)
- (29) ประกอบกิจการส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศและส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศซึ่งสินค้าตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ที่ประสงค์
- (30) ประกอบกิจการตัดผม แต่งผม เสริมสวย คัดเย็บและซักรีดเสื้อผ้า
- (31) ประกอบกิจการรับจ้างถ่ายรูป ล้างอัด ขยายรูป รวมทั้งเอกสาร
- (32) ประกอบกิจการจัดสร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์
- (33) ประกอบกิจการสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและให้บริการซ่อมแซม บำรุงรักษา ตรวจสอบ อัคฉิพน้ำมันยานยนต์ สำหรับยานพาหนะทุกประเภท รวมทั้งบริการติดตั้ง ตรวจสอบและแก้ไขอุปกรณ์ ป้องกันวินาศภัยทุกประเภท
- (34) ประกอบกิจการบริการทางด้านกฎหมาย ทางบัญชี ทางวิศวกรรม ทางสถาปัตยกรรม รวมทั้งกิจการโฆษณา
- (35) ประกอบธุรกิจบริการรับค่าประกันหนี้สิน ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามสัญญาของบุคคลอื่น รวมทั้งรับบริการค่าประกันบุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศหรือเดินทางออกไปต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยภาษีอากร และกฎหมายอื่น
- (36) ประกอบธุรกิจบริการรับเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำปัญหาเกี่ยวกับด้านบริหารงาน พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งปัญหาการผลิต การตลาดและจัดจำหน่าย
- (37) ประกอบกิจการบริการจัดเก็บ รวบรวม จัดทำ จัดพิมพ์และเผยแพร่สถิติ ข้อมูล ในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การเงิน การตลาด รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลในการดำเนินธุรกิจ
- (38) ประกอบกิจการโรงพยาบาลเอกชน สถานพยาบาล รักษายาคนไข้และผู้ป่วยเจ็บ รับทำการฝึกสอนและอบรมทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการแพทย์ การอนามัย
- (39) ประกอบธุรกิจบริการรับเป็นผู้จัดการและดูแลผลประโยชน์ เก็บผลประโยชน์และจัดการทรัพย์สินให้บุคคลอื่น
- (40) ประกอบกิจการประมูลเพื่อขายสินค้าและรับจ้างทำของ ตามวัตถุประสงค์ทั้งหมดให้แก่บุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล ส่วนราชการและองค์การของรัฐ

สำเนาเอกสารนี้มอบทำหนังสือรับรอง

(Signature)
นายชัชเชษ

ของ

ห้างหุ้นส่วน/บริษัท เคียงเชื้อน วิศก้า จำกัด

ทะเบียนเลขที่ 12026/2532

วัตถุประสงค์ของ ห้างหุ้นส่วน/บริษัท นี้ มี 41 ข้อ ดังนี้

1/ (41) ประกอบกิจการซื้อ-ขาย เช่า-ให้เช่า ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และทำการจัดสรรที่ดินโครงการ

สิ่งปลูกสร้างหรือไม้ค้ำตาม สร้างหน่วยการค้า โรงแรม บ้านพักอาศัย บังกาโล อาคารชุดเพื่อจำหน่าย รวมทั้ง

บริการเป็นที่ปรึกษาและรับบริหารโครงการ โรงแรม บ้านพักอาศัย บังกาโลและอาคารชุด

(Signature)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คดีหมายเลขดำที่ _____ /๒๕ 45

รับรองตามบัญชี

[Handwritten signature]

ศาล _____ แห่ง _____

ในวันที่ 1๘ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕ 45

ความ _____ แห่ง _____

บริษัท เคียงเขื่อน วิลล่า จำกัด โดยนายอดิศร ทิมเที่ยง และนางจงกมลรัตน์ แผลมวิไล โจทก์

ระหว่าง

กรรมการบริษัท ที่ 1, นายอดิศร ทิมเที่ยง ในฐานะผู้ถือหุ้น ที่ 2 ผู้ร้อง จำเลย

ข้าพเจ้า นายปญญฤทธิ์ สุภนัตร์ ทนายผู้ร้องทั้งสอง

ขอระบุพยานของข้าพเจ้ารวม _____ อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

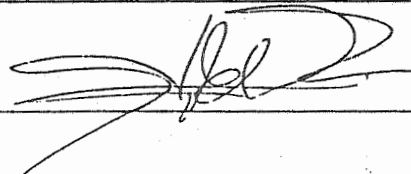
อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตรอก/ซอย	ตำบล/แขวง	อำเภอ/เขต	จังหวัด	หมายเหตุ
1	นายอดิศร ทิมเที่ยง ผู้ร้องที่ 2 อ้างตนเองเป็นพยาน					นำ
2	นางจงกมลรัตน์ แผลมวิไล				กรุงเทพฯ	นำ
3	นายอมต พิสุทธิวิมล				กรุงเทพฯ	นำ
4	นายวุฒิชัย เลชะกุล				กรุงเทพฯ	นำ
5	นายธรรมบุญ โกวิทยา				กรุงเทพฯ	นำ
6	นายวิโรจน์ วงศ์ปิยะสกลิตย์				กรุงเทพฯ	นำ

[Handwritten signature]

ผู้ระบุ

(พลิก)

อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตรอก/ซอย	ตำบล/แขวง	อำเภอ/เขต	จังหวัด	หมายเหตุ
7	นายอภิชาติ แผลมวิไล				กรุงเทพฯ	นำ
8	หนังสือรับรองบริษัท เคียงเชื่อน วิลล่า จำกัด จำนวน 2 ฉบับ					นำ
9	บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นของบริษัท เคียงเชื่อน วิลล่า จำกัด					นำ
10	โฉนดหรือสำเนาโฉนดเลขที่ 345 ตำบลกระทุ้ง อำเภอกระทุ้ง จังหวัดภูเก็ต					นำ, 17/7/78
11	เอกสารการขายหรือใบชั่วคราวที่ดินจัดสรร					นำ
12	สำเนาคำพิพากษาของศาลแพ่ง หมายเลขคดีดำที่ 21566/2539 คดีหมายเลขแดงที่ 29663/2540 คดีระหว่าง ธนาคารไทยทุน จำกัด โจทก์ บริษัท เคียงเชื่อน วิลล่า จำกัด กับพวก จำเลย					นำ, อ้าง
13	งบดุลประจำปี 2543 ของบริษัท เคียงเชื่อน วิลล่า จำกัด					นำ
14						

 ผู้ระบุ

○ (๑๙)
หมายนัด

หมายนำ
หมายเขต

สำหรับศาลใช้

คำ:	1786
ยื่นที่:
วันที่:	2 มิถุนายน 2545
เวลา:	๑๐

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาการจดทะเบียน
รับเลขที่ 0821
วันที่ 3 เม.ย. 2545 เวลา ๑.๒๖ น.

คดีหมายเลขดำที่
คดีหมายเลขแดงที่ /๒๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

เรียน คุณหญิงวิภา

ระหว่าง
๒ (สอง) ฝ่าย

ศาล อธิบดีมนตรี

วันที่ 20 เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕ 45

ความ แพ้

ยื่น อธิบดีมนตรี
เจ้าพนักงาน
9 1/2 พันนาบศร
5

บริษัท เติมเชียนวิมล จำกัด กับพวก รวม ๒ คน ผู้ร้อง โจทย์

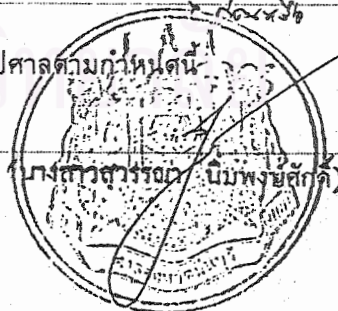
3 ๒๖๐ ๕๖ หมายถึง นายทะเบียน สำนักงานทะเบียนในส่วนงานวิมลกรมทะเบียนกลาง จำเลย

ด้วยคดีเรื่องนี้ศาลได้นัด ไปเวลาด้วย

ณ วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕ 45 เวลา 13.30 นาฬิกา

ปรากฏคนต้นเนาคำร้องที่แนบมาเป็น ภาคประสาธจะคัดค้านประการใด ไปที่นัดคำขาดในวันนัด มิฉะนั้นถือว่าไปคัดค้าน

เพราะฉะนั้น ให้ท่านไปศาลตามกำหนด

ผู้พิพากษา
(พลิก)

ศาล อธิบดีมนตรี

โทรศัพท์ (02) 517 1666

ผู้ยื่น

ผู้รับหมายอยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ใกล้เคียง ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต จังหวัด โทรศัพท์

คำเตือน

หมายนี้ควรส่งถึงตัวผู้รับหมายให้รู้ล่วงหน้าพอได้มีเวลามาศาลได้ตามสมควร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๓๑)

สำหรับศาลใช้

คำพิพากษา // คำสั่ง

ส่วนส่งเสริมและพัฒนาการจดทะเบียน
 รับเลขที่..... 1167
 วันที่ 5 พ.ค. 2545 เวลา 14.55 น.

คดีหมายเลขดำที่ ๔๗๘ / ๒๕๔๕

คดีหมายเลขแดงที่ ๖๕๕ / ๒๕๔๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล จังหวัดมณฑลบุรี
 วันที่ ๓๐ เดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๕ ๔๕
 ความ แห่ง

ระหว่าง {
 บริษัท เคียงเชื่อนวิลล่า จำกัด โดยนายอดิศร ทิมเที่ยงและ
 นางจงกลรัตนา แผลมวิไล กรรมการบริษัท ที่ ๑ ผู้ร้อง
 นายอดิศร ทิมเที่ยง ในฐานะผู้ถือหุ้น ที่ ๒

เรื่อง บริษัท 11016/91

ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท
 กรุงเทพมหานครจัดซื้อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ กลับคืนสู่ทะเบียนของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท
 กรุงเทพมหานคร

ศาลประกาศนัดได้ส่วนตามระเบียบและส่งสำเนาให้นายทะเบียน
 สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครแล้ว ไม่มีผู้คัดค้าน

ทางได้ส่วนได้ความจากพยานหลักฐานของผู้ร้องว่า ผู้ร้องที่ ๑ เป็น
 นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีผู้ร้องที่ ๒ และนางจงกลรัตนา แผลมวิไลเป็นกรรมการ

สำเนาถูกต้อง
 ๔

(นางอำภา สังข์ประเสริฐ)
 เจ้าพนักงานศาลยุติธรรม 6 แทน
 ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดมณฑลบุรี

ทนายของแพท..... /ผู้มีอำนาจ
 ๕๑๐ คำร้อง ๐ คำขอ ๐บาท
 เงินค่าธรรมเนียมที่.....เลขที่.....
 ลงวันที่ 10 พ.ค. 2545
เดือน.....พ.ศ.....
พนักงานศาล

ผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๑ มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการซื้อ ขาย ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและทำการจัดสรรที่ดิน โดยจดทะเบียนบริษัท ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๒ มีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๒/๔๖ ถนนรามอินทรา แขวงจรเข้บัว (ปัจจุบันคือแขวงคันทนายาว) เขตบางกะปิ (ปัจจุบันคือเขตคันทนายาว) กรุงเทพมหานคร ปรากฏตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข ร.๑ ผู้ร้องที่ ๒ เป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นของผู้ร้องที่ ๑ โดยผู้ร้องที่ ๒ เป็นผู้ถือหุ้นจำนวน ๘,๒๐๐ หุ้น ปรากฏตามสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นเอกสารหมายเลข ร.๒ หลังจากจดทะเบียนบริษัทตั้งบริษัทผู้ร้องที่ ๑ แล้ว บริษัทผู้ร้องที่ ๑ ได้เริ่มประกอบธุรกิจโดยเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ บริษัทผู้ร้องที่ ๑ ได้ซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๔๕ ตำบลกะลุ๋ อําเภอกะลุ๋ จังหวัดภูเก็ต ในราคา ๒๓,๒๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อประกอบธุรกิจจัดสรรที่ดินตามวัตถุประสงค์ของบริษัทผู้ร้องที่ ๑ และจดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวต่อธนาคารไทยทุน จำกัด เพื่อเป็นประกันหนี้ซึ่งผู้ร้องที่ ๑ เป็นหนี้ธนาคารไทยทุน จำกัด เป็นจำนวน ๓๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปรากฏตามสำเนาโฉนดที่ดินเอกสารหมายเลข ร.๓ และผู้ร้องที่ ๑ ได้เปิดสำนักงานขายที่ จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๑/๗ ถนนวิชิตสงคราม ตำบลกะลุ๋ อําเภอกะลุ๋ จังหวัดภูเก็ต ปรากฏตามสำเนาเอกสารแบบขายหรือโบชัวร์เอกสารหมายเลข ร.๔ การจดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวเป็นการประกันหนี้ที่ผู้ร้องที่ ๑ ได้กู้ยืมเงินธนาคารไทยทุน จำกัด สาขาณิชพัทธ์อุทิศ ๓ ทาดใหญ่ จำนวน ๓๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และกู้เบิกเงินเกินบัญชีธนาคารดังกล่าวในวงเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๓ เพื่อนำเงินกู้มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนของผู้ร้องที่ ๑ ในกาณ์กู้ยืมและกู้เบิกเงินเกินบัญชีดังกล่าวกรรมการของบริษัทผู้ร้องที่ ๑

- ๓ -

รวม ๖ คนซึ่งมีผู้ร้องที่ ๒ ด้วยเป็นผู้ค้าประกัน หลังจากนั้นปรากฏว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ธุรกิจจัดสรรที่ดินและหมู่บ้านหยุดชะงัก เป็นเหตุให้ธนาคารไทยทุน จำกัด ดังกล่าวฟ้องเรียกหนี้คืนและฟ้องบังคับจำนองด้วย และศาลได้พิพากษาให้ผู้ร้องที่ ๑ และกรรมการของผู้ร้องที่ ๑ รวม ๕ คน ซึ่งรวมทั้งผู้ร้องที่ ๒ ด้วยชำระหนี้ให้แก่ธนาคาร ดังกล่าว ปรากฏตามสำเนาคำพิพากษาเอกสารหมายเลข ร.๕ เมื่อประมาณต้นปี ๒๕๓๕ ผู้ร้องที่ ๑ ได้ย้ายที่ทำการบริษัทจากกรุงเทพมหานครตามหนังสือรับรองบริษัท^{ที่}เอกสารหมายเลข ร.๑ ไปอยู่ที่เลขที่ ๑๘๒ ถนนวิเศษ หมู่ที่ ๒ ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพียงที่เดียว และเร่งดำเนินธุรกิจต่อไป โดยปิดที่ทำการในกรุงเทพมหานครดังกล่าวจนกระทั่งวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ผู้ร้องที่ ๑ ประสงค์จะยื่นงบดุลของบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ประจำปี ๒๕๔๓ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ร.๖ ผู้ร้องที่ ๑ ได้ขอคัดหนังสือรับรองบริษัทผู้ร้องที่ ๑ จากนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร จึงทราบว่าบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ถูกขีดชื่อเป็นบริษัทร้างเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ โดยนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครได้ขีดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างตามมาตรา ๑๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปรากฏตามสำเนาหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข ร.๗ ที่นายทะเบียนขีดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนให้เป็นบริษัทร้างนั้น คงเป็นเพราะเจตหมายของนายทะเบียนที่ติดต่อไปที่สำนักงานที่ผู้ร้องที่ ๑ จดทะเบียนบริษัทไว้แล้วติดต่อไม่ได้ นายทะเบียนจึงเข้าใจว่าบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้ประกอบกิจการ จึงขีดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียน การกระทำของนายทะเบียนดังกล่าวทำให้บริษัทผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ได้รับความเสียหาย ไม่สามารถประกอบ

- ๔ -

ธุรกิจต่อไปได้ และไม่สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ในนามของบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ได้ ทั้งผู้ร้อง
 ที่ ๑ ไม่สามารถที่จะเจรจาประนอมหนี้กับธนาคารไทยธนุ จำกัด เจ้าหนี้ดังกล่าวได้ ผู้ร้อง
 ที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ จึงมาร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร
 จดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ กลับคืนสู่ทะเบียนของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร
 ได้ความดังกล่าว เห็นว่านายทะเบียนบริษัทถอนทะเบียนบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ให้เป็นบริษัทร้าง
 เพราะเข้าใจว่าบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ~~แล้ว~~ เป็นเหตุให้
 บริษัทผู้ร้องที่ ๑ หรือผู้ร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นต้องเสียหายเพราะการที่บริษัทผู้ร้องที่ ๑
 ถูกขีดชื่อออกจากทะเบียน บริษัทผู้ร้องที่ ๑ หรือผู้ร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นจึงมีสิทธิยื่นคำร้อง
 ต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้กลับจดทะเบียนบริษัทผู้ร้องที่ ๑ คืนเข้าสู่ทะเบียนได้ ตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖ (๖) และศาลพิจารณาดำเนินการเห็นว่าในขณะที่นายทะเบียน
 บริษัทขีดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ออกจากทะเบียนนั้น บริษัทผู้ร้องที่ ๑ ยังประกอบกิจการงานอยู่
 และเห็นว่าบริษัทผู้ร้องที่ ๑ ประสงค์จะประนอมหนี้กับธนาคารเจ้าหนี้อยู่ จึงเห็นเป็นการ
 ยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทผู้ร้องที่ ๑ ได้กลับคืนสู่ทะเบียน

จึงมีคำสั่งให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครจดชื่อบริษัทผู้ร้องที่ ๑

กลับคืนสู่ทะเบียนของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร /

นายธีรพงศ์ อุ่นชัย

นางวรรณุช ภูวรักษ์

ไชแสง พ/ท

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิริธร มะระพะฤกษ์วรรณ เกิดเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2520 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนมาแตร์ เดอี วิทยาลัย ปริญญาตรีศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับประกาศนียบัตรวิชาความรู้จากสำนักฝึกอบรมนายความรู้ สภานายความรู้ รุ่นที่ 16 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งที่ปรึกษาทนายความ สำนักงานทนายความชัยวัช-บัณฑุรย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย